Hungary

Jeb. 17

UJLAKI GÉZA D[R]

HAZAI IPAR

AZ IPARI KEDVEZMÉNYEKRŐL ÉS KÖZSZÁLLITÁSOKRÓL SZÓLÓ TÖRVÉNY (1907 : III. T.-CZIKK).

BUDAPEST,
BENKŐ GYULA KÖNYVKERESKEDÉSE
1908.

HAZAI IPAR

A HAZAI IPAR FEJLESZTÉSÉRŐL SZÓLÓ 1907 : III. T.-CZIKK S A VONATKOZÓ RENDELETEK ÉS EGYÉB TÖRVÉNYEK.

ÖSSZEÁLLITOTTA, MAGYARÁZTA ÉS JEGYZETEKKEL ELLÁTTA

UJLAKI GÉZA Dr.

BUDAPESTI ÜGYVÉD.

TARTALOM:

BUDAPEST
BENKŐ GYULA KÖNYVKERESKEDÉSE
(V., Dorottya-u. 2. sz.)
1907.

RÖVIDITÉSEK:

Vu. = A m. kir. keresk. minister 55.800/907. sz. rendeletével kiadott utasitás az 1907: III. t.-cz. I. fejezetének végrehajtása tárgyában.

Ku. = Utasitás az 1907: III. t.-cz.-nek (a közszállitásokról szóló) II. fejezete végrehajtása tárgyában (kiadta a keresk. minister ugyancsak fenti számu rendeletével).

Ksz. = Közszállitási szabályzat (kiadta a keresk. minister ugyancsak fenti számu rendeletével).

Jegyzet. A közölt törvényekben és rendeletekben azon helyek, a melyekre az értelem sulya esik, áttekinthetőség kedvéért feltünőbb betükkel nyomattak.

PALLAS RÉSZVÉNYTÁRSASÁG NYOMDÁJA BUDAPESTEN.

1907. ÉVI III. TÖRVÉNYCZIKK

a hazai ipar fejlesztéséről.*

(Szentesitést nyert 1907. évi január hó 9-én. — Kihirdettetett az «Országos Törvénytár»-ban 1907. évi január hó 12-én.)

I. FEJEZET.

A hazai iparnak nyujtandó kedvezményekről.

(Adó- és illetékkedvezmények.)

1. §.

A magyar szent korona országaiban ujonnan keletkező, a technika fejlődése szerint berendezett gyári vállalatok, ha oly czikkeket állitanak elő, melyek a magyar korona országaiban gyárilag egyáltalán nem, vagy nem oly mértékben állittatnak elő, hogy a fogyasztás jelentékenyebb részét fedeznék, vagy általában oly iparczikkeket állitanak elő, a melyek gyártásának fokozását

---

* Sajátos gazdasági viszonyaink közepette, melyeknél fogva az ipar a mezőgazdaság kedvéért nélkülözi már egy félszázadnál hosszabb idő óta és épen abban az időben, melynek utolsó részében az ipar fejlesztésének szüksége átment végre a köztudatba, a természetes fejlődés leghathatósabb eszközét, az önálló és csak annak hasznára váló vámvédelmet: az iparfejlesztés állami feladattá vált. Abban is, hogy az állam közvetlenül hasson annak fejlesztésére, erkölcsi és anyagi támogatásával mozditsa elő nemcsak egyes iparágak fejlődését általában, hanem egyes vállalatok létesitését is. És abban is, hogy a társadalmat annak tudatára ébressze, miszerint a hazai ipar támogatása nemcsak hazafias feladat, hanem egyuttal állami és nemzeti szükség is.

Az állam iparfejlesztő tevékenysége legelőbb 1881-ben jut kifejezésre, az *1881. évi XLIV. t.-czikk* megalkotásával, mely a hazai iparnak nyujtandó állami kedvezményekről rendelkezik.

E törvény alapján 280 uj gyár keletkezett, 4 gyár uj üzemágat vett fel, 195 régi gyár pedig hasznositotta magának az idézett törvényben nyujtott állami kedvezményeket.

általános közgazdasági érdekek teszik kivánatossá, az 1870. évi LI. t.-cz. 2. §-ban biztositott *házadómentességen kivül a következő állami kedvezményekben részesithetők:*

a) felmenthetők a gyári üzem után járó egyenes állami *adók*, valamint, ha ebben a kedvezményben részesülnek, az ezen adók után járó törvényhatósági és községi pótadók és a kereskedelmi és iparkamarai illetékek alól;

b) felmenthetők a gyári telkek és épületek, valamint azok tartozékát képező gyári gépeknek megszerzéséért, bérbevételéért és átirásáért, valamint a bérleti jog bejegyzéséért járó *kincstári és községi illetékek és dijak, valamint az illeték-egyenérték alól; ha pedig az ily vállalatok részvénytársaság vagy szövetkezet alakjában létesittetnek*, illetőleg, ha a kedvezmények érvényének tartama alatt részvénytársaságokká vagy szövetkeze-

---

Az uj gyárak számában legerősebben érvényesül a mezőgazdasági szeszipar, mely a 280 gyárból 227 gyárral szerepel, ugy hogy ennek a törvénynek hatása a tulajdonképeni gyáriparra vajmi csekély volt.

Nagyobb volt már a második, *1890. évi XIII. t.-czikk* állami kedvezményezési törvény hatása, melynek nyomán 360 uj gyár keletkezett — közte 177 mezőgazdasági szeszgyár — 13 régi gyár teljesen uj üzemágakat vett fel, 200 már fennálló gyár pedig —köztük 65 mezőgazdasági szeszgyár — nagyobb mértékben kibővitette üzemét. És aránylag még nagyobb az uj gyárak és üzemek létesitésében az ez idő szerint is még érvényben álló, mindössze hét év óta alkalmazható *1899. évi XLIX. t.-czikk* hatása, melynek segélyével eddig 198 uj gyár — köztük mindössze csak 28 mezőgazdasági szeszgyár — létesült, 26 gyár pedig uj üzemágakat vett fel és 13 régi gyár is igénybe vette az ezen törvény által nyujtott kedvezményeket. Mindhárom törvény hatálya alatt, illetőleg segélyével tehát 838 uj gyár létesült, köztük 432 mezőgazdasági szeszgyár, 43 már fennálló gyár uj üzemágakat vett fel, mig 408 már fennálló gyár, köztük 140 mezőgazdasági szeszgyár hasznositotta maga javára a törvényben megengedett kedvezményeket. (Min. indokolás.)

A törvény czélja, hogy a tőkét segitse és támogassa nagyobb ipari befektetéseknél. Egyszersmind czélja a törvénynek, hogy a megalapozott ipar fejlődésének elősegitése utján az önálló vámterület állapotát előkészitse. Ezen czélok felé a törvény négyféle irányban törekszik: 1. adó- és illetékkedvezmények engedélyezése; 2. munkáslakások épitésének előmozditása; 3. államsegélyek nyujtása; 4. a közszállitások utján való támogatás által.

tekké alakulnak át, ujra alakulnak, vagy más társulatokkal egyesülnek, ezenfelül felmenthetők a társaság megalakulásával és esetleg a társulati tőke megnagyobbitásával, valamint a részvényeknek vagy elsőbbségi kötvényeknek ugy a megalakuláskor, mint a működés ideje alatt tőkefelemelés czéljából történő kibocsátásával járó szerződések, az e szerződésekkel kapcsolatban kiállitott egyéb okiratok és a részvények és elsőbbségi kötvények, ugyszintén a szövetkezeti üzletrészek befizetésére vonatkozó jogügyletek és ezekre vonatkozó okiratok, valamint az e czélból eszközölt vagyonátruházások után járó bélyeg és illetékek, községi illetékek és dijak alól:

c) az *1890. évi I. t.-cz. 159. §-ának hatálya* ezen törvény alapján kedvezményezett iparvállalatokra is kiterjeszthető;

d) a részükre engedélyezett kedvezmények tartamára azon vállalatok közé sorozhatók, a melyek az 1890. évi I. t.-cz. 89. §-a értelmében engedélyezett vámok alól az ezen törvény 99. §-a alapján *vámdijmentességet* élveznek;

e) az emlitett vállalatok által *ipari czélokra szükségelt tisztátalan* sót a pénzügyminister az 1875. évi L. t.-cz. 13. §-ában meghatározott áron alól is átengedheti és az ezen só kiszolgáltatása alkalmával az illető vállalat által leteendő biztositékok összegét az emlitett §-ban foglalt mértéken alul is megállapithatja.

I. A korábbi hasonló törvények a kedvezményezhető iparágakat kimeritően (taxative) felsorolták. Ellenben a jelen törvény általános felhatalmazást ad a kedvezmények engedélyezésére az 1. § ban körülirt feltételek mellett. A törvény nem ad feltétlen jogigényt a kedvezményekre, hanem olyképen rendelkezik, hogy a törvény alá eső vállalatok az abban felsorolt kedvezményekben részesithetők.

A kedvezményezhetőség előfeltételeit a Vu. I. fejezete határozza meg közelebbről.

A Vu. 1. és 2. §-ai megállapitják, hogy mi tekintendő 1. ujonnan keletkező; 2. a technika fejlődése szerint berendezett; 3. gyári vállalatnak?

II. A hivatkozott 1870 : LI. t.-cz. 2. §-a értelmében házadó alá nem tartoznak azon gazdasági épületek és gazdasági cselédlakok, vagy a gyáros tulajdonát képező és munkásainak bérfizetés nélkül átengedett gyármunkáslakok, ugyszintén gyári és azokhoz hasonló iparépületek azon részei, melyek nem lakásra, hanem az üzlet folytatására szolgálnak. (Lásd még a Vu. 12. §.)

III. A törvény 1. §-ának *a)—e)* pontjaiban emlitett kedvezmények hatályának kezdő pontjára nézve lásd Vu. 38. §-át, a kedvezmények engedélyezését megelőző helyszini vizsgálatra nézve l. a Vu. 41. s követk. §-ait.

IV. Mi tekinthető gyári teleknek és épületnek, l. Vu. 13. §-át. E ponttal összefügg még a Vu. 39. §-a.

V. A törvény 1. §. *c)* pontjának rendelkezése abban áll, hogy mindazon gyárak, a melyek ezen törvényben felsorolt adók alól mentességet nyernek, mentességük tartamára mentesek egyuttal a törvényhatósági utadó alul is.

VI. A *d)* pont alapján a gyári vállalatok vámdijmentességet élvezhetnek az állam által épitett, fentartott és kezelt: közutakon, közforgalomra szolgáló hidakon, kompokon (réveken) és hajóhidakon. (Lásd Vu. 15. és 37. §-okat.)

VII. Az *e)* pontban emlitett 1875 : L. t.-cz. 13. §-a következőt rendeli:

«Gyári és ipari czélokra a sótermelési helyeken Mármarosban és Erdélyben a tiszta kősó 58 krajczárért, a tisztátlan 38 krajczárért, Sóvárott a főzött só egy (1) forint 16 krajczárért és Fiumében a tengeri só egy (1) forint 45 krajczárért adatik.

A gyári és iparsó kiszolgáltatása alkalmából az illető gyáros vagy iparos biztositékot tartozik letenni.

Ezen biztositék 20%-át teszi azon összegnek, mely az egy egész évre engedélyezett sómennyiségért az illető gyárhoz vagy ipartelephez legközelebb fekvő kir. sóhivatalnál fennálló teljes egyedárusági ár szerint fizettetnék.

A gyári s iparsó kiszolgáltatására vonatkozó egyéb szabályok továbbra is érvényben maradnak».

Ipari sónak kedvezményes áron való engedélyezésére vonatkozó kérvényről lásd Vu. 36. és 53. §-ait.

VIII. Az 1. §-sal összefüggenek a Vu. 17., 24., 25., 36. §-ai.

A Vu. 17. §-a arról intézkedik, hogy egyes vállalatoknak engedélyezett kedvezmények az illető iparág többi vállalatainak jogos érdekeit ne sértsék. Valamely kedvezményezett iparczikket előállitó és a törvény követelményei-

nek egyébként is megfelelő más vállalatok is kérelmükre rendszerint szintén kedvezményekben részesitendők.

A Vu. 24. és 36. §§-ai az állami kedvezmények iránti kérvény kellékeiről, 25. §-a pedig a kedvezmények előzetes biztositásáról rendelkeznek.

IX. A törvény 1. §-ában felsorolt kedvezményeken kivül egyéb nyerhető kedvezményről, előnyről s az államsegélyről a törvény 3., 6., 8., 9. és 12. §§-ai intézkednek.

Az engedélyezhető kedvezményeket részletesen a Vu. II. fejezete tárgyalja.

X. A törvény első szavaiból kitünik, hogy az Horvát-Szlavonországra és Fiuméra nézve is érvényes.

2. §.

Az 1. §-ban emlitett kedvezményekben részesithetők:

a) *a már fennálló és egyébként az 1. §. első bekezdésének megfelelő gyárak a technika fejlődése szerint berendezett lényeges üzemi kibővitéseik után*, mely esetben a kedvezményekben részesithető és nem kedvezményezhető üzemágak egymáshoz való viszonya százalékos arányban állapitandó meg, fentartván a pénzügyministernek azt a jogát, hogy a kereskedelemügyi ministerrel egyetértőleg az 1. § *b)* pontjában emlitett kedvezményeknek az ily üzemekre való alkalmazásának mérvét megállapitsa;

b) a jelen törvény életbeléptekor fennálló, de csak az 1899. évi XLIX. t.-czikk hatálybalépte óta keletkezett, vagy ezentul létesitendő ipari *közműhelytelepek*, ugyszintén *villamosságot előállitó ipartelepeknek azok az üzemei, melyek ipari vagy mezőgazdasági czélokra áramot (erőt) szolgáltatnak*, ha magukat a helyiség-bérletek és áramszolgáltatás árai tekintetében a kereskedelemügyi minister által megállapitott feltételeknek alávetik.

Kivételt képez e tekintetben a világitás czéljaira szolgáltatott áram, mely kedvezményben nem részesithető.

Az előállitott villamos áram és technikai czélokra értékesithető minden egyéb erő (energia) ugyanazon bün-

tetőjogi védelem alá helyeztetik, mely az ingó dolgokra nézve fennáll. Ennek megfelelőleg az emlitett erők bármely módon való jogtalan eltulajdonitása, ugyszintén szándékos és jogtalan megrongálása vagy megsemmisitése Magyarországon az 1878: V. t.-czikknek az idegen ingó vagyon megrongálására, illetőleg a lopásra vonatkozó rendelkezései, Horvát-Szlavonországokban pedig az ottani büntetőtörvények rendelkezései szerint büntetendő.

A már fennálló azon közműhelytelepek, melyek a kereskedelemügyi minister által a helyiségbérekre és az államszolgáltatásra nézve megállapitott feltételeknek magukat alávetették, ezen kedvezményeket üzembehelyezésüktől kezdve élvezhetik;

c) *nagyobb számu házi iparosok rendszeres foglalkoztatására létesitett vállalatok;*

d) *kisipari és mezőgazdasági szövetkezetek, ha ezen törvény rendelkezése alá eső czikkeket állitanak elő;*

e) *hajóépitő telepek, hajógyárak és csuzdák, valamint a müszaki igényeknek megfelelően berendezett hajójavitó műhelyek, uszó és száraz dokkok.*

I. Az 1. § értelmében csak újonnan keletkezett gyári vállalatok részesülhetnek a kedvezményekben, mig a 2. § felsorolja azon vállalatokat, a melyek akkor is kedvezményezhetők, ha már fennállanak.

Ennél még tovább megy az 5. §, a mely az 1. § első bekezdésében körülirt, már fennálló gyárakat kivételesen — midőn fontos közgazdasági érdekek kivánják — akkor is kedvezményez, ha azok az előbbi hasonló törvények alapján már kedvezményekben részesültek.

II. A 2. § *a)* pontja az 1. § első bekezdésében körülirt gyárakat akkor is kedvezményezi, ha azok már fennállanak, de csak a technika fejlődése szerint berendezett lényeges üzemi kibővitéseik esetén.

Milyen időpont tekintendő az üzembehelyezés napjainak az egyes iparágaknál, arról a Vu. 10. és 11. §-ai intézkednek.

A kedvezményezett és nem kedvezményezett üzemágak egymáshoz való viszonyának százalékos arányban való mikénti megállapitásáról szól a Vu. 23. §-a.

A 2. § *a)* pontjaival összefügg még a Vu. 3. §-a.

III. A 2. § *b)* pontja szerint kedvezményezhető közműhelytelepek azon czéllal létesültek az 1899. évi XLIX. t.-cz. hatálybalépte után, hogy a gépek használatára utalt kézműipar fejlesztésének hathatós eszközeivé váljanak. A nagyobb iparral biró nyugati államokban ezen közműhelyek tényleg hathatós előmozditói lettek a kisipar fokozatos átalakulásainak. A közműhelyek támogatása abban is leli magyarázatát, hogy csak a kereskedelemügyi minister által engedélyezett árakat szedhetik az áramszolgáltatásokért.

IV. A 2. § *b)* pontja a villamos erőnek, illetve áramnak mezőgazdasági czélokra való szolgáltatását is, felvette a kedvezményezhetés körébe. Ezzel a törvény a modern mezőgazdasági berendezést akarja előmozditani és a földmivelésnek is szolgálatára akar állani.

Ezen pont egyszersmind kiegésziti az 1878: V. t.-czikket, a büntetőtörvénykönyvet, a mikor a villamos áram és technikai czélokra értékesithető minden egyéb erő (energia) ellopását, megrongálását és megsemmisitését épen ugy rendeli büntetni, mint az ingó dolgokra vonatkozó hasonló cselekményeket az 1878: V. t.-cz. 333—343. és 418. §-ai.

E ponttal összefüggenek a Vu. 4. és 5. §-ai, a mely utóbbi szakasz kimondja, hogy a kedvezmények csakis közhasználatu áramfejlesztő telepekre vonatkoznak.

V. A 2. § *c)* és *d)* pontjaival a Vu. 2. és 6. §-ai, az *e)* ponttal a Vu. 2. és 7. §-ai vannak összefüggésben.

(Munkáslakok épitésének előmozditása.)

3. §.

Az 1870. évi LI. t.-czikk 2. §-ának az a rendelkezése, hogy *a mezőgazdasági és ipari munkásoknak bérfizetés nélkül átengedett munkáslakok állandó adómentességben részesülnek*, akként egészittetik ki, hogy a kormány által állandó adómentességben részesithetők *a vállalat által* épitett, a közegészségügyi követelményeknek megfelelő azok a munkáslakások is, a melyek a munkásoknak oly feltétel mellett adatnak át, hogy e miatt csekélyebb munkabérben részesülnek, vagy hogy munkabérüknek bizonyos összege lakásuknak bérére, vagy az épület tulajdonának megszerzésére fordittatik.

Azokat a munkáslakásokat, a melyeket a munkások részére bérfizetés mellett leendő használatra, vagy oly czélból épitenek, hogy azokat a munkások a vételárnak részletekben való törlesztése mellett tulajdonul megszerezhetik, a mennyiben uj épitményeknek tekinthetők, a kormány használatba vételöktől számitandó *20 évi adómentességben részesitheti*, a mely esetben ezen idő tartamára az állami, törvényhatósági és községi pótadók, valamint az általános jövedelmi pótadó alól is mentesitve vannak.

Azokat a feltételeket, melyek mellett az e szakaszban biztositott kedvezmények engedélyezhetők, a pénzügyminister a kereskedelemügyi ministerrel egyetértőleg megállapitja.

A kedvezmények megvonandók azon időponttól kezdve, melyben az illető munkásházak vagy lakások más czélra használtatnak, illetve az ezen szakaszban körülirt minőségök megszünt.

A törvény kétféle adómentességet nyujt: 1. állandó, 2. 20 évi ideiglenes adómentességet. A házadóról intézkednek az 1868: XXII. és 1870: LI. t.-czikkek.

Kik tekintendők munkásoknak, mi értendő munkáslak és vállalat alatt e § értelmében, ezekre nézve lásd Vu. 18. §-át.

A kérvény kellékeit és benyujtási határidejét a Vu. 31. és 32. §-ai állapitják meg.

Lásd még Ku. 13. § ut. bekezdését.

(A kedvezmények engedélyezésére vonatkozó határidők.)

4. §.

A kedvezmények engedélyezésére, érvénybe lépésének napja és érvényének tartama felől a kereskedelemügyi minister a pénzügyministerrel és mindazon esetekben, a midőn a mező- és erdőgazdaság érintve van, a földmivelésügyi ministerrel is egyetértőleg, a mezőgazdasági szeszfőzdékre nézve pedig a földmivelésügyi minister a kereskedelemügyi és pénzügyministerekkel egyetértőleg határoz.

A kedvezmények az érvénybelépés napjától számitva legfeljebb tizenöt évre engedélyezhetők.

A kedvezmények engedélyezését a kedvezményezendő ipari létesitmény *üzembe helyezésének napjától számitott egy éven belül lehet kérelmezni*, ezen időn tul a kedvezmények engedélyezése csak az 5. § eseteiben kérelmezhető.

A kedvezmények az ipari vállalat létesitése előtt is biztosithatók. Az ekként biztositott kedvezmények hatályukat vesztik, ha a kedvezményezett vállalat az engedélyben meghatározott naptól számitott két éven belül üzemét meg nem kezdi.

Az 1899. évi XLIX. t.-czikk alapján megadott, vagy előzetesen biztositott kedvezmények érintetlenül maradnak. Ezek a kedvezmények a jelen törvényben megszabott korlátok között az illető vállalatok fennállása vagy továbbfejlesztése érdekében *meghosszabbithatók*, amenynyiben oly iparvállalatokra vonatkoznak, a melyek a jelen törvény értelmében kedvezményekben részesithetők, de ezen meghosszabbitás a régi törvény alapján már megadott kedvezményi idővel együtt 15 évnél hosszabb időre nem terjedhet.

A kedvezmények meghosszabbitása azok lejárta után kérelmezhető. A lejárat napjától számitott egy év után beadott ily kérelem figyelembe nem vehető.

I. A kedvezmények elnyeréséről, azok átruházásáról és meghosszabbitásáról a Vu. III. fejezete intézkedik (lásd különösen 24., 46. és 47. §-ait.)

Az előzetes biztositásáról l. Vu. 25. s 42. §-ait.

II. A mezőgazdasági szeszfőzdékről, cognacgyárakról stb. l. Vu. 8—9., 27—29. és 54—55. §-ait.

(Fennálló vállalatok kivételes kedvezményezése.)

5. §.

Felhatalmaztatik a kereskedelemügyi minister, hogy pénzügyministerrel egyetértve, kivételesen oly esetekben, midőn azt fontos közgazdasági érdekek kivánják, a jelen törvény 1. §-ának 1. bekezdésében körülirt,

már fennálló gyáraknak, illetve ipartelepeknek is megadhassa időlegesen a jelen törvényben biztositott kedvezményeket, részben vagy egészben, tekintet nélkül arra, hogy azok előzőleg részesültek-e már az 1881. évi XLIV., vagy az 1890. évi XIII. vagy az 1899. évi XLIX. törvényczikkek alapján ily kedvezményekben. *Ez a kedvezmény azonban csak egész iparágaknak adható.* Ezen szakasz értelmében azonban se a törvényhatósági, se a községi adók és pótadók elengedés tárgyát nem képezhetik.

Ezen szakasz értelmében egy izben már tizenöt évi kedvezményt élvezett ipari vállalat ujabban is részesithető tizenöt évig terjedhető kedvezményben. Ez a kedvezmény ugyan igen nagymérvü, de biztositása jelenlegi gazdasági viszonyaink mellett, — illetőleg az előre való gondoskodás arról, hogy szükség esetén igénybe legyen vehető, — feltétlenül szükséges. Gazdasági viszonyaink jelen bizonytalan helyzete, ipari viszonyaink fokozatos átalakulása és az esetleg érvényesülhető egyenetlen versenyeszközök mellett nincs kizárva, hogy egyes gyáripari ágaink rendkivüli védelemre szorulhatnak. Erre az esetre lesz igénybe vehető az ezen szakaszban megadott felhatalmazás, mely egyes vállalatokra sohasem lesz alkalmazható, hanem mindenkor csak egész iparágakra. Ebben az utóbbi körülményben rejlik egyuttal biztositéka is annak, hogy ez a felhatalmazás tényleg csak akkor és csak kivételesen fog igénybe vétetni, ha tényleg nagyon fontos közgazdasági érdekek fogják azt kivánni. (Ministeri indokolás.)

(Szállitási határozmányok.)

6. §.

A kereskedelemügyi minister felhatalmaztatik, hogy:

a) a jelen törvény 1. és 2. §§-ban emlitett gyárak és ipartelepek épitéséhez vagy megnagyobbitásához *épitési anyagokat*, nemkülönben az azok felszereléséhez és berendezéséhez szükséges gépeket, gépalkatrészeket és általában berendezési tárgyakat a *magyar királyi államvasutakon és állami garancziát élvező vasutakon az önköltségek megtéritése mellett szállithassa, illetőleg szállittathassa;*

b) az ipari, mezőgazdasági, erdészeti és bányászati vállalatok részére szükséges *iparvágányokat* az *a)* alatt emlitett vasutak által az önköltségek megtéritése mellett épittethesse;

c) *az a) alatt emlitett vasutak tolatási költségei* tekintetében az ipari vállalatok részére az önköltségi dijakat engedélyezhesse, esetleg ezen vállalatokat a tolatási költségek alól bizonyos időre fel is menthesse.

Az *a)* pontban foglalt szállitási kedvezmény csak az 1. és 2. §§-ban emlitett vállalatokat illetheti, mig a *b)* pont szerint az iparvágányok épitésére és a *c)* pont szerint a tolatási költségekre vonatkozó kedvezmények általános jellegüek.

Ezen §-sal összefüggenek a Vu. 19—22. és 34—35. §-ai. A Vu. 19. §-a az épitési anyagot határozza meg közelebbről, 20. §-a a kedvezményes viteldijakat, 21. §-a a kedvezményes iparvágányokat, 22. §-a a tolatási önköltségi dijakat, 34—35. §-ai a folyamodványok kellékeit.

(A kedvezmények megadásához kötött feltételek.)

7. §.

Felhatalmaztatik a kereskedelemügyi minister, hogy a jelen törvény alapján engedélyezhető kedvezmények megadását a pénzügyministerrel egyetértőleg a kedvezmények tartamára, a vállalatok helyére, nagyságára, átruházhatóságára, termelésük mennyiségére, az alkalmazottak számára és minőségére vonatkozó, vagy a *hazai ipar fejlesztése érdekében egyébként szükségesnek mutatkozó feltételekhez köthesse*, különös figyelemmel a hazai munkások és tisztviselők alkalmazására; a kikre nézve megállapittatik, hogy legalább *75%-nak magyar honosságunak kell lenni.* Felhatalmaztatik a kereskedelemügyi minister, hogy indokolt esetekben ezen feltételt módosithassa.

A kedvezményekben részesülő gyárak, illetve ipartelepek kötelesek összes épitési és berendezési tárgyaikat, valamint az üzemükhöz szükséges anyagokat és félgyártmányokat, a mennyiben ezek a magyar korona

országaiban megfelelően készülnek, illetve termeltetnek, *a hazai ipar, illetve termelés révén beszerezni.* A kereskedelemügyi minister indokolt esetekben felmentést adhat.

Ezen § első bekezdése lényegében azonos az 1899: XLIX. t.-cz. 6. §-ával, csupán a kedvezmények engedélyéhez kötött feltételek körét terjeszti ki.

Az, hogy az alkalmazott munkások és tisztviselők 75%-ának magyar honosságunak kell lenniök, valamint az összes építési és berendezési tárgyaknak az anyagoknak és félgyártmányoknak hazai ipar, illetve termelés révén való beszerzése *törvényes kötelezettségét* képezi a kedvezményes vállalatoknak.

Lásd ezen §-hoz a Vu. IV. fejezetét («A kedvezmények ellenében kiköthető feltételek és azok ellenőrzése»).

(*Kisajátitás ipari czélokra.*)

8. §.

A gyárak és iparostelepek javára az 1881. évi XLI. törvényczikk értelmében kisajátitásnak van helye: *állami, törvényhatósági, községi, városi vagyont képező ingatlanokra* és ugyanilyen kisajátitásnak van helye gyári, mezőgazdasági és erdészeti czélokra szolgáló iparvágányokra, sodronypályákra, világitási vagy erőviteli- és csővezetékekre, valamint az üzemhez nélkülözhetetlen, az 1885. évi XXIII. t.-cz. alapján hatóságilag engedélyezett vizművekre, szivattyutelepekre és emelőberendezésekre, ha ezek az ingatlanok kizárólag mezőgazdasági vagy erdészeti megművelés alatt állanak vagy parlagon hevernek.

Kisajátitásnak azonban nincs helye, ha ezek az ingatlanok egyházi, vallási, közoktatási tudományos vagy kegyeletes czélokra szolgálnak, illetve ilyen rendeltetéssel birnak.

Gyári, mezőgazdasági és erdészeti czélokra szolgáló iparvágányokra, sodronypályákra, világitási vagy erőátviteli és csővezetékekre, valamint az üzemhez nélkülözhetetlen, az 1885. évi XXIII. t.-cz. alapján hatóságilag engedélyezett vizművek, szivattyutelepek és emelő-

berendezések javára ugyanazon keretben és feltételek között *magántulajdonban lévő ingatlanok is* vonhatók az 1881. évi XLI. t.-cz.-ben foglalt kisajátitás alá.

Ezen § meghatározza, hogy milyen ipari czélokra lehet
1. állami, törvényhatósági, községi, városi vagyont képező s
2. magántulajdonban levő ingatlanokat kisajátitani.
A Vu. 69. s 70. §-ai (az utasitás VII. fejezetében) szólanak az előmunkálati engedély és a kisajátitási jog engedélyezése iránti folyamodványokról.

(*Az államsegélyekről.*)

9. §.

A kereskedelemügyi minister felhatalmaztatik, hogy oly esetekben, midőn valamely iparvállalat létesitését, kibővitését vagy fentartását *általános közgazdasági érdekek* teszik kivánatossá, a hazai ipari termelés fokozása vagy biztositása czéljából egyes vállalatoknak az iparfejlesztési czélokra rendelkezésére bocsátott fedezet terhére akár egyszer s mindenkorra, akár több évre szóló államsegélyt engedélyezhessen, vagy ily vállalatok létesitését esetleges állami részesedés utján is előmozdithassa.

Az iparfejlesztés czéljaira rendelkezésre bocsátott fedezet terhére a házi- és kisipar is megfelelően támogatandó.

Oly esetekben, midőn az engedélyezendő segély teljes összege ötvenezer koronát meghalad, vagy a midőn állami részesedés esete forog fenn, az országos ipartanács állandó bizottsága meghallgatandó; oly összeg engedélyezéséről, illetve lekötéséről pedig, mely az illető évre megszavazott költségvetési hitelt meghaladja, az országgyülésnek előzetes jelentés teendő és az ily engedélyezés csak akkor tekinthető jogérvényesnek, ha az arra vonatkozó jelentést az országgyülés elfogadta.

Államsegélyek csakis oly időben engedélyezhetők, a mikor megszavazott költségvetési, vagy felhatalmazási törvény hatályban van.

A 7. § rendelkezései az államsegélyre, illetőleg az államsegélyben részesülő gyárakra és ipartelepekre megfelelően alkalmazandók.

A 9. § törvénybe kivánja iktatni azt az eddigi, az évi költségvetési törvényeken alapuló gyakorlatot, hogy oly esetekben, midőn valamely iparvállalat létesitését, kibővitését vagy fentartását általános közgazdasági érdekek teszik kivánatossá, a hazai ipari termelés fokozása vagy biztositása czéljából a kereskedelemügyi minister államsegélyt is engedélyezhessen.

Ha Magyarország iparpolitikájának megindulásakor a vámterületi önállósággal rendelkezett volna, ha ennek következtében ipara élvezte volna azt a természetes védelmet, melyet a vámok nyujtanak: nem lett volna szüksége az iparnak rendkivüli állami eszközökkel való fejlesztésére.

Ámde helyzetünk egészen más, iparunk ezzel a védelemmel nem rendelkezett és nem rendelkezik ma sem, minélfogva arra az esetre, ha teremteni akarunk nagy ipart, gondoskodnunk kell bizonyos támogatásról is, mely annak létesitését előmozditsa.

Mindenütt, még fejlett iparral biró államokban is, minden uj iparvállalat hátrányban van a már régi, tőkéjében törlesztett, piaczán megszilárdult iparvállalattal szemben. Mennyivel inkább ott, a hol az ipartelepnek magának kell még munkásai kiképzéséről is gondoskodnia és piaczokat is szerezni magának! Ez igen tekintélyes anyagi áldozatokkal jár, melyeket a vállalkozás nem visel, ha nem támogattatik benne.

Az a támogatás, melyet eddig nyujtottunk, tulajdonképen elenyésző csekélység azon áldozatokhoz képest, melyeket az uj iparvállatnak az első időben hoznia kell és azon előnyökkel szemben, melyet minden nagyobb gyári vállalat közgazdasági és állampénzügyi szempontból bir.

Az államsegélyek nyujtásának rendszere nemcsak nem mellőzhető a mi jelen viszonyaink között, hanem ellenkezőleg még fokozandó is, ha komolyan akarunk nagy ipart teremteni. Mert mi legyen az a vonzó erő, a mi a tőkét iparvállalati befektetésre serkentse nálunk? Csak az addig nyujtandó kedvezmények és előnyök, mig a vállalat annyira megerősödik, hogy a küzdelmet a versenynyel felvehesse. Ha ezt nem nyujthatjuk, akkor meddő minden törekvésünk. Már pedig, ha gazdasági önállóságra akarunk törekedni,

akkor az első feltétel erős gyáripar teremtése. Ezt addig kell megteremtenünk, mig gazdasági viszonyaink ujabb berendezésének időpontja elérkezik, hogy akkor már oly iparral rendelkezzünk, melyre az ország megnyugvással támaszkodhassék. (Ministeri indokolás.)

Ezen § alapján államsegélyt, vagy állami részesedést élvezhet *bármely iparvállalat* (az 1. és 2. §-ok keretén kivül is) az előirt feltételek fenforgása esetén. Az állam segélyezése lehet: 1. egyszersmindenkorra, vagy 2. több évre szóló államsegély, lehet továbbá állami részesedés (pl. részvények átvétele) is.

Az 1907. évi költségvetésben 2.400,000 koronát irányoztak elő ezen segélyezésekre. Ezenkivül a kormány tervbe vette nagyarányu iparfejlesztési alap létesitését.

A Vu. VI. fejezete intézkedik az államsegélyekről. A 62. § irja elő az államsegély iránti folyamodvány kellékeit.

(A kedvezmények megvonása.)

10. §.

A kereskedelemügyi minister az engedélyezett kedvezményeket a pénzügyministerrel egyetértőleg egészben vagy részben *megvonhatja*, ha a kedvezményben részesitett gyár vagy ipartelep a jelen törvény alapján kikötött feltételek valamelyikének meg nem felel, vagy a 7. § második bekezdésében megszabott kötelességét megszegi, vagy a vállalat tulajdonosa nyereségvágyból eredő büntett vagy vétség miatt jogerősen elitéltetik.

Megvonandó továbbá az engedélyezett kedvezmény, ha a vállalat tulajdonosa államellenes magatartást tanusit, az állam, az alkotmány ellen izgat s e miatt a büntető biróság vagy fegyelmi hatóság jogerősen elitéli.

A megállapitott feltételek bármelyikének nem teljesitése esetén a kedvezmények megvonhatók.

A Vu. V. fejezete (59—61. §) intézkedik a kedvezmények megvonásáró'.

(*Közhirrététel, értesitések.*)

11. §.

A kedvezményekben való részesités (4. §) a hivatalos lapban *közzéteendő;* a kedvezmények engedélyezéséről a belügyminister és a pénzügyminister, továbbá az illetékes törvényhatóság és ennek utján az érdekelt község, az illetékes kereskedelmi és iparkamara, az illetékes m. kir. pénzügyigazgatóság (Budapesten a kir. adófelügyelő és a m. kir. közp. dij- és illeték-kiszabási hivatal), végül az illetékes kerületi kir. iparfelügyelő *értesitendő.*

Horvát-Szlavonországok területére vonatkozó kedvezményekről az illetékes törvényhatóság és község a horvát-szlavon-dalmát bán utján értesitendő.

A segélyek és kedvezmények engedélyezéséről, valamint a 9. § alapján több évre terjedőleg lekötött segélyekről, ugyszintén a kedvezmények és segélyek megszünéséről a kereskedelemügyi minister a költségvetés kapcsán *évenkint részletes jelentést köteles az országgyülés elé terjeszteni.*

Az összes érdekelt tényezők egy helyről, a ker. ministertől kapják az értesitést. Lásd Vu. 45. §-át. Azon rendelkezés, hogy a kereskedelemügyi minister évenkint a költségvetés kapcsán jelentést tartozik az országgyülés elé terjeszteni, folyománya azon kiterjesztett discretionális jognak, melyet a törvény a kormánynak nyujt, melylyel szemben szükséges, hogy az országgyülésnek mód és alkalom nyujtassék e jog miképeni gyakorlásának ellenőrzésére.

(*A törvényhatóságok és községek által nyujtható kedvezményekről és segélyekről.*)

12. §.

A jelen törvény alá eső gyárak és ipartelepek, valamint munkásházak létesitését vagy kibővitését a törvényhatóságok és községek is *elősegithetik pénzbeli és egyéb támogatás nyujtása által.* A jelen törvény alá eső gyárakat és ipartelepeket, továbbá a törvényható-

ságok és községek felmenthetik az 1890. évi I. t.-cz. 1. §. 3. pontjában, illetőleg 29. és 36. §-aiban foglalt azon kötelezettség alól, hogy a vasuti és hajóállomásokat a legközelebbi közuttal vagy községgel *összekötő utak*, *valamint a községi közlekedő utak* épitési, kezelési és fentartási költségeihez hozzájárulni tartoznak, valamint felmenthetik az 1890. évi I. t.-cz. 81. §-a értelmében engedélyezett *vámok* alól is.

Az ujonnan létesitendő, vagy lényegesen kibővülő gyárak és ipartelepek, *habár nem esnek is ezen törvény rendelkezései alá*, a mennyiben felállitásukat vagy kibővitésüket közgazdasági érdekek teszik kivánatossá, felmenthetők *a törvényhatósági és községi adó, illetőleg a község* (*város*) *által szedett vámdijak és egyéb helyi szolgáltatmányok alól*.

A törvényhatóságnak, illetőleg községnek ezekre nézve hozott határozatai fölött a kereskedelemügyi és pénzügyi ministerekkel egyetértőleg *a belügyminister dönt*. Horvát-Szlavonországokban pedig a horvát-szlavon-dalmátországi bán jóváhagyása szükséges, a ki e tekintetben a kereskedelemügyi ministerrel egyetértőleg jár el.

Ezen szakasz rendelkezései a Horvát Szlavon-Dalmátországok autonom törvényeit a községek szervezetéről nem érintik.

Törvényhatóságok, városok, községek fölmentést megtagadó határozatai ellen felebbezésnek nincs helye.

Ezen § a törvényhatóságokat és községeket is bevonja az ország iparfejlesztési akcziójába. A törvény megadja nekik a jogot — a melyet azelőtt kétségbe vontak — hogy «pénzbeli és egyéb támogatás nyujtása által» elősegithetik a jelen törvény (értve 1. és 2. §-a) alá eső gyárak és ipartelepek, valamint munkásházak létesitését vagy kibővitését.

A törvény közelebbről nem határozza meg a pénzbeli és egyéb támogatás mértékét, illetve mibenlétét.

Az 1890 : I. t.-cz. 81. §-ára hivatkozás alapján a törvényhatóságok és községek felmenthetnek a közutak és közforgalomra szolgáló hidak, kompok (révek) és hajóhidak vámdijainak, továbbá a városok és községek kövezeti vámjainak fizetése alul.

A jelen törvény alá nem eső gyárak és ipartelepek, ha közgazdasági érdekek kivánják, csak a § 2-ik bekezdésében meghatározott korlátolt (adó- és vám-)kedvezményekben részesülhetnek.

Lásd a Vu. 71. §-át is.

II. FEJEZET.

A közszállitásokról.

13. §.

Az állam, törvényhatóságok, községek, az ezek által fentartott vagy segélyezett intézetek és intézmények, valamint a közforgalomra berendezett hazai közlekedési vállalatok ipari szükségletei és munkálatai rendszerint a magyar korona országainak ipara révén fedezendők.

Az állami és közhatósági megrendelések *számlái*, a tényleg megtörtént átvétel után, százezer koronát meg nem haladó összegnél a szállitás befejezésétől számitott harmincz nap alatt, százezer koronát meghaladó összegnél pedig hatvan nap alatt kifizetendők.

A kereskedelemügyi minister a saját főhatósága alatti hatóságoknak, hivataloknak, intézeteknek, intézményeknek és vállalatoknak, más minister pedig a hatósága alá tartozó hatóságoknak, hivataloknak, intézeteknek és intézményeknek a kereskedelemügyi minister hozzájárulásával egyes indokolt esetekben *felmentést* adhat.

A hazai iparfejlesztésnek legnagyobb sikerei ezen téren mutatkoznak. *Törvényes kötelezettségnek* tekintetik az állam, törvényhatóságok, községek és a szakaszban meghatározott közintézetek részéről, hogy ezek ipari szükségleteiket és munkálataikat a magyar korona ipara révén fedezzék. Ez alul kivételesen indokolt esetekben a kereskedelemügyi minister felmentést adhat.

A törvény csak a legfőbb elveket állapitja meg és végrehajtásnak tartja fenn a részletes szabályozást. A közszállitások tárgyában a következő rendeletek adattak ki:

1. A kereskedelemügyi m. kir. minister 1907. évi 55,800. számu rendeletével kiadott utasitás a hazai ipar fejlesztéséről szóló 1907 : III. t.-cz. I. fejezetének végrehajtása tárgyában. (E könyvben Ku.-val jelezve, lásd 74. lapon.)

2. (55,800/1907. Keresk. min. szám). Közszállitási szabályzat. A hazai ipar fejlesztéséről szóló 1907. évi III. törvényczikk 14. §-a és a ministertanácsnak 1907. évi julius hó 3-án hozott határozata alapján. (E könyvben Ksz.-mal jelezve, lásd 112. lapon.)

Mig a közszállitási utasitás az «állam, törvényhatóságok, községek, az ezek által fentartott vagy segélyezett intézetek és intézmények, valamint a közforgalomra berendezett hazai közlekedési vállalatok» közszállitásaira vonatkozólag a törvény II. fejezetének *végrehajtása* tárgyában intézkedik, a közszállitási szabályzat (a törvény 14. §-a és a Ksz. 1. §-a értelmében) csupán az *állam* terhére vagy költségére teljesitendő ipari szállitások és ipari munkálatok *vállalatba kiadásának* módozatait szabályozza.

A Ku. 32. §-ánál fogva a Ku. 3. §-ában felsorolt hatóságok, hivatalok, intézetek, intézmények, alapok, alapitványok és vállalatok ipari szállitásaira és munkálataira vonatkozó, a Ksz. 72. §-nál fogva pedig az *állami* ipari szállitások és munkálatok *vállalatba kiadására* vonatkozó régebbi szabályzatok, szabályrendeletek, illetve azokkal kapcsolatos rendeletek, utasitások 1907. évi október hó 1. napjától kezdve hatályukat veszitik.

Ipari szükségletek, továbbá *ipari munkálatok* alatt mit kell érteni, lásd Ku. 2. §-át és Ksz. 2—3. §-ait.

Mely hatóságokat, hivatalokat, intézeteket ért a törvény 13. §-a, részletesen felsorolják a Ku. 3—6. §-ai, valamint a Ksz. 1. §-a.

Hazai ipar révén fedezettnek mikor tekintendő az ipari szállitás vagy munkálat, l. Ku. 7. §.

Az állami és közhatósági számlák kifizetésére vonatkozik a Ku. 9. §-a.

(*Ellenőrzés, közszállitási szabályzat.*)

14. §.

A közszállitásokat és közmunkákat teljesitő ipartelepeket és vállalatokat abból a szempontból, hogy a szállitandó tárgyak *hazai anyagokból, hazai ipartelepe-*

ken készülnek-e, illetőleg a munkálatok hazai iparosokkal végeztetnek-e, a kereskedelemügyi minister ellenőrzi.

Felhatalmaztatik a kereskedelemügyi minister, hogy tekintet nélkül az 1897: XX. t.-czikk 38. és 39. §-ainak rendelkezéseire, az illető ministerekkel egyetértőleg rendeleti uton szabályozza a 13. §-ban felsorolt hatóságok, hivatalok, intézetek, intézmények ipari szükségleteinek és munkáinak beszerzését, illetve végeztetését, kiirását, odaitélését, a szerződések kötését és teljesitésük ellenőrzését.

A törvényhatóságokra és községekre vonatkozólag ez irányban a belügyminister intézkedik.

Az ellenőrzést a kereskedelemügyi minister ezután is a m. kir. *kereskedelmi muzeum* utján gyakorolja.

Rendkivül nagy fontosságu az egységes végrehajtás, a mely a kereskedelemügyi ministert illeti. Az eddigi állapot meglehetős zavaros volt, a mi a szállitásokban részt venni kivánó iparosra rendkivül hátrányosan hatott. Gyakran épenséggel lehetetlenné tette neki a versenytárgyalásokon való részvételt.

Az uj egységes végrehajtás lehetővé teszi, hogy az összes közhatóságok egyenlő eljárást kövessenek, egyenlő feltételeket és módozatokat állapitsanak meg, a mi az ipar tetemes könnyebbségére leend.

Ezen szakasz az állami számvitelről szóló 1897: XX. t.-cz. 38. és 39. §-ait tulajdonképen hatályon kivül helyezi. Ezen törvényszakaszok nehezitették az eljárást és illusoriussá tették a közszállitásoknak iparfejlesztési czélokra való felhasználását.

A Ku. V. és VI. fejezetei (10—20. §), valamint a Ksz. VII. és VIII. fejezetei (43—71. §), szólanak a szállitók és vállalkozók ellenőrzéséről és a szükséges nyilvántartásokról.

«*Az egyetemes közszállitási árulajstromot*» (Ku. 18. §). és «*az állami közszállitási árulajstromot*» (Ksz. 68. §) a m. kir. kereskedelmi muzeum késziti.

A törvény 14. § 2. bekezdésében foglalt meghatalmazás alapján adta ki a keresk. minister a közszállitási szabályzatot (l. 112. lapon).

A törvényhatóságok és községekre vonatkozó *közszállitási szabályrendeletet* a belügyminister mai napig még nem adta ki. (Lásd Ku. 21—22. §-ait.)

Horvát-Szlavonországra nézve a bánt illeti a közszállitási szabályzat kiadása. (Lásd a törvény 16. §-át.)

(*A szállitók és vállalkozók kizárása.*)

15. §.

A szállitásoknál vagy munkáknál tapasztalt *beigazolt visszaélés esetén* a szállitó vagy vállalkozó az illető minister által, a kereskedelemügyi minister hozzájárulásával végleg, vagy meghatározott időre *kizárható* és *ismétlés esetén kizárandó.*

Minden kizárásról a kereskedelemügyi minister a kizárás kimondásával egyidejüleg a kizárás okának megjelölésével értesitendő, a ki a kizárt szállitókról és vállalkozókról *nyilvántartást* vezet s ezt az összes ministerekkel átiratilag közli.

Lásd Ku. 23—31. §-ait és Ksz. 56—62. §-ait. Kizárásra alapul szolgálható visszaéléseknek mily cselekmények tekintendők, lásd Ku. 24. §-át és Ksz. 56. §-át.

(*Horvát-Szlavon közszállitások.*)

16. §.

A 13—15. §§-ban felsorolt rendelkezéseknek és elveknek a horvát-szlavonországi országos kormány hatósága alatt álló hatóságok, hivatalok, intézetek és intézmények beszerzéseinél leendő alkalmazásánál, az intézkedési jog *a bánt* illeti meg.

III. FEJEZET.

Záró határozatok.

(*A törvény időbeli hatálya.*)

17. §.

Ez a törvény 1907 január hó 1-én lép életbe. *Ennek I. fejezete 1915. deczember hó 31-ig marad*

hatályban, de az ennek hatálya alatt engedélyezett kedvezmények *az engedélyezési leiratban megállapitott időkig érvényben maradnak.* Az 1899. évi XLIX. t.-czikk hatályát veszti.

Lásd Vu. 72. és Ku. 32. §-át.

(*Fiume.*)

18. §.

Felhatalmaztatik a ministerium, hogy ezen törvényt Fiume városában és kerületében az ottani viszonyok figyelembe vételével rendeleti uton külön léptesse életbe.

(*Felhatalmazások a törvény végrehajtására.*)

19. §.

E törvény *I. fejezetének* végrehajtásával a kereskedelemügyi, földmivelésügyi, pénzügyi és belügyi ministerek bizatnak meg. Horvát-Szlavon-Dalmátországokra nézve e fejezet végrehajtásával a kereskedelemügyi minister Horvát-Szlavon- és Dalmátországok bánjával egyértően jár el, a 8. §-t illetőleg pedig Horvát-Szlavon-Dalmátországokra vonatkozólag a horvát-szlavon-dalmát bán bizatik meg.

A törvény *II. fejezetének* végrehajtásával a ministerium, Horvát-Szlavonországokra nézve, a horvát-szlavon országos kormány hatósága alá nem tartozó állami hivatalok és intézetek kivételével, a horvát-szlavon-dalmát bán bizatik meg.

A kereskedelemügyi m. kir. minister 1907. évi 55.800. számu rendeletével kiadott utasitás

a hazai ipar fejlesztéséről szóló 1907 : III. t.-cz. I. fejezetének végrehajtása tárgyában.

A hazai ipar fejlesztéséről szóló 1907. évi III. t.-czikk I. fejezetének végrehajtására — a pénzügyi, belügyi és földmivelésügyi m. kir. ministerekkel, illetőleg Horvát-Szlavonországokra nézve a horvát-szlavon-dalmátországi bánnal egyetértőleg — a következőket rendelem.

I. FEJEZET.

A kedvezményezhetőség előfeltételei.

1. §.

A törvény 1-ső §-ának 1-ső pontja szerint állami kedvezményekben részesithetők a magyar szent korona országaiban ujonan keletkező, a technika fejlődése szerint berendezett gyári vállalatok, ha oly czikkeket állitanak elő, melyek a magyar szent korona országaiban gyárilag egyáltalán nem, vagy nem oly mértékben állittatnak elő, hogy a fogyasztás jelentékenyebb részét fedeznék, vagy általában oly czikkeket állitanak elő, a melyek gyártásának fokozását általános közgazdasági érdekek teszik kivánatossá.

A jelen törvény szempontjából *gyáraknak tekintendők általában* mindazon ipartelepek, melyeken rendszerint zárt helyiségekben, legalább 20 munkás állandó foglalkoztatása mellett, gépek vagy készülékek segitségével és tömeges gyártásra alkalmas munkamegosztással iparczikkeket állitanak elő.

A 20 munkás állandó foglalkozásától el lehet tekinteni, ha az előállitásnál alkalmazott eljárások minemüsége és a termelt iparczikkek mennyisége és értéke ezek nélkül is kétségtelenné teszik a gyári jelleget, mint pl. az elektromos áramfejlesztő telepeknél, vegyészeti gyáraknál, mechanikai fonó- és szövőgyáraknál, tejet gépek igénybevételével iparczikkekké feldolgozó telepeknél, mezőgazdasági szeszgyáraknál stb.

Valamely iparczikk akkor gyárilag előállitott, ha oly ipartelepen készült, a mely a fentiek szerint gyár.

Valamely gyár akkor *a technika fejlődése szerint berendezett*, ha abban az iparczikkeket a technika mindenkori fejlettségének megfelelő gépberendezéssel és gyártási eljárással állitják elő.

Az *ujonan keletkező gyári vállalatok azok*, a melyek a törvény hatálybalépte után helyeztetnek üzembe. (Lásd az utasitás 10. §-át.)

2. §.

A *kisipari és mezőgazdasági szövetkezetekre, melyek a gyári jellegtől függetlenül részesithetők* állami kedvezményekben, a jelen végrehajtási utasitás 1. §-ában a gyári jelleg megitélhetése szempontjából megállapitott ismérvek a kedvezményezhetőség kérdésének elbirálásánál ehhez képest nem alkalmazandók; a hajóépitő telepek, hajógyárak és csuszdák, hajójavitóműhelyek, uszó és száraz dokkok azonban csak az esetben részesithetők kedvezményekben, ha a jelen utasitás 1. §-ában megállapitott követelményeknek is megfelelnek.

3. §.

A törvény 2. § ának *a)* pontja szerint állami kedvezményekben részesithetők nemcsak a törvény 1. §-ában emlitett, ujonan keletkező gyárak, hanem a már fennálló és egyébként a törvény 1. §-a első bekezdésének megfelelő gyáraknak a *technika fejlődése szerint berendezett lényeges üzemi kibővitései is.* A törvény szerint tehát az illető uj, vagyis a törvény hatálybalépte után üzembe helyezett üzemágakban oly czikkeket kell gyártani, a melyek a magyar szent korona országaiban gyárilag egyáltalán elő nem állittatnak, vagy nem oly mértékben, hogy a fogyasztás jelentékenyebb részét fedeznék, vagy általában oly iparczikkeket, a melyek gyártásának fokozását általános közgazdasági érdekek teszik kivánatossá. Ezen üzemágaknak azonban terjedelmükre és jellegükre

nézve a törvény szerint lényeges üzemi kibővitéseknek, vagyis olyanoknak kell lenniök, hogy önmagukban is megfeleljenek azon követelményeknek, a melyek a jelen utasitás 1. §-ában a gyárakra nézve meg vannak állapitva.

Ha valamely az itt szóban forgó törvény alapján állami kedvezményekben nem részesithető gyár bőviti ki üzemét oly üzemággal, a melyben a gyártott czikkek a törvény értelmében kedvezményezhetők, ezen üzemág az esetben, ha a gyárakra nézve a jelen utasitás 1. §-ában megállapitott követelményeknek önmagában is megfelel, uj gyárnak tekintendő és mint ilyen kedvezményekben részesithető.

4. §.

A törvény 2. §-ának *b)* pontja szerint állami kedvezményekben részesithető *közműhelytelepek* ezen törvény szempontjából azok az 1899 : XLIX. t.-czikk hatálybalépte óta keletkezett létesitmények, a melyek egyes vagy társulati iparosoknak ezeknek kizárólagos használatára, meghatározott időre és a kereskedelemügyi m. kir. minister által meghatározott bérért és az általa meghatározott föltételek mellett zárt munkahelyiségeket és hajtóerőt bocsátanak rendelkezésére, keletkezésük időpontja pedig az a nap, a melyen üzembe helyeztettek.

5. §.

A törvény 2. §. *b)* pontjának további rendelkezése szerint állami kedvezményekben részesithetők továbbá *a villamosságot előállitó ipartelepeknek* azok a jelen törvény hatálybalépte után üzembe helyezett (10. §.) üzemágai, a melyek ipari vagy mezőgazdasági czélokra áramot (erőt) szolgáltatnak, ha magukat *az áramszolgáltatás árai* tekintetében a kereskedelemügyi minister által megállapitott föltételeknek alávetik. Kivételt képez e tekintetben a világitás czéljaira szolgáltatott áram, a mely állami kedvezményben nem részesithető. A törvény ezen rendelkezése *csakis közhasz-*

nálatu, vagyis oly áramfejlesztő telepekre vonatkozik, melyek kötelezik magukat arra, hogy teljesitő képességük határáig más vállalatoknak meghatározott föltételek mellett villamos áramot szolgáltatnak. A saját czélra előállitott áram csak abban az esetben részesithető állami kedvezményekben, ha az üzem, a melynek czéljaira az áram szolgál, maga is kedvezményezett.

6. §.

A törvény 2. §-ának *c)* pontja értelmében állami kedvezményekben részesithetők még a nagyobb számu háziiparosok rendszeres foglalkoztatására létesitett vállalatok, ideértve a háziiparosok termelő szövetkezeteit is, a *d)* pont értelmében pedig a kisipari és mezőgazdasági szövetkezetek is, ha a törvény rendelkezései alá eső czikkeket állitanak elő és a törvény életbelépte után helyeztettek üzembe.

Háziiparosoknak — az esetről-esetre történendő külön elbirálást is fentartva — az itt szóban levő törvény szempontjából azon otthon dolgozó munkások tekintendők, a kiknek az ipar nem kizárólagos és főfoglalkozásuk és egyes iparczikkeket rendes ipari munkások igénybevétele nélkül, esetleg hozzátartozóik segitsége mellett, állitanak elő.

7. §.

A törvény 2. §-ának *e)* pontjában emlitett hajóépitő telepek, hajógyárak és csuszdák, valamint a műszaki igényeknek megfelelően berendezett hajójavitóműhelyek, uszó- és száraz dokkok az esetben részesithetők állami kedvezményekben, ha a törvény hatálybalépte után helyeztettek üzembe.

8. §.

A törvény 4. §-ában emlitett *mezőgazgasági szeszfőzdék közé* csak azon szeszfőzdék sorozhatók, a melyek az érvényben levő szeszadótörvény végrehajtási utasitásában a mezőgazdasági szeszfőzdékre nézve megálla-

pitott összes föltételeknek együttesen megfelelnek és a melyeknek mezőgazdasági jellegét az illetékes pénzügyigazgatóság ez alapon igazolja.

Ezen mezőgazdasági szeszfőzdékkel egyenlő elbirálás alá esnek azok *a kapcsolatos szeszfinomitók* is, a melyek a mezőgazdasági szeszfőzdékben léteznek és csakis saját, kedvezményekben részesülő mezőgazdaszeszgyárakban termelt nyers szeszüknek finomitását eszközlik, továbbá azon mezőgazdasági szeszfőzdeüzemek által társulás utján létesitett közös szeszfinomitók is, a melyek kizárólag az illető szeszfőzdeüzemek mezőgazdasági ezeszfőzdéikben termelt szesz finomitásával foglalkoznak. Ezen itt emlitettt finomitókra az illető mezőgazdasági szeszgyáraknak engedélyezett állami kedvezmények kiterjednek Ha a mezőgazdasági szeszfőzdeüzemek által társulás utján létesitett közös szeszfinomitóban nemcsak kedvezményekben részesülő mezőgazdasági szeszfőzdékben termelt szesz finomittatik, akkor a kedvezmények oly arányban érvényesitendők ezen közös szeszfinomitókra, a milyen arányban a közös finomitóban feldolgozott, a részesek kedvezményekben részesülő mezőgazdasági szeszgyáraiban termelt szesz áll az egyéb forrásokból eredő és szintén a közös finomitóban feldolgozott szeszhez.

Azok a szeszfinomitók, a melyek mezőgazdasági szeszfőzdékkel helyi összeköttetésben állanak ugyan, de az illető szeszfőzdékben termelt nyers szesz finomitásán kivül még idegen termelésü nyers szesz finomitásával is foglalkoznak, mely czélból szabad raktárrá nyilvánittatnak, a kapcsolatos mezőgazdasági szeszfőzde részére engedélyezett kedvezményeket csakis a saját termelésü nyers szeszre nézve igényelhetik.

9. §.

Cognacgyárak az itt szóban levő törvényben meghatározott állami kedvezményekben csak az esetben részesithetők, ha a törvényben és ezen végrehajtási utasitásban megállapitott egyéb követelményeknek meg-

felelnek és a cognacot csak az 1893: XXIII. t.-czikk és ennek végrehajtási rendelete, vagy későbbi törvények és rendeletek szerint természetes borból kizárólag lepárolás utján állitják elő és a melyek tulajdonosainak a magyar szent korona országainak területén nincs olyan más cognacgyáruk, a mely a fenti követelményeknek meg nem felel és nem áll a jelen utasitás 52. §-ában meghatározott ellenőrzés alatt.

10. §.

Annak megállapitásánál, hogy valamely ipartelep vagy üzemág a *törvény 1., 2., 4. és 6. §-ai szempontjából mikor helyeztetett üzembe mindenkor az az időpont* veendő figyelembe, a midőn a telep első berendezésének és szokásos munkaidejének megfelelő napi termelő képessége 25%-át az illető telep rendes munkaideje mellett elsőizben elérte, vagyis a midőn az ipartelepen naponkint termelhető iparczikkek mennyiségének legalább 25%-át értékesithető és forgalomba hozható alakban előállitotta.

Közmühelytelepeknél az emlitett §-ok szempontjából azon időpont mérvadó az üzemhelyezést illetőleg, a midőn az első bérlő beköltözött.

Háziipari vállalatoknál az emlitett §-ok szempontjából azon időpont veendő mértékadónak, a midőn az illető vállalat a részére kötelezőleg megállapitott háziiparosok létszámának legalább 25%-át foglalkoztatja.

A törvény értelmében állami kedvezményekben részesithető *kisipari és mezőgazdasági szövetkezetek* üzembe helyezésének időpontja azon időpont, a midőn közös számlára kezdenek termelni.

A *hajóépitőtelepek, hajógyárak és hajójavitó műhelyek* üzembehelyezési időpontjának megállapitásakor a jelen §. első bekezdésében foglaltak alkalmazandók megfelelő módon, *az uszó és száraz dokkok* pedig azon időponttól kezdve tekintendők üzembe helyezetteknek, a midőn először használatba vétettek.

11. §.

Az üzem megkezdésének a napja — az előző §-ban az üzembehelyezés napjára nézve megállapitottaktól eltérően — az a nap, a melyen a kérdéses vállalat üzemét általában megkezdte, tekintet nélkül arra, hogy mily mértékben használta ki termelőképességét.

II. FEJEZET.

Az engedélyezhető kedvezményekről.

12. §.

A törvény első §-a felsorolja azon adó-, illeték-, dij- és egyéb kedvezményeket, a melyekben a törvény hatálya alá tartozó iparvállalatok az állam által részesithetők.

Igényük van ezeknek a vállalatoknak az 1870. évi LI. t.-czikk 2. §-ában megadott házadómentességre, a mely *állandó adómentesség a házadón kivül kiterjed az ezen adó után járó általános jövedelmi pótadóra, az országos betegápolási pótadóra és a házadó után kivethető egyéb köz- vagy községi terhekre is.*

Állandó adómentességben részesittetnek a gyáros tulajdonát képező gyári és a gyártással szorosan összefüggő ipari czélokra szolgáló, a gyári telken épült épületek.

A gyári telken épitett munkáslakásokra a törvény 3. §-ának rendelkezései mérvadók és ezek csak az esetben részesithetők adómentességben, ha ezen szakasz hatálya alá vonhatók; nem adómentesek tehát azok a lakások, a melyek nem munkások által használtatnak. (Lásd a jelen utasitás 18. §-át.)

A *gyári telken kivül emelt épületek*, kivéve a munkáslakásokat, ha a gyár czéljainak szolgálnak is, nem részesithetők adómentességben. Ide sorozandók a gyárhoz tartozó oly raktárak is, a melyek az illető gyártól elkülönitve, más épületben vannak elhelyezve; ezek azon esetben sem részesithetők az állandó ház-

adómentességben, ha azokban kizárólag a kedvezményezett vállalatban előállitott iparczikkek tartatnak is. Kivételt képeznek e tekintetben a mezőgazdasági szeszfőzdékkel kapcsolatos marhahizlalás czéljaira szolgáló épületek, a melyekre az adómentesség még akkor is kiterjed, ha ezek az épületek nem a gyári telken állanak, de a bekötött marha a kedvezményekben részesitett gyár termékein hizlaltatik.

Ha a kedvezményekben részesitett gyári vagy ipari épület bármily czélra *bérbeadatik*, az 1870. évi LI. t.-czikk 2. §-ában megállapitott adómentesség megszünik. A bérbeadott mezőgazdasági szeszfőzdékre és azok tartozékaira tehát ez az adómentesség abban az esetben sem terjed ki, ha ily gyárra az állami kedvezmények bérlő részére engedélyeztettek.

13. §

A törvény 1. §-ának *b*) pontja szempontjából *gyári épületeknek* a gépházak, munkahelyiségek, irodák és azon raktárak tekintendők, a melyekben a gyártáshoz szükséges anyagok, segédanyagok stb. és a gyárban előállitott készgyártmányok tartatnak, valamint azok a helyiségek is, a melyek munkások és családtagjaik részére étkezés czéljára szolgálnak és dijtalanul engedtetnek át ezen czélra; *gyári teleknek* pedig a telek azon részei, a melyeken az emlitett épületek állanak és azonkivül a be nem épitett terület azon része, a mely szorosan vett gyári czélokra szolgál.

Ha a be nem épitett területről pontosan meg nem állapitható, hogy mily hányadában szolgál szorosan vett gyári czélokra, akkor oly arányban tekintendő ezen célokra szolgálónak, a mely arányban áll az előbb felsorolt épületek területe a gyári telken emelt egyéb épületek területéhez.

A gyári területek és épületek megszerzésére biztositott illetékmentesség azonban a fennálló illetéktörvények értelmében nem terjedhet ki a gyár czéljaira szerzett tulajdonosi, tiszti- és munkáslakásokra és az ezen czélra szolgáló telekrészekre és kertekre, még

akkor sem, ha ezek a gyári telken vannak, vagy ezzel szorosan összefüggnek. Nem terjed ki továbbá az illetékmentesség a gyári üzemhez anyagot szolgáltató ingatlanok, mint erdők, bányák és más hasonló rendeltetéssel biró ingatlanok megszerzésére.

14. §.

Ha a kedvezményezés időtartama alatt a kedvezményeket élvező gyár tulajdonosának személyében, illetve *czégében változás áll be, a gyár áthelyeztetik, végül ha a gyár üzeme a törvény alá eső ujabb czikkekre kiterjesztetik,* a törvény 1. §-ának *b)* pontjában foglalt kedvezmények az ezen változások folytán szükségessé vált jogügyletekre nézve is a jelen utasitás 13. és 23. §-aiban meghatározott mértékben érvényesitendők, ha az eredetileg engedélyezett kedvezmények az erre illetékes m. kir. minister által átruháztattak, illetve kiterjesztettek.

15. §.

A törvény 1. §-ának *d)* pontja alapján engedélyezett *vámmentesség* kiterjed az állami közutakon, hidakon és réveken a kereskedelemügyi m. kir. minister által közvetlenül vagy közvetve gyakorolt vámszedésre.

16. §.

A törvény 1. §-ának *e)* pontja értelmében a kedl vezményekben részesitett vállalatok *az ipari czélokra szükséges tisztátlan sót* az 1875. évi L. t.-cz. 13. §-ában meghatározott métermázsánkénti 76 fillérnyi áron aluvehetik igénybe, és pedig a m. kir. pénzügyminister által kijelölendő sótermelő m. kir. bányahelyeken.

A vállalat ipari czéljaira szükségelt só átengedhető mennyisége és pontos ára (rendszerint 30 - 40 fillér) az illető bányahely termelési viszonyainak és üzemi költségeinek megfelelően a m. kir. pénzügyminister által állapittatik meg.

Az iparsó kiszolgáltatása alkalmából leteendő

biztositék az 1875. évi L. t.-cz. 13. §-ában meghatározott 20% helyett a teljes egyedárusági ár 50%-ában állapittatik meg.

Az ipari czélokra biztositott iparsó mennyiséget a m. kir. pénzügyminister utalja ki. Az esetben, ha az iparsó denaturált állapotban utaltatnék ki, a denaturálást a vállalat költségén a sójövedéki megbizott tartozik teljesiteni.

A vállalat által átvett iparsó csak állandóan zár alatt levő helyiségben tartható és a mennyiben a só denaturálva nem lett, rendszeres pénzügyi ellenőrzés alatt áll.

17. §.

A törvény 1. §-ában emlitett kedvezmények az összes mérvadó körülmények figyelembevételével mindenkor oly módon engedélyezendők, hogy az egyes vállalatoknak engedélyezett kedvezmények az illető iparág többi vállalatának jogos érdekeit ne sértsék. Ehhez képest, *ha valamely iparczikk gyártása kedvezményeztetik, az ugyanazon iparczikket előállitó és a törvény követelményeinek egyébként is megfelelő vállalatok erre vonatkozólag előterjesztendő kérelmükre szintén kedvezményekben részesitendők,* kivéve, ha a magyar korona országainak termelése az illető czikkben mutatkozó belföldi szükségletet már tulnyomó részben fedezi.

Ezen korlátozás azonban nem vonatkozik a kivitel czéljaira termelő vállalatokra, a melyeknek kizárólag kivitel czéljaira szolgáló üzemága, ha a gyártás fokozását általános közgazdasági érdekek teszik kivánatossá, még abban az esetben is kedvezményezhető, ha az illető czikk a belföldi szükségletnek megfelelő mennyiségben állittatik elő.

18. §.

A törvény 3. §-a szempontjából, a mely a munkáslakások adómentessége tekintetében intézkedik, *munkásoknak tekintendők* — a szó szorosabb értelmében

vett ipari, mező- és erdőgazdasági munkásokon kivül — az előmunkások, gépészek, fütők és a műegyetemi képzettséggel nem biró művezetők, valamint a hasonló minősitéssel biró bányamunkások is.

Munkáslakok azon osztályok, épületek és tartozékaik, a melyekben kizárólag az előző pontban emlitettek és hozzátartozóik laknak és a melyek kizárólag ezek által használtatnak.

A törvény ezen §-ának első bekezdésében emlitett vállalat alatt a munkaadó-vállalat értendő. A második bekezdés az épittető tekintetében korlátozást nem tartalmaz, tehát az ebben emlitett 20 évi ideiglenes adómentesség harmadik személyek által épitett munkáslakokra vonatkozik.

19. §.

A törvény 6. §-ának *a)* pontja értelmében a kereskedelemügyi m. kir. minister fölhatalmaztatik, hogy a törvény 1. és 2. §-aiban emlitett gyárak és ipartelepek épitéséhez vagy megnagyobbitásához szükséges épitési anyagokat, nemkülönben az azok felszereléséhez és berendezéséhez szükséges gépeket, gépalkatrészeket és általában berendezési tárgyakat a m. kir. államvasutakon és az állami garancziát élvező vasutakon a jelen végrehajtási utasitás 20. §-ában részletezett önköltségek megtéritése mellett szállithassa, illetőleg szállittathassa.

A törvény ezen pontja alapján engedélyezhető *szállitási kedvezmények* csakis oly tárgyakra nézve adhatók meg, melyek a hazai termelés révén állíttattak elő, vagy a melyeknek külföldön való beszerzésére a kereskedelemügyi m. kir. minister a törvény 7. §-a alapján engedélyt adott.

A törvény szempontjából épitési anyagnak, a felszereléshez és berendezéshez szükséges gépnek, gépalkatrésznek és berendezési tárgynak általában a következők tekintendők:

Az épitéshez szükséges kőanyag, kavics, homok, tégla, mész, czement, gipsz, vasszerkezetek, épületfa,

deszka, lécz, üveg, fedőanyag, vizvezetéki és egyéb csövek, villamos vezetékek; iparvágányok létesitése esetében a fentebbi anyagokon kivül a sinek, sinkapcsoló szerek, talpfák, kitérők, forditó korongok, váltóbiztositási berendezések, továbbá az összes berendezéshez szükséges gépek, gépalkatrészek, készülékek, szerszámok, kazánok, tartányok.

Mennyiben minősithetők netán egyéb itt fel nem sorolt tárgyak olyanoknak, melyeknek önköltségi kedvezmény engedélyezhető, arra nézve esetről-esetre a kedvezmény engedélyezése alkalmával, a mérvadó körülmények figyelembe vétele mellett, a kereskedelemügyi m. kir. minister dönt.

20. §.

1. Az előző §-ban felsorolt teheráruként szállitandó *épitési és berendezési tárgyak után*, a mennyiben azok darabáru-osztályokba vagy az *A)* osztályba tartoznak: kocsinként és fuvarlevelenként legalább 5000 kilogramm suly után való dijfizetés esetén 100 kilogramm- és kilométerenként 0·32 fillér egységtétel, 100 kilogrammonként 8 fillér kezelési illeték és a törvényes szállitási adó alapján esedékes *viteldijak;* a mennyiben pedig a kérdéses czikkek a többi kocsirakomány-osztályok valamelyikébe tartoznának, a tényleges suly, de kocsinként és fuvarlevelenként legalább 10.000 kilogramm után való dijfizetés esetén 100 kilogramm és kilométerenként 0·20 fillér egységtétel 100 kilogrammonként 4 fillér kezelési illeték és a törvényes szállitási adón alapuló dijtételek fognak számittatni.

Legcsekélyebb illeték gyanánt 100 kilogrammonként 8 fillér fizetendő.

2. *A felsorolt épitési anyagoknak az ipar- és bányavágányokon, valamint a nyilt pályán való dijszámitására nézve* a következő szabályok a mérvadók:

a) A magánfelek tulajdonát képező ipar- és bányavágányokon az illető vágánytulajdonossal kötött

üzemviteli szerződésben megállapitott kocsikiállitási illetékek alkalmazandók.

Oly esetekben azonban, midőn a nyilt vonalból kiágazó s magánfél tulajdonát képező ipar- és bányavágányokon a szomszéd állomásig egy összegben kifejezett, tehát az államvasuti nyilt vonalra eső illetéket is magában foglaló kocsikiállitási dij van szerződésileg megállapitva, az ipar- vagy bányavágányon való szállitásért az együttes dijnak 50%-a fizetendő.

b) Valamely államvasuti bánya- vagy egyéb magánvágányon (összekötő parti vágány stb.), valamint a nyilt pályán be- vagy kirakandó fentebb felsorolt épitési anyagok dijszámitása következőleg eszközlendő:

Oly esetekben, midőn az épitési anyagok az államvasutak nyilt vonaláról, vagy nyilt pályának tekintendő bánya- vagy egyéb mellékvágányról egyes kocsirakományokban szállittatnak, ezek után a m. kir. államvasutak helyi dijszabásának illető szakaszaiban meghatározott illetékek 50%-al mérsékelve alkalmazandók, mi mellett egyebekben az ezen szakaszokban foglalt határozmányok mérvadók.

Ugyanezen dijszámitás alkalmazandó az épitési anyagoknak a leadási állomásról a nyilt pályára való kiállitására nézve. A mennyiben azonban a kiállitás oly rakodóhelyre történik, mely használható kitérővel bir, melyre tehát a szállitás a rendes vonatokkal eszközölhető, ez esetben a dijszámitás az egyes kocsirakományokban szállitott épitési anyagok után, a tényleges dijszabástávolság alapul vételével, az illető kitérőig alkalmazandó.

3. Az önköltségi viteldijak alkalmazása mellett a szállitmányok be- és kirakásáról a kedvezményt igénybevevő fél saját költségén tartozik gondoskodni.

4. A mennyiben a jelen utasitás másképen nem határoz, a szóban levő szállitmányok tekintetében általában a m. kir. államvasutak helyi dijszabásában foglalt határozmányok mérvadók, mihez képest a felmerülő mellékilletékek, valamint külön teljesitményekért dijszabásilag fennálló egyéb illetékekre (mint például

hidvám, átrakodási, átszállitási, mérlegelési és pótilletékek stb.) vonatkozólag dijszabásilag fennálló határozmányok a jelen szakasz által nem érintetnek, illetve az emlitett szállitmányok után is dijszabásszerüen fizetendők.

Ugyancsak a fennálló határozmányok alkalmazandók a járművek használata, illetve meg- és kirakása körül netalán előforduló késedelmek eseteiben is.

21. §.

A törvény 6. §-ának *b)* pontjában meghatározott kedvezményre *az iparvágányok létesitői* csak akkor tarthatnak igényt, ha az iparvágány a m. kir. államvasutak, az állami kamatbiztositást élvező vasutak, vagy ezek által kezelt helyi érdekü vasutak vágányaihoz közvetlenül és akként csatlakozik, hogy a létesitendő iparvágányon a csatlakozást adó vasut forgalmi eszközei kiállithatók legyenek.

Az épitő vasut a vállalati összeg biztositékkép való letételét követelheti.

22. §.

A törvény 6. §-a *c)* pontjának rendelkezése szerint az ezen pontban emlitett kedvezményben részesülő vállalatokba vezető iparvágányokon a legközelebbi állomásról, illetve viszont szállitott küldemények után az önköltségi dijak számittatnak.

Ezen önköltségi dijak fejében ugy a m. kir államvasutak, mint az állami kamatgarancziát élvező vasutakon a m. kir. államvasutak vonalaiba beágazó iparvágányokon szállitandó kocsikért szabályzatszerüleg fizetendő *kocsikiállitási dijak 50 százaléka számittatik.* A kérdéses szabályzat szerint bizonyos esetekre nézve biztositott dijmentes kocsikiállitás a vonatkozó föltételek fönforgása esetén természetszerüleg az itt szóban levő vállalatokra is kiterjed.

A föntiek szerint meghatározott kocsikiállitási dijak, valamint a kocsikiállitás egyéb feltételei az illető iparvágány épitésére és üzemére nézve az iparvállalat

és az érdekelt vasut között kötendő szerződésben állapittatnak meg és érvényesittetnek.

23. §.

A törvényben meghatározott kedvezményekben vagy az egész iparvállalat, vagy a törvény 2. §-a *a)* pontjából folyólag annak egyes üzemágai részesithetők.

Ha a kedvezmények egyes üzemágakra engedélyeztetnek, akkor a kedvezményezett és nem kedvezményezett üzemágaknak egymáshoz való viszonya százalékos arányban állapittatik meg és a kedvezmények ehhez képest érvényesitendők.

Az adókedvezményeknél ezen százalékos arányszám meghatározásánál lehetőleg a kedvezményezett és nem kedvezményezett üzemágak által nyujtott adóalapoknak egymáshoz való viszonya veendő mérvadónak.

Elektromos áramfejlesztő telepeknél a kedvezményben részesithető és nem részesithető termelt mennyiségekből eredő jövedelmeknek egymáshoz való viszonya alapján állapitandó meg a százalékos arányszám.

Ha egyéb üzemágak közötti százalékos arányszám állapitandó meg, akkor ezen arányszám elsősorban a különböző üzemágakban évenkint termelt iparczikkek forgalmi értéke alapján, — ha pedig ez bármely oknál fogva czélszerüen nem volna keresztülvihető, például oly esetekben, a midőn az egyik üzemág által előállitott gyártmány a másikra nézve félgyártmány, akkor az egyes üzemágakba befektetett álló tőke és az azokban átlagosan alkalmazott munkások számának összehasonlitása alapján állapitandó meg ezen arányszám.

Az adókedvezményekre vonatkozólag ezen arányszám első izben a kedvezmények engedélyezése alkalmával állapitandó meg. A megállapitás három év tartamára szól és ennek lejárta után az arányszám ujból megállapitandó; ha III. osztályu keresetadó alá tartozó

vállalatok a három évi adókivetési időszakon belül részesittetnek ebben a kedvezményben, az arányszám megállapitása csak az adókivetési időszak végig terjedhet.

Ha valamely iparvállalat üzemágai közül több részesül kedvezményekben és a kedvezmények lejárata nem esik ugyanazon időpontra, valamely üzemág kedvezményeinek lejártakor abban az esetben, ha az illető üzemág kedvezményei nem hosszabbittattak meg, a százalékos arányszám ujból állapitandó meg.

Az illetékkedvezményeknél az adótermészetüektől eltérően mindenkor az értékalapot kell a százalékos arányszám megállapitásánál mértékadónak venni, vagyis a százalékos arányszám a kedvezményezett és nem kedvezményezett üzemágakba eszközölt beruházások tényleges értékei egymáshoz való viszonyának megfelelően számitandó ki. Ezen arányszám esetről-esetre akkor állapitandó meg, ha az illetékkedvezmények érvényesitésének szüksége felmerül és az esetleges előző megállapitás óta számottevő változások fordultak elő.

III. FEJEZET.

A kedvezmények elnyerése, azok átruházása és meghosszabbitása.

24. §.

A ki a törvény 1. §-ában meghatározott állami kedvezményekben részesülni kiván, tartozik azok elnyerése végett ivenkint egy koronás bélyeggel ellátott kérvényben folyamodni.

A kérvény általában közvetlenül, vagy az illetékes kereskedelmi és iparkamara utján, *a kereskedelemügyi m. kir. ministerhez* nyujtandó be.

Ha előzetesen biztositott állami kedvezmények engedélyezése kérelmeztetik, a kérvény az illetékes kerületi kir. iparfelügyelőhöz nyujtandó be, a ki a kérvényt a jelen utasitás 42. §-ának megfelelően teljesi-

tett vizsgálat után véleményes jelentés kiséretében a kereskedelemügyi m. kir. ministerhez terjeszti föl.

Ezen szabályok alól kivétetnek a magyarországi mezőgazdasági szeszgyárak, a melyeknek állami kedvezményekben való részesitésére vonatkozó folyamodványok közvetlenül a m. kir. földmivelésügyi ministerhez nyujtandók be, továbbá a jelen utasitás 41. §-a szerint a bányakapitányságok hatáskörébe tartozó vállalatok az esetben, ha ezeknek a kedvezmények előzetesen biztosittattak. Ezen utóbbi vállalatok előzetesen biztositott kedvezményeinek engedélyezésére vonatkozó kérvények az illetékes m. kir. bányakapitánysághoz nyujtandók be, a mely a jelen §. harmadik bekezdésének megfelelően jár el.

Végül kivételnek van helye a horvát-szlavonországi iparvállalatokra nézve is, a melyek a kereskedelemügyi m. kir. ministerhez intézett folyamodványaikat a horvát-szlavon-dalmát bán utján is előterjeszthetik. Ha horvát-szlavonországi vállalat előzetesen biztositott állami kedvezmények engedélyezését kérelmezi, a folyamodvány mindenkor a horvát-szlavon-dalmát bánhoz nyujtandó be, a ki a jelen szakasz harmadik bekezdésének megfelelően intézkedik.

25. §.

A kérvényezés vagy a kedvezmények előzetes biztositására, vagy azok végleges engedélyezésére vonatkozhatik.

A törvény 4. §-a szerint *előzetes biztositásnak* létesitendő gyárakra vagy ipartelepekre van helye.

Az ekként biztositott kedvezmények azonban hatályukat vesztik, ha a kedvezményezett vállalat a kedvezményeket előzetesen biztositó ministeri rendelet keltétől számitott *két éven belül* üzemét meg nem kezdi (lásd az utasitás 11. §-át) és a kedvezmények végleges engedélyezésére vonatkozó folyamodványát az üzem megkezdésének napjától számitott *egy éven belül* elő nem terjeszti. Ezen utóbbi rendelkezés be nem tartása esetén a vállalat kedvezményekben, a törvény 5. §-ában emlitett esettől eltekintve, nem részesithető.

A végleges engedélyezésnek már üzembe helyezett gyárakra és ipartelepekre van helye. A kedvezmények engedélyezését, a törvény 4. §-ának megfelelően, a kedvezményezendő ipari létesitmény üzembehelyezésének napjától számitott *egy éven belül* kell kérelmezni; ezen időn tul a kedvezmények engedélyezése csak a törvény 5. §-ában meghatározott esetben kérelmezhető.

Az üzembehelyezés napjára nézve az utasitás 10.§-a, a kérelmezés időpontjára nézve pedig a folyamodvány beérkezésének napja mértékadó.

26. §.

A törvényben meghatározott állami kedvezmények elnyerése végett előterjesztett folyamodványban részletesen felsorolandók az ipartelepen előállitani szándékolt vagy előállitott *czikkek*, közlendő az alkalmazott *eljárásoknak* szakértő tájékoztatására alkalmas leirása, az ipartelepen alkalmazandó *munkások száma*, az ipartelep telkébe és épületeibe, továbbá gépeibe és berendezési tárgyaiba beruházandó vagy beruházott *álló tőke* nagysága és tájékozás nyujtandó az *évi termelés* megközelitő mennyiségéről és értékéről, a termelés nagyságát meghatározó fontosabb *termelési eszközöknek* (pl. fonógyáraknál az orsószámnak, szövőgyáraknál a szövőszékek számának stb.) a termelés nagyságára következtetést engedő felsorolása mellett.

A mennyiben folyamodó a tervbe vett munkásszámot, befektetést és termelést fokozatosan, de záros határidő alatt kivánja elérni, a folyamodványban nemcsak az első, hanem a *következő évekre vonatkozólag is részletezendők ezek az adatok.*

Előzetes biztositás kérelmezése esetén a folyamodványhoz melléklendő azon feldolgozandó anyagok, gépek és berendezési tárgyak jegyzéke is, a melyek belföldön előreláthatólag nem szerezhetők be.

27. §.

Mezőgazdasági szeszfőzdék tulajdonosai vagy bérlői az állami kedvezményekben való részesitésre vonatkozó

kérvényükhöz, a melynek *az utasitás 26. §-ában fölsorolt adatokat is tartalmaznia kell*, csatolni tartoznak:

a) a szeszfőzdéknek mezőgazdasági jellegét igazoló pénzügyigazgatósági végzést vagy annak hitelesitett másolatát;

b) azokat az iratokat, a melyekkel be van igazolva, hogy a szeszfőzde gyári berendezése hazai gyárakból szereztetett be, avagy hogy ezen kötelezettség alól a folyamodók a m. kir. pénzügyminister által a kereskedelemügyi m. kir. ministerrel egyetértőleg az 1900:IX. t.-cz. 2. §-ának megfelelőleg felmentettek.

A mennyiben az illető mezőgazdasági szeszfőzde oly szeszfinomitóval van kapcsolatban, a mely szeszfinomitó szabadraktárrá nyilvánittatott, az illetékes pénzügyigazgatóság végzésével igazolni tartozik a kérelmező azt is, hogy saját vagy idegen termelésü szesz finomitását is eszközli-e? Az a körülmény, vajjon a szeszfőzdével helyi összeköttetésben levő szeszfinomitó szabadraktárrá nyilvánittatott-e, szintén az illetékes pénzügyigazgatóság végzésével igazolandó.

28. §.

A mezőgazdasági szeszfőzdeüzemek által társulás utján létesitett *közös szeszfinomitók* állami kedvezményekben való részesitésére vonatkozó folyamodványokban *a jelen utasitás 26. §-ában meghatározott adatokon kivül* névszerint felsorolandók a közös szeszfinomitót létesitő szeszgyártulajdonosok, megnevezendők ezeknek mezőgazdasági szeszgyárai, felemlitendő azon körülmény, hogy ezek részesülnek-e az 1890:XIII., 1899. évi XLIX., vagy pedig az itt szóban levő törvényczikk alapján kedvezményekben és ha igen, mely évben és milyen szám alatt kelt földmivelésügyi vagy kereskedelemügyi ministeri rendelet alapján. Tájékozást kell a folyamodványnak arra nézve is nyujtania, hogy a finomitóban kizárólag kedvezményekben részesülő mezőgazdasági szeszgyárakban termelt szesz finomittatik-e és ha nem, évenkint mennyi az ilyen és mennyi a más eredetü szesz.

29. §.

Cognacgyáraknak állami kedvezményekben való részesitésére vonatkozó és *a jelen utasitás 26. §-ának megfelelően szerkesztett kérvényekhez* csatolandó a folyamodó hiteles alakban kiállitott nyilatkozata arra nézve, hogy a vállalkozó a cognacgyártásra nézne megállapitott ellenőrzési szabályokat ismeri, azoknak magát aláveti és az állandó felügyelettel felmerülő költségeket az államkincstárnak megtériti.

30. §.

Ásványolajgyáraknak állami kedvezményekben való részesitésére vonatkozó kérvények benyujtásánál *a jelen utasitás 26. §-ában meghatározott többi kellékeken kivül* igazolandó az is, hogy az ásványolajvám felemeléséről és az ásványolajadóról szóló 1882. évi XVIII. t.-cz. 6. §-ában felsorolt iratokat az illetékes m. kir. pénzügyigazgatóságnál szabályszerüen bemutatták.

31. §.

A ki a törvény 3. §-ában meghatározott munkásházak állandó vagy ideiglenes adómentességére vonatkozó kedvezményben részesülni kiván, tartozik az iránt a m. kir. pénzügyministerhez folyamodni.

Azokat a föltételeket, a melyek mellett az e szakaszban biztositott kedvezmények engedélyezhetők, a m. kir. pénzügyminister a kereskedelemügyi m. kir. ministerrel egyetértőleg állapitja meg és a folyamodóval az állandó vagy ideiglenes adómentesség kilátásba helyezése alkalmával közli.

Oly esetekben, a midőn mező- vagy erdőgazdasági munkásházak kedvezményezéséről van szó, a m. kir. földmivelésügyi minister, Horvát-Szlavonországokra nézve pedig a bán is meghallgattatik.

Az adómentességet kilátásba helyező rendelet hatályát veszti, ha a munkásházak épitése a rendelet keltétől számitott két éven belül be nem fejeztetik.

A folyamodványhoz a következők melléklendők két példányban:

a) egy méretezett, a rendes ivnagyságnak megfelelő alakban összehajtott *helyszinrajz*, a mely a szomszédos telkekre, az esetleg azokon levő épületekre, valamint azok rendeltetésére nézve tájékoztatást nyujt; nagyobb kiterjedésü telepeknél ez a helyszinrajz 1 : 1000, kisebbeknél pedig 1 : 500 léptékben készitendő;

b) a tervezett épületek megbirálásához szükséges *tervek* (alaprajzok, metszetek, stb.) 1 : 100 léptékben, szintén a rendes ivnagyságnak megfelelően összehajtott alakban;

c) a létesitmény összes költségeire nézve tájékozást nyujtó *előméretköltségvetés;*

d) az esetleg külföldről beszerezni szándékolt anyagokat és iparczikkeket részletesen fölsoroló *kimutatás;*

e) műszaki leirás, a melynek az egészségügyi kökövetelmények teljesitéséről, a tüzbiztonsági berendezésekről, közlekedési és talajviszonyokról, vizzel való ellátásról, a vizbeszerzés módjáról és végül a csapadék, szennyvizek és ürülék elvezetéséről is kimeritő felvilágositást kell nyujtania;

f) a szedendő *házbérekre* vonatkozó részletes kimutatás;

g) bérszerződésminta;

h) a házaknak a munkások által tulajdonjogilag való megszerzése esetére *a szerződésminta*, a melyhez a részletes *törlesztési terv* is csatolandó;

i) az esetben, ha az épitést részvénytársaság vagy szövetkezet eszközölné, ennek *alapszabályai*, illetve alapszabálytervezete.

32. §.

A ki a törvény 3. §-ában meghatározott, a pénzügyi és a kereskedelemügyi m. kir. minister által a végrehajtási utasitás 31. §-a alapján kilátásba helyezett akár állandó, akár időleges adómentességet elnyerni óhajtja, ennek érvényesitése végett tartozik erre irányuló kérelmét legkésőbb *az épités bevégzése napjától számitandó hat hét alatt és mindenesetre az épületnek*

vagy osztálynak használatba vétele előtt az illetékes pénzügyigazgatóságnál (székesfővárosi adófelügyelőségnél) benyujtani.

A vállalat ehhez a beadványhoz, a melyben hivatkozni kell az adómentességet kilátásba helyező pénzügyministeri rendeletre, csatolni köteles a közigazgatási hatóság által kiállitott lakhatási, illetve használhatási engedélyt.

Az uj épitménynek tekinthető munkáslakások felépitése és használatba vétele mindig *helyszini vizsgálat* utján állapitandó meg. Ugyancsak helyszini vizsgálat tartandó a törvény 3. §-ának első bekezdése alá vonható egyéb esetekben is.

A helyszini szemlét megtartja a pénzügyigazgatóság (székesfővárosi felügyelő) kiküldötte s annál közreműködik az iparfelügyelő és a városi tanács (községi elöljáróság) egy tagja,

Az állandó és időleges adómentességet a helyszini szemle eredményéhez képest a pénzügyigazgatóság (székesfővárosi adófelügyelő) érvényesiti.

Az adómentesség engedélyezés esetében a munkáslakások használatbavételének napján veszi kezdetét és azon időponttól kezdve, a midőn a kikötött föltételek bármelyike meg nem tartatik, vagy az illető munkásházak vagy lakások más egyébre használtatnak, illetve munkáslakás jellegük megszünik (lásd az utasitás 18. §-át), *megvonandó.*

A pénzügyigazgatóság végzése ellen felebbezésnek van helye a közigazgatási bizottsághoz és az utóbbi határozata ellen panasznak a m. kir. közigazgatási biróságához.

A fellebbezést, illetve panaszt a végzés (határozat) kézbesitését követő naptól számitandó 15 nap alatt kell előterjeszteni.

33. §.

A jelen végrehajtási utasitás előző szakaszaiban körülirt eljárás követendő akkor is, ha az állandó vagy ideiglenes adómentességet elnyerni kivánó vállalat az

adómentesség kilátásba helyezését előzetesen nem kérelmezte.

34. §.

A ki a törvény 6. § ának *a)* pontjában emlitett *szállitási kedvezményeket igénybe venni óhajtja, annak azok engedélyezéseért legalább is négy héttel a szállitás megkezdése előtt a kereskedelemügyi m. kir. ministerhez külön kell folyamodnia.* Az erre vonatkozó folyamodványban megnevezendők azon állomások, a melyekről és a melyekre az egyes épitési anyagok, gépek, gépalkatrészek és berendezési tárgyak külön-külön küldetni fognak és felsorolandók az egyes szállitmányok beszerzési helyei is azon esetben, ha engedélyezett külföldi beszerzésről van szó.

A törvény ezen pontjában megállapitott önköltségi kedvezmény rendszerint visszatérités utján alkalmaztatik.

A vissztérités alapján alkalmazott kedvezményeknél a vissztéritmény folyósitása céljából a m. kir. államvasutak szabályai szerint előterjesztendő szállitási okmányok (eredeti fuvarlevelek) a gyár, illetőleg kibővités esetén az uj létesitmény üzembe helyezésétől számitott három hónapon belül a m. kir. államvasutak igazgatóságához benyujtandók, különben a vissztéritésre való minden igény megszünik.

Kőanyag, homok, tégla és egyéb tömeges szállitmányok után azonban az önköltségi kedvezmény az illető viszonylatok bejelentése esetén lehetőség szerint rovatolás utján alkalmaztatik.

A törvény 6. §-ának *c)* pontjában emlitett szállitási kedvezmények engedélyezéseért, illetőleg azoknak előzetes biztositásáért szintén a kereskedelemügyi ministerhez kell folyamodni.

35. §.

A ki a törvény 6. §-ának *b)* pontjában foglalt kedvezményben, a mely az ipari, mezőgazdasági, erdészeti és bányászati vállalatok részére szükséges *ipar-*

vágányoknak (lásd az utasitás 21. §-át) a m. kir. államvasutak és az állami garancziát élvező vasutak által az önköltségek megtéritése mellett való megépitését biztositja, részesülni óhajt, az iránt *külön* tartozik a kereskedelemügyi m. kir. ministerhez folyamodni.

A folyamodványhoz olyan vázlatrajz csatolandó, a melyből a vállalat helye, az iparvágány általános vezetése és kilátásba vett csatlakozási helye kivehető.

36. §.

Az ipari czélokra szükséges tisztátalan só a jelen utasitás 16. §-ában meghatározott kedvezményes áron csak azoknak a vállalatoknak engedtetik át, a melyek a törvény 1. §-ában meghatározott kedvezményekben részesittettek.

Az ipari czélokra szükségelt tisztátalan sónak a jelen utasitás 16. §-ában jelzett olcsóbb árban leendő átengedése végett ezen vállalatok is *külön* kérvényt tartoznak előterjeszteni.

E kérvény a *m. kir. pénzügyministerhez czimezve*, a vállalatra illetékes m. kir. pénzügyigazgatósághoz nyujtandó be és ahhoz csatolandó:

a) a kedvezmények engedélyezésére vonatkozó kormányhatósági rendelet vagy hiteles másolata;

b) a letett biztositékról szóló nyugta;

c) a szükségelt tisztátalan só mennyiségének kimutatása.

37. §.

Azon vállalatok részére, a melyek a törvény 1. §-ának *d)* pontja alapján a vámdijmentesek közé soroztattak, a *vámdijmentességet tanusitó igazolványt* az 1890: I. t.-cz. 102. §-ában megnevezett elsőfoku hatóságok (vármegyében a főszolgabiró, városokban a rendőrkapitány vagy a tanács által e részben megbizott tisztviselő) állitják ki.

Az igazolvány vagy igazolványok kiállitását kérelmező vállalat a vámdijmentességre való jogosultságát az eljáró hatóság előtt a kedvezményeket engedé-

lyező eredeti ministeri rendelettel, vagy annak hiteles másolatával igazolni tartozik.

38. §.

A törvény 1. §-ának a), c), d) és e) pontjaiban emlitett kedvezmények hatályának kezdőpontja azon esetben, ha a kedvezményekben való részesités az ipartelep létesitését megelőzőleg kérelmeztetett, az üzem megkezdésének napjától (lásd az utasitás 11. §-át), azon esetben pedig, ha a kedvezmények engedélyezése iránti kérvény benyujtásakor az ipartelep már üzemben volt, annak az évnek a kezdetétől számitandó, a mely évben a kedvezmények elnyerése iránti kérvény benyujtatott. Ezen kedvezmények kezdőpontja azonban általában nem eshetik korábbra, mint a mikor az üzem megkezdetett.

Ezen kedvezmények lejáratának időpontja, a mely a törvény 4. §-a szerint az érvénybe lépés napjától számitva legfeljebb 15 évre terjedhet, a kedvezményeket engedélyező ministeri rendeletben állapittatik meg.

39. §.

A törvény 1. §-ának b) pontjában felsorolt kedvezmények rendszerint szintén attól az időponttól addig az időpontig érvényesülnek, a mely a törvény 1. §-ában meghatározott egyéb kedvezményekre nézve az illető ministeri rendeletben megállapittatott.

Az előlemlitett kedvezmények kezdőpontját illetőleg ettől etérésnek csak akkor lehet helye, ha a vonatkozó jogügylet megkötése alkalmával a szerződésben emlités tétetik arról, hogy az ingatlan a jelen törvényben meghatározott kedvezményekben való részesülésre igényt tartó gyár vagy ipartelep felállitása czéljából szereztetik meg.

Pótolhatja azonban a szerződésnek ilyféle kijelentését a szerződés keltétől számitott harmincz nap alatt a kereskedelemügyi m. kir. ministerhez tett bejelentés is, a melyben a szerződő fél kijelenti, hogy az illető ingatlant gyár, illetve ipartelep létesitése czéljából sze-

rezte meg és hogy az itt szóban lévő törvényben meghatározott kedvezményekre igényt tartván, azokat a szerződéskötés alkalmával számitásba vette.

Ugyanez az eljárás követendő a gyári vállalat vagy ipartelep létesitése czéljából keletkező részvénytársaságok által az alakulás alkalmával, valamint abban az esetben is, ha a jelzett czélból ingatlanokat szereznek meg, vagy részvényeket, illetőleg elsőbbségi kötvényeket bocsátanak ki.

A törvény 1. §-ában fölsorolt kedvezmények végleges engedélyezése után az esetben, ha a vállalatnak a jelen §. alapján illetékmentességre való igénye hitelt érdemlően beigazoltatott, a vállalat erre vonatkozólag előterjesztett kérelmére ennek illetékmentességre való igénye, illetőleg az engedélyezett kedvezményeknek a kérdéses jogügyletre való kiterjesztése külön ministeri rendelettel megállapitható.

40. §.

A törvény 6. §-ának a) és c) pontjaiban meghatározott viteldijkedvezmények a törvény 1. §-ában meghatározott kedvezmények lejárati időpontján tul nem engedélyezhetők.

A 6. §. a) pontjában emlitett szállitási kedvezmények érvényességi tartama azon rendelet keltétől, melylyel az a 34. §. szerint benyujtott külön folyamodvány alapján engedélyeztetett, de legkésőbb az ezen folyamodvány benyujtását követő négy hét lejártától a gyár üzembehelyezésének s illetve a gyár megnagyobbitása esetében az uj létesitmény használatba vételének napjáig terjed.

Ezen érvényességi időtartam keretén kivül, akár azt megelőzőleg, akár azt követőleg eszközölt szállitásokra az önköltségi kedvezmény ki nem terjeszthető.

41. §.

A törvény 1. §-ában meghatározott kedvezmények engedélyezését az ipartelep helyszini vizsgálata előzi meg. E vizsgálat teljesitésére:

a) bányászati vállalatoknál az *illetékes* m. kir. bányakapitányság;

b) magyarországi mezőgazdasági szeszgyáraknál a m. kir. pénzügyminister által kijelölt pénzügyi hatóság és ha ennek szükségessége felmerül, azonkivül a földmivelésügyi m. kir. minister által kijelölt szakközeg;

c) horvát-szlavonországi mezőgazdasági szeszfőzdéknél a m. kir. pénzügyminister által kijelölt pénzügyi hatóság és ha ennek szükségessége felmerül, azonkivül horvát-szlavon-dalmát bán által megbizott szakközeg;

d) egyéb horvát-szlavonországi iparvállalatoknál az illetékes horvát-szlavonországi iparfelügyelő van hivatva.

A felsorolt eseteken kivül a helyszini vizsgálat teljesitése az illetékes iparfelügyelő hatáskörébe tartozik.

A *helyszini vizsgálat megtartását a kereskedelemügyi m. kir. minister külön szakközegre is bizhatja,* a ki Horvát-Szlavonországok területén a bán megbizottjával együttesen jár el.

A m. kir. bányakapitányságok illetékessége mindenkor a bányászati és kohászati vállalatoknak a bánya-, illetve az ipartörvény alá tartozásáról szóló 64.162/1890. sz. kereskedelemügyi ministeri rendelete*) határozmányai szerint birálandó el. Kivételt képeznek a brikettgyárak, a melyek még az esetben is az iparfelügyelők, illetőleg a kereskedelemügyi m. kir. minister által megbizandó szakközegek által vizsgálandók, ha azok a szén termelési helyén léteznek.

42. §.

Ha a vizsgálat oly ipartelepen eszközöltetik, a melynek a törvény 1. §-ában meghatározott kedvezmények *előzetesen biztosittattak, a vizsgálat első sorban arra terjed ki, hogy az előzetes biztositás alkalmával kikötött feltételek mindenben teljesittettek-e, nevezetesen:*

---

*) Lásd Rendeletek Tára 1899. évf., II. kötet 1804—1806 oldalát.

1. befektette-e a vállalat az előirt tőkét;
2. alkalmazza-e a vállalat a kikötött munkáslétszámot;
3. megfelelt-e a vállalat az alkalmazottak honosságára nézve megállapitott kötelezettségeinek;
4. megfelelt e a vállalat a hazai beszerzésekre vonatkozó kötelezettségeinek;
5. az összes szükséges gyártási műveleteket végzi-e a vállalat és ha nem, melyeket;
6. megfelelt-e a vállalat az ellenőrzés tekintetében megállapitott kötelezettségeinek.

A mennyiben egyes feltételek esetleg nem teljesittettek volna, hitelt érdemlő adatok alapján megállapitandó, hogy a feltételektől való eltérés indokoltnak tekinthető-e és ha igen, miért.

A vizsgálat azonkivül annak megállapitására is kiterjed, hogy a vállalat termel-e más iparczikkeket, mint a melyekre a kedvezmények előzetesen biztosittattak. Ha a vállalat más iparczikkeket is termel és ezek a vizsgálatot teljesitő véleménye szerint a törvény értelmében nem részesithetők kedvezményekben, a vizsgálat alkalmával a jelen utasitás 23. §-ának megfelelően megállapitandó az a százalékos arányszám is, a mely szerint a kedvezmények érvényesithetők.

Megállapitandó azonkivül az üzem megkezdésének napja (11. §.), valamint azon körülmény is, hogy az ipartelep megfelel-e az utasitás 25. §-ának harmadik bekezdésében az üzem megkezdésére vonatkozólag megállapitott követelménynek.

43. §.

Ha oly ipartelep vizsgáltatik, a melynek a törvényben meghatározott állami kedvezmények előzetesen nem biztosittattak, a vizsgálat alkalmával hitelt érdemlő adatok alapján a következők állapitandók meg:

1. megfelel-e a vállalat azon előfeltételeknek, a melyek a jelen utasitás I. fejezetében a kedvezményekben részesithető iparvállalatokra nézve megállapitvák;

2. megfelel-e a vállalat a jelen utasitás 25. §-ának negyedik bekezdésében körülirt követelményeknek;

3. mikor kezdte meg a vállalat üzemét (11. §.);

4. mikor helyeztetett a vállalat üzembe (10. §.);

5. hány gyári munkást (háziiparost) és egyéb alkalmazottat foglalkoztat a vállalat rendszerint és mily honosságuak ezek;

6. mekkora az ipartelep telkébe és épületeibe, továbbá gépeibe és berendezési tárgyaiba beruházott álló tőke nagysága;

7. melyek e termelés nagyságát meghatározó fontosabb termelési eszközök;

8. bel- vagy külföldön szereztettek-e be az építéshez és berendezéshez felhasznált anyagok, gépek, berendezési tárgyak, belföldön szereztetnek-e be a gyártáshoz felhasznált anyagok és iparczikkek és a mennyiben ezek valamelyike külföldi eredetü volna, a külföldi beszerzés indokoltnak tekinthető-e és ha igen, miért;

9. mely czikkeket állit elő a vállalat, mily eljárások segitségével és az előállitott czikkek közül a vizsgáló véleménye szerint a törvénynek és a végrehajtási utasitásnak megfelelően melyeknek előállitása részesithető kedvezményekben;

10. mekkora az évi termelés megközelitő mennyisége és értéke iparczikkenként részletezve.

Ha nem valamennyi czikk előállitása kedvezményezhető, az előbb részletezett adatok a kedvezményekben részesithető üzemágra nézve külön állapitandók meg és a jelen utasitás 23. §-ának megfelelően megállapitandó az a szándékos arányszám is, a mely szerint a kedvezmények ez esetben érvényesithetők.

44. §.

A törvény 1. §-ában meghatározott kedvezmények előzetes biztositása, engedélyezése, hatálybaléptük napja és tartama, továbbá azoknak átruházása és meghosszabbitása felett *a kereskedelemügyi m. kir. minister* a m. kir. pénzügyministerrel és mindazon esetekben, a midőn a magyarországi mező- és erdőgazdaság érintve van,

a földmivelésügyi m. kir. ministerrel is egyetértőleg, a magyarországi mezőgazdasági szeszfőzdékre nézve pedig a *földmivelésügyi minister* a kereskedelemügyi és pénzügyministerekkel egyetértőleg határoz. Horvát-Szlavonország területén létesülő vagy létesült gyárakra nézve, ideértve a mezőgazdasági szeszgyárakat is, a kereskedelemügyi m. kir. minister a m. kir. pénzügyministerrel és a horvát-szlavon-dalmátországi bánnal is egyetértőleg *határoz.*

Azt, hogy mely iparvállalatok érintik a mezei- és erdőgazdaságot, Magyarországra nézve a kereskedelemügyi m. kir. minister a m. kir. földmivelési ministerrel egyetértőleg állapitja meg.

45. §.

A kedvezmények előzetes biztositásáról, illetőleg engedélyezéséről a folyamodó iparvállalat vagy annak meghatalmazottja *közvetlenül értesitendő.*

A törvény 11. §-a értelmében az állami kedvezményekben való részesités (előzetes biztositás, engedélyezés, átruházás, meghosszabbitás) azonkivül *a hivatalos lapban is közzéteendő* és erről mindazon esetekben, a midőn a kedvezményekben részesitett vállalat létesitésének helye ismeretes, a m. kir. belügyminister és a m. kir. pénzügyminister, továbbá az illetékes törvényhatóság és ennek utján az érdekelt község, az illetékes kereskedelmi és iparkamara, az illetékes m. kir. pénzügyigazgatóság (Budapesten a kir. adófelügyelő és m. kir. központi dij- és illetékkiszabási hivatal), végül az illetékes kerületi kir. iparfelügyelő *értesitendő.*

Ha a vállalat létesitésének helye a kedvezmények előzetes biztositásakor még nem ismeretes, csak a m. kir. belügy- és pénzügyminister értesitendő a kedvezmények előzetes biztositásáról.

Mindazon esetekben, a midőn a mező- és erdőgazdaság is érintve van, a földmivelésügyi m. kir. minister, mezőgazdasági szeszgyárak kedvezményekben való részesitésekor pedig a kereskedelemügyi m. kir. minister értesitendő.

Horvát-Szlavonország területére vonatkozó kedvezményekről az illetékes törvényhatóság és község, valamint az iparfelügyelő is a horvát-szlavon-dalmát bán utján értesitendő.

Ezen közleményekben megnevezendő a kedvezményekben részesitett vállalat, felsorolandók azon iparczikkek, a melyeknek előállitása kedvezményekben részesíttetik és a kedvezmények hatályának kezdőpontja, valamint azok tartama is.

46. §.

Ha a kedvezmények hatályának tartama alatt a kedvezményekben részesitett ipartelep tulajdonosának személyében vagy czégében változás áll be, vagy a kedvezményekben részesitett gyár, illetve ipartelep áthelyeztetik, az eredetileg már engedélyezett állami kedvezmények átruházhatók, a miért az illetőnek az illetékes ministerhez külön kell folyamodnia. Horvát-Szlavonországi ipartelepekre vonatkozó folyamodványok a horvát-szlavon-dalmát bán utján is előterjeszthetők.

A *folyamodványhoz* a tulajdonos személyének vagy czégének változása esetén a jogutódlás beigazolására legujabb keletü hiteles czégjegyzékkivonat, a vonatkozó szerződés eredetije vagy hiteles másolata, ennek hiányában a jogelődnek a kedvezményezett ipartelep tulajdonjogának vagy használati jogának a jogutódra való átruházására vonatkozó, kir. közjegyző által hitelesitett nyilatkozata melléklendő. Ha a jogutód részvénytársaság vagy szövetkezet és a jogutódlás az alakuló vagy későbbi közgyülés jegyzőkönyvéből és annak mellékleteiből, a tervezetből, valamint az alapszabályokból kitünik, az ezen okiratokkal, vagy ezeknek hiteles másolatával is beigazolható.

A gyár, illetve ipartelep áthelyezése oly helyhatósági igazolványnyal igazolandó, a melyből mirden kétséget kizáróan megállapitható, hogy a kedvezményezett vállalat helyeztetett át.

A kedvezmények átruházására vonatkozó, ívenként egy koronás bélyeggel ellátott folyamodványt a változás

megtörténtétől számitott egy éven belül kell az illetékes ministerhez benyujtani. Ezen határidő eltelte után előterjesztett folyamodványok figyelembe nem vétetnek és az engedélyezett kedvezmények a változás megtörténtének napjától kezdve hatályukat vesztik.

47. §.

A törvény 4. §-a értelmében az 1899 : XLIX. törvényczikk alapján engedélyezett kedvezmények, a törvényben megszabott korlátok között, az illető vállalatok fennállása vagy továbbfejlesztése érdekében meghosszabbithatók, amennyiben oly iparvállalatokra vonatkoznak, a melyek a jelen törvény értelmében kedvezményekben részesithetők, de ezen meghosszabbitás a régi törvény alapján már megadott kedvezményi idővel *együtt 15 évnél hosszabb időre nem terjedhet.* Ugyanezen elbirálás alá esnek az 1890. évi XIII. t.-cz. alapján engedélyezett kedvezmények is.

A kedvezmények meghosszabbitása azok lejárta után egy éven belül kérelmezhető azon ministernél, a ki a kedvezmények engedélyezésére illetékes, horvát-szlavonországi ipartelepekre vonatkozó folyamodványok a horvát-szlavon-dalmát bán utján is előterjeszthetők. A lejárat napjától számitott egy év után beadott ily kérelem figyelembe nem vekető.

A szabályszerü bélyeggel ellátott folyamodványhoz mindenkor melléklendők a kedvezményezett vállalatnak, illetőleg üzemágnak a kereskedelmi törvény határozmányainak megfelelően összeállitott három utolsó évi mérlegei és nyereség-veszteségszámlái kir. közjegyző által hitelesitett alakban, mert ellenkező esetben a folyamodvány érdemleges tárgyalás alapjául nem szolgálhat.

Ha a vállalat továbbfejlesztése szándékoltatik a kedvezmények meghosszabbitása ellenében, a folyamodványnak teljes tájékoztatást kell nyujtani a továbbfejlesztés folytán szükségessé váló beruházási többletről, az eddigi létszámon felül alkalmazandó munkások számáról és a többlettermelés évi megközelitő mennyiségéről és értékéről is.

Ha a meghosszabbitás iránti kérelem mezőgazdasági szeszfőzdére vonatkozik, az erre vonatkozó kérvénynek föl kell szerelve lennie az engedélyezés alapjául szolgált viszonyok változatlan voltát igazoló okmányokkal, a kedvezményeket engedélyező rendelettel vagy annak másolatával, valamint a mezőgazdasági jelleget igazoló legutóbbi pénzügyigazgatósági végzéssel.

IV. FEJEZET.

A kedvezmények ellenében kiköthető feltételek és azok ellenőrzése.

48. §.

A törvény 7. §-a szerint fölhatalmaztatik a kereskedelemügyi minister, hogy a jelen törvény alapján engedélyezhető kedvezmények megadását a pénzügyministerrel, horvát-szlavonországi vállalatokat illetőleg pedig a bánnal is egyetértőleg az emlitett §-ban részletezett feltételekhez köthesse.

Ha a mező- vagy erdőgazdaság érintve van, Magyarországra nézve e tekintetben a kereskedelemügyi m. kir. minister a m. kir. földmivelésügyi ministerrel is egyetértőleg jár el.

Magyarországi mezőgazdasági szeszfőzdékre nézve e tekintetben is a m. kir. földmivelésügyi minister a kereskedelemügyi és pénzügyi m. kir. ministerekkel egyetértőleg jár el.

A törvény ezen §-ában emlitett feltételek a kedvezmények előzetes biztositása, illetőleg engedélyezése alkalmával az erre vonatkozó ministeri rendeletben megállapittatnak.

Ha a vállalat a feltételek bármelyikének módositását kivánná, vagy az alkalmazottak honossága és a hazai beszerzés kötelezettsége alól *fölmentést kérne, tartozik ez iránt esetről-esetre* a kereskedelemügyi m. kir. ministerhez fordulni, horvát-szlavonországi vállalatokra vonatkozó kérelem a bán utján is előterjeszthető. A kérelem mindenkor részletesen indokolandó.

49. §.

1. *Azon gyárak és ipartelepek, amelyek az egész vállalatra nézve részesülnek állami kedvezményekben,* kötelesek a három évi adókivetési időszak első évében (január hó 31-ig) egyfelől kimutatni, hogy a vállalataikban előállitott gyártmányok, illetőleg iparczikkek mindegyikére kiterjednek-e az endedélyezett állami kedvezmények és másfelől igazolni, hogy a raktáraikban más vállalatok gyártmányait nem tartják.

2. *Azon gyárak és ipartelepek, amelyek nem az egész vállalatra, hanem annak csak bizonyos részeire nézve részesülnek állami kedvezményekben,* a fent kitüzött határidőben szabályszerü adóvallomást tartoznak adni.

Ezeknek a vállalatoknak kedvezményei az utasitás 23. §-a rendelkezéseinek megfelelően megállapitott százalékos arányszám szerint érvényesittetnek.

Ha azonban a hároméves kivetési időszak közben az arányszám megállapitásánál alapul vett viszonyok lényegesen megváltoznának, vagyis ha a kedvezményezett és nem kedvezményezett üzemágak évi termelésének egymáshoz való viszonya lényegesen nagyobb vagy kisebb lett, vagy pedig ha ujabb üzemág is vétetik fel a gyártás körébe, a kedvezményekben részesülő vállalat tartozik ezt a kedvezmények különbeni elvesztésének terhe alatt az illetékes ker. kir. iparfelügyelőnek, illetőleg Horvát-Szlavonországban a bánnak és a m. kir. pénzügyigazgatóságnak (Budapesten a kir. adófelügyelőnek) a százalákos arányszám ujból való megállapitása végett bejelenteni.

3. A kedvezményekben részesitett nyilvános számadásra kötelezett vállalatok még abban az esetben is, ha a vállalat mindegyik üzemágára adómentességet élveznek, kötelesek évenként (márczius hó 15—31. közti időben) részletes adóvallomást adni, illetőleg az 1875. évi XXIV. törvényczikk 10. §-a értelmében mérleget, nyereség-veszteségszámlát és közgyülési jegyzőkönyvi kivonatot beterjeszteni, valamint a III. osztályu keresetadó

illetőleg tőkekamatadónak, a vállalat szavatossága mellett leendő kivetése végett kimutatni azokat az összegeket, amelyeket igazgatósági és felügyelő-bizottsági tagjai s tisztviselői részére jutalékok czimén és netán felvett elsőbbségi vagy jelzálogkölcsönök után kamatok czimén az elmult évben kifizettek.

Az 1. pont alatt emlitett adatok helyességét szükség esetén a pénzügyigazgatóság megkeresésére az illetékes ker. kir. iparfelügyelő, a hatósága alá tartozó bánya- és egyéb vállalatokra nézve (lásd az utasitás 41. §-át) pedig az illetékes m. kir. bányakapitányság birálja el.

50. §.

Az állami kedvezményekben részesitett gyárak, illetve ipartelepek tulajdonosai *a törvény 1 §-ának* b) *pontja szerint őket megillető bélyeg- és illetékkedvezmények érvényesitése érdekében* a m. kir. központi dij- és illetékkiszabási hivatal, illetőleg az illetékes pénzügyigazgatóságok és m. kir. adóhivatalok felhivására kötelesek mindazokat az adatokat beszolgáltatni, a melyek a kedvezményekben való részesülés iránti igény igazolása czéljából szükségesek.

51. §.

A kedvezményben részesülő cognacgyárak a kedvezmények ellenében kikötni szokott és a jelen utasitásban részletezett egyéb feltételeken kivül kötelesek magukat az utasitás 52. §-ában megállapitott ellenőrzésnek és állandó pénzügyőri felügyeletnek alávetni.

A kedvezményezett cognacgyár tulajdonosa e végből tartozik a vállalat közvetlen és állandó felügyeletére kirendelt pénzügyőri közegek számára arra alkalmas füthető helyiségeket, mint lakást és irodát átengedni és a lakóhelyiségek, valamint az iroda számára a fütéshez és világitáshoz szükséges anyagot szolgáltatni és az államkincstárnak az állandó felügyelettel felmerült költségeket megtériteni.

A kedvezményekben való részesités további fel-

tétele még az is, hogy a cognacgyár zárt területére szeszt és mesterséges cognac gyártására alkalmas esszencziákat vagy szagositó anyagokat bevinni nem szabad.

52. §.

A kedvezmények szempontjából a cognacgyárak pénzügyőri közegek állandó ellenőrzése alatt állanak.

A pénzügyőri közegeknek feladatai e téren a jelen utasitásban és a kedvezményeket engedélyező rendeletben megállapitott feltételek teljesitésének ellenőrzésén kivül a következők:

1. Az állandó felügyeletre kirendelt pénzügyőri közeg tartozik a gyártelepre érkezett minden borszállitmányból a szállitmány mennyiségének feljegyzése mellett mintát venni, izlelés által megállapítani, vajjon a szállitmány tényleg bor-e, nemkülönben ennek szesztartalmát megállapıtani. Tartozik továbbá a mintának egy részét lepecsételve a szükséges jelzésekkel ellátva utólagos ellenőrzés czéljából visszatartani és gondosan megőrizni. A m. kir. földmivelésügyi minister, horvát-szlavonországi cognacgyárakra nézve pedig a bán által ezzel megbizott szakközegének jogában van, hogy a lepecsételt és visszatartott bormintákat megvizsgálhassa, e czélból a lepecsételt palaczkokat fölbonthassa, azokból annyit, a mennyi a vegyvizsgálathoz szükséges, más palaczkba átönthessen, ezt a pénzügyőri közeg által ennek pecsétjével lezárathassa és a jelen §. 3. pontjában megjelölt vegykisérleti állomásnak beküldhesse. Az illető mintának visszamaradt része az eredeti palaczkban a pénzügyőri közeg által ismét lepecsételendő és továbbra is megőrzendő.

2. Minden borszállitmány, mielőtt a gyár szabad rendelkezésére bocsáttatnék, az állandó felügyeletre kirendelt pénzügyőri közeg által hektoliterenként két kilogramm konyhasóval denaturálandó.

3. Olyan esetekben, a mikor kétely merül fel az iránt, vajjon a szállitmány tényleg bor-e, vagy ha a bor szesztartalma a 15 térfogat-százalékot meghaladja, köteles az állandó felügyelettel megbizott pénzügyőri

közeg a szállitmányból vett minta egyik részét azonnal az országos chemiai intézet és központi vegykisérleti állomáshoz Budapestre, Horvát-Szlavonországban pedig az ott működő legközelebbi országos borvizsgáló intézethez abból a czélból megküldeni, hogy megállapittassék, vajjon az tényleg bornak tekinthető-e? Mindaddig, mig a központi vegykisérleti állomástól a válasz be nem érkezik, a szállitmány hivatalos ellenzár alatt tartandó és tagadó válasz esetén a szállitmány a gyár szabad rendelkezésére nem bocsátandó és a tényállásról a gyártelepre nézve illetékes m. kir. pénzügyigazgatósághoz azonnal jelentés teendő.

4. A gyártelepről kiszállitandó minden egyes cognacküldemény alkohol-foktartalma és a küldemény mennyisége az állandó felügyeletre kirendelt pénzügyőri közeg által megállapitandó és egy, erre a czélra vezetendő előjegyzésbe bevezetendő.

A kedvezményeket engedélyező rendeletben megállapitott feltételeket az illetékes iparfelügyelő is köteles ellenőrizni.

53. §.

A pénzügyőri közegek ellenőrzése alá tartoznak a jelen utasitás 16. §-ában emlitett *iparsó-raktárak* is, a mennyiben azokban nem denaturált iparsó raktároztatik.

54. §.

A kedvezményezett mezőgazdasági szeszfőzdék és szeszfinomitók a kedvezmények szempontjából a pénzügyőri közegek ellenőrzése alatt állanak.

A mezőgazdasági szeszfőzdéket és szeszfinomitókat a pénzügyőri közegek ellenőrzik, abból a szempontból, hogy a mezőgazdasági szeszfőzdék, illetőleg finomitók közé való soroztatásnak összes feltételei megvannak-e. A pénzügyőri közegek ellenőrzik azt is, hogy a kedvezményezett mezőgazdasági szeszgyár, illetőleg finomitó tulajdonosa megfelel-e a törvény 7. §-ában megállapitott azon kötelezettségének, hogy a gyári személyzetnek legalább háromnegyed része magyar honos

legyen és hogy összes üzemi és berendezési szükségleteit a hazai ipar, illetve termelés révén köteles fedezni. Az utóbbi két feltétel ellenőrzésére az illetékes iparfelügyelők is megfelelően utasitvák. (Lásd az utasitás 56. §-át.)

55. §.

Ha a pénzügyőri közegek a kikötött feltételek teljesitése tekintetében szabálytalanságot vagy mulasztást észlelnek, vagy arról győződnek meg, hogy valamely kedvezményezett mezőgazdasági szeszfőzdénél a mezőgazdaságiak közé való sorozás iránt megszabott feltételek bármelyike már eredetileg hiányzott, vagy hiánya utólagosan állott be, erről szolgálati uton haladéktalanul jelentést tartoznak tenni az illetékes pénzügyigazgatóságnak, a mely a jelentést a m. kir. pénzügyministerhez terjeszti fel, a ki a jelentést, ha magyarországi mezőgazdasági szeszgyárról vagy finomitóról van szó, a földmivelésügyi m. kir. ministerhez, ha pedig cognacgyárról vagy társországbeli szeszgyárról, finomitóról van szó, a kereskedelemügyi m. kir. ministerhez teszi át további megfelelő eljárás végett.

56. §.

Az iparfelügyelők, az ezen utasitás 41. §-ában emlitett bányászati telepek kivételével, az állami kedvezményekben részesitett gyárakról és ipartelepekről *nyilvántartást* tartoznak vezetni, a melybe följegyzendő a kedvezményekben részesitett vállalat czége, illetőleg tulajdonosának vagy bérlőjének neve, a vállalat helye, az engedélyező rendelet kelte és száma, a kedvezményekben részesitett iparczikkek, az esetleg ezeken kivül gyártott iparczikkek, a kikötött feltételek és a kedvezmények kezdő és lejárati időpontja.

Kötelesek ezen gyárakat és ipartelepeket évenként egyszer, lehetőleg a rendes gyárvizsgálatokkal kapcsolatban *megvizsgálni és külön jelentést* tenni arra nézve, hogy a szóban lévő ipartelepeken megvannak-e mindazon körülmények és teljesittetnek-e mindazon feltéte-

lek, a melyekhez a kedvezmények engedélyezése köttetett és a melyeket a jelen utasitás megállapit.

Ha a vizsgálat alkalmával kitünnék, hogy valamely feltétel nem tartatott be, hitelt érdemlő adatok alapján megállapitandó és a jelentésbe az okok közlésével együtt beveendő, hogy ez indokoltnak tekinthető-e.

A kedvezményekben részesitett bányászati telepekre nézve *a jelen §-ban megállapitott teendőket a m. kir. bányakapitányságok végzik.*

Az ellenőrzés eredménye a nyilvántartásban följegyzendő és az erre vonatkozó jelentések közvetlenül a kereskedelemügyi m. kir. ministerhez terjesztendők fel, a ki azokat a m. kir. pénzügyministerrel közli.

Horvát-Szlavonországi ipartelepek ellenőrzésére vonatkozó jelentések a bán utján terjesztendők fel a kereskedelemügyi m. kir. ministerhez.

A kedvezményekben részesitett mező- és erdőgazdaságot érintő magyarországi ipartelepeket, cognac- és pezsgőgyárakat, gyümölcs- és zöldségkonzervgyárakat, selyemgombolyitó- és sodrógyárakat is ideértve, *a m. kir. földmivelésügyi minister szakközegei bármikor megtekinthetik.*

57. §.

A pénzügyigazgatóságok (adófelügyelők, központi dij- és illetékkiszabási hivatal) kötelesek mindazokban, a miket az 1907 : III. t.-cz. és az ezen törvény végrehajtása iránt jelen utasitás előir, a pénzügyminister rendeletére eljárni.

Nevezetesen kötelesek:

1. a jelentéstétel végett hozzánk küldött folyamodványokat:

a) minden egyes esetben a fenforgó körülmények és viszonyok alapos mérlegelése után,

b) oly esetekben, a midőn a folyamodó gyáros vagy iparos a jelen utasitás 23. §-ában körülirt százalékos arányszám megállapitását kéri, különösen az e szakaszban felsorolt adatoknak pontos ssámbavétele után, véleményük kiséretében a pénzügyministerhez visszaterjeszteni;

2. a kedvezmények megadására vonatkozó kormányhatósági rendeletek leérkezése után a kedvezmények engedélyezését az ezen esetekről vezetendő nyilvántartásban feljegyezni és az illető adókivetési iraton is kitüntetni s ahhoz képest az illető gyár vagy ipartelep tulajdonosait, esetleg mezőgazdasági szeszfőzde bérlőit a gyárból vagy ipartelepből eredő jövedelemre nézve a jelen utasitás 23. §-ában körülirt eljáráshoz szigoruan alkalmazkodva, a kedvezmények tartamára egészen vagy részben a megfelelő adó alól kihagyni.

A kedvezményekről vezetendő nyilvántartásban feljegyzendők:

a) a gyár, illetőleg az ipartelep tulajdonosának (a czég beltagjainak), illetőleg bérlőjének neve;

b) a czégben vagy a tagjai sorában történt esetleges változások;

c) a gyár vagy iparvállalat helye (vármegye, község;

d) a gyár, illetőleg ipartelep minősége;

e) az állami kedvezményekre vonatkozó kormányhatósági rendelet és a pénzügyigazgatóság (adófelügyelő) iktató számai;

f) azok az üzemágak, melyekre a kedvezmények kiterjednek és azon százalékos arányszám, amelynek megfelelően a kedvezmények érvényesitendők;

g) a kedvezmények kezdő és lejárati időpontja;

h) a kormányrendeletben foglalt esetleges különleges határozatok;

i) a folyamodást megelőző, valamint az azt, illetőleg a kedvezmények engedélyezését követő években esetenként kivetett adók összege koronákban, és

j) az állami kedvezmények megszünése folytán az adókivetés iránt tett intézkedések száma és kelte.

3. A törvény 3. §-ában meghatározott állandó vagy ideiglenes adómentesség engedélyezése és a kikötött feltételek ellenőrzése körül a jelen utasitás 31., 32. és 33. §-ainak megfelelően eljárni.

4. Az iparsó engedélyezése iránt hozzájuk beérkező folyamodványokat minden egyes esetben a fenforgó

körülmények és viszonyok alapos mérlegelése után véleményük kiséretében a m. kir. pénzügyministerhez felterjeszteni.

5. Az iparsó kiszolgáltatására vonatkozó pénzügyministeri rendelet leérkezése után az abban foglalt meghagyások, valamint az idevonatkozó törvényes rendelkezések és szabályok értelmében eljárni, különösen pedig az előirt rendszeres ellenőrzést a legközelebbi pénzügyőri közegek által megfelelően gyakoroltatni.

6. Mezőgazdagági szeszfőzdéknek és cognacgyáraknak állami kedvezményekben való részesitése esetén az előirt rendszeres ellenőrzést — a jelen utasitás 51., 52., 54. és 55. §-ainak megfelelően — a pénzügyőri közegek által gyakoroltatni.

58. §.

Amennyiben a pénzügyigazgatóságok (adófelügyelő, központi dij- és illetékkiszabási hivatal) oly felvilágositásokat igényelnek, amelyek csak helyszini vizsgálat alapján nyujthatók, ezekért az illetékes kerületi kir. iparfelügyelőhöz, Horvát-Szlavonországban pedig a bánhoz kötelesek fordulni. Az iparfelügyelők a pénzügyigazgatóságok ily irányu megkereséseinek soronkivül tartoznak megfelelni.

Az utasitás 41. §-ában emlitett bányászati vállalatokra nézve e tekintetben is a m. kir. bányakapitányságok illetékesek.

V FEJEZET.

A kedvezmények megvonása.

59. §.

A törvény 10. §-a szerint a kereskedelemügyi minister az engedélyezett kedvezményeket a pénzügyministerrel egyetértőleg egészben vagy részben megvonhatja, ha a kedvezményben részesitett gyár vagy ipartelep a jelen törvény alapján kikötött feltételek valamelyikének nem felel meg.

A törvény alapján kikötött feltételek azok, amelyek az előzetes biztositás, illetőleg engedélyezés alkalmával megállapittattak.

A magyarországi mezőgazdasági szeszgyárak állami kedvezményeinek megvonására a földmivelésügyi m. kir. minister illetékes, aki e tekintetben a m. kir. kereskedelemügyi ministerrel és a m. kir. pénzügyministerrel egyetértőleg jár el.

A horvát-szlavonországi iparvállalatok kedvezményeinek megvonására, ideértve a mezőgazdasági szeszfőzdéket is, a kereskedelemügyi m. kir. minister illetékes, aki e tekintetben a horvát-szlavon-dalmát bánnal és a m. kir. pénzügyministerrel egyetértőleg jár el.

60. §.

A kedvezmények megvonás esetén *azon időponttól-számitva vonandók meg*, a mikor az arra okot szolgáltató cselekvés vagy mulasztás megtörtént. Ezen időpont a megvonást kimondó ministeri rendeletben megjelölendő.

A megvonás ugyanazokkal és ugyanolyan módon közlendő, mint az engedélyezés. (Lásd az utasitás 45. §-át.)

61. §.

A *kedvezményeknek részben való megvonása* vagy a kedvezmények tartamára, vagy pedig a törvényben felsorolt egyes kedvezményekre vonatkozhatik.

Erre az 59. §-ban emlitett ministerek illetékesek.

A kedvezményeknek részben való megvonása ugyanazokkal és ugyanolyan módon közlendő, mint az engedélyezés.

VI. FEJEZET.

Az államsegélyekről.

62. §.

A ki a törvény 9. §-ában emlitett államsegélyt igénybe venni óhajtja, tartozik ez iránt ivenként egy koronás bélyeggel ellátott kérvényban folyamodni.

A folyamodványok, ha ezután létesitendő gyárról vagy ipartelepről van szó, közvetlenül, ha pedig már fennálló vállalatról van szó, az illetékes kereskedelmi és iparkamara utján a kereskedelemügyi m. kir. ministerhez nyujtandók be.

A *folyamodványban részletesen fölsorolandók* az ipartelepen előállitani szándékolt vagy előállitott *czikkek*, közlendő az alkalmazandó *eljárásoknak* szakértő tájékoztatására alkalmas leirása, az ipartelepen alkalmazandó *munkások száma*, külön az ipartelep telkébe és épületeibe, továbbá gépeibe és berendezési tárgyaiba beruházandó vagy beruházott *álló tőke* és azonkivül a befektetendő vagy befektetett *forgótőke* nagysága és tájékozás nyujtandó az *évi termelés* megközelitő menynyiségéről és értékéről, a termelés nagyságát meghatározó fontosabb *termelési eszközöknek* (pl. fonógyáraknál az orsószámnak, szövőgyárnál a szövőszékek számának) e termelés nagyságára következtetést engedő felsorolása mellett.

A mennyiben folyamodó a tervbe vett munkásszámot, befektetést és termelést fokozatosan, de záros határidő alatt kivánja elérni, a folyamodványban nemcsak az első, hanem *a következő évekre vonatkozólag is részletezendők* ezek az adatok.

A folyamodványban külön felsorolandók azok a feldolgozandó anyagok, gépek és berendezési tárgyak, a melyeket folyamodó *külföldről* szándékozik beszerezni és a *külföldi beszerzés* szükségessége mindenkor részletesen indokolandó.

63. §.

A törvény 9. §-ában emlitett államsegély engedélyezését a kereskedelemügyi m. kir. minister a törvény ezen §-a alapján a törvény 7. §-ában részletezett feltételekhez kötheti.

Ezen feltételek a segély kilátásba helyezése alkalmával az erre vonatkozó ministeri rendeletben megállapittatnak.

A vállalat tulajdonosa köteles az államsegélyt

vagy állami részesedést kilátásba helyező leirat vétele után az abban megállapitott határidőn belül *a feltételeket, illetőleg kötelezettségeket magában foglaló közjegyzői okiratot* a kereskedelemügyi m. kir. minister elé terjeszteni, mert ellenkező esetben a segélyt vagy részesedést kilátásba helyező leirat hatályát veszti.

64. §.

Ha a vállalat a kikötött feltételek bármelyikének *módositását kivánná*, vagy az alkalmazottak honossága és hazai beszerzés kötelezettsége alól *felmentést kérne*, tartozik ez iránt esetről-esetre a kereskedelemügyi m. kir. ministerhez fordulni. A kérelem mindenkor részletesen indokolandó.

Ha a szándékolt külföldi beszerzés oka az, hogy a kérdéses anyag vagy iparczikk belföldön egyáltalán nem, vagy nem megfelelő minőségben állittatik elő, ezen körülmény szintén fölemlitendő.

65. §.

Az engedélyezett államsegély kiutalásáért az illető vállalat az esedékesség idején mindenkor külön tartozik folyamodni.

A kiutalást helyszini vizsgálat előzi meg annak megállapitása végett, hogy a vállalat a kikötött feltételeknek eleget tett-e.

66. §.

A kikötött feltételek bármelyikének nem teljesitése esetén a kereskedelemügyi m. kir. minister az engedélyezett államsegélyt részben vagy egészben megvonhatja. Annak megállapitására, hogy a vállalat teljesitette-e a kikötött feltételeket, a kereskedelemügyi m. kir. minister egyoldalulag határoz.

67. §.

A törvény 9. §-a szerint az iparfejlesztés czéljaira rendelkezésre bocsátott fedezet terhére a házi és kisipar is megfelelően támogatandó.

A házi ipari vállalatok támogatása körül követendő eljárásra a jelen utasitás 62., 63., 64., 65. és 66. §-ai mérvadók.

A kisipari vállalatok államsegélyért (gépsegélyért) a kereskedelemügyi m. kir. ministerhez tartoznak folyamodni.

A folyamodvány mindenkor a vállalat székhelyére illetékes kerületi kereskedelmi és iparkamarához nyujtandó be, a mely azt véleményes jelentés kiséretében terjeszti fel a kereskedelemügyi m. kir. ministerhez.

A kamara jelentésében megállapitandó, hogy mely iparczikkeket készit a folyamodó, körülbelül mily értéket képvisel évi termelése, használ-e gépeket és ha igen, milyeneket, hány segédet és inast foglalkoztat, személyileg és vagyonilag megbizható-e és a segélyezés folytán előálló többlettermelés értékesitésére képes-e.

A jelentésben felemlitendő, hogy folyamodó lakóhelyén hány szakmabeli iparos van, hány segédet és inast foglalkoztatnak ezek egyenként, ezek közül részesült-e már valamelyik segélyben és ha igen, mikor és végül az is, hogy a folyamodó támogatása nem sérti-e a helyi és környéken lakó szakmabeli iparosoknak jogos érdekeit.

68. §.

Horvát-szlavonországi ipartelepek segélyben való részesitésére vonatkozó kérvények a horvát-szlavondalmát *bán utján is* előterjeszthetők a kereskedelemügyi m. kir. ministerhez.

VII. FEJEZET.

A kisajátitási jog engedélyezéséről.

69. §.

A törvény 8. §-ában emlitett kisajátitást igénylő létesitmények terveinek elkészitéséhez szükséges előmunkálati engedélyt — az illető vállalat kérelmére — *a kereskedelemügyi m. kir. minister*, Horvát-Szlavon-

országra nézve pedig a horvát-szlavon-dalmát bán adja meg. Az erre vonatkozólag előterjesztendő folyamodványhoz helyrajzi vázlat, továbbá helyhatósági bizonyitvány melléklendő, a mely azon területek megmivelési módjára, czéljaira és rendeltetésére nézve, a melyekre az előmunkálati engedély kéretik, kimeritő tájékozást tartalmaz.

A kisajátitási jog engedélyezéseért az engedélyezést kérő vállalat általában a kereskedelemügyi m. kir. ministerhez tartozik folyamodni, a ki a kisajátitási jog megadása vagy megtagadása fölött határoz.

Ha az 1885: XXIII. t.-cz. alapján hatóságilag engedélyezett vizművek létesitéséhez szükséges területek igénybevételéről van szó, a kisajátitási jogot a kereskedelemügyi m. kir. minister a m. kir. földmivelésügyi minister hozzájárulásával engedélyezi.

Ha horvát-szlavonországi ingatlan forog szóban, a döntés a horvát-szlavon-dalmát bánt illeti, a kihez ez esetben a folyamodvány intézendő.

Az erre vonatkozó folyamodványhoz szintén csatolandó az előbbi pontban emlitett követelményeknek megfelelő hatósági bizonyitvány.

Ha az ügy gyorsabb lebonyolitása végett a kisajátitási jog engedélyezésével egyidejüleg a kisajátitási eljárás meginditásának elrendelése is kérelmeztetik, a folyamodványhoz az 1881: XLI. t.-czikk 31. §-ában meghatározott követelményeknek megfelelő tervrajz és összeirás is melléklendő két példányban.

70. §.

Oly állami, törvényhatósági vagy községi (városi) vagyont képező ingatlanok, melyek megmivelés alatt nem állanak ugyan, de az 1895. évi XXXIX. t.-czikk 12. §-a, illetve az ezen t.-czikk 14. §-ához tartozó 19. melléklet alapján mint *katonai gyakorlóterek használtatnak* és a szállás mellékszükségleteit képezik, parlagon heverő ingatlanok közé nem sorolhatók.

VIII. FEJEZET.

A törvényhatóságok és községek által nyujtható kedvezményekről és segélyről.

71. §.

1. A törvény 12. §-a értelmében a törvény alá eső gyárak és ipartelepek, valamint munkásházak létesitését vagy kibővitését a törvényhatóságok és községek is elősegithetik pénzbeli és egyéb támogatás nyujtása által.

A jelen törvény alá eső gyárakat és ipartelepeket továbbá a törvényhatóságok és községek felmenthetik az 1890. évi I. t.-czikk 1. §-ának 3. pontjában, illetőleg 29. és 36. §-aiban foglalt azon kötelezettség alól, hogy a vasuti és hajóállomásokat a legközelebbi közuttal vagy községgel összekötő utak, valamint a községi közlekedő utak épitési, kezelési és fentartási költségeihez hozzájárulni tartoznak, valamint felmenthetik az 1890. évi I. t.-czikk 81. §-a értelmében engedélyezett vámok alól is.

A mennyiben az emlitett utak épitési, kezelési és fentartási költségeihez való hozzájárulás kötelezettsége alól való mentesség kedvezményét valamely község vagy községek, illetve törvényhatóság az emlitett iparvállalatok valamelyikének megadná, *a vállalatot esetleg addig e részben terhelő kötelezettség teljesitése magára a kedvezményt megadó községre vagy községekre, illetőleg törvényhatóságra hárul.*

2. Az ujonnan létesitendő vagy lényegesen kibővülő gyárak és ipartelepek, habár nem esnek is ezen törvény rendelkezései alá, a mennyiben felállitásukat vagy kibővitésüket közgazdasági érdekek teszik kívánatossá, a törvényhatóságok, illetőleg községek (városok) által felmenthetők a törvényhatósági és községi adó, illetőleg a község (város) által szedet vámdijak és egyébb helyi szolgáltatmányok alól.

A törvényhatóságok és községek kedvezmények

vagy segély megadására vonatkozó határozatainak mindenkor *kikötéseket* kell tartalmazniok az általuk kedvezményekben részesitett vállalat által telek, épület és berendezésekbe befektetendő tőke nagyságára és az alkalmazandó munkások számára a vonatkozólag.

A törvényhatóságok és községek (városok) részére a törvény 12. §-ában a segélyezésre és támogatásra adott ez a felhatalmazás azonban fogyasztási adókra nem terjed ki, minélfogva *a törvényhatósági és községi fogyasztási adók és fogyasztási adó természetü egyéb szolgáltatások fizetése alól semminemü gyárak és ipartelepek fel nem menthetők.*

A községi (r. t. városi) képviselőtestület által a kedvezmények megadására vonatkozólag hozott határozatot a felebbezési határidő letelte után a vármegyei törvényhatósághoz kell felterjeszteni.

A vármegyei törvényhatósági bizottság határozata, a mennyiben a képviselőtestületnek felebbezéssel meg nem támadott határozatát változatlanul jóváhagyta, azonnal, — más esetekben pedig a felebbezési határidő lejártakor a belügyministerhez felterjesztendő.

A törvényhatóságok által a kedvezmények megadására vonatkozólag hozott elsőfoku határozatot a felebbezési határidő letelte után a belügyministerhez kell fölterjeszteni.

A kedvezmények megadására vonatkozó képviselőtestületi, illetőleg törvényhatósági határozat csak a belügyministernek, a kereskedelemügyi és pénzügyi ministerrel egyetértő megerősitése, illetőleg jóváhagyása után hajtható végre.

Horvát-Szlavonországban az erre vonatkozó határozatok a horvát-szlavon-dalmát bánhoz terjesztendők fel. Ezen határozatokhoz a horvát-szlavon-dalmát bán jóváhagyása szükséges, a ki ezek tekintetében a kereskedelemügyi m. kir. ministerrel egyetértőleg jár el.

Törvényhatóságok, városok és községek felmentést megtagadó határozatai ellen fellebezésnek nincs helye.

IX. FEJEZET.

Átmeneti intézkedések.

72. §.

A törvény 17. §-a hatályon kivül helyezi az 1899. évi XLIX. t.-czikket, 4. §-a pedig az iránt foglal magában intézkedést, hogy a fentidézett t.-czikk alapján adott vagy előzetesen biztositott kedvezmények érintetlenül maradnak.

A törvény ezen rendelkezései maguk után vonják, hogy az uj törvényre való átmenet időszakában felmerülhető különféle viszonyok rendeztessenek, a mire nézve az alábbi eljárási szabályokat állapitom meg.

Az előző törvény alapján engedélyezett azok a kedvezmények, amelyeknek hatálya átterjed a jelen törvény érvényének időtartamára, az előző törvény rendelkezéseinek megfelelően birálandók el.

Azok az ipartelepek, a melyek még az 1899. évi XLIX. t.-cz. hatályának ideje alatt helyeztettek üzembe, ha egyébként is az ezen törvényben biztositott kedvezményekre igénynyel birnak, tartoznak ez iránti folyamodványukat az 1907. év végéig az illetékes ministernél benyujtani, mert ellenkező esetben a kedvezményekre való igényüket elvesztik. Az 1907. évi deczember 31-ike után a beadott ilynemü folyamodványok visszautasittatnak.

Azon ipartelepek kérvényei, amelyek az 1907. évi január hó elseje előtt terjesztettek elő és a jelen törvény hatálybaléptekor még tárgyalás alatt állanak, az 1899. évi XLIX. t.-cz. határozmányai alapján biráltatnak el.

Azon ipartelepekre, a melyek részére az allami kedvezmények az 1899: XLIX. t.-cz. hatálya alatt előzetesen biztosittattak, de a melyek üzembe helyezése már az 1907. jan. 1-je utáni időre esik, a jelen törvény és végrehajtási utasitás rendelkezései alkalmazandók.

Budapesten, 1907. évi julius hó 6-án.

Kossuth s. k.,
kereskedelemügyi m. kir. minister.

A m. kir. ministertantanács felhatalmazása alapján a kereskedelemügyi m. kir. minister 1907. évi 55.800. számu rendeletével kiadott utasitás

a hazai ipar fejlesztéséről szóló 1907. évi III. törvényczikk II. fejezetének végrehajtása tárgyában,

A hazai ipar fejlesztéséről szóló 1907. évi III. t.-cz. II. fejezetének végrehajtása tárgyában a ministertanácsnak 1907. évi julius hó 3-án hozott határozata és adott felhatalmazása alapján a ministerium nevében a következőket rendelem:

I. FEJEZET.

A közszállitások köre.

1. §.

A törvény 13. §. első és harmadik bekezdése értelmében:

«*Az állam, törvényhatóságok, községek, az ezek által fentartott vagy segélyezett intézetek és intézmények, valamint a közforgalomra berendezett hazai közlekedési vállalatok* ipari szükségletei és munkálatai rendszerint a magyar szent korona országainak ipara révén fedezendők.»

«A kereskedelemügyi minister a saját főhatósága alatti hatóságoknak, hivataloknak, intézeteknek, intézményeknek és vállalatoknak, más minister pedig a hatósága alá tartozó hatóságoknak, hivataloknak, intézeteknek és intézményeknek a kereskedelemügyi minister hozzájárulásával egyes indokolt esetekben felmentést adhat.»

2. §.

Ipari szükségletek alatt értendők — a mezőgazdaság és erdészeti nyers- és földtermények és az állatok kivételével — az összes szükségleti czikkek szállitása, ideértve a bányatermékeket is. Hogy mezőgazdasági és erdészeti nyers terménynek mi tekintendő, azt kétség esetén a földmivelésügyi minister a kereskedelemügyi ministerrel egyetértve állapitja meg.

Az ipari munkálatok közé a különféle épitkezések s a velük kapcsolatos szállitások és munkálatok, valamint iparosok által végzendő minden munkálat sorozandó.

Nem tartoznak az ipari munkálatok közé az idézett törvény szempontjából a mező- és erdőgazdasági munkálatok, valamint a vizszabályozási munkálatok közül a nem szorosan vett épitkezések — például a földkiemelési, fölmozgósitási, töltésépitési, kotrási, rőzse és kőhányási stb. munkálatok. E munkálatokhoz szükséges iparczikkek azonban az ipari szükségletek közé tartoznak s igy az idézett törvény, illetve a jelen utasitás hatálya alá esnek.

3. §.

A magyar szent korona országainak ipara révén fedezik ipari szükségleteiket és ipari munkálataikat az idézett törvényszakasz értelmében: az országgyülés két háza, az összes m. kir. állami hatóságok, hivatalok, intézetek, intézmények, állami alapok, alapitványok, az állam által kezelt közalapitványok (vallásalap, tanulmányi alap, egyetemi alap és mások), az állam mezőgazdasági, erdészeti, bányászati, ipari, kereskedelmi, közlekedési és egyéb vállalatai, az állam által segélyezett intézetek és intézmények, az összes magyarországi törvényhatóságok (vármegyék és törvényhatósági joggal felruházott városok), a rendezett tanácsu városok, a nagy- és kisközségek, a törvényhatósági, városi és községi hatóságok, hivatalok, intézetek, intézmények, alapok, alapitványok, a törvényhatóság, város, község mezőgazdasági, erdészeti, bányászati, ipari, kereskedelmi, közlekedési és egyéb közintézmény jellegével biró vállalatai (gyárak, közművek, pl. gázgyár, jégművek, villamos világitási telep, közvágóhid, vizvezeték stb.), a törvényhatóságok, városok, községek által segélyezett intézetek és intézmények, a m. kir. vasuti és hajózási főfelügyelőség felügyelete és ellenőrzése alatt álló összes hazai közlekedési vállalatok, ezenkivül szerződéseik, illetve a tengeri szabadhajózásról szóló 1907 : VI. t.-czikk

alapján az állam által segélyezett vagy támogatott és egyéb tengerhajózási vállalatok.

4. §.

Az állam, törvényhatóság és község által segélyezett intézetek és intézmények közé sorozandók egyebek közt a nevezettek részéről *segélyt élvező* tan- és nevelőintézetek, kórházak, menházak, gyermekmenhelyek dolog-, árva-, szegényházak s hasonló jótékony intézetek is.

5. §.

A közfogalomra berendezett közlekedési vállalatok közül az ugynevezett közös vasuti és hajózási vállalatok csakis a magyar szent korona országai területén lévő vonalaik ipari szükségleteit és ipari munkálatait tartoznak a magyar szentokorona országainak ipara révén fedezni.

6. §.

Mindazon esetekben, hol a jelen utasitásban, «*szállitások*»-ról vagy «*munkálatok*»-ról van szó, azok alatt 2. §-ban körülirt ipari szükségletek szállitása és az ugyanott körülirt ipari munkálatok értendők. A hol «munkálatok»-ról van szó, azok alatt mindenkor *a velük kapcsolatos szállitások is értendők.*

II. FEJEZET.

A «hazai ipar» fogalma.

7. §.

«Hazai ipar révén» fedezettnek tekintendő valamely ipari szállitás vagy munkálat akkor, ha az iparcikket vagy munkálatot a magyar szent korona országai területén működő gyár, ipartelep (műhely) vagy vállalat (alkalmi egyesülés) *teljesen* (L. 8. §. B. *f)* és C. *a)* pont) a magyar állam területén készitette, illetve teljesitette.

A hazai származás megitélésénél tehát nem a beszerzés (vásárlás), illetve teljesités helye, hanem min-

denkor azon gyár, ipartelep, ipari műhely, vállalat (alkalmi egyesülés) telephelye mérvadó, mely a kérdéses czikket — ha ez egyáltalán lehetséges — hazai termésü vagy gyártásu anyagokból hazai és pedig első sorban magyar honos műszaki és munkaerők alkalmazása mellett előállitotta, vagy a munkálatot hazai és első sorban magyar honos műszaki és munkaerők alkalmazása mellett — lehetőleg hazai termésü vagy gyártásu anyagok felhasználásával teljesitette. (L. 8. §. 10—14. §§.)

III. FEJEZET.

A hazai ipar érvényesülését biztositó rendelkezések.

8. §.

A törvény 13. §-ában a hazai iparnak biztositott elsőség gyakorlati érvényesülése czéljából a következők tartandók szem előtt:

A) A kiirásnál.

Az ipari szükségletek szállitására vagy ipari munkálatok teljesitésére vonatkozó *nyilvános versenytárgyalási hirdetésbe, illetőleg a korlátolt versenyre hivó ajánlati fölhivásba, a mennyiben pedig ezekhez külön felállitott általános és részletes feltételek csatoltatnak, ugy azokba beveendők az alábbi határozmányok:*

a) A szállitás vagy munkálat elnyerői a szállitás vagy munkálat teljesitéséhez szükéges uj gépeket, eszközöket, berendezési tárgyakat, ha kellő minőségben, kellő időre és nem lényeges árkülönbözet mellett hazai iparosoktól vagy gyárosoktól beszerezhetők, azoktól fogják beszerezni; az összes nyers anyagokat, félgyártmányokat, kész iparczikkeket, a mennyiben azok a magyar szent korona országai területén előállittatnak, termeltetnek, illetőleg a mennyire ez egyáltalán lehetséges, teljesen (l. 8. §. C. *a)* pont) a magyar szent korona országainak termelése és ipara révén tartoznak

beszerezni és a czikkek gyártásához, illetve a munkálatok teljesitéséhez hazai és pedig első sorban magyar honos műszaki erőket, tisztviselőket, iparosokat, alvállalkozókat, munkaközvetitőket, munkásokat stb. tartoznak alkalmazni. E kötelezettségek teljesitése tekintetében magukat ugy a szállitást vagy munkálatot kiadó hatóság, hivatal, intézet, intézmény, alap, alapitvány, vállalat közegei, mint a m. kir. kereskedelmi muzeum, illetőleg a kereskedelemügyi minister szakközegei ellenőrzésének is alávetik és az evégből szükséges adatokat az ellenőrző közegek rendelkezésére bocsátják.

b) A hazai származásra nézve vállalt ezen kötelezettségek vagy azok egyike vagy másika (a teljesen itthon való előállitás, hazai uj gépek, hazai műszaki és munkaerők stb.) alól saját tárczáját illetőleg a kereskedelemügyi minister, a többi ministeri tárczákat illetőleg pedig csak az illetékes minister — a kereskedelemügyi m. kir. minister hozzájárulásával — adhat egyes indokolt esetekben (hazai gyártmány, — hazai műszaki és munkaerő teljes hiánya, meg nem felelelő minőség, nem elegendő mennyiség, tulmagas ár stb.) felmentést és e kötelezettségnek vagy azok egyikének a m. kir. kereskedelmi muzeum, illetőleg a kereskedelemügyi m. kir. minister ellenőrző közegei által megállapitott áthágása esetén a hivatal választásától függ, hogy a szerződést — a vállalkozó előzetes értesitése mellett — birói közbenjárás nélkül felbontsa és e mellett a szállitást vagy munkálatot a vállalkozó terhére és veszélyére más módon biztositsa, vagy pedig, hogy a szerződésben °/₀ szerint megállapitandó, de az összérték, esetleg évi érték 20°/₀-át meg nem haladható kötbér kifizetését és e mellett a szerződés teljesitését követelje.

A kötbér a fölmivelésügyi ministeri tárcza alá tartozó szállitások és munkálatok kivételével — a melyeknél az a szállitási (munka) feltételekben, illetve a szerződésben megjelölendő alap javára, illetve czélra forditattik — az ipari és kereskedelmi alap javára esik. E kötelezettségek, avagy azok egyikének kijátszása

által elkövetett és beigazolt visszaélés esetén az illetékes minister a vállalkozót a kizárási jog körébe eső ipari szállitások és munkálatokból végleg, vagy meghatározott időre kizárhatja. (L. VIII. fej.)

A hirdetésben vagy ajánlati felhivásban a szállitások vagy munkálatokhoz szükséges nyers anyagok, félgyártmányok vagy kész iparczikkek beszerzésére bizonyos gyárosok vagy iparosok telepét kijelölni semmiféle formában sem szabad.

Ha valamely különleges szerkezet vagy rendszer megjelölhetése czéljából mellőzhetlen valamely czégnév használata, a hirdetésben kifejezetten megemlitendő, hogy bármely szakmabeli hazai gyárosnak a kérdéses rendszer vagy szerkezet szerint készült gyártmányaira tehető ajánlat. Építkezéseknél, ha bizonyos telepről származó kőanyag előirása mellőzhetlen volna, ily előirás helyt foghat ugyan, de a hirdetésben vagy ajánlati felhivásban meg kell emliteni, hogy máshonnét származó kő is ajánlható, ha a vállalkozó igazolja, hogy annak minősége legalább is olyan, mint a minő elő volt irva.

B) Az odaitélésnél.

a) A szállitások vagy munkálatok odaitélésénél egyátalán nem vehetők figyelembe azok ajánlatai, kiket a kereskedelemügyi m. kir. minister, az ő hozzájárulásával az illető minister, vagy a ministertanács bizonyos, illetve az összes közszállitások elnyeréséből közérdek szempontjából végleg vagy meghatározott időre kizárt (ez utóbbi esetben természetesen a kizárási idő tartama alatt) és a kiknek kizárásáról az odaitélésre illetékes hatóság, hivatal, intézet, intézmény, alap, alapitvány vagy vállalat hivatalosan értesitést nyert.

b) Egyébként az odaitélésnél állandóan azon elv tartandó szem előtt, hogy a szállitás vagy munkálat — figyelemmel a fennálló törvények és rendeleteknek a képesitésre (kvalifikáczió) vonatkozó határozmányaira is — az olyan hazai és pedig első sorban magyar honos iparos-mester, gyáros vagy vállalkozónak itélendő

oda, ki a szállitás vagy munkálatnak hazai gyártmányokból, hazai és pedig első sorban magyar honos műszaki és munkaerő utján, pontos, kellő minőségben és a szolgálat érdekeinek megfelelően leendő teljesitésére a legalkalmasabb, és kinek ajánlata viszonylag legolcsóbb.

c) Az odaitélésnél gondosan megvizsgálandó, vajjon a legmegfelelőbb ajánlatot tett vállalkozó tényleg, tehát nemcsak czégében, hanem üzletvitelében is hazai gyáros, iparos, vállalkozónak (czégnek) minősithető-e? Felmerülő kétség esetén e tekintetben a m. kir. kereskedelmi muzeum véleménye is megkérdezendő.

d) Egyébként egyenlő feltételek vagy nem lényeges árkülönbözet mellett előny adandó azon hazai gyárosok vagy iparosoknak, kik műhelyük, gyáruk berendezésénél, a czikk vagy munkálat teljesitéséhez szükséges gépek és eszközök, valamint a gyártási anyagok beszerzésénél a hazai termelés és hazai ipar termékeit maguk is előnyben részesitik.

Egyenlő feltételek mellett továbbá előny adandó azon hazai iparosok és gyárosoknak, kik az illető czikk vagy munkálat különleges (speczialis) gyártói vagy készitői.

e) Ha az odaitélési eljárás alkalmával, ugyszintén akkor is, ha valamely czikk vagy munkálat szabad kézből adatott ki és valamely iparczikk kézi bevásárlás utján szereztetett be, kétség merül fel az iránt, hogy valamely czikket vagy munkálatot hazai iparos vagy gyáros készit, teljesit, készithet, vagy teljesithet-e, akkor előzetes tájékozásért a m. kir. kereskedelmi muzeum igazgatóságához kell fordulni, mely a hazai beszerzési forrásokat rendszeresen nyilvántartja.

f) Ha az odaitélési eljárás alkalmával az előzetes tájékozás után is az tünnék ki, hogy a szállitást vagy munkálatot egészben vagy részben külföldi gyár vagy ipartelep termékével kell fedezni, illetőleg külföldi vállalkozó utján avagy első sorban külföldi műszaki és munkaerőkkel, külföldről beszerzendő uj gépek, eszközök és berendezési tárgyak segitségével — egyes gyár-

tási folyamatoknak külföldön leendő eszközlésével kell beszerezni, illetve teljesiteni — ugy ehhez, illetőleg ezek egyike vagy másikának megengedéséhez odaitélés előtt feltétlenül az illetékes minister felhatalmazása kérendő ki (L. 8. § A. *b*) pont.)

Az illetékes minister a felhatalmazás, illetve a hazai származásra vonatkozó törvényes kötelezettség alól leendő felmentés megadása vagy meg nem adása felett a kereskedelemügyi minister hozzájárulásával határoz és elhatározásáról — az alárendelt hatóság, hivatal, intézet, intézmény, alap, alapitvány vagy vállalat mellett — értesiti a kereskedelemügyi ministert is, ki az ilyen, nemkülönben a saját tárczájára nézve megadott felmentéseket is nyomban közli a m. kir. kereskedelmi muzeum igazgatóságával, illetőleg a m. kir. vasuti és hajózási főfelügyelőséggel.

g) Ha valamely szállitásnak egészben vagy részben külföldi gyár vagy ipartelep termékével leendő fedezésére a kereskedelemügyi minister vagy az ő hozzájárulásával az illetékes minister felhatalmazást adott, az ilyen szállitás odaitélésénél a hazai kereskedők ajánlatai egyenlő feltételek mellett előnyben részesitendők.

h) Az a körülmény, hogy valamely ajánlott czikk vagy munkálat a versenytárgyalási hirdetményben vagy ajánlati felhivásban emlitett mintával, szabványnyal, formával, szerkezettel rendszerrel meg nem egyezik, ha egyébként a czélnak megfelel, egymagában a hazai gyártmányok mellőzésére okul nem szolgálhat. Kivétel tehető az elv alól a m. kir. honvédség, csendőrség és méneskari legénység részére történt szállitásoknál, melyeknél az előirt mintáktól eltérni nem lehet.

i) Ócska anyagok odaitélésénél — egyenlő vagy nem lényegesen eltérő árak mellett — előnyben részesitendők ez anyagokat feldolgozó iparosmesterek, gyárosok, ipari szövetkezetek, háziipar-érdekképviseletek és háziipari vállalatok.

A jelen § *B)* pontjában foglalt összes elvek egyébként ugy a korlátolt versenytárgyalásnál, mint szabad

kézből való kiadásnál, illetve kézi bevásárlásoknál is megfelelően követendők.

Kézi bevásárlások alkalmával azon hazai kereskedők, kik hazai iparosok vagy gyárosok termékeit állandóan raktáron tartják, azon hazai — esetleg külföldi — iparosok vagy gyárosok nevét (czégét), telephelyét, kiktől az eladott árukat közvetlenül vagy nagykereskedők közvetitésével vásárolták, ismerik és az adatokat a vonatkozó számlán a valósághoz hiven földjegyezni hajlandók, egyébként egyenlő feltételek és nem lényeges árkülönbözet mellett előnyben részesitendők. (L. 14., 15. §§ is.)

C) A szerződéskötésnél.

a) Minden szerződésnek, kötlevélnek, alkuegyezménynek, elfogadási záradékkal biró ajánlatnak és általán szerződéses ügyletet tartalmazó bárminő formában kiállitott okiratnak, illetve kereskedelmi ügyiratnak vagy engedélyokiratnak avagy a hozzájuk tartozó szállitási vagy munkafeltételeknek a szállitandó czikk, vagy teljesitendő munkálat beszerzési forrására vonatkozólag az ajánlatnak megfelelő kötelezettséget kell tartalmaznia azon kijelentés kapcsán, hogy vállalkozó a szállitás vagy munka hazai származását – feltéve, hogy ajánlatában, illetve a szerződésben erre vállalt kötelezettséget — kivánatra elfogadható módon igazolni tartozik.

Ha a vállalkozó a szállitandó czikket maga késziti, gyártja, vagy a munkálatot egészben vagy részben saját műhelye, gyára, alkalmazottai utján teljesiti, ugy feltéve hogy az már az ajánlatban meg nem történt, a szerződésben ez felemlitendő.

Ezenkivül abban az esetben, ha ezt már ajánlatában meg nem tette volna, illetve a szerződésben meg nem nevezhetné, — a szerződésben, illetőleg a szállitási vagy munkafeltételekben kötelezettséget kell vállalnia az iránt is, hogy az első szállitási részlet beszállitását, vagy a munkálat megkezdését megelőzőleg legalább 15 nappal — a szerződésben összeg szerint meg-

állapitandó, de az összérték, illetve évi érték 10%-át meg nem haladható kötbér terhe alatt tartozik a szállitást vagy munkálatot kiadó félnek bejelenteni azon hazai termelő vagy gyáros, iparos, szövetkezet (alkalmi egyesülés) nevét (czégét) foglalkozását és telephelyét, kitől vagy melytől a szállitás vagy munkálathoz szükséges gyártási, illetve munkaanyagokat (nyers anyag, félgyártmány, kész iparczikk), esetleg az e czélra beszerzendő uj gépeket, eszközöket, berendezési tárgyakat beszerezte vagy beszerezni fogja. A kötbér a földmivelésügyi ministeri tárcza alá tartozó szállitások és munkálatok kivételével — a melyeknél az a szállitási (munka-) feltételekben, illetve a szerződésben megjelölendő alap javára, illetve czélra fordittatik az ipari és kereskedelmi alap javára esik.

Ha a vállalkozó a czikket nem maga késziti, gyártja, a munkálatot, illetve az egyes munkanemeket nem, vagy nem egészen saját műhelye, gyára, alkalmazottai utján, hanem egészben vagy részben más iparosok vagy gyárosok igénybevételével teljesiti, ugy feltéve, hogy az általa igénybe veendő hazai iparos vagy gyáros nevét (czégét) foglalkozását és telephelyét már az ajánlatban meg nem nevezte volna, illetve a szerződésben meg nem nevezhetné, — a szerződésben csupán azt tartozik kijelenteni, hogy hazai műhely vagy gyártelep termékeit fogja szállitani, illetőleg a munkálatot hazai ipar- vagy gyártelep, illetve hazai és pedig első sorban magyar honos műszaki és munkaerők utján fogja egészben vagy részben s mily részben teljesiteni? Az ilyen vállalkozóval szemben is kikötendő azonban, hogy a szerződésben összeg szerint megállapitandó, de az összérték, illetve évi érték 10%-a meg nem haladható kötbér terhe mellett tartozik az első szállitási részlet beszállitását, vagy a munkálat megkezdését megelőzőleg legalább 15 nappal bejelenteni azon hazai gyáros, iparos, szövetkezet (alkalmi egyesülés) nevét (czégét) és telephelyét, kitől vagy melytől a czikket beszerezte vagy beszerezni fogja, illetve aki, vagy amely a munkálatot lehetőleg hazai termésü, gyártásu anyagokból, hazai és pedig első sor-

ban magyar honos műszaki és munkaerőkkel előállitani fogja. A kötbér a földmivelésügyi minister tárcza alá tartozó szállitások és munkálatok kivételével — a melyeknél az a szállitási, (munka-) feltételekben, illetve a szerződésben megjelölendő alap javára, illetve czélra forditattik — az ipari és kereskedelmi alap javára esik.

A szállitást vagy munkálatot kiadó fél a fentjelzett 15 napos határidőket rendkivül sürgős esetekben és — a dolog természete szerint — oly esetekben, midőn maga a szállitás vagy munka 15 napnál rövidebb idő alatt teljesitendő, megröviditheti. Ily esetekben is az anyagok, a czikkek, a munkálatok előállitói, illetve tényleges teljesitőinek nevét (czégét), foglalkozását és telephelyét a vállalkozó a munkaadónak legkésőbben a szállitás vagy munkálat megkezdésekor, a fent kikötött kötbér terhe mellett feltétlenül bejelenteni tartozik.

Ha valamely áru teljes előállitásához (l. I. fej. 4. §) szükséges gyártási folyamatok egyike vagy másika az illetékes minister engedélyével külföldön eszközölhető, avagy maga az áru, vagy az ahhoz való nyers anyag, félgyártmány vagy kész czikk ugyanily engedély mellett külföldi gyár vagy ipartelep terméke lehet, végül, ha valamely szállitás vagy munkálat ugyanily engedélylyel külföldről beszerzendő uj gépekkel, eszközökkel, berendezési tárgyakkal, első sorban egy kizárólag külföldi műszaki és munkaerők igénybevételével teljesithető, a szerződésben mindez, a vonatkozó ministeri rendelet számára és keltére hivatkozással felemlitendő.

Ily esetekben a fenti határozmányok a szerződésbe (feltételekbe) az ily engedély hatálya alá eső beszerzések vagy munkálatokat illetőleg nem veendők fel.

A szerződő hatóság, hivatal, intézet, intézmény, alap, alapitvány, vállalat, a vállalkozóknak a beszerzési források közelebbi megjelölésére vonatkozó s a szerződést kiegészitő ezen bejelentéseit, mihelyt azok tudomására jutnak, azonnal, de legkésőbb a bejelentés beérkezésétől számitott 8 (nyolcz) nap alatt a m. kir. kereskedelmi muzeum igazgatóságával közölni tartozik.

Építkezéseknél csak a jelen utasitás 3. mellékletét képező 4-ik jegyzetében emlitett czikkek beszerzési forrása jelentendő be az emlitett módokon.

Ha a vállalkozó, ki ily módon bizonyos hazai gyárat vagy ipartelepet, vagy több ilyet a másik szerződő félnek bejelentett és a szerződés tartama alatt más, bár szintén hazai gyár vagy iparteleppel, vagy több ilyennel lépne üzleti összeköttetésbe, erről a szállitást vagy munkát kiadó felet az üzlet megkötésétől, az pedig a m. kir. kereskedelmi muzeum igazgatóságát a bejelentés beérkeztétől számitott legkésőbb 8 (nyolcz) napon belül értesiteni tartozik. Külföldi gyár vagy iparteleppel a szerződés tartama alatt az illető szállitás vagy munkálatra nézve csak az illetékes minister felhatalmazásával szabad érintkezésbe lépni.

E felhatalmazást az illetékes minister a kereskedelemügyi ministerrel egyetértve adja meg.

Az ily felhatalmazás, helyesebben a hazai ipar igénybevételére vonatkozó törvényes kötelezettség alól leendő felmentés megadásáról az érdekelt hivatal mellett az illetékes minister mindenkor azonnal értesiti a kereskedelemügyi ministert is, ki az ilyen, nem különben a saját tárczája körében megadott felmentésekről is a m. kir. kereskedelmi muzeum igazgatóságát, illetőleg a m. kir. vasuti és hajózási felügyelőséget nyomban tájékoztatja.

b) Minden szerződésbe (kötlevélbe, alkuegyezménybe, elfogadási záradékkal ellátott ajánlatba és átalán szerződéses ügyletet tartalmazó bárminő formában kiállitott ügyiratba), illetőleg a hozzá tartozó szállitási vagy munkafeltételekbe felveendő az a határozmány is, hogy a vállalkozóval szemben fentartatik az ellenőrzés joga abban az irányban is, vajjon a szállitott czikk vagy teljesitendő munkálat származás tekintetében megfelel-e az ajánlatban megigért, illetve a szerződésben vállalt kötelezettségeknek s hogyha ezen kötelezettségeknek, avagy azok egyike vagy másikának a szállitó vagy vállalkozó pontosan eleget nem tesz és azok áthágását a m. kir. kereskedelmi muzeum, illetőleg kereskedelem-

ügyi m. kir. minister ellenőrző közegei állapitják meg, — a hivatal választásától függ, miszerint a szerződést birói közbenjárás nélkül fölbontsa és e mellett a szállitást a vállalkozó terhére és veszélyére más módon biztositsa, vagy pedig hogy a szerződésben °/₀ szerint meghatározandó, de a szállitás vagy munkálat összértékének, esetleg évi értékének 20°/₀-át meg nem haladható kötbér megfizetését és e mellett a szerződés teljesitését követelje. A kötbér a földmivelésügyi ministeri tárcza alá tartozó szállitások és munkálatok kivételével, — a melyeknél az a szállitási (munka-) feltételekben, illetve szerződésben megjelölendő alap javára, illetve czélra fordittatik, — az ipari és kereskedelmi alap javára esik. Felveendő továbbá az is, hogy e kötelezettségnek, avagy azok egyike vagy másikának kijátszása által elkövetett és beigazolt visszaélés esetén az illetékes minister a vállalkozót a kizárási jogkörébe eső ipari szállitások és munkálatokból végleg vagy meghatározott időre kizárhatja. (Lásd VIII. fej.)

IV. FEJEZET.

Állami és közhatósági megrendelések számlái.

9. §.

A törvény 13. §-ának második bekezdése értelmében: «Az állami és közhatósági megrendelések számlái a tényleg megtörtént átvétel után *100.000 koronát meg nem haladó összegnél a szállitás befejezésétől számitott 30 nap alatt*, 100.000 koronát meghaladó összegnél pedig 60 nap alatt kifizetendők.

A törvény ezen rendelkezésének végrehajtása iránt az állami ipari szállitások és munkálatok tekintetében a törvény 14. §-a alapján a kereskedelemügyi minister által az illető ministerekkel egyetértőleg kiadandó «közszállitási szabályzat», a törvényhatósági és községi ipari szállitások és munkálatok tekintetében pedig ugyanazon § alapján és a belügyminister által kiadandó «közszállitási szabályrendelet» intézkedik. (L. 21. §.)

V. FEJEZET.

A szállitók és vállalkozók ellenőrzése.

10. §.

A törvény 14. §-ának első bekezdése szerint: «A közszállitásokat és közmunkákat teljesitő ipartelepeket és vállalatokat abból a szempontból, hogy a szállitandó tárgyak hazai anyagokból, hazai ipartelepeken készülnek-e, illetőleg a munkálatok hazai iparosokkal végeztetnek-e, a kereskedelemügyi minister ellenőrzi.»

A kereskedelemügyi minister ez ellenőrzési jogát a jelen utasitás 3. §-ában felsorolt hatóságok, hivatalok, intézetek, intézmények, alapok, alapitványok és vállalatok ipari szállitásait és munkálatait teljesitő gyárak, ipartelepek és vállalatokra vonatkozólag *a m. kir. kereskedelmi muzeum utján gyakorolja.* Különös elbirálást igénylő esetekben (pl. épülő vasutaknál stb.) a kereskedelemügyi minister az ellenőrzéssel *külön állami szakközegeket is megbizhat.*

11. §.

Ugy a jelen utasitás 3. §-ában felsorolt hatóságok, hivatalok, intézetek, intézmények, alapok, alapitványok, vállalatok, mint az azokkal szerződéses viszonyban álló vállalkozók, kötelesek a kereskedelemügyi minister által a jelen utasitás 1. alatti mellékletét képező szövegben kiállitott *«Nyilt megbizó levél»-lel biró ellenőrző közegeknek*, a közlekedési vállalatok pedig, a mennyiben a m. kir. vasuti és hajózási főfelügyelőség felügyelete és ellenőrzése alá tartoznak, e főfelügyelőség szolgálati utasitása V. *k)* pontja értelmében ezenkivül a m. kir. vasuti és hajózási főfelügyelőség közegének is *minden adatot rendelkezésre bocsátani, amely áruk és munkálatok, illetve az azokhoz használt ipari anyagok, félgyártmányok és kész iparczikkek teljesen hazai származásának kétségtelen megállapitása czéljából szükségesek.* (L. 7. § és 8. § *C) a)* pont.)

A kereskedelmi muzeumnak, illetve a kereskede-

lemügyi minister külön szakközegeinek (l. 10. §) fent körülirt ellenőrzési joga *ugy a nyilvános, mint a korlátolt versenytárgyalás utján, valamint kézi bevásárlások utján beszerzett, vagy szabad kézből kiadott ipari szállitásokat és munkálatokat teljesitő iparosok, gyárosok és vállalkozókra, kereskedőkre is kiterjed.*

12. §.

Ez ellenőrző közegek az ellenőrzés során tudomásukra jutott *üzleti vagy üzemi viszonyok tekintetében a legszigorubb titoktartásra kötelesek.* Ennek megszegése a szolgálati legsulyosabb fegyelmi büntetést vonja maga után, fenmaradván a károsult félnek az ellenőrző közeg elleni egyéb magánjogi igényei.

13. §.

Ez ellenőrző közegek működése természetesen nem menti fel a szerződő közhatóságokat, hivatalokat, intézeteket, intézményeket, alapok, alapitványok kezelőit és a szóban forgó vállalatokat az alól, hogy a szerződött vállalkozókat a hazai származásra nézve vállalt kötelezettség tekintetében első sorban ők maguk is ellenőrizzék s a származás igazolását a szerződés értelmében szigoruan megköveteljék.

Ut-, hid-, vasut-, vizi-, magas- és egyéb épitkezések *ellenőrzésével, felügyeletével egyébként megbizott műszaki közegek a fent körülirt ellenőrzést külön megbizó levél nélkül is jogosultak és kötelesek is teljesiteni,* a mennyiben pedig az emlitett épitkezéseknél a helyszinén állandó (külső) ellenőrző műszaki közeg nem volt, a hazai származásra nézve vállalt kötelezettség betartása az átvétel (műtanrendőri bejárás, felülvizsgálat stb.) alkalmával ellenőrzendő és állapitandó meg.

14. §.

A szállitandó iparczikkek hazai származásának igazolása czéljából oly esetben, *midőn a vállalkozó nem maga az illető gyáros vagy iparos, a szerződésben vagy*

azt helyettesitő okmányban megnevezett gyáros vagy iparos idevágó bizonylatának felmutatását kell megkövetelni.

Az ilyen bizonylattal való visszaélés, vagy annak megtévesztés czéljából, avagy vétkes gondolatlanságból a valóságnak meg nem felelő tartalommal történt kiállitása a kizárásra alapul szolgáló visszaélésnek minősittetik. (L. 24. §.)

Kézi bevásárlásoknál, illetve a szállitásnak vagy munkálatnak szabad kézből való kiadása esetén e bizonylatot az eladó kereskedő vagy iparos által a számlára vezetett az a megjegyzés helyettesiti, hogy a számlázott czikkek közvetlenül vagy közvetve mely hazai gyáros vagy iparosnak minő és hol levő telepéről szereztettek be. Ha az eladott czikk netán külföldi gyár vagy ipartelep gyártmánya, avagy a kereskedő a származásra pontos felvilágositást adni nem képes, a számlán ez a körülmény is felemlitendő. (L. 8. § *B)* pont utolsó bekezdését, a 15. és a 24. §§-at.)

Ha az átvétel vagy fölölvizsgálat szakértők, szakközegek, szakhivatal bevonásával történik, ezek a hazai származás megállapitásával is megbizandók.

VI. FEJEZET.

Nyilvántartások az ellenőrzés sikere érdekében.

15. §.

Az ellenőrzés sikeres teljesithetése czéljából a jelen utasitás 3. §-ában felsorolt összes hatóságok, hivatalok, intézetek, intézmények és vállalatok az általuk az előző évben eszközölt mindennemü, tehát akár nyilt, akár korlátolt versenytárgyalás utján, akár szabad kézből kiadott (rendelt), illetve iparosoktól vagy kereskedőktől kézi bevásárlás utján beszerzett iparczikkekről és az uj épitkezésekről kimutatásokat tartoznak késziteni.

E *kimutatások a beszerzett iparczikkekről* (ipari szállitásokról) a 2., *az uj épitkezésekről* pedig a 3. minta szerint készitendők. Ott, hol épitésvezető vagy ellenőrző

műszaki közeg van, a 3. minta szerinti kimutatás kitöltése annak feladatát képezi. Kisközségek ily kimutatásokat a kézi bevásárlás utján beszerzett, illetve szabad kézből kiadott és 360 K. összértéket, illetve évi értéket meg nem haladó iparczikkekről és építkezésekről nem készitenek.

Kitöltésük módjára nézve maguk a minták szolgálnak tájékozással.

E mintákat szükség esetén a kereskedelemügyi minister a társministerekkel egyetértőleg megváltoztathatja.

A kézi bevásárlások utján beszerzett (megrendelt) iparczikkeknek az év végén a 2. alatti kimutatásba való beállitását megkönnyitendő, czélszerü azon iparosokat és kereskedőket, kiknél az ily vásárlások, rendelések esetenkint történni szoktak, már az év elején felhivni, hogy a történt vásárlásokat (rendeléseket) iparczikkek, mennyiség és érték szerint mindenkor külön jegyezzék föl s az év végén a hatóságnak, hivatalnak, intézetnek stb. *egy általuk aláirt összesitett jegyzéket adjanak,* melyből kitünik, hogy az illető hatóság, hivatal, intézet stb. az előző évben náluk minő iparczikkeket, összesen mily mennyiségben és értékben vásárolt (rendelt) és e czikkeket vagy (pl. kész ruházati czikkeknél) azok anyagát az iparos vagy kereskedő maga közvetlenül vagy közvetve, mely hazai iparos vagy gyárostól vásárolta. (L. 14. §.)

16. §.

E minták szerinti kimutatásokat mindenkor legkésőbb a következő év április hava végéig, az államvasutak, egyéb állami és magán közlekedési vállalatok (tekintet nélkül arra, hogy a vasuti és hajózási főfelügyelőség felügyelete alá tartoznak-e), ugyszintén az állami gépgyár és az állami vas- és aczélgyárak, a vasuti és hajózási főfelügyelőséghez, a jelen utasitás 3. §-ában megnevezett egyéb hatóságok, hivatalok, intézetek és intézmények, alapok, alapitványok és válla-

latok pedig közvetlenül a m. kir. kereskedelmi muzeum igazgatóságához tartoznak beküldeni.

17. §.

A vasuti és hajózási főfelügyelőség és a m. kir. kereskedelmi muzeum igazgatósága a hozzájuk érkezett ezen kimutatásokat — az e részben fennálló külön rendeletek értelmében — *szigoru birálat alá veszik abból a szempontból, vajjon azok formailag helyesen vannak-e szerkesztve, a belföldi származásuaknak jelzett czikkek tényleg és kétségtelenül azok-e, továbbá hogy a külföldön beszerzettek nem lettek volna-e belföldön beszerezhetők s azok beszerzésére felsőbb engedély kéretett-e.*

Észleleteikről a további intézkedések megtétele végett a kereskedelemügyi m. kir. ministerhez tesznek jelentést.

A kimutatásokat e mellett ministeriumok, illetve a beszerző vállalatok és ipari főcsoportok szerint részletezett *összesitő kimutatásokba foglalják* és e kimutatásokat a kereskedelemügyi ministerhez felterjesztik. Ez összesitő kimutatások egy-egy példányát a kereskelemügyi m. kir. minister az érdekelt társministereknek, a hazai kereskedelmi és iparkamaráknak s az ipari és kereskedelmi szaktestületeknek, iparpártoló intézményeknek, szövetségeknek és egyesületeknek, — a főfelügyelőség által készitett összesitő kimutatást pedig (az eredeti részletkimutatásokkal együtt) még a m. kir. kereskedelmi muzeumnak is egy-egy példányban megküldi.

18. §.

Ez összesitő főkimutatások s az ezek alapját képező és rendelkezésre álló, illetve bocsátandó részletkimutatások alapján késziti a m. kir. kereskedelmi muzeum *az egyetemes közszállitási árulajstromot*, melynek feladata, hogy segélyével könnyen megállapitható legyen, hogy bizonyos czikkben az előző évben mennyi és mily értékü volt a jelen utasitás 3. §-ában felsorolt hatóságok, hivatalok, intézetek, intézmények, alapok, alapitványok és vállalatok összfogyasztása.

19. §.

A jelen utasitás 3. §-ában felsorolt összes hatóságok, hivatalok, intézetek, intézmények, alapok, alapitványok, vállalatok *az 5000 K, vagy annál nagyobb összértékü vagy évi értékü ipari szállitásra vagy munkálatra* (épitkezésekre vagy egyéb ipari munkálatokra) vonatkozólag a multban kötött s az 1909. év január hó 1-én még érvényben leendő *szerződésnek, kötlevélnek, alkuegyezménynek, elfogadási záradékkal ellátott ajánlatnak s általán szerződéses ügyletet tartalmazó bárminő formában kiállitott okirat, illetve kereskedelmi ügyiratnak egy bélyegtelen másolati példányát*, ha ez már eddig is meg nem történt volna, legkésőbb 1907. év október hó 1-ig (L. 32. §.) a jövőben kötendő, de bármily értékü ipari szállitás vagy munkálatokra vonatkozó ily szerződéseknek egy bélyegtelen másolati példányát pedig *az aláirásról, illetve a jóváhagyásról nyert értesüléstől számitott legkésőbb 15 nap alatt közvetlenül a m. kir. kereskedelmi muzeumhoz beküldik.* Ez intézet igazgatóságának kivánságára hozzá, betekintés végett, a szerződés mellékletét képező költségvetés is beküldendő.

Személyes szolgálatot képező ipari munkálatokra (pl. fuvarozási, kéményseprési) vonatkozó szerződések másolatai nem küldendők be.

20. §.

A m. kir. kereskedelmi muzeum igazgatósága a hozzáérkezett szerződésekben, kötlevelekben, alkuegyezményekben, elfogadási záradékkal ellátott ajánlatokban s általán szerződéses ügyletet tartalmazó *kereskedelmi ügyiratokban megnevezett vállalkozókat, vállalt szállitásaik vagy munkálataik feltüntetése mellett, évről-évre nyilván tartja annak ellenőrizhetése végett, hogy a hazai származásra nézve vállalt kötelezettségüknek megfelelnek vagy megfelelhetnek-e?*

Az egyes ministeri tárczák, a törvényhatóságok, községek, az állam vagy törvényhatóságok és községek által segélyezett intézetek és intézmények, ugyszintén

a közforgalomra berendezett közlekedési vállalatok vállalkozóiról a m. kir. kereskedelmi muzeum *különkülön nyilvántartást* vezet.

Külön tartja nyilván az intézet iparczikkek és munkanemek szerint azt is, hogy az egyes iparczikkek és munkanemek mely ipartelepeknél, vállalkozóknál, mely hatóság, hivatal, intézet, alap, alapitvány, vállalat részéről hány évre vannak szerződésileg biztositva.

Végül külön nyilvántartást vezet ministeri tárczák, törvényhatóságok, községek, az állam vagy törvényhatóságok és községek által segélyezett intézetek és intézmények, ugyszintén a közforgalomra berendezett közlekedési vállalatok szerint a *hazai származásra vonatkozó törvényes kötelezettség alól megadott ministeri felmentésekről.*

VII. FEJEZET.

A «Közszállitási szabályzat» és a «Közszállitási szabályrendelet».

21. §.

A törvény 14. §-ának második bekezdése értelmében: «Felhatalmaztatik a kereskedelemügyi minister, hogy tekintet nélkül az 1897 : XX. t.-cz. 38. és 39. §-ainak rendelkezéseire, az illető ministerekkel egyetértőleg rendeleti uton szabályozza a 13. §-ban felsorolt hatóságok, hivatalok, intézetek, intézmények ipari szükségleteinek és munkáinak beszerzését, illetve végeztetését, kiirását, odaitélését a szerződések kötését és teljesitésük ellenőrzését.

A törvényhatóságokra és községekre vonatkozólag ez irányban a belügyminister intézkedik.»

E felhatalmazás alapján az állami hatóságok, hivatalok, intézetek, intézmények, alapok, alapitványok, állam által kezelt közalapitványok, az állami mezőgazdasági, erdészeti, bányászati, ipari kereskedelmi, közlekedési és egyéb vállalatok *ipari szállitásainak és munkállatainak vállalatba adására vonatkozólag külön*

«Közszállitási szabályzat» a törvényhatóságok, községek és az alájuk tartozó hatóságok, hivatalok, intézetek, intézmények, alapok, alapitványok, mezőgazdasági, erdészeti, bányászati, ipari, kereskedelmi, közlekedési és egyéb vállalatok *ipari szállitásainak és munkáinak vállalatba adására vonatkozólag külön «Közszállitási szabályrendelet» intézkedik.*

22. §.

A «Közszállitási szabályzat»-nak saját ügykörében leendő alkalmazására vonatkozólag szükségesnek mutatkozó részletes rendelkezéseket az illetékes minister, illetőleg főhatóság, a «Közszállitási szabályrendelet»-nek a törvényhatóságok és községek ipari szállitásai és munkálatai körében leendő alkalmazására vonatkozólag szükségesnek mutatkozó részletes rendelkezéseket pedig a belügyminister külön fogja kiadni.

VIII. FEJEZET.

A szállitók és vállalkozók kizárása.

23. §.

A törvény II. fejezet 15. §-a értelmében: «A szállitásoknál vagy munkáknál tapasztalt beigazolt visszaélés esetén a szállitó vagy vállalkozó az illető minister által, a kereskedelemügyi minister hozzájárulásával, végleg vagy meghatározott időre kizárható és ismétlés esetén kizárandó.

Minden kizárásról a kereskedelemügyi minister a kizárás kimondásával egyidejüleg, a kizárás okának megjelölésével, értesitendő, *a ki a kizárt szállitókról és vállalkozókról nyilvántartást vezet s ezt az összes ministerekkel átiratilag közli.*»

24. §.

Kizárásra alapul szolgálható visszaélést követnek el az olyan szállitók vagy vállalkozók, kik a jelen utasitásnak a hazai származásra, annak igazolására és

ellenőrzésére vonatkozó határozmányait (L. 8. §. A. *a)*, *b)* pont, C. *a)*, *b)* pont 10—14. §§.) kijátszották, illetőleg kikre nézve beigazoltatott, hogy szerződésellenesen vagy a jelen utasitás ellenére hazai czégér alatt egészben vagy részben külföldön készült gyártmányt szállitottak, vagy a vállalt munkálatot szerződésellenesen vagy a jelen utasitás ellenére egészben vagy részben külföldi munkaerők utján teljesitették, avagy ezekre nézve vállalt kötelezettségeiket vétkes gondatlanságból, vagy éppen rosszhiszemüen áthágták, — kik a hazai származást igazoló bizonylattal visszaéltek, avagy megtévesztés céljából vagy vétkes gondatlanságból ily bizonylatot kiadtak, ugyszintén kik a számlákra vagy az év végén átadott jegyzékekre a hazai származás tekintetében a valóságnak meg nem felelő adatot vezette. (L. 14. 15. §§. is).

25. §.

Kizárás csak kétségtelenül beigazolt visszaélés esetében mondható ki.

Nem rosszhiszemü vagy nem vétkes gondatlanságből eredő szerződésszegés eseteiben fokozatosan *a szerződésbe felvett egyéb megtorló határozmányok (kötbér, kártérités, szerződés-felbontás, a szerződött vállalkozó terhére való beszerzés vagy teljesités*, l. 8. §. C. *b)* pont *alkalmazandók.*

A kizárás ugy a czégre, mint a czég az időszerinti tulajdonosaira is kiterjed.

26. §.

A kizárási határozat meghozatalára illetékes:

a) a ministerelnöki tárcza körébe, a fiumei kormányzó és a fővárosi közmunkatanács ügykörébe eső ipari szállitásokra és munkálatokra nézve: a m. kir. ministerelnök a kereskedelemügyi minister hozzájárulásával;

b) az egyes ministeri tárczák körébe eső ipari szállitásokra és munkálatokra nézve az illetékes minister a kereskedelemügyi minister hozzájárulásával;

c) a közforgalomra berendezett közlekedési vállalatok szállitásaira és munkálataira és természetesen a saját tárczája körébe eső összes ipari szállitásokra és munkálatokra nézve a kereskedelemügyi minister;

d) a törvényhatóságok, községek, Fiume város és kerülete és az általuk fentartott vagy segélyezett intézetek és intézmények ipari szállitásaira és munkáira vonatkozólag a belügyminister a kereskedelemügyi minister hozzájárulásával.

27. §.

Valamely vállalkozó a jelen utasitás 3. §-ában felsorolt *összes* hatóságok, hivatalok, intézetek, intézmények, alapok, alapitványok és vállalatok ipari szállitásaiból és munkáiból akár meghatározott időre, akár végleg csak ministertanácsi határozattal zárható ki.

28. §.

Valahányszor jelen utasitás 3. §-ában megnevezett valamely hatóság, hivatal, intézet, intézmény, alap, alapitvány vagy vállalat a szóban lévő visszaélés ismérveit látja fenforogni, annak *alapos felderités végett szorgos vizsgálatot inditani* és e vizsgálat eredményéről mindenkor közvetlenül az illetékes ministerhez nyomban, de legkésőbb 8 nappal a vizsgálat befejezése után jelentést tenni tartozik.

Az illetékes minister az ily vizsgálat eredményéről szóló jelentést, a vonatkozó iratok átküldése mellett, közli a kereskedelemügyi ministerrel.

29. §.

Ha az ilyen visszaélést a m. kir. kereskedelmi muzeum, illetve a kereskedelemügyi minister rendeletéhez képest eljáró közegek, vagy esetleg a m. kir. vasuti és hajózási főfelügyelőség állapitották meg, a m. kir. kereskedelmi muzeum igazgatósága az illető közegek, avagy a nevezett főfelügyelőség közvetlenül a kereskedelemügyi ministerhez tesznek *jelentést.*

30. §.

Ha a vizsgálat során a visszaélés beigazoltnak találtatott és a kereskedelemügyi minister, illetőleg az ő hozzájárulásával az illetékes minister a kizárást meghatározott időre, vagy ideiglenesen kimondó határozatot hozott, erről a határozatról az illetékes minister' a kereskedelemügyi ministert tudomásvétel, a saját tárczájához tartozó, illetve kizárási jogkörébe eső (26. §) *hatóságokat, hivatalokat, intézeteket és vállalatokat pedig tudomás és miheztartás végett a kizárás okainak tüzetes megjelölésével értesiti.*

Ha valamely vállalkozó ministertanácsi határozattal az összes közszállitásokból és közmunkálatokból kizáratott (L. 27. §.), erről a határozatról az összes társministereket további intézkedés végett a kereskedelemügyi minister értesiti.

31. §.

A kereskedelemügyi m. kir. minister egyébként *a kizárt szállitókról nyilvántartást vezet* (L. a 4. mellékletet és annak alapján közli az illető ministerekkel tudomásvétel végett azon kizárási eseteket is, melyek az illető miuister tárczáját nem érintik.

A m. kir. kereskedelmi muzeum igazgatóságát a kereskedelemügyi minister az összes kizárási esetekről értesiti.

IX. FEJEZET.

Záróhatározatok.

32. §.

A jelen utasitás 1907. év október hó 1-ső napján lép életbe.

Ezen időponttól kezdve minden korábbi szabályzat, szabályrendelet, illetve azokkal kapcsolatos rendeletek utasitások — a mennyiben a jelen utasitás 3. §-ában felsorolt hatóságok, hivatalok, intézetek, intézmények, alapok, alapitványok és vállalatok ipari szállitásaira és

munkálataira vonatkoztak — ezen ipari szállitások munkálatok tekintetében hatályukat vesztik.

A jelen utasitás életbelépte előtt a szóban lévő szállitásokra és munkálatokra vonatkozólag történt kiirások, illetve kötött szerződések azonban a régebbi szabályzatok, szabályrendeletek, rendeletek, utasitások, illetőleg a kötött szerződések értelmében bonyolitandók le.

Budapesten, 1907. évi julius hó 6-án.

Kossuth s. k.,
kereskedelemügyi m. kir. minister.

MELLÉKLETEK.

I. melléklet. (L. 11. §.)

Nyilt megbizólevél

....*ur részére*

kit az 1907. évi III. törvényczik 14. §-ában gyökerező jogomnál fogva az állami hatóságok, hivatalok, intézetek, intézmények, alapok, alapitványok, vállalatok, államilag segélyezett intézetek és intézmények, a törvényhatóságok, községek, a törvényhatósági vagy községi hatóságok, hivatalok, intézetek, intézmények és vállalatok, törvényhatóságok, községek által segélyezett intézetek és intézmények, végül a közforgalomra berendezett közlekedési vállalatok ipari szállitásait és munkálatait teljesitő szállitók és vállalkozók ellenőrzésével biztam meg.

Ez ellenőrzési jog annak megállapitására terjed ki, vajjon a nevezett szállitók vagy vállalkozók a hazai származás tekintetében elvállalt kötelezettségüknek megfelelnek-e, vagy megfelelhetnek-e?

Felhivom a fentnevezett hatóságokat, hivatalokat, intézeteket, intézményeket, alapok, alapitványok kezelőit és a fentnevezett vállalatokat, valamint az emlitett szállitások, vagy ipari munkálatok teljesitésével megbizott mindazon szállitókat és vállalkozókat, kikkel szemben az áruk és azok anyagának hazai beszerzési forrását, illetve a munkálatoknak hazai termésü vagy gyártásu anyagokból, hazai és első sorban magyar honos müszaki erők, iparosok (alvállalkozók), müvezetők vagy munkások utján való végeztetése tekintetében vállalt kötelezettség betartására nézve az ellenőrzési jog fentartatott, hogy nevezett közegemet hivatalos eljárásában minden irányban kellőleg támogassák és a szükséges összes adatokat rendelkezésére bocsássák.

Kelt ....

Kereskedelemügyi m. kir. minister.

2. melléklet. (L. 15. §.)

Kimutatás

a .... által .... évben iparosoknál és kereskedőknél beszerzett (megrendelt) iparczikkekről.[1])

tételszáma	A szállitott iparczikkek megnevezése [2])	mennyisége	értéke K	értéke f	II. Ez értékből hazai származású K	f	külföldi származású K	f	kétes [3]) származású K	f	III. A vállalkozó neve, foglalkozása [4]) és lakhelye	IV. A czikket tényleg előállitó gyáros vagy iparos [5]) neve, foglalkozása és lakhelye	V. A külf. beszerzést engedélyező minist. rend., esetleg telefonon nyert engedély száma és kelte	VI. Megjegyzés
	I. Irodaszerek:													
1	irópapir	754 rizsma	13836	—	13836	—	—	—	—	—	N. N. papirkereskedő			
2	fogalmazópapir	2500 iv	20	50	20	50	—	—	—	—	..........n	N. J. papirgyára		
3	csomagolópapir	200 «	6	—	6	—	—	—	—	—	« «	..........n		
4	itatóspapir	50 «	3	50	3	50	—	—	—	—	« «	« «		
5	rajzpapir	27 m.	24	50	—	—	—	—	24	50	« «	« «		
6	indigópapir	320 iv	76	80	76	80	—	—	—	—	« «	« «		
7	levélpapir	100 drb	2	—	2	—	—	—	—	—	« «	stb. stb.		
8	fekete irón	3167 «	300	—	264	—	36	—	—	—	« «			

Jegyzet:

[1]) **E kimutatásba az** *épitkezésekhez* **beszerzett** iparczikkek (anyagok) *nem* veendők fel. — Azok számára 3. minta szolgál.

[2]) **Ha, a** mi rendes dolog, a kimutatást szerkesztő hivatal több iparág (mesterség) köréhez tartozó iparczikket szerzett be, azok **a** ***rendeltetésszerü*** *használatnak megfelelően* csoportositva (l. a mintaszerinti csoportositást), de a csoporton belül, *bármily kis értékü legyen* **is a beszerzés,** *névszerint egyenként* felsorolva veendők fel. *A fő-, esetleg alcsoportok érték*-rovatainak *összegei s legvégül a főösszegek is* ***kitüntetendők.*** *A közlekedési vállalatoknak* a kimutatások kitöltésénél további rendelkezésig *az általuk eddig használt* csoportositást és **nomenklaturát kell használniok.**

[3]) **E rovatba irandó pl. az oly czikkek értéke, melyek kereskedőktől kézi bevásárlás útján szereztettek be és melyek származása** ***kétséget kizárólag*** **nem volt kideríthető.**

[4]) **A foglalkozás pontosan körülirandó (pl. lakatosmester, kalapgyáros, vaskereskedő stb.).**

[5]) **Ha** maga a vállalkozó **egyuttal az előállitó gyáros vagy iparos, ugy ez alrovatba csak annyi irandó: «saját műhely» (telep, gyár).**

tételszáma	I. A szállitott iparczikkek megnevezése	mennyisége	értéke K	értéke f	II. Ez értékből hazai származású K	f	külföldi származású K	f	kétes származású K	f	III. A vállalkozó neve, foglalkozása és lakhelye	IV. A czikket tényleg előállitó gyáros vagy iparos neve, foglalkozása és lakhelye	V. A külf. beszerzést engedélyező minist. rend., esetleg telefonon nyert engedély száma és kelte	VI. Megjegyzés
9	szines irón	1781 drb	98	—	98	—	—	—	—	—	N. N. papirkereskedő		1907/I/3. 280406/907.	
10	tintairón	5 «	—	60	—	—	—	—	—	60	..........n			
11	rajzkréta	10 «	—	60	—	60	—	—	—	—	« «			
12	rajzszén	1 doboz	1	20	—	—	—	—	1	20	« «			
13	fekete tinta	1751 üv.	450	—	450	—	—	—	—	—	« «	N N. vegyészeti gyár	1907/X/30. 184260/907.	
14	szines tinta	467 «	279	—	279	—	—	—	—	—	« «	.... n		
15	vegytinta	762 «	392	—	202	—	190	—	—	—	« «	« «		
16	folyékony tus	10 «	5	—	5	—	—		—	—	« «	« «		
17	vizfesték	254 drb	22	50	22	50	—	—	—	—	« «	N. N. festékáru gyár		
18	aczél irótoll	339 dob.	453	—	453	—	—	—	—	—	« «	.........n		
19	rajztoll	10 drb	1	40	1	40	—	—	—	—	« «	N. N. tollgyár ......n		
20	rajzszeg	2 doboz	1	60	1	60	—	—	—	—	« «	« « «		
21	rajztörlő papirból	2 drb	—	40	—	40	—	—	—	—	« «	« « «		
22	« bőrből	2 «	1	20	—	—	1	20	—	—	« «	stb. stb.		
23	rajzeszköz	2 «	12	—	12	—	—	—	—	—	« «	N N.rajzeszközgyáros		
24	kihuzótoll csontnyéllel	2 «	4	—	4	—	—	—	—	—	« «	.........n		
25	törlőgummi	62 «	20	—	20	—	—	—	—	—	« «	stb. stb.		
26	gummiszalag	100 «	—	90	—	90	—	—	—	—	« «			
27	ruggyantavászonlap másoláshoz	2 «	7	—	7	—	—	—	—	—	« «			
28	olajlap másoláshoz	2 tucat	2	—	2	—	—	—	—	—	« «			
29	másolóprés	1 drb	7	—	7	—	—	—	—	-	« «			
30	emeltyűsajtó dombornyomásra	1 «	32	—	32	—	—	—	—	—	N. N. vaskereskedő	N. N. gépgyár és vasöntöde ....n		
31	keletbélyegző	2 «	36	-	36	—	—	—	—	—	.........n	stb. stb.		
32	levélmérleg öntöttvasból	1 «	2	50	2	50	—	—	—	—	« «			

tételszáma	I. A szállitott iparczikkek: megnevezése	mennyisége	értéke K	értéke f	II. Ez értékből: hazai származásu K	f	külföldi származásu K	f	kétes származásu K	f	III. A vállalkozó neve, foglalkozása és lakhelye	IV. A czikket tényleg előállitó gyáros vagy iparos neve, foglalkozása és lakhelye	V. A külf. beszerzést engedélyező minist. rend., esetleg telefonon nyert engedély száma és kelte	VI. Megjegyzés
33	hektográf sokszorositó-készülék	1 drb	9	—	9	—	—	—	—	—	N. N. vaskereskedő ....n	N. N. üveggyára ...n stb. stb.		
34	tintatartó üvegből	2 «	8	—	8	—	—	—	—	—	N. N. papirkereskedő ....n			
35	fatányér-tintatartó... ...	10 «	11	—	11	—	—	—	—	—				
36	iróasztali készlet öntött fémből	1 «	20	—	20	—	—	—	—	—	« «			
37	rézsodrony-tollszárállvány	4 «	1	20	1	20	—	—	—	—	« «			
38	öntöttvas-tollszárállvány	1 «	1	—	1	—	—	—	—	—	« «			
39	pénzkosár szövött sodronyból	1 «	2	—	2	—	—	—	—	—	« «			
40	irathorog sodronyból ...	10 «	1	60	1	60	—	—	—	—	« «			
41	iratkapocs	2 «	1	60	1	60	—	—	—	—	« «			
42	irónhegyező...	1 «	—	80	—	—	—	—	—	80	« «			
43	zsinegtartó bronzból ...	4 «	10	—	10	—	—	—	—	—	« «			
44	hamutálcza « ...	1 «	1	—	1	—	—	—	—	—	« «			
45	levélpapirállvány sodronyból	1 «	—	80	—	80	—	—	—	—	« «			
46	levélpapirállvány fából	1 «	3	60	3	60	—	—	—	—	« «			
47	vonalzó rézbetéttel ...	4 «	1	20	1	20	—	—	—	—	« «			
48	háromszög fából	4 «	1	60	1	60	—	—	—	—	« «			
49	szivacs	6 «	7	20	—	—	7	20	—	—	« «		1907/XI/2. 293104/907.	
50	szivacscsésze porczelánból	2 «	1	40	1	40	—	—	—	—	« «			
51	tuscsésze...	4 «	—	80	—	80	—	—	—	—	« «			
52	papirkés fanyéllel... ...	2 «	2	—	2	—	—	—	—	—	« «			

tételszáma	I. A szállitott iparczikkek megnevezése	mennyisége	értéke K	értéke f	II. Ez értékből hazai származásu K	hazai f	külföldi K	külföldi f	kétes K	kétes f	III. A vállalkozó neve, foglalkozása és lakhelye	IV. A czikket tényleg előállitó gyáros vagy iparos neve, foglalkozása és lakhelye	V. A külf. beszerzést engedélyező minist. rend., esetleg telefonon nyert engedély száma és kelte	VI. Megjegyzés
53	vakarókés fanyéllel ...	2 drb	1	20	1	20	—	—	—	—	N.N. papirkereskedő			
54	papirolló...	2 «	3	60	3	60	—	—	—	—	..........n			
55	nemz. szinü varróczérna	2 orsó	—	60	-	60	—	—	—	—	« «			
56	« « varróselyem	2 «	1	40	1	40	—	—	—	—	« «			
57	Syndetikon-ragasztó-enyv	2 dobozka	1	20	—	—	—	—	1	20	« «			
58	tintatörlőszesz	2 üveg	—	40	—	40	—	—	—	—	« «	...i tintagyár r.-t.....n		
59	fémtisztitó	1 «	1	80	1	80	—	—	—	—	N. N. vegyesker....n	« « «		
60	okmánytáska bőrből ...	1 drb	7	50	7	50	—	—	—	—	N. N bőröndös ....n	saját műhely		
61	iróaljzat bőrből...	2 «	5	80	5	80	—	—	—	—	N. N. diszműáru kereskedő ....n	N. N. bőrdiszműves		
62	« bőrvászonból...	2 «	4	40	4	40	—	—	—	—		.......n stb. stb.		
	és igy tovább.													
	I. Irodaszerek összesen :													
	II. Fütőanyagok :*)													
63	barnaszén	10 mm.	20	60	20	60	—	—	—	—	N N. szénkeresk....n	N. N. szénb. r.-t. ...n		
64	porosz kőszén	10 «	28	80	—	—	28	80	—	—	« «	N. N. ...n. Németorsz		
65	tojásszén...	5 «	18	—	18	—	—	—	—	—	« «	N.N. bányatulajd. ...n		
66	alágyujtó	10 csom.	2	40	2	40	—	—	—	—	« «	N.N. alágyujtógyára ....n stb. stb.		
	és igy tovább.													
	II. Fütőanyagok összesen :													

*) Tüzifa nem veendő fel.

tételszáma	I. A szállitott iparczikkek				II. Ez értékből						III. A vállalkozó	IV. A czikket tényleg előállitó gyáros vagy iparos	V. A külf. beszerzést engedélyező minist. rend., esetleg telefonon nyert engedély száma és kelte	VI. Megjegyzés
	megnevezése	mennyisége	értéke		hazai		külföldi		kétes		neve, foglalkozása és lakhelye			
					származású									
			K	f	K	f	K	f	K	f				
	III. Világitó-szerek és anyagok:													
67	lámpa öntöttvasból ...	2 drb	12	—	12	—	—	—	—	—	N. N. kereskedő ...n	N. N. lámpaárugyár		
68	csillár bronzból...	1 «	38	—	38	—	—	—	—	—	stb. stb.	......n stb. stb.		
69	gyertyatartó bronzból	4 «	6	40	6	40	—	—	—	—				
70	gyertya	107 kg.	171	—	171	—	—	—	—	—				
71	kőolaj...	790 k	275	—	275	—	—	—	—	—				
72	gyufa...	50 csom.	50	—	50	—	—	—	—	—				
	és így tovább.													
	III. Világitó-szerek és anyagok összesen:													
	IV. Butorok:													
73	fényezett szekrény ...	2 drb	80	—	80	—	—	—	—	—	N. N. asztalos .... n	saját műhely		
74	festett iratállvány	4 «	48	-	48	—	—	-	—	—	« «	« «		
75	szék nádfonattal, hajlitott fából	6 «	24	—	24	—	—	—	—	—	« «	N.N.hajl.butorgy....n		
76	pamlag bőrrel bevonva	2 «	110	—	110	—	—	-	—	—	« «	stb. stb.		
77	vasmosdóállvány-felszerelés	1 «	28	-	28	—	—	—	--	—	N. N. vaskereskedő	N. N. vasbutorgyára		
78	vaságy	1 «	36	—	36	—	—	—	—	—	......n stb. stb.	......n stb. stb.		
	és így tovább.													
	IV. Butorok összesen:													

tételszáma	I. A szállitott iparczikkek: megnevezése	mennyisége	értéke		II. Ez értékből: hazai származásu		kül-földi származásu		kétes származásu		III. A vállalkozó	IV. A czikket tényleg előállitó gyáros vagy iparos	V. A külf. beszerzést engedélyező minist. rend., esetleg telefonon nyert engedély száma és kelte	VI. Megjegyzés
			K	f	K	f	K	f	K	f	neve, foglalkozása és lakhelye	neve, foglalkozása és lakhelye		
	V. Edények:													
79	üvegedény*)													
80	cserépedény*)													
81	porczellánedény*)													
82	vasedény*)													
83	bádogedény*)													
84	faedény*)													
	és így tovább.													
	V. Edények összesen:													
	VI. Tisztogató-eszközök és anyagok:													
85	szőrseprő...	10 drb												
86	cziroksepro	12 «												
87	vesszőseprő	10 «												
88	ruhakefe...	8 «												
89	gyökérkefe	10 «												
90	drótkefe	10 «												
91	törülköző pamutvászonból	24 «												
92	törülköző lenvászonból	24 «												
93	portörlő «	24 «												

Az itt üresen hagyott rovatok a fentiekhez hasonló módon töltendők ki.

*) Névszerint felsorolandók.

I. A szállitott iparczikkek					II. Ez értékből						III. A vállalkozó	IV. A czikket tényleg előállitó gyáros vagy iparos	V. A külf. beszerzést engedélyező minist. rend., esetleg telefonon nyert engedély száma és kelte	VI. Megjegyzés
tételszáma	megnevezése	mennyisége	értéke		hazai származásu		külföldi származásu		kétes származásu		neve, foglalkozása és lakhelye			
			K	f	K	f	K	f	K	f				
94	meszelő	10 drb												
95	szemétlapát	11 «												
	és igy tovább.													
	VI. Tisztogató-eszközök és anyagok összesen:													
	VII. Ruházati czikkek:													
96	posztósapka	6 drb												
97	vászonsapka...	6 «												
98	fehér kötény vászonból	75 «												
99	betegköpeny lenvászonból	205 «												
100	bőrczipő	10 pár												
101	vászonczipő	10 «												
102	sáspapucs	10 «												
103	bőrkeztyű	50 «												
104	kötött keztyű	10 «												
105	kötött ing	12 «												
106	szolgai posztóruha													
107	ing													
108	gallér és kézelő stb. ...													
	és igy tovább.													
	VII. Ruházati czikkek összesen:													

Az itt üresen hagyott rovatok a fentiekhez hasonló módon töltendők ki.

I. A szállitott iparczikkek					II. Ez értékből						III. A vállalkozó	IV. A czikket tényleg előállitó gyáros vagy iparos	V. A külf. beszerzést engedélyező minist. rend., esetleg telefonon nyert engedély száma és kelte	VI. Megjegyzés
tételszáma	megnevezése	mennyisége	értéke		hazai		kül-földi		kétes		neve, foglalkozása és lakkelye			
					származásu									
			K	f	K	f	K	f	K	f				
	VIII. Ágynemüek :													
109	lepedő pamutvászonból	150 drb												
110	párnahéj «	130 «												
111	matrácz csinvatból ...	20 «												
112	szalmazsák pamutvászonból	80 «												
113	tisztitott ágytoll	15 kg												
114	téli takaró	10 drb												
115	töltött lószőrvánkos ... és igy tovább.	10 «												
	VIII. Ágynemüek összesen :													
					Az itt üresen hagyott rovatok a fentiekhez hasonló módon töltendők ki.									
	IX. Tanszerek, müszerek és tudományos eszközök :													
116	fali óra	10 drb												
117	mérőszalag	4 «												
118	górcső	2 «												
119	sebességmérő	2 «												
120	légsúlymérő...	2 «												
121	hőmérő	10 «												
122	lombik	19 «												
123	csipesz	39 «												

tételszáma	I. A szállitott iparczikkek megnevezése	mennyisége	értéke K	értéke f	II. Ez értékből hazai származásu K	f	külföldi származásu K	f	kétes származásu K	f	III. A vállalkozó neve, foglalkozása és lakhelye	IV. A czikket tényleg előállitó gyáros vagy iparos neve, foglalkozása és lakhelye	V. A külf. beszerzést engedélyező minist. rend., esetleg telefonon nyert engedély száma és kelte	VI. Megjegyzés
124	catheter	10 drb												
125	fültükör	10 «												
	és igy tovább.													
	IX. Tanszerek, műszerek és tudományos eszközök összesen:													
	X. Üzemi anyagok, gépek, szerszámok és eszközök:													
126	ólomcső	40 m.												
127	nyers vas	500 kg.												
128	vassodrony	27 «												
129	ólomlemez	179 «												
130	marógép	1 drb												
131	gyalulógép	1 «												
132	lyukasztógép	1 «												
133	vaslapát	63 «												
134	falapát	2 «												
135	reszelő	129 «												
136	ácsbárd	1 «												
137	keresztfejsze	1 «												
138	kötőfejsze	1 «												
139	bádogos kézi olló	1 «												
140	fényelő tőke	1 «												
141	karimázó vas	1 «												

Az itt üresen hagyott rovatok a fentiekhez hasonló módon töltendők ki.

I. A szállitott iparczikkek					II. Ez értékből						III. A vállalkozó	IV. A czikket tényleg előállitó gyáros vagy iparos	V. A külf. beszerzést engedélyező minist. rend., esetleg telefonon nyert engedély száma és kelte	VI. Megjegyzés
tételszáma	megnevezése	mennyisége	értéke		hazai		külföldi		kétes		neve, foglalkozása és lakhelye			
					származásu									
			K	f	K	f	K	f	K	f				
142	kézi üllő...	1 drb												
143	boritóvas...	1 «												
144	boritófogó	1 «												
145	forrasztópáka	1 «												
146	forrasztófogó	1 «												
147	érczvakaró	1 «												
148	bognárszekercze	1 «												
149	vonókés	1 «												
150	kerékagyfuró	1 «												
151	kádárgyalu	1 «												
152	füles dongafuró	1 «												
153	csapfuró	1 «												
154	mészárosbárd	1 «												
155	patametszőkés	1 «												
156	pőröly	1 «												
157	lyukasztó kalapács ...	1 «												
158	tüzi fogó...	1 «												
159	csavarkulcs	1 «												
160	satu	1 «												
	stb. stb.													
	X. Üzemi anyagok, gépek, szerszámok és eszközök összesen:													
	Az I–X. alatti csoportok főösszege:													

Az itt üresen hagyott rovatok a fentiekhez hasonló módon töltendők ki.

3. melléklet (L. 15. §.)

Kimutatás

a .... nál a .... évben előfordult uj épitkezésekről.

I. A munkálat: neme[1])	I. A munkálat: vállalati főösszeg	II. A kimutatás évében végzett munkateljesitmény értéke	III. A vállalkozó: neve, foglalkozása[2]), lakhelye	III. A vállalkozó: által foglalkoztatott alvállalkozók (iparosok) neve, foglalkozása, lakhelye	IV. a müszaki erők, munkavezetők száma	IV. munkások száma	V. Hány műszaki erő volt honos[3]) magyar	V. Hány műszaki erő volt honos külföldi	V. Hány alvállalkozó (iparos) volt honos magyar	V. Hány alvállalkozó (iparos) volt honos külföldi	V. Hány munkavezető volt honos magyar	V. Hány munkavezető volt honos külföldi	V. Hány munkás volt honos magyar	V. Hány munkás volt honos külföldi	VI. Az első sorban, vagy kizárólag külföldi müszaki és munkaerők alkalmazását enged. ministeri rendelet száma és kelte	VII. Az illető munkanemnél felhasznált (épitési) anyagok értéke főcsoportonként[4])	VIII. Ez értékből hazai származásu K	VIII. hazai f	VIII. külföldi K	VIII. külföldi f	VIII. kétes K	VIII. kétes f	IX. A külf. beszerzést engedélyező minist. rend. (esetleg telefonon nyert engedély) száma és kelte	X. A szerződésszerü befejezési határidő	XI. Megjegyzés

(VIII. értékben)

Jegyzet: [1]) E kimutatásba a tatarozási (fentartási, javitási) **munkálatok** nem veendők fel. Ha az épitkezés a szabályokhoz képest' munkanemek szerint adatott ki, **minden munkanemről külön** ilyen kimutatás szerkesztendő. Ha az épitkezés nem munkanemek szerint adatott ki, ugy az összes munkanemek, ugyszintén az illető iparos-vállalkozók és a többi adatok is egy kimutatásban sorolandók fel, és ez esetben a fővállalkozó neve, foglalkozása és lakhelye a III. förovat első alrovatába, az alvállalkozók (iparosok) neve, foglalkozása és lakhelye pedig ugyanezen förovat második alrovatába irandó. — Ha bizonyos munkanemek, bár külön iparághoz tartoznak, egy fővállalkozónak adattak, más munkanemek pedig külön-külön adattak ki, ugy a fővállalkozónak kiadott munkanemek egy kimutatásba, a külön kiadott munkanemek pedig külön-külön kimutatásba foglalandók. Ott, hol az épitkezést műszaki közeg (épitési ellenőr) ellenőrzi, a kimutatás kitöltése annak feladatát képezi.

[2]) A foglalkozás pontosan körülirandó (épitőmester, épitési vállalkozó stb.).

[3]) Csak azon alvállalkozók, műszaki erők, munkavezetők és munkások veendők be, kik a munka (épitkezés) helyén foglalkoznak.

[4]) Épitkezéseknél elegendő az adatoknak a következő összefoglaló csoportositás szerint való felsorolása: *a*) mész és czementek, *b*) tégla, cserép és köagyagáruk, *c*) betonmunkák, *d*) kőanyagok, *e*) vas és aczél anyagok, *f*) szerszámok és eszközök, *g*) gépek és egyéb berendezések, *h*) robbanó anyagok, *i*) fütési, világitási és egyéb belső berendezések, *j*) felépitményi vas- és aczélanyagok, *k*) forditó korongok, hidmérlegek és gépészeti berendezések, *l*) távirda, távbeszélő és jelzési berendezések, *m*) védjelző és biztositó berendezések, *n*) sorompó és pályajelző berendezések stb. A kézműipari munkákhoz használt anyagok értéke nem veendő be. Az **esetre, ha a hivatal az értéket pontosan nem** képes megállapitani, a valóságot legalább megközelitő érték veendő fel, s ez a körülmény a **«Megjegyzés» rovatban felemlitendő.**

....**ministeri tárcza.**

4. melléklet (L. 31. §.)

Nyilvántartás

azon szállitókról, kik az 1907. évi III. törvényczikk II. fej. 15. §-a értelmében az ipari közszállitások és közmunkálatokból kizárattak.

A szállitó vagy vállalkozó		A kizárásra alkalmat adó szállitás vagy munkálat			A vonatkozó szerződés időtartama[2])	A kizárástki mondó ministeri (kormány) rendelet kelte és száma	A kizárás		Megjegyzés
neve (czége), foglalkozása és telephelye	czég tulajdonosának (tulajdonosainak) neve, foglalkozása[1]), lakhelye	megnevezése	mennyisége	értéke			oka	időtartama[3])	

Jegyzet:

[1]) Pontosan körülirandó (pl. fémárugyáros, egyenruhakészitő, szabómester stb.).

[2]) E rovatba a szerződési idő kezdő- és végpontja is megjelölendő ily módon:

..................év..hó...............tól.......................év....................hó.............ig, vagyis.............év.

[3]) A kezdő és végpont és az összes időtartam is megjelölendő, ugy mint 2. alatt.

55.800 / 1907. Keresk. min. szám.

Közszállitási szabályzat.

A hazai ipar fejlesztéséről szóló 1907. évi III. törvényczikk 14. §-a és a ministertanácsnak 1907. évi julius hó 3-án hozott határozata alapján

Kiadta a kereskedelemügyi m. kir. minister.

I. Általános határozatok.

1. §.

E szabályzatban foglalt rendelkezések mindazon ipari szállitások és ipari munkálatok kiadásánál követendők, melyek az *állam* terhére vagy költségére teljesittetnek.

E szabályzat értelmében teljesitendők tehát az országgyülés két háza, az összes m. kir. állami hatóságok, hivatalok, intézetek, intézmények, alapok és alapitványok, az állam által kezelt közalapitványok (vallásalap, tanulmányi és egyetemi alap és egyéb ily alapok), az állam mezőgazdasági, erdészeti, bányászati, ipari, kereskedelmi, közlekedési és egyéb vállalatainak (üzemeinek) ipari szállitásai és munkálatai.

Nem tartoznak a jelen szabályzat rendelkezései alá:

a) Az *állami gyárak eladásra szánt gyártmányainak előállithatása czéljából szükséges nyers anyagok, félgyártmányok és kész iparczikkek beszerzése* és ugyane gyártmányok előállithatása czéljából szükséges munkálatok *(épitkezések)* teljesitése. A jelen szabályzat VIII. fejezetének rendelkezései azonban az állami gyárak fent körülirt ipari szállitásai- és munkálataira is kiterjednek.

Megjegyeztetik, hogy e szabályzat a gyárak állami jellegéből természetszerüleg folyó eltérésekkel (bélyegilleték, bánatpénz és óvadék alóli mentesség stb.) az állami gyárakkal szemben is alkalmazandó akkor, midőn a jelen 1. §-ban felsorolt hatóságokkal, hivatalokkal stb. szemben mint szállitók szerepelnek.

b) A *m. kir. honvédség és a m. kir. állami*

lótenyésztő intézetek katonai kezelősége élelmezési szükségleteinek szállitása, melyekre vonatkozólag a fennálló rendeletek és utasitások további rendelkezésig érvényben maradnak.

c) A m. kir. honvédség összes hadi szükségletei a mozgósitottsági viszony ideje alatt.

d) A *közös ministeriumok és az ezek alá rendelt* közös hatóságok, hivatalok, intézetek és intézmények, alapok, alapitványok és vállalatok ipari szállitásai és ipari munkálatai, melyekben a magyar iparnak megfelelő részesedését, további törvényes rendezésig külön megállapodások szabályozzák.

e) A törvényhatóságok és községek, az alájuk rendelt hivatalok, intézetek, intézmények, alapok, alapitványok és vállalatok ipari szállitásai és munkálatai, melyeknek vállalatba adása iránt a belügyminister által kiadott külön közszállitási szabályrendelet intézkedik.

2. §.

Ipari szállitás alatt értendő a mezőgazdasági és erdészeti nyers- és földtermények és az állatok kivételével összes szükségleti czikkek szállitása, ideértve a bányatermékeket is. Hogy mezőgazdasági és erdészeti nyers és földterménynek mi tekintendő, azt, felmerülő kétség esetén, a földmivelésügyi minister a kereskedelemügyi ministerrel egyetértőleg állapitja meg.

Az *ipari munkálatok közé a különféle állami épitkezések s a velük kapcsolatos szállitások és munkálatok, valamint iparosok által végzendő minden munkálat sorozandó. A nem vállalati uton (házi kezelésben) végrehajtott épitkezésekre a jelen szabályzatnak csak azon rendelkezései vonatkoznak, melyek az 1907. évi III. t.-czikk II. fejezete végrehajtási utasitásában foglalt rendelkezésekkel azonosak.* (L. 4. §., 16. §., 11. p.; 17. §., 18. §. *b.* p.; 28. §. *j.* p.; 29. §. 1., 6., 7., 13—17. p.; 33., 42. §. 3., 4. p.; 47—51. §§., 56—62. §§. és a 65—72. §§.) *Ez épitkezésekkel kapcsolatos ipari szállitásokra azonban a szabályzat összes rendelkezései alkalmazandók.*

Nem tartoznak az ipari munkálatok közé ezen

szabályzat szempontjából a mező- és erdőgazdasági munkálatok, valamint a vizszabályozási munkálatok közül a nem szorosan vett épitkezések — például a földkiemelési, földmozgósitási, töltésépitési, kotrási, rőzse és kőhányási stb. munkálatok.

E munkálatokkal kapcsolatosan előforduló ipari szállitások azonban a jelen szabályzat értelmében irandók és adandók ki.

3. §.

Mindazon esetekben, hol a jelen szabályzatban «*szállitásokról*» vagy «*munkálatok*»-ról van szó, azok alatt a 2. §-ban körülirt ipari szállitások és ipari munkálatok, ahol pedig «*hivatalok*»-ról történik emlités, az 1. §. második bekezdésében emlitett hatóságok, hivatalok, intézetek, intézmények, alapok, alapitványok és vállalatok értendők. A hol a «*munkálatok*»-ról van szó, azok alatt mindenkor *a velük kapcsolatos szállitások is* értendők.

4. §.

«*Hazai ipar réven*» (l. 1907. évi III. t.-cz. 13. §.) fedezettnek tekintendő valamely ipari szállitás vagy munkálat akkor, ha az iparczikket vagy munkálatot a magyar szent korona területén működő gyár, ipartelep, ipari műhely vagy vállalat (alkalmi egyesülés) *teljesen* (l. 42. §. 3. p.) a magyar állam területén készitette, illetve teljesitette.

A hazai származás megitélésénél tehát nem a beszerzés (vásárlás), illetve teljesités helye, hanem mindenkor azon gyár, ipartelep, ipari műhely, vállalat (alkalmi egyesülés) telephelye mérvadó, mely a kérdéses czikket, ha ez egyáltalán lehetséges, hazai termésü vagy gyártásu anyagokból hazai és pedig első sorban magyar honos műszaki és munkaerők alkalmazása mellett előállitotta, vagy a munkálatot hazai és pedig első sorban magyar honos műszaki és munkaerők alkalmazása mellett, lehetőleg hazai termésü vagy gyártásu nyersanyagok felhasználásával teljesitette. (L.

16. §. 11. p.; 17. §., 18. §. *b)* p.; 29. §. 14., 16. p., 33. §.; 42. §. 3. p.; 47—51. §§.)

5. §.

Az ipari szállitások és munkálatok kiirása, odaitélése, a szerződések kötése, a bánatpénzek és óvadékok kiadása, számlák érvényesitése, kereseti összegek folyósitása és általában e szállitások és munkálatokkal kapcsolatos *ügyek mindenkor soron kivül intézendők el.*

II. *A vállalatba adás módja.*

6. §.

A szállitások és munkálatok rendszerint nyilvános irásbeli versenytárgyalás utján adandók ki.

7. §.

Nyilvános irásbeli versenytárgyalás mellőzésével, de korlátolt (szükebb körü) irásbeli versenytárgyalás utján adhatók ki:

1. Olyan nagyobbszabásu, országos érdekü épitmények, műtárgyak, tudományos, technikai vagy művészi ismereteket feltételező tárgyak és munkálatok, melyeknek kivitelét a siker koczkáztatása nélkül korlátlan versenyzésre bocsátani nem tanácsos.

2. Oly tárgyak és munkálatok, melyeket a m. kir. kereskedelemi muzeum által a hazai beszerzési forrásokról kiadott czimtár, illetőleg az intézet által vezetett nyilvántartás szerint csak néhány (ötnél nem több) hazai iparos vagy gyáros képes gyártani vagy teljesiteni. Ez esetben ajánlattételre ezek valamennyien felhivandók, a szállitás vagy munka pedig, ha az illetők árban és minőségben versenyképes ajánlatot tettek és ha a hivatal azt lehetségesnek itéli, — szállitóképességük arányában felosztva — (l. 29. §. 9. p. és 30. §.), a mennyiben pedig ezt nem tartja lehetségesnek és időszakonként visszatérő szállitás vagy munkálatról van szó, felváltva időszakonként más-más iparos vagy gyárosnak itélhető oda. (L. 16. §. 12. pont is.)

3. Oly tárgyak és munkálatok, melyekre nézve az első izben hirdetett nyilvános pályázat alkalmával elfogadható eredmény nem volt elérhető. Eredménytelennek tekintendő a nyilt pályázat egyebek közt akkor is, ha a beérkezett ajánlatok árai közt feltünő nagy és kellően nem indokolható eltérések vannak (l. 28. §. *g)* pont is), vagy az árak a mellett, hogy feltünően drágák, igen csekély különbözetet mutatnak, avagy éppen teljesen egyformák ugy, hogy az összebeszélés ismérvei látszanak fenforogni (l. a 31. §-t is.)

4. *Oly tárgyak és munkálatok, melyek értéke vagy évi értéke egyazon iparág (mesterség) köréhez tartozó iparczikk, vagy munkanemben 5000 K értéket meg nem halad. Ily esetben legalább 3 érdekelt iparostól kérendő be ajánlat.* Egyikkel sem szabad közölni azt, kivüle ki volt fölszólitva, a szállitás vagy munkálat pedig — ár és minőségben versenyképes ajánlatokat feltételezve, — ez esetben is, ha a hivatal azt lehetségesnek itéli, a szállitóképesség arányában megosztva, ha pedig ezt nem tartja lehetségesnek és időszakonként visszatérő szállitás vagy munkálatról van szó, felváltva időszakonként más-más iparosnak vagy gyárosnak itélhető oda. *Állami üzemeknél, a mennyiben a jelen szabályzat rendelkezései alá tartoznak (l. 1. §.* a) *pont), ez értékhatár 10.000 koronáig terjedhet.*

Önként értendő, hogy mindazon esetekben, midőn korlátolt versenytárgyalásnak helye van, a hatóság belátása szerint, nyilvános versenytárgyalást is kiirhat.

8. §.

Szabad kézből, tehát mindennemü versenytárgyalás mellőzésével (kézi bevásárlás, illetve megrendelés utján) adhatók ki:

1. Oly szállitások és munkálatok, melyekre nézve az állam érdeke titoktartást követel.

2. Oly tárgyak vagy munkálatok, melyek szállitása, illetve teljesitése köztudomás szerint verseny utján nem biztositható.

3. Oly tárgy vagy munkálat, melyet köztudomás

szerint csak egy bizonyos hazai iparos vagy gyáros képes késziteni vagy teljesiteni, feltéve, hogy az illető iparos vagy gyáros árban és minőségben a szakbavágó külföldi iparral szemben is versenyképes ajánlatot tesz.

4. Oly tárgyak és munkálatok, melyek csak kisérletképen szereztetnek be vagy rendeltetnek meg.

5. Oly szállitás vagy munkálat, mely előre nem volt látható és halaszthatlansága miatt az árlejtéssel egybekötött késedelmet nem türi.

6. A nyilvános vagy korlátolt versenytárgyalás utján biztositott szükségleteknél és munkálatoknál a szerződés tartama alatt felmerült pótszükségletek és pótmunkálatok az eredeti szükséglet értéke vagy évi értékének, illetőleg az eredeti munkálat kiviteli költségének 20%-a erejéig. Vasut-, közcsatorna-, kikötő- és általában vizépitkezéseknél, valamint ut- és hidépitéseknél rendkivüli esetekben a 20%-os korlátozástól el lehet tekinteni. (L. 16. §. 2. pont.)

7. Oly munkálatok kiegészitése, melyeket legczélszerübben az eredetileg megbizott vállalkozó fejezhet be, továbbá az olyan épitkezési munkanemek, melyek ugyanazon munkahely területén teljesitendők, hol ugyane munkanemeket valamely az illető hivatallal szerződéses viszonyban álló vállalkozó már teljesiti, feltéve, hogy a kérdéses munkanemeket egészben vagy nagyobb részben ugyanegy időszakban kell teljesiteni.

8. Oly szállitások vagy munkálatok, melyekre a korlátolt versenytárgyalás alkalmával nem tettek ajánlatot, vagy ha tettek is, az alapos oknál fogva nem volt elfogadható (l. 7. §. 3. p.).

9. Oly szállitások és munkálatok, melyek külön kormányhatósági megállapodások értelmében az állami gyáraknak (üzemeknek) engedendők át.

10. Az állami gyáraknak (üzemeknek), bánya- és kohóvállalatoknak egymástól beszerzett iparczikkei s megrendelt munkálatai.

11. Oly szállitások vagy munkálatok, melyeknek révén valamely uj iparágat meghonositó gyár létesitése biztositható, avagy meglévő gyár vagy ipartelep meg-

nyerhető arra, hogy valamely itthon nem gyártott czikk gyártására berendezkedjék. Mihelyest azonban ugyanazon iparágban más gyár is keletkezik vagy a szállitás tárgyát képező czikk gyártására más telep is berendezkedik, ugy az illető czikkre vagy munkálatra a jelen szabályzat 6., 7. §-aihoz képest nyilvános vagy korlátolt versenytárgyalás hirdetendő. (L. 29. §. 4. p. is.)

12. Oly szállitások vagy munkálatok, melyek a hazai kis- vagy háziipar támogatása szempontjából kézmű (kis-)iparosoknak vagy azok szövetkezeteinek, avagy háziiparosok érdekképviseletainek (községi képviselőtestület, iparfejlesztő bizottság, háziiparosok szövetkezete, gazdasági egylet), esetleg valamely az állam által fentartott vagy segélyezett jótékony intézet (árvaház, vakok intézete stb.) ipari műhelyének engedhetők át. (L. 29. §. 5. és 12. p. is.)

13. *Jövedéki tárgyak vétele és eladása, melyeknek módozatait külön rendeletek szabályozzák.*

14. Az igazságügyministerium és az alája tartozó hatóságok, hivatalok, intézetek és intézmények olyan szükségletei, melyeket fegy- és javitóintézeteknél vagy birósági fogházaknál biztosit. (L. 28. §. 1. pont.)

A 11. és 12. pontban emlitett szállitások és munkálatok esetében a kereskedelemügyi minister iparfejlesztési szempontból esetleg támasztott kivánságáról az illetékes ministert előzetesen értesiti.

15. *Oly tárgyak, vagy munkálatok, melyek értéke vagy évi értéke egyazon iparág (mesterség) köréhez tartozó iparczikk vagy munkanemben 2000 koronát meg nem halad. Ez értékhatár állami üzemeknél, a mennyiben a jelen szabályzat rendelkezései alá tartoznak (l. 1. §. a) pont, 5000 koronáig emelhető.*

Ott, hol ily csekélyebb értékü czikkek vagy munkálatok évről-évre visszatérőleg szereztetnek be, azokról a beszerzési időszakot megelőzőleg iparágak szerint elkülönitett s az ár rovatát üresen hagyó kimutatás készitendő. E kimutatás a helybeli érdekelt iparosok, kereskedők közül néhánynak, de legalább 2—2-nek megküldendő oly felhivással, hogy azt az árakkal ki-

töltsék és rávezessék a kimutatásra azt a sajátkezüleg (czégszerüleg) aláirt nyilatkozatot is, hogy a vonatkozó számlán vagy számlákon köteles lesz az illető iparos vagy kereskedő az egyazon iparághoz (mesterséghez) tartozó minden iparczikkre vonatkozólag a valóságnak megfelelően feljegyezni azon hazai (esetleg külföldi) iparos vagy gyáros nevét (czégét), mesterségét (iparágát) és telepe helyét, kitől az illető czikket közvetlenül, vagy nagykereskedő közvetitésével beszerezte. A mennyiben az illető iparos vagy kereskedő valamely czikknél ez adatokkal nem rendelkezik, köteles lesz a számlán ezt a körülményt is feljegyezni. (L. 33. §. 47., 56. és 62. §§.)

A kinek vagy a kiknek ily módon kiállitott és visszaküldött árajánlatai megfelelőknek találtatnak, az, vagy azok értesitendők, hogy az illető beszerzési időszakban nála (náluk) mily áruk fognak az árjegyzék alapján beszereztetni, illetőleg mily munkálatok fognak teljesittetni.

Önként értendő, hogy mindazon esetekben, a melyekben szabad kézből való kiadásnak (kézi bevásárlás, megrendelés) helye van, nyilvános, illetve korlátolt versenytágyalás is tartható.

9. §.

Az eladásra szánt ócska anyagok, melyeket hazai gyárosok és iparosok (ipari szövetkezetek) gyártási czélokra még értékesithetnek, feltéve, hogy külön kormányhatósági megállapodások értelmében, értékre való tekintet nélkül, nem az állami üzemeknek engedendők át, 5000 korona becsértéken felül nyilvános, 2000—5000 koronáig korlátolt versenytárgyalás utján, *2000 koronán alul pedig szabadkézből adhatók el.*

Az esetben, ha valamely eladásra szánt ócska anyag nyersanyagát képezi oly czikknek, melyre a kiiró hivatalnak rendszerint szüksége van, az illető czikk kiirása alkalmából a rendelkezésre álló ócska anyagok mennyisége is közlendő és felhivhatók az érdekeltek, hogy külön tegyenek ajánlatot a czikkre függetlenül

és külön az esetre, ha az ócska anyagok részükre versenytárgyalás mellőzésével engedtetnek át.

III. Eljárás a nyilt és korlátolt versenytárgyalások kiirásánál.

10. §.

Nyilt vagy korlátolt versenytárgyalás *rendszerint* csak oly szállitás vagy munkálatra irható ki, *melynek költségeit az illetékes felsőbb hatóság törvényszerüen engedélyezte.*

Ha előzetes tájékozódás vagy a költségek pontos megállapithatása végett, avagy egyéb kényszeritő okból mellőzhetlennek látszik a versenyt még az illetékes felsőbb hatóság engedélyezését megelőzőleg kiirni, ennek helye lehet ugyan, de a hirdetésben, illetve az ajánlati felhivásban kifejezetten megemlitendő, hogy a szállitást vagy munkálatot, avagy annak költségeit az illetékes felsőbb hatóság még nem engedélyezte.

11. §.

A kiirási műveletnek rendszerint a következőkből kell állania:

a) versenytárgyalási hirdetés (ajánlati felhivás);
b) szállitási vagy munkafeltételek;
c) ajánlati minta.

Mindezeket a kiiró-hivatalnak kell kidolgoznia, s az érdeklődőknek egy-egy példányban rendszerint dijtalanul rendelkezésére bocsátania. A hol csak lehetséges, minták, illetve tervek is csatolandók a kiirási művelethez.

Maguktól az ajánlattevőktől minták, illetve tervek csak kivételesen kivánhatók be.

Nagy terjedelmü, vagy költséges minták vagy tervek, illetőleg munkálatoknál (épitkezéseknél) az elbiráláshoz szükséges részlettervek (részletrajzok), nemkülönben terjedelmesebb feltétfüzetek, ha ez egyáltalán lehetséges, önköltségi áron bocsátandók rendelkezésre, esetleg ha a tervek sokszorositása, illetve a mintáknak

több példányban való beszerzése jelentős költséget igényelne, mely nem áll azányban a szállitás vagy munkálat értékével, vagy nem áll rendelkezésre, módot kell nyujtani, hogy *az érdeklődők azokat hozzáférhető helyen és kellő alkalmas időben megtekinthessék és lemásolhassák.*

A kiirási művelettel egyidejüleg késziti vagy késztteti el a kiiró hivatal *a szerződés tervezetét* (vázát) is. (L. 35. §.) *)

12. §.

A kiirási művelet egyes részeit, vagy az egész műveletet kérő felek nevét feljegyezni, vagy azok nevét bárkinek is elárulni nem szabad.

13. §.

A kiirási műveletnek *az árszámitásra jelentős minden fő- és mellékkörülményt olykép kell tartalmaznia, hogy az ajánlattevő számvetését biztos alapra fektethesse.*

E végből a következőkre kell ügyelni:

a) *Szállitásoknál.*

1. A czikkek minősége meghatározott módon körülirandó.

2. A hol csak lehetséges, azok előzetesen készitett műszaki leirása, kimeritő terve (rajza), vagy hivatalosan megállapitott és hivatalos pecséttel ellátott mintája is a 11. §-ban jelzett módon rendelkezésre bocsátandó.

A hivatalos minták általában lehetőleg szakértő egyén, szakközeg vagy szakhivatal közbejöttével állapitandók meg; s ha kivételesen az ajánlattevőktől kivántatnak be minták, azok összehasonlitó előzetes

---

*) Ha valamely hivatal kiirási műveletet, szerződéstervezetet eddigelé még egyáltalán nem készitett volna és azok elkészitésére közeggel nem rendelkeznék, felmerülő konkrét esetben az adatok közlése mellett forduljon utbaigazitásért a m. kir. kereskedelmi muzeum igazgatóságához.

vizsgálata ugyancsak lehetőleg szakértő egyén, szakközeg vagy szakhivatal által teljesitendő. Ha a szállitás vagy munkálat értéke vagy évi értéke egyazon ipar ághoz, mesterséghez tartozó iparczikkekben vagy iparimunkálatban 5000 K-t meghalad, a vizsgálat feltétlenül szakközeg vagy szakhivatal utján ejtendő meg. (L. 26. §, és 45. §.)

Az utóbbi esetben, ha a kiiró hivatal a vizsgálat teljesitésére képes szakközeggel vagy hivatallal nem rendelkezik, ugy — feltéve, hogy a vizsgálat költségeire fedezet van, miről az illető szállitás vagy munkálat költségei előirányzásánál kell gondoskodni — a m. kir. József-műegyetem, a budapesti m. kir. technologiai iparmuzeum, az országos chemiai intézet, vagy a m. kir. államvasutaknak az összes ipari czikkek és épitkezési anyagok vizsgálatára berendezett műszaki laboratoriuma veendő igénybe, mely intézeteknek, illetve hivataloknak a vizsgálatokért tarifaszerü dij fizetendő.

A tarifákat ez intézeteknél, lehetőleg egységes alapon, külön kormányrendelet fogja megállapitani.

b) *Munkálatoknál* (*épitkezéseknél*).

1. A kiirási művelethez — szükség esetén szakértők bevonásával — kellő pontossággal és részletességgel kidolgozott tervezet [(tervek, a szükséghez képest részlettervek (részletrajzok), műszaki leirás, adatgyüjtemény, munkamennyiség-kimutatás, méretösszeállitás, árengedményes versenytárgyalásnál (l. 14. §.) költségelőirányzat is stb.)] csatolandó, mely a munkálat minőségéről, épitkezéseknél a munkálat helyéről, kiterjedéséről, beosztásáról, elrendezéséről és csoportositásáról, a talaj, közlekedési és vizfolyási viszonyokról és a végrehajtandó munkálat jellege, mértéke és körülményeinek megismerésére szükséges egyéb adatokról kellő tájékozást nyujt. Munkálatok általában versenyre csak akkor irhatók ki, ha azok pontosan körülirhatók és a mennyiben az előre egyáltalán lehetséges, részlettervük (részletrajzuk) is elkészült.

2. A földmunkálatoknál és alapozási munkálatoknál a pályázóknak módot kell nyujtani, hogy a hivatalos talajkutatások eredményei felől tájékozódhassanak, s ily kutatásokat ők maguk is végezhessenek. Azért, hogy a talaj minősége a hivatalosan megállapitott minőségnek ott is megfelel-e, hol hivatalos részről furás nem történt, szavatosság a vállalkozóval szemben nem vállalható és ez már a kiirási műveletben felemlitendő.

14. §.

Ugy a szállitásoknál, mint a munkálatoknál *rendszerint*, egységárak megjelölését kell az ajánlattevőktől követelni (egységáras versenytárgyalás).

Rendszerint nem szabad tehát átalányösszeg ajánlására módot nyujtani, a kiirási műveletekhez ártételekkel kitöltött, előzetesen elkészitett hivatalos költségelőirányzatot csatolni s egyáltalán alkalmat adni arra, hogy a pályázók a költségvetés végösszegéből százalékos engedményt vagy felülfizetést ajánlhassanak.

Mindazonáltal munkálatokra (épitkezésekre) hirdetett *egységáras versenytárgyalásnál kivételesen* olyan munkanemekre nézve, melyeknél azt az illetékes minister megengedte, legfeljebb 10.000 kor. összértékig, a kiirási művelethez szintén csatolható hivatalos ártételes költségelőirányzat. Az ilyen előirányzatban rovatokat kell hagyni a vállalkozó által beirandó egységárak számára, a hirdetményben pedig kifejezetten meg kell emliteni, hogy az ajánlatok *egységárakkal teendők*, az egységárak az előirányzat e czélra szánt rovataiba vezetendők be, továbbá hogy a százalékos árengedmény vagy felülfizetéssel teendő ajánlatok nem fognak figyelembe vétetni. (L. 28. § *m*) p.)

Átalányösszegben, avagy százalékos engedmény vagy felülfizetéssel hivatalos, ártételes költségelőirányzat alapján teendő irásbeli ajánlat (*árengedményes versenytárgyalás* (l. 28. § *g*) pont is) *kivételesen csak ipari munkálatoknál* (*épitkezéseknél*) *s csak oly esetben engedhető meg, midőn az illető munkálat összköltsége a főméretek alapján — általánosan ismert gyakorlati tapasztalatok*

szerint — nehézség nélkül kellő megközelitéssel megállapitható.

A tervben foglalt adatok (méret és szerkezet) helyességeért a munkaadó szavatol. (L. 13. § *b*) pont.)

a) *A versenytárgyalási hirdetés* (*ajánlati felhivás*).

15. §.

A versenytárgyalási hirdetés nyilvánosságra hozandó és pedig oly módon, hogy minden ilyen hirdetmény egy-egy példányban dijmentes közzététel, illetőleg tudomás végett kisérő irat nélkül megküldendő:

a) *a kereskedelmügyi m. kir. minister által kiadott «Közszállitási Értesitő» cz. hivatalos lapnak;*

b) a vármegyei (városi) hivatalos lapnak;

c) a szállitás vagy munkálat jelentőségéhez képest egy vagy több szaklapnak;

d) a magy. kir. kereskedelmi muzeum igazgatóságának.

A Horvát-Szlavonországok területén teljesitendő szállitás vagy munkálatra vonatkozó versenytárgyalási hirdetmény dijmentes közlés végett (horvát nyelvü szöveggel) a «Narodne Novine» czimü hivatalos lapnak is megküldendő.

A korlátolt versenytárgyalásra vonatkozó ajánlati felhivás nem teendő közhirré, hanem zárt boritékban csakis az érdekelteknek küldendő meg. (L. 7. §.)

16. §.

A versenytárgyalási hirdetésbe, illetőleg ajánlati felhivásba csak az veendő fel, a mi a szállitási vagy munkafeltételekben (ha ilyenek a művelethez készültek, l. 19. §.) nincs bent, de az ajánlattevőre tudnivaló és kötelező. *A végből, hogy a hirdetés lehető röviden legyen szövegezhető, szükséges, hogy annak alább felsorolt kellékei közül mindazok, a melyek a szállitási vagy munkafeltételekbe* (ha ilyenek a művelethez készültek) *beilleszthetők, azokba beillesztessenek.*

Rendszerint a hirdetésbe, feltéve, hogy a szállitási

vagy munkafeltételek az egyes határozmányokat nem tartalmazzák, a következők veendők fel:

1. Hivatalos ügyszám és a szállitás vagy munkálat kiirójának neve.

2. A szállitás vagy munkálat helye, mennyisége, minőségének rövid megjelölése.

Egy és ugyanazon hirdetésbe rendszerint csak az egy és ugyanazon iparág (*mesterség*) *köréhez tartozó iparczikkek foglalhatók.* Kivételesen czélszerüségi szempontból egy és ugyanazon hirdetésbe más-más iparág (mesterség) köréhez tartozó *iparczikkek* is felvehetők ugyan; de ily esetben megemlitendő, hogy a különböző iparágak (mesterségek) köréhez tartozó czikkekre csak *külön-külön szabad* ajánlatot tenni. *Kumulativ* (többféle iparág [mesterség] köréhez tartozó iparczikkekre vonatkozó) *ajánlatok iparczikkek szállitásánál el sem fogadhatók*, az egyes iparágak (mesterségek) köréhez tartozó iparczikkek különleges feltételei pedig, ha ilyenek kidolgoztattak, a hirdetésben felsorolandók, vagy ahhoz csatolandók. *Rendszerint* szintén külön-külön versenytárgyalás irandó ki a külön-külön iparág (mesterség) köréhez tartozó ipari munkálatokra is. Több iparág (mesterség) köréhez tartozó és egymással szervi összefüggésben álló munkálat (épitkezéseknél) szintén belefoglalható egy és ugyanazon hirdetésbe, de ily esetben a hirdetésben kifejezetten fel kell emliteni, hogy az egyes munkálatokra (munkanemekre) *külön-külön is lehet* ajánlatot tenni.

Olyan *vasut*, *közcsatorna*, *kikötő* és általában *viz*-épitkezéseknél, nemkülönben az olyan *ut* és *hid*épitéseknél a melyeknél a *gyors*, *egységes és gazdaságos* lebonyolitás nagy sulylyal esik mérlegbe (l. 29. § 8. p.) és a melyeknél az egyes munkanemek oly szoros összefüggésben vannak egymással, hogy azoknak *kizárólag* munkanemek szerinti kiadása a gyors, egységes és gazdaságos lebonyolitást veszélyeztetné, a hivatalnak jogában áll belátása szerint — de a mennyire lehetséges, a munkanemek szerinti szétválasztás elvének szoros szem előtt tartásával — már a hirdetésben állapitani

meg azt, hogy mily munkacsoportokra, illetőleg munkanemekre lehet külön ajánlatokat tenni.

Különösen terjedelmes szállitások és munkálatoknál az ugyanazon iparághoz (mesterséghez) tartozó egynemü szállitások és munkálatok is *több tételre* osztandók oly módon, hogy a tételekre *külön-külön is* lehessen ajánlatot tenni.

A kiirt mennyiség egyoldalu emelése vagy csökkentésére vonatkozólag kikötés a hirdetménybe rendszerint nem vehető fel.

Ha mégis a szállitás vagy munkálat terjedelme teljes biztossággal előre meg nem állapitható és igy a kiirt mennyiség bizonyos mérvü emelése vagy csökkentésének — ingásnak — kikötése mellőzhetetlen, ezen ingás — ugy fel-, mint lefelé — szállitásoknál az ugyanazon mesterséghez tartozó iparczikkek, illetőleg a szállitandó iparczikk kiirt mennyisége vagy évi mennyiségének 10%-át, munkálatoknál az egyes munkanemek, illetve munkacsoportok (l. fentebb e pont harmadik bekezdését) kiirt mennyiségének 20%-át meg nem haladhatja. (L. 44. § is.) Letartóztatási intézetek (tolonczállomások) a rab- (toloncz) élelmezésre vonatkozó szerződésekben, még ha iparczikkek szállitásáról van is szó, kivételesen legfeljebb 20%-os ingást is kiköthetnek.

Uj vasutvonalak, közcsatornák, kikötők épitésénél és általában vizépitéseknél (hidak is) az ingási %-ot az épittető hivatal belátása szerint állapitja meg.

3. *A szállitás vagy munkálat megkezdésének és befejezésének határideje vagy határidői*, a mennyiben ezek már a szállitási vagy munkafeltételek által ezen szabályzatnak megfelelően nem szabályoztattak volna.

E részben szabály az, hogy a szállitás vagy munka teljesitésére lehetőleg annyi idő engedtessék, a mennyi — figyelemmel itt a kisebb vállalkozókra is — a czikk, anyag vagy munkálat előállitására rendes körülmények közt elégségesnek mutatkozik, tekintve a piacz helyzetét, az évszakot és a munkásviszonyokat.

Oly czikkeknél, melyek az év egész folyamán

szállitandók, a határidők ugy osztandók be, hogy a vállalkozó egyenletesen legyen foglalkoztatva, s ne legyen kényszeritve időntuli munka igénybevételére. Ha kivételesen egy bizonyos részlet igen sürgős, ugy a megállapitottnál rövidebb határidő csakis erre az esetre szorittassék.

4. Annak felemlitése, hogy csak a szabályszerüen kiállitott és pecséttel lezárt, sértetlen boritékban elhelyezett és közvetlenül vagy posta utján beadott ajánlatok fognak tárgyalás alá vétetni, továbbá az ajánlatok boritékának felirása.

5. A személy (hivatal), hely és pontos idő, a kinél, hol és mikor az ajánlat beadandó.

6. Ha bánatpénz (vadium) letétele kivántatott, annak nagysága, a lefizetési hely és idő pontos megjelölése és annak felemlitése, hogy a hirdetmény számára hivatkozással a bánatpénz hol teendő le.

Bánatpénz letétele rendszerint követelendő. A bánatpénz 250.000 korona értéket meg nem haladó szállitás vagy munkálat után az ajánlat szerinti érték 5%-át meg nem haladhatja. Ennél nagyobb értékü szállitás vagy munkálatnál 250.000 K értékig legfeljeb 5%, azonfelül pedig legfeljebb 2% bánatpénz köthető ki, szintén az ajánlat szerinti érték után számitva.*) A bánatpénz a kiiró hivatal pénztáránál, illetőleg ha a hivatalnak saját pénztára nincs, bármely állampénztárnál, adóhivatalnál tehető le. Azon hivatalok, melyek a postatakarékpénztár cheque-forgalmában bent vannak, a bánatpénznek a postatakarékpénztár utján való letételét is megengedhetik oly feleknek, kik a nevezett intézmény cheque-forgalmában szintén bent vannak.

Egyáltalán nem követelhető bánatpénz a kézműipari szakmákat (kisiparosokat) érdeklő szállitások vagy munkálatoknál szakmabeli iparosmesterektől ott, hol a szállitás vagy munkálat értéke vagy évi értéke ugyanazon iparág (mesterség) köréhez tartozó iparczikk vagy

---

*) Pl. 300.000 K értéknél 250.000 K-ig 5%, az azon felül eső 50.000 K után pedig már csak 2% bánatpénz köthető ki.

munkanemenként 5000 K-t, avagy a leteendő bánatpénz 200 korona értéket meg nem halad. (L. 42. § 8. p. is.)

Azon ajánlattevő, ki a pályázat tárgyát képező árut a pályázatot hirdető hatóságnak a kihirdetés idejében még szállitja, szerződése alapján letett biztositékát (kauczió) bánatpénzül lekötheti, feltéve, hogy nincs olyan mérvü kötelezettsége, melynek biztositására annak egész összegében szolgálnia kellene. Ezt azonban ajánlatában — a kérdéses biztositék letételére vonatkozó adatok (összeg, pénztár, rendeletszám stb.) pontos közlése mellett — határozottan kijelenteni tartozik. A bánatpénzt az ajánlathoz csatolni nem szabad, hanem mindenkor a bánatpénz letételét igazoló nyugta vagy annak közjegyzőileg hitelesitett másolata, esetleg a bánatpénz összegéről szóló postai feladó-vevény csatolandó az ajánlathoz, melyről az ajánlattevő kivánatra a versenytárgyalás vezetőjétől átvételi elismervényt kaphat. Ha a bánatpénznek postatakarékpénztár utján való letétele is megengedtetett, a letétnyugta csatolása nem követelhető azoktól, kik a bánatpénznek a hivatallal egyetértő módon való lekötését legkésőbb az ajánlatok felbontásakor igazolják. (L. 28. § *d)* pont.)

A bánatpénz készpénzben vagy biztositékképes (l. 42. § 8. pont) értékpapirokban teendő le. A készpénz után a hivatal kamatot nem fizet; a készpénz azonban megfelelő értékü biztositékképes értékpapirokkal bármikor kicserélhető. Az értékpapirok kamatszelvényei pedig esedékességük időpontjában *kivánatra* kiadandók, feltéve, hogy a letét letiltva nincs.

Bánatpénzül legfeljebb 10.000 korona erejéig és legfeljebb 1 (egy) évre terjedő ügyleteknél azon hazai pénzintézetek betétkönyvei is elfogadhatók, melyeknek értékpapirjait a pénzügyminister biztositékképeseknek elismerte, feltéve, hogy az illető pénzintézet igazgatósága a betétkönyvre vezetett záradékban kijelenti, hogy a könyvben lévő betétösszegre nézve kielégitési igényt nem emel és tudomásul veszi, hogy ez összeg bánatpénzül szolgál az illető hivatallal szemben, melynek

beleegyezése nélkül ki nem fizethető. Azt, hogy bánatpénzül mily értékpapirok fogadhatók el, a pénzügyminister állapitja meg. Az értékpapirok a budapesti áru- és értéktőzsdén legutóbb jegyzett árfolyamon számitandók; névértéken felül azonban sohasem számithatók.

7. A hely, a nap és óra megnevezése, a hol és a mikor a versenytárgyalás meg fog tartatni, illetve az ajánlatok fel fognak bontatni azon hozzáadással, hogy a versenytárgyaláson az ajánlattevők vagy azok igazolt képviselői jelen lehetnek.

A versenytárgyalási határnap akként állapitandó meg, hogy *e határnap és a versenytárgyalási hirdetésnek a «Közszállitási Ertesitő»-ben történt megjelenése között rendesen legalább 30*, nagyobb terjedelmü tervezést igénylő szállitás vagy munkálatnál legalább 60, igen sürgős esetekben pedig, ugyszintén akkor, midőn az ajánlat megtétele semmi tervezési munkával, vagy adatok gyüjtésével összekötve nincs, — legalább 15 nap maradjon.

8. A hely és idő, a hol és a mikor a hirdetés a szállitási feltételek, tervek, részlettervek (esetleg költségvetés), rajzok, minták és az ajánlati minta megtekinthető, esetleg megszerezhető, — s az ár, melyen az emlitett kellékek vagy azok egyike vagy másika megszerezhető.

9. Az odaitélés időpontja naptári időben kifejezve, azon hozzáadással, hogy az ajánlattevők ajánlataikkal ez időpontig kötelezettségben maradnak. (L. 25. §.)

10. Ipari munkálatokra (épitkezésekre) hirdetett versenytárgyalásnál utalás arra, hogy azon pályázók, kik a szóban lévő ipari munkálat teljesitésére törvényes képesitéssel nem birnak, kötelesek már ajánlatukban ily képesitéssel biró megbizottat megnevezni és annak képesitését igazolni.

11. Utalás arra, hogy az 1907 : III. t.-cz. 13. és 14. §-ai értelmében a szállitás vagy munkálat elnyerői a szállitás vagy munkálat teljesitéséhez szükséges uj gépeket, eszközöket berendezési tárgyakat, ha kellő minőségben, kellő időre és nem lényeges árkülönbözet mellett hazai iparosoktól vagy gyárosoktól beszerezhetők,

azoktól fogják beszerezni; az összes nyers anyagokat, félgyártmányokat, kész iparczikkeket, a mennyiben azok a magyar szent korona országai területén előállittatnak, termeltetnek, illetőleg a mennyire ez egyáltalán lehetséges, *teljesen* (l. 42. § 3. p. is) a magyar szent korona országainak termelése és ipara révén tartoznak beszerezni és a czikkek gyártásához, illetve a munkálatok teljesitéséhez hazai és pedig első sorban magyar honos műszaki erőket, tisztviselőket, iparosokat, alvállalkozókat, munkavezetőket, munkásokat stb. tartoznak alkalmazni; továbbá, hogy e kötelezettségek teljesitése tekintetében magukat ugy a szállitást vagy munkálatot kiiró hivatal közegei, mint a m. kir. kereskedelmi muzum, illetőleg a kereskedelemügyi minister szakközegei ellenőrzésének is alávetik és az evégből szükséges adatokat az ellenőrző közegek rendelkezésére bocsátják.

Felveendő a hirdetésbe az is, hogy a hazai származásra nézve vállalt ezen kötelezettségek, avagy azok egyike vagy másika (teljesen itthon való előállitás, hazai uj gépek, hazai műszaki és munkaerők stb.) alól az 1907. évi III. t.-cz. 13. §-a értelmében saját tárczáját illetőleg a kereskedelemügyi minister, a többi ministeri tárczákat illetőleg pedig csak az illetékes minister — a kereskedelemügyi m. kir. minister hozzájárulásával — adhat egyes indokolt esetekben (hazai gyártmány, hazai műszaki és munkaerő teljes hiánya, meg nem felelő minőség, nem elegendő mennyiség, tulmagas ár stb. stb.) felmentést és e kötelezettségeknek vagy azok egyikének a m. kir. kereskedelmi muzeum, illetőleg a *kereskedelemügyi minister ellenőrző közegei* (l. 48., 49. §§.) *által megállapitott* áthágása esetén a hivatal választásától függ, hogy a szerződést a vállalkozó előzetes értesitése mellett, — birói közbenjárás mellett felbontsa és e mellett a szállitást vagy munkálatot a vállalkozó terhére és veszélyére más módon biztositsa, vagy pedig, hogy a szerződésben $^0/_0$ szerint megállapitandó, de az összérték, esetleg évi érték $20^0/_0$-át meg nem haladható kötbér kifizetését és e mellett a szerződés teljesitését követelje. A kötbér a földmivelés-

ügyi ministeri tárcza alá tartozó szállitások és munkálatok kivételével — a melyeknél az a szállitási (munka-) feltételekben, illetve szeződésben megjelölendő alap javára, illetve czélra fordittatik — az ipari és kereskedelmi alap javára esik. Felveendő továbbá az is, hogy az 1907. évi III. t.-cz. 15. §-a értelmében e kötelezettségek, avagy azok egyikének kijátszása által elkövetett és beigazolt visszaélés esetén az illetékes minister a vállalkozót a kizárási jogkörébe eső (l. 58. §) ipari szállitások és munkálatokból végleg, vagy meghatározott időre kizárhatja. Ha a jelen 11. pont alatti határozmányok a szállitási vagy munkafeltételekbe felvétettek (l. 17. §), azoknak a hirdetésbe való felvétele mellőzendő.

A hirdetésben vagy ajánlati felhivásban a szállitások vagy munkálatokhoz szükséges nyers anyagok, félgyártmányok vagy kész iparczikkek beszerzésére bizonyos gyárosok vagy iparosok telepét kijelölni semmiféle formában sem szabad.

Ha valamely különleges szerkezet vagy rendszer megjelölhetése czéljából mellőzhetlen valamely czégnév használata, a hirdetményben kifejezetten megemlitendő, hogy bármely szakmabeli hazai gyárosnak a kérdéses rendszer vagy szerkezet szerint készült gyártmányára tehető ajánlat. Épitkezéseknél, ha bizonyos telepről származó kőanyag előirása mellőzhetlen volna, ily előirás helyt foghat ugyan, de a hirdetményben vagy ajánlati felhivásban meg kell emliteni, hogy máshonnét származó kő is ajánlható, ha a vállalkozó igazolja, hogy annak minősége legalább is olyan, mint a minő elő volt irva.

12. Oly szállitások- és munkálatoknál, melyeknél a hatóság a megosztást lehetségesnek itéli, — (l. 7. § 2., 4. p.; 16. §. 2. p.; 29. §. 9. p. és 30. §. 2. pont) — utalás arra, hogy azok esetleg vagy mindenesetre megosztva fognak biztositani. Ily esetben a hirdetésben vagy ajánlati felhivásban az is felemlitendő, hogy az ajánlatok vagylagosan tehetők az egész mennyiségre vagy bizonyos hányadra, avagy csakis egy bizonyos hányadra.

13. Utalás arra, hogy azon pályázók, kik ajánlatuk benyujtásakor a versenytárgyalást hirdető hivatallal üzleti összeköttetésben még nem állottak, illetőleg előtte ismeretlenek, tartoznak szállitóképességüket és megbizhatóságukat azon kereskedelmi és iparkamara bizonylatával*) igazolni, melyhez vállalatuk telepe szerint tartoznak.

Maguk a hivatalok szállitóképességi vagy megbizhatósági bizonylatot arról, hogy valamely vállalkozó hazai czég, nem állithatnak ki; arról azonban, hogy valamely szállitó vagy vállalkozó részükre minő konkrét szállitást vagy munkát mennyi idő alatt és miként teljesitett, bizonyitványt kiadhatnak.

14. A mennyiben ez a szállitási vagy munkafeltételekben még bent nem lenne, rendelkezés az iránt, hógy a szállitások vagy munkálatok hol, mikor, mily módon vétetnek át, a vállalkozó meddig és mily mérvben marad szavatos, a fizetések hol, mikor és mily mérvben fognak teljesittetni, a biztositék mily mérvü (%) lesz, miben és hol teendő le. (L 42. § 8. p.).

15. *Az a kijelentés, hogy a hivatal fentartja a jogot, hogy a beérkezett ajánlatok között az ajánlott árakra tekintet nélkül szabadon választhasson.* (L. 17. § *d)* pont is.)

b) *Szállitási vagy munkafeltételek.*

17. §.

A szállitási vagy munkafeltételek világosan, könnyen érthetően szövegezendők. *A szerződő magánfelek*

---

*) A kereskedelmi és iparkamarák e szállitóképességi és megbizhatósági bizonyitványok kiállitása körül a következő elvek szem előtt tartásával járnak el:

a) Az ily bizonyitvány tartalma a vállalkozóval nem közölhető és ezt külön zárt boritékban kell a kiiró hivatalnak elküldeni, a fél pedig csupán az elküldés megtörténtéről értesitendő.

b) A bizonyitvány szövegében kitüntetendő, hogy az csak egy évi időtartamra, csakis a szóban lévő konkrét szállitásra érvényes és más alkalommal *még az egy évi időn belül sem* használható fel.

a hivatallal egyenjogu szerződő feleknek tekintendők. Nem szabad azokra egyoldalulag csupán kötelezettségeket háritani. Az üzleti életben szokatlan követelések és kikötések velök szemben csak annyiban támaszthatók, a mennyiben az mellőzhetlenül szükségesnek látszik.

A kiirásra kerülő, olyan iparczikkek, esetleg a szükséghez képest bizonyos iparczikkek, vagy az épitkezésekkel nem kapcsolatos olyan ipari munkálatok szállitására és teljesitésére, *melyek időszakonként visszatérnek és több ministeri tárczánál egyaránt előfordulnak, a jelen szabályzat elvei szerint szerkesztendő vagy módositandó egységes általános feltételeket kell megállapitani.* A középitkezésekre és a velük kapcsolatos szállitások és munkálatokra vonatkozólag pedig ugyancsak a jelen szabályzat elvei szerint szerkesztendő, vagy módositandó és az összes középitkezésekre, illetve az épitkezések különböző ágaira, valamint az egyes munkanemekre kiterjedő egységes általános, különleges és részletes feltételeket kell megállapitani. A módositás ott, hol ily feltételek már megállapittattak, haladék nélkül foganatba veendő, az egységesités iránt pedig külön fog intézkedés történni.

Az általános szállitási vagy munkafeltételek rendszerint a szállitás vagy munkálat teljesitésére vonatkozó kezelési, pénzügyi (kötbér, biztositék, fizetések stb.), jogi és munkásvédelmi határozmányokat, *a részletes feltételek* pedig az egyes szállitási és munkanemekkel s azok anyagaival szemben felállitott követelményeket, a munkálatok elszámolásának részletes módozatait és a jótállási kötelezettség részleteit kell, hogy tartalmazzák. A feltételek átdolgozásánál, illetve szerkesztésénél különös figyelem forditandó a jelen szabályzat III., VI. és VII. fejezeteiben foglalt határozmányokra.

Az általános szállitási és munkafeltételekbe mindenesetre beveendők az alábbi határozmányok:

a) A szállitás vagy munkálat teljesitéséhez szükséges gépeket, eszközöket, berendezési tárgyakat, ha kellő minőségben, kellő időre és nem lényeges árkülönbözet mellett *hazai* iparosoktól vagy gyárosoktól beszerezhetők, azoktól

kell beszerezni; vállalkozók az összes nyersanyagokat, félgyártmányokat vagy kész iparczikkeket, a mennyiben azok a magyar szent korona országai területén előállittatnak, termeltetnek, illetőleg a mennyire ez egyáltalán lehetséges, teljesen a magyar szent korona országainak termelése és ipara révén tartoznak beszerezni és a czikkek gyártásához, illetőleg a munkálatok teljesitéséhez hazai és pedig első sorban magyar honos műszaki erőket, tisztviselőket, iparosokat, alvállalkozókat, munkavezetőket, munkásokat stb. tartoznak alkalmazni, e kötelezettségek teljesitése tekintetében pedig magukat ugy a beszerző vagy megrendelő hivatal közegei, valamint a m. kir. kereskedelmi muzeum, illetőleg a kereskedelemügyi minister szakközegei ellenőrzésének is alávetik és az e végből szükséges adatokat az ellenőrző közegeknek rendelkezésére bocsátják (L. 1907. évi III. t.-czikk 13. és 14. §-ait.).

b) E kötelezettségek, avagy azok egyike vagy másika alól saját tárczáját illetőleg a kereskedelemügyi minister, a többi ministeri tárczákat illetőleg pedig csak az illetékes minister — kereskedelemügyi minister hozzájárulásával — adhat egyes indokolt esetekben. (L. 16. §. 11. p.) *felmentést*, továbbá azoknak, vagy azok egyikének a m. kir. kereskedelmi muzeum, illetőleg a kereskedelemügyi m. kir. minister ellenőrző közegei által megállapitott áthágása esetén a hivatal választásától függ, hogy a szerződést a vállalkozó előzetes értesitése mellett birói közbenjárás nélkül felbontsa és e mellett a szállitást vagy munkálatot a vállalkozó terhére és veszélyére más módon biztositsa, vagy pedig, hogy a szerződésben $^0/_0$ szerint megállapitandó, de az összérték, illetve évi érték $20^0/_0$-át meg nem haladható kötbér kifizetését és e mellett a szerződés teljesitését követelje. A kötbér a földmivelésügyi ministeri tárcza alá tartozó szállitások és munkálatok kivételével — a melyeknél az a szállitási (munka-) feltételekben, illetve a szerződésben megjelölendő alap javára, illetve czélra fordittatik — az ipari és kereskedelmi alap javára esik.

c) Az *a)* és *b)* pontban foglalt kötelezettségeknek

avagy azok egyikének kijátszása által elkövetett és beigazolt *visszaélés* esetén az illetékes minister a vállalkozót az 1907. évi III. t.-cz. 15. §-a értelmében a kizárási jogkörébe eső (L. 58. §.) ipari szállitások és munkálatokból végleg vagy meghatározott időre kizárhatja.

d) Egy ajánlattevőnek sincs követelési joga abban az irányban, hogy a szállitás vagy munkálat egészben vagy részben neki itéltessék oda és a jelen szabályzatnak akár az eljárásra (III. és IV. fej.) *akár az odaitélésre* (V. fej.) *vonatkozó határozmányai megsértéséből netán előállott kár (elmaradt haszon) megtéritését az ajánlattevők sem a hatóságtól, sem annak közegeitől nem követelhetik. (L. 32. §.)*

e) Ha a nyertes ajánlattevő a hozzá intézett felhivás vételétől számitott *nyolcz nap alatt az előirt biztositékot le nem tenné és a szerződést alá nem irná*, ugy visszalépettnek tekintendő. Ily esetben ugyanő a szállitás vagy munkálatra vonatkozó minden igényét elveszti és a hatóságnak jogában áll az általa esetleg letett bánatpénzt birói közbenjárás nélkül visszatartani, az esetben pedig, ha a szállitás vagy munkálat más uton csak magasabb egységárak vagy végösszeg mellett lenne teljesithető, ugy a különbözetet is megtériteni tartozik. (L. 35. §.)

c) *Az ajánlati minta.*

(Az ajánlatok kellékei.)

18. §.

Minden ajánlati minta első lapján feltünően jelzendő, hogy az ajánlat ivenként egy koronás bélyeggel látandó el.

Az ajánlati minta világosan, röviden és könnyen érthetően szövegezendő. Szerkesztésére irányadó, hogy az ajánlatban elegendő a szállitást vagy munkálatot röviden jelezni, a bánatpénz letételére hivatkozni (ha ki volt kötve) és kijelenteni, hogy ajánlattevő a kiirási műveleteket (hirdetés, ajánlati felhivás, a szállitási vagy

munkafeltételek, tervek, minták stb.) ismeri és azok összes határozmányait magára kötelezőnek elfogadja, a kérdéses szállitás vagy munkálatra ilyen és ilyen egységárakkal, végösszeggel, százalékos engedménynyel (14. §) tesz ajánlatot és a czikkeket maga gyártja, avagy ezen és ezen, ilyen és ilyen, itt és itt lakó iparosoktól, gyárosoktól fogja beszerezni, a munkálatot saját műhelye, gyára, alkalmazottjai utján, avagy ezen és ezen, ilyen és ilyen, itt és itt lakó iparosok utján ilyen és ilyen származásu anyagokból fogja teljesiteni. (L. az 1. alatti mellékletet).

Az ajánlatok szerkesztésénél egyébként figyelemmel kell lenni a következőkre is:

a) Többek részéről együttesen tett ajánlatoknál nyilatkozat teendő az iránt, miszerint az ajánlat tekintetében *egyetemlegesen felelősek,* továbbá megnevezendő az a megbizott, ki az üzletvitelért felelős, illetve az értesitések, továbbá pénzösszegek és értékek átvételére jogositva van és a kinek, a mennyiben munkálatokról van szó, azok végzésére törvényes képesitéssel is kell birnia. Nem önjogu személyek, társaságok és más jogi személyek részéről tett ajánlatoknál azon törvényes képviselő, igazgató vagy képviseletre hivatott más személy is megnevezendő, aki értesitések, továbbá pénzösszegek és értékek felvételére jogositva van.

b) Ha csak lehetséges, már az ajánlatban meg kell nevezni azon *hazai* iparosok vagy gyárosok nevét (czégét), foglalkozását és telephelyét, kiknek gyártmányát ajánlattevő szállitani, vagy a kiknek igénybevételével a munkálatot hazai anyagokból, hazai és pedig első sorban magyar honos műszaki és munkaerők utján teljesiteni fogja. Ha ez nem lehetséges, ugy az ajánlattevőnek kötelezőleg ki kell jelentenie, hogy a szóban lévő iparosok, gyárosok nevét (czégét), foglalkozását és telephelyét vagy a szerződésben fogja megnevezni, vagy ha ezt sem tehetné, a hivatalnak a szállitás vagy munkálat megkezdését megelőzőleg legalább 15 nappal, vagy — a hivatal külön engedélyével — legkésőbb annak megkezdésekor 10%-os kötbér terhe mellett be fogja

jelenteni. (L. 42. §. 3. p.) A kötbér a földmivelésügyi ministeri tárcza alá tartozó szállitások és munkálatok kivételével — a melyeknél az a szállitási (munka-) feltételekben, illetve szerződésben megjelölendő alap javára, illetve czélra fordittatik — az ipari és kereskedelmi alap javára esik. Ha a vállalkozó már az ajánlattételénél tisztában van azzal, hogy bizonyos czikket, anyagot, félgyártmányt kénytelen lesz külföldön beszerezni s bizonyos munkanemeket első sorban külföldi műszaki és munkaerők alkalmazásával teljesiteni vagy teljesittetni, ugy ezt ajánlatában megfelelő indokolás mellett felemliteni tartozik.

c) Ha a szállitás vagy munkálat teljesitése szabadalmi jog birtoklását tételezi fel, pályázó ezt ajánlatában felemliteni és kijelenteni tartozik, hogy a jogot megszerezte, esetleg a jog megsértéséből eredhető károkért az állammal szemben a felelősséget elvállalja.

d) Az ipari képesitésre, czégbejegyzésre vonatkozó adatok az ajánlatban szintén felemlitendők. (L. 29. §. 1. pont). Ipari munkálatoknál (épitkezéseknél) az ipari képesitésnek igazolása vagy képesitéssel igazoltan biró megbizottnak megnevezése kötelező. (L. 16. §. 10. pont.)

19. §.

A 10.000 K összértéket vagy évi értéket meg nem haladó szállitások és munkálatoknál a szállitási (munka-) feltételek s az ajánlati minta magába a versenytárgyalási hirdetésbe (ajánlati felhivásba) vehetők fel. De az ily versenytárgyalási hirdetésben (esetleg külön mellékleten, melyet a pályázó, ha nem árengedményes versenytárgyalásról van szó, az árakkal kitölt) a szállitandó czikkek vagy teljesitendő munkálatok részletesen felsorolandók és a 17. §. *a), b), c), d), e)* pontjaiban foglalt határozmányok abba is mindenesetre felveendők.

IV. A beérkezett ajánlatok tárgyalása.

20. §.

A versenytárgyalási hirdetésben vagy ajánlati felhivásban megjelölt határidőig beérkezett ajánlatok

boritékára a beérkezés időpontja, valamint a szükséghez hépest, az a körülmény, hogy az ajánlat boritékja és a boriték pecsétje a beérkezéskor sérült volt-e, esetleg a sérülés a postáról beérkezéskor állapittatott-e meg, feljegyzendő. Az ajánlatok beérkezésük sorrendjében jegyzékbe foglalandók és pontosan a kitüzött határidőben bizottságilag bontandók fel. A *felbontásnál* a bizottság tagjain kivül az ajánlattevők vagy azok megbizottai jelen lehetnek.

A bizottságnak legalább 3 tagból kell állani és pedig mindenesetre a kiiró hivatal képviselője, mint elnökből, továbbá, a hol lehetséges, egy olyan műszaki közegből, ki az illető czikk vagy munka természetével ismerős — és egy számvevőségi közegből (pénzügyi tisztviselő).

A felbontott ajánlatokat s azoknak lényeges kiegészitő részét képező mellékleteit (költségvetés egységárjegyzék, tervek, minták stb.) a bizottságnak legalább 3 tagja aláirja.

21. §.

A felbontásról, illetőleg a versenytárgyalásról jegyzőkönyv veendő fel, melybe az ajánlatok beérkeztük sorrendjében folyószámok alatt bevezetendők, mellékleteik felsorolandók és minden ajánlatnál megemlitendő az is, vajjon ajánlattevő a bánatpénzt (ha ki volt kötve) az előirt összegben letette-e? Az ajánlatok és melléleteik, valamint a hirdetmény és mellékleteinek egy-egy példánya a jegyzőkönyvhöz csatolandók, a jegyzőnyv pedig felolvasás után a kirendelt bizottság tagjai áltel aláirandó.

A beérkezett ajánlatok felolvasása alkalmával az ajánlatok szövegéből csak az ajánlott czikk vagy munkálat az ajánlattevő neve vagy czége és az általa ajánlott egységár, a végösszeg, az utóbbira vonatkozólag az ajánlattevő által netalán tett megjegyzés. a menynyiség, árengedményes versenytárgyalásnál a leengedett vagy tulkövetelt százalék, valamint a kiirástól való valamely eltérés közölhető a jelenlevőkkel. Minden más adat közlése mellőzendő s más módon sem hozható nyilvánosságra.

Nagyobb terjedelmü költségvetéseknél — a kü-

lönböző egységárak közül csupán azok olvasandók fel, melyeket a jelenlevő érdekeltek többsége felolvastatni kiván. — A felbontott ajánlatok boritéka az illető ajánlatnál hagyandó.

Építkezési munkálatoknál és több ipari szakmát érdeklő szállitásoknál az ajánlatok fenti adatai szakmák szerint olvasandók fel.

Ha valamely ajánlat egységárait jelző szavak vagy számokban javitások, vakarások fordulnak elő, ez a körülmény az illető ajánlaton és a jegyzőkönyvben is feljegyzendő.

22. §.

Azon ajánlatok, melyek az ajánlati mintában előirt adatokat nem tartalmazzák, illetve a feltételeknek vagy mintáknak nem megfelelő kikötéseket tartalmaznak, melyek nincsenek aláirva, nem voltak lepecsételt és sértetlen (L. 28. §. *b)* pont.) boritékába téve, melyek a hirdetésben vagy ajánlati felhivásban kitett időpont után, ha mindjárt a tárgyalás folyama alatt érkeztek is be, hacsak a postán kellő időben történt feladás nem igazoltatnék (L. 28. §. *f)* pont.), — továbbá az eredeti ajánlatot módositó, bár szabályszerü időben érkezett ajánlatok, valamint — bánatpénz kikötése esetén — az oly ajánlatok, melyekhez a bánatpénz letételét igazoló nyugta csatolva nincs (L. 28. §. *d)* pont.), végül a távratilag tett ajánlatok már a versenytárgyaláskor *magán az ajánlaton és a jegyzőkönyvben is mint ilyenek megjelölendők. (L. 28. §-t) is.*

23. §.

Az ajánlattevők tett ajánlatuk folytán az ajánlat fölötti határozathozatalig (L. 25. §.), azon ajánlattevők pedig, kiknek ajánlata elfogadtatott, elfogadott ajánlatuk alapján véglegesen felelősek maradnak.

24. §.

Ha olyan nagyszámu ajánlat érkezett be, vagy oly számos czikkre vagy munkálatra történt a kiirás (L.

16. §. 2. p.), hogy az ajánlatoknak az odaitélésnél leendő áttekintése előreláthatólag nehézségekbe fog ütközni, ugyszintén minden olyan esetben, midőn az odaitélés felett végérvényesen dönteni felettes hatóság (minister) illetékes, az ajánlatokban foglalt árakról az ajánlattevők, czikkek és munkanemek szerint részletezett *összehasonlitó kimutatás készitendő*, melyben meg kell jelölni azt *a három ajánlatot*, melyek az odaitélésnél ár, minőség, megbizhatóság és egyéb szempontokból (L. 29. §.) első sorban jöhetnek figyelembe.

Árengedményes versenytárgyalásoknál ez eljárás minden esetben követendő. — Azoknak bánatpénze, kiknek ajánlata nincs az említett három ajánlat közt, kivánatra még az odaitélés előtt kiadható. (L. 27. §-t is.)

V. *Az odaitélés.*

25. §.

Mihelyt az ajánlatok felbontása befejeztetett, a versenytárgyalást — intéző esetleg az odaitélési javaslat szerkesztésére kirendelt külön — bizottság, az esetleg tett észrevételek figyelembevételével, a szállitás vagy munkálat odaitélése iránt javaslatát *zárt ülésben* elkésziti és azt az illetékes hatóság elé terjeszti.

Nagyobb értékü szállitások és munkálatok odaitélésére vonatkozó javaslatok tétele czéljából az *egyes ministeriumok kebelében legalább 5 tagból álló szakbizottságok (jury) szervezendők*, melyeknek hatáskörét és teendőit az illetékes minister rendeletileg szabályozza.

E szakbizottság az illető versenytárgyalások feltételeinek kidolgozásával is megbizhatók.

Az odaitélés iránt, a mennyiben a végérvényes döntés joga magát a kiiró hivatalt illeti és ha a legmegfelelőbb ajánlat minden aggály és nehézség nélkül megállapitható, különösen pedig gyors árhullámzásnak kitett iparczikkeknél a határozat lehetőleg azonnal felbontás után, de legkésőbb attól számitva 8 nap alatt meghozandó.

Ily esetektől eltekintve, *általában szabály az, hogy*

az odaitélés iránti határozat rendszerint a versenytárgyalástól számitott 15 nap alatt, ha pedig az odaitélés felett végérvényesen felsőbb hatóság dönt, 30 nap alatt hozandó. Ha az ajánlatok összehasonlitást, kisérletezést vagy más előzetes intézkedést igényelnek, a végérvényes döntésnek rendszerint legfeljebb 60 nap alatt kell megtörténnie. Ez utóbbi esetben a hivatalnak jogában áll e határidőt a szüséghez képest további 15 nappal meghosszabbitani. Ha a fenti határidők lejártak, a nélkül, hogy a végérvényes döntés bekövetkezett volna, jogukban áll az ajánlattevőknek ajánlatukat visszavonni és bánatpénzük visszaadását kérni.

26. §.

Ha kivételesen az ajánlattevők voltak minták bemutatására felszólitva, ugy a bemutatott minták az odaitélés előtt szakértő utján, a fenti határidők szem előtt tartása mellett idejében minőségi vizsgálat alá veendők s csak e vizsgálat adatainak ismeretével szabad az ajánlatok felett dönteni. (13. §. a. 2. p.)

27. §.

Az ajánlattevők a végérvényes döntésről nyomban, de legkésőbb attól számitott (L. 25. §.) *8 napon belül irásban értesitendők* (L. 35. §-t is.) és az esetleg letett *bánatpénzek* (vadiumok) *azoknak, kiknek ajánlata el nem fogadtatott, ugyanez időn belül visszaszolgáltatandók,* a mennyiben azt időközben már előbb vissza nem kapták volna, (L. 24. §. utolsó bekezdését is), a kiutalás alkalmával a bánatpénznyugták a versenytárgyalási jegyzőkönyvtől elveendők és az emlitett feleknek kiadandók. Az utalványozási joggal már ez időszerint felruházott hivatalok feljogosittatnak, hogy bánatpénzek kiutalása, illetőleg felszabaditása (l. III. fej. 16. §. 6. p.) iránt minden esetben saját hatáskörükben intézkedjenek, még pedig, ha számvevőségük nem volna, számvevőségi fel- és ellenjegyzés nélkül is. (L. 42. §. 8. pont is.) Az illetékes minister e jogot a pénzügyministerrel egyetértőleg kiadandó külön rendeletben mindazon hivataloknak meg-

adhatja, melyeknél ipari szállitások és munkálatok kiirása rendszeresen előfordul.

28. §.

Az odaitélés alkalmával nem vehetők figyelembe azon ajánlatok:

a) melyeket az ajánlattevő vagy meghatalmazottja nem irt alá (ugy az ajánlat, mint az esetleg mellékletét képező egységár-jegyzék, minták, tervek költségvetés is aláirandó);

b) melyek nem voltak lepecsételt és sértetlen boritékba téve, feltéve, hogy a pecsét vagy boriték sérülése nem a postán történt, illetve nem az onnét történt beérkezéskor állapittatott meg (20. §.);

c) melyek az ajánlati mintában előirt adatokat nem tartalmazzák, vagy a feltételeknek vagy mintáknak meg nem felelő kikötéseket tartalmaznak, kivéve, ha netán egyébként a czélnak megfelelő oly czikk ajánltatnék, mely az előirt minta, szabvány vagy formával nem egyezik, vagy a melyek előállitási módja más, mint a feltételekben előirt (pl. szabadalmazott) eljárás. (L. 29. §. 16. p. is.)

Ajánlattevő azon kijelentése, hogy rövidebb ideig marad kötelezettségben, mint azt a hirdetmény vagy felhivás kivánja, nem szolgálhat okul arra, hogy ajánlata ne vétessék figyelembe.

Nem vehetők figyelembe továbbá:

d) a bánatpénz letételét igazoló nyugtával, vagy a nyugta közjegyzőleg hitelesitett másolatával, esetleg a bánatpénz összegéről szóló postai feladó-vevénynyel (l. 16. §. 6. p.) fel nem szerelt ajánlatok, feltéve, hogy bánatpénz kiköttetett. Ellenben tárgyalás alá veendő az ily ajánlat, ha az illető a bánatpénznyugtát vagy annak közjegyzőileg hitelesitett másolatát (postai föladóvevényt), mely a bánatpénznek idejében való letételét tanusitja, utólag még az odaitélés előtt bemutatja, illetőleg ha a kiiró hivatal pénztáránál tétetett le a bánatpénz és igy annak kellő időben történt letétele a helyszinén minden nagyobb nehézség nélkül megállapitható,

végül ha az ajánlattevő a bánatpénznek a postatakarékpénztár utján történt letételét (lekötését) legkésőbb az ajánlatok felbontásakor igazolja;

e) az eredeti ajánlatot módositó, bár a benyujtásra kitüzött idő előtt érkezett ajánlatok;

f) a benyujtásra kitüzött idő után érkezett ajánlatok — tekintet nélkül azok keltezésére, hacsak a postán oly időben történt feladás nem igazoltatnék, melyen belül rendes körülmények közt az ajánlatnak benyujtására kitüzött időpontig meg kellett volna érkeznie; ha azonban az ily ajánlat a versenytárgyalási hirdetésben megjelölt helyre már az odaitélési határozat meghozatala után érkezik csak be, az figyelembe nem vehető;

g) oly ajánlatok melyek a teljesitendő szállitás vagy munkálattal *nyilvánvalólag arányban nem álló alacsony ártételeket tartalmaznak*, illetőleg munkálatokra (épitkezésekre) vonatkozó *árengedményes versenytárgyalásnál (l. 14. §.) a hivatalos költségvetés végösszegéből 20%-nál többet engednek*, ugy, hogy az árakból itélve, a szállitás vagy munka megfelelő teljesitése nem várható, hacsak az ajánlat benyujtója kivételesen alacsony árajánlatát ajánlatában, vagy megkérdezésére elfogadhatóan meg nem indokolja (L. 7. §. 3. p.);

h) azok ajánlatai, kikről a kiiró hivatal a kereskedelemügyi ministertől nyert hivatalos értesülés alapján tudja, hogy *a munkásbiztositó* pénztárak irányában fennálló kötelezettségeiket nem szokták teljesiteni, kik munkásaikat az illető iparágban (mesterségben) szokásos, vagy épen a szakmabeli munkaadók és munkások többsége által létesitett és kormányhatóságilag jóváhagyott alapszabálylyal működő szervezetek által egyetértőleg megállapitott és életbeléptetett munkaidőnél és bérnél rendszeresen hosszabb idő és silányabb bér mellett foglalkoztatják;

i) oly vállalkozók ajánlatai, kik a legközelebb elmult három év alatt teljesitett szállitások alkalmával az illető hatóság tapasztalata szerint megbizhatlanoknak mutatkoztak;

j) azok ajánlatai, a kiket a kereskedelemügyi m. kir. minister, vagy az ő hozzájárulásával a belügyminister vagy ministertanács bizonyos, illetve az összes közszállitások és munkálatok elnyerésétől közérdek szempontjából végleg vagy meghatározott időre *kizárt*, (ez utóbbi esetben természetesen a kizárási idő tartama alatt) és a kiknek kizárásáról az odaitélésre illetékes hatóság hivatalosan értesitést nyert;

k) oly ajánlatok, melyek meghatározott árt nem tartalmaznak, hanem csak olyszerü kijelentést foglalnak magukban, hogy az ajánlattevő a legmegfelelőbbnek találandó áron, vagy ezen alul is szállitani kész;

l) letartóztatási intézetekkel rabmunka kibérlésére szerződött vállalkozók ajánlatai azon czikkekre nézve, melyeket rabmunka utján állitanak elő még akkor is, ha e czikkeket egyébként saját gyárukban vagy műhelyükben szintén előállitják, a mennyiben nem az igazságügyministerium vagy az alája tartozó hatóságok, hivatalok, intézetek és intézmények szállitásai vagy munkálatairól volna szó;

m) százalékos árengedményt vagy felülfizetést tartalmazó ajánlatok oly esetekben, midőn egységárak ajánlása kivántatott. (L. 14. §.)

Hatósági intézkedések megfelebbezése miatt senkinek ajánlata el nem utasitható.

29. §.

Az előbbi §. szerint figyelembe nem vehető ajánlatok mellőzésével — a többi ajánlatok gondos vizsgálat alá veendők.

Ha valamely ajánlatban az egységárak szerint a hivatal által megállapitott (tényleges) végösszeg nem azonos az ajánlatban kitett végösszeggel, ugy az egységárak szerint megállapitott (tényleges) végösszeg számit. Ha a számokban kifejezett árak a betükben (szóval) kifejezett áraktól eltérnek, ez utóbbiak számitanak.

Az odaitélésnél a kiiró hivatal a beérkezett ajánlatok közt *szabadon választ, szem előtt tartva az alábbi elveket:*

1. A szállitás vagy munkálat — figyelemmel a fennálló törvények és rendeleteknek a képesitésre (kvalifikáczió) vonatkozó határozmányaira is — azon hazai és pedig első sorban *magyar honos* iparosmester, gyáros vagy vállalkozónak (kereskedőnek) — itélendő oda, ki a szállitás vagy munkálatnak hazai gyártmányokból, hazai és pedig első sorban magyar honos műszaki és munkaerők utján pontos, — kellő minőségben és a szolgálat érdekeinek megfelelően leendő teljesitésére a legalkalmasabb és kinek ajánlata viszonylag a legolcsóbb.

A legalacsonyabb árajánlat *egymagában* a szállitás vagy munkálat elnyerése nem jogosit.

Az odaitélésnél gondosan megvizsgálandó, vajjon a legmegfelelőbb ajánlatot tett vállalkozó nemcsak czégében, hanem üzletvitelében is hazai iparos-, gyáros- vagy vállalkozónak (czégnek) minősithető-e.

Felmerülő kétség esetén e tekintetben a m. kir. kereskedelmi muzeum véleménye is megkérdezendő.

2. Megfelelő minőség és nem lényeges árkülönbözet mellett *első sorban a helybeli* iparosmesterek vagy gyárosok ajánlatai veendők figyelembe. Épitkezéseknél a helyben kapható anyagok és gyártmányok — megfelelő minőség és ár mellett — előnyben részesitendők.

A *helyi ipar* előnyben részesitésére vonatkozó elv alól kivétel teendő ott, hol bizonyos szükségletet *kivételesen* a fővárosi és vidéki hivatalok számára mellőzhetetlenül *központilag* kell beszerezni, a mikor is ügyelni kell, hogy a szükséglet szállitása a fővárosi és vidéki iparosmesterek vagy gyárosok közt lehetőleg megosztva biztosittassaék.

3. Ha nem voltak hivatalos minták megállapitva, az ajánlattevők által benyujtott és előzetesen szakszerüen megvizsgált minták az ajánlott árak és a visgálat utján talált minőségéhez viszonyitva mérlegelendők. (L. 26. §.)

4. Magánfogyasztásra kereskedelmi czikkeket előállitó iparosok és gyárosok olyanokkal szemben, kik csak közszállitásokra dolgoznak, egyenlő feltételek és

nem lényeges árkülönbözet mellett szállitások odaitélésénél előnyben részesitendők.

5. A kézműipari szakmákat érintő szállitások és munkálatok odaitélésénél — egyébként egyenlő feltételek és nem lényeges árkülönbözet mellett — az iparigazolványnyal biró szakiparos-mesterek és azok szövetkezetei előnyben részesitendők.

6. Egyébként egyenlő feltételek vagy nem lényeges árkülönbözet mellett előny adandó hazai gyárosok vagy iparosmestereknek, kik gyáruk, műhelyük berendezésénél a czikk vagy munkálat teljesitéséhez szükséges gépek és eszközök, valamint a gyártási anyagok beszerzésénél a *hazai* termelés, illetve a hazai ipar termékeit maguk is előnyben részesitik, *munkásjóléti* intézmények létesitése körül kiváló érdemeket szereztek a szakmabeli munkaadók és munkások többsége által alakitott és kormányhatóságilag jóváhagyott alapszabálylyal működő szervezetek által egyértelmüleg elfogadott és életbeléptetett munkafeltételeket magukra kötelezőnek elismerik és ezt igazolják.

7. Egyenlő feltételek mellett előny adandó azon hazai gyárosok vagy iparosoknak, kik az illető czikk vagy munkálat *specziális gyártói vagy készitői.*

8. *Fővállalkozóknak**) különböző iparágak (mesterségek) köréhez tartozó *szállitások* az esetben, ha hazai iparos, gyáros, vagy hazai gyártmányt ajánló hazai kereskedő az ugyanazon iparág (mesterség) köréhez tartozó iparcikkekre versenyképes ajánlatot tett, épen nem itélhetők oda. *Ipari munkálatok* pedig fővállalkozóknak csak akkor itélhetők oda, ha az egyes munkanemekre hazai iparos vagy gyáros nem pályázott, vagy ezek árajánlatai együttvéve igen lényeges árkülönbözetet mutatnak a vállalat végösszegében, — továbbá odaitélhetők uj vasutvonal, közcsatorna, kikötő és általában

*) Fővállalkozó az, ki különböző iparágakat (mesterségeket) érdeklő szállitásokra vagy munkálatokra tesz együttesen (L. 16. §. 2. pont) vagy külön-külön ajánlatot. (Pl. ugyanazon vállalkozó tenne együttesen, vagy külön-külön ajánlatot a szolgaruhákra, a kőszénre, a papirosra, az irónra stbire.)

vizépitkezések, nemkülönben ut- és hidépitések oly esetekben, midőn a *gyors, egységes és gazdaságos lebonyolitás* nagy sulylyal esik mérlegbe és ez a munkanemek szerinti kiadás mellett, a beérkezett *ajánlatokból itélve*, nem biztositható. Ily esetben is csak olyan fővállalkozóknak itélhető oda a szállitás vagy munkálat, kik az alvállalkozókat ajánlatukban megnevezik és ha ez nem lehetséges, ennek elmulasztását elfogadhatóan megokolják, továbbá kik az alvállalkozók (iparosok) és munkásokkal szemben elvállalandó kötelezettségek teljesitése tekintetében elegendő erkölcsi és anyagi biztositékot nyujtanak és feljogositják a hivatalt, hogy az alvállalkozók (iparosok) a művezetők és munkásoknak igazoltan kiérdemelt keresetét vagy bérét, szükség esetén, a fővállalkozó kereseti összegeinek terhére folyósithassa. (L. 54. §-t is.)

9. A mennyiben valamely nagyobb értékü szállitás vagy munkálatra nézve a hatóság a megosztást lehetségesnek itélte (L. 7. §. 2., 4. p. is.) és már a versenytárgyalási hirdetésben (ajánlati felhivásban) jelezte, hogy az *odaitélés esetleg vagy mindenesetre megosztva fog történni* (L. 16. §. 12. p.), es esetben feltéve, hogy több hazai iparos vagy gyáros azonos minőség és nem lényegesen eltérő árak mellett tett ajánlatot, a szállitás vagy munkálat közöttük szállitóképességük és megbizhatóságukhoz képest megosztható. Ha a hatóság a beérkezett ajánlatok alapján a megosztást elhatározza és az árak közt lényeges eltérés van, a legolcsóbb ajánlattevő áraival a többi pályázót megkinálhatja s ha azok ez árakat elfogadni nem hajlandók, jogában áll az egész szállitást vagy munkálatot az egészre ajánlatot tett legolcsóbb ajánlattevőnél biztositani. Ha azonban ez nem képes az egész mennyiséget szállitani, vagy az egész munkálatot teljesiteni, akkor a fenmaradó hányadok szállitása a hozzá legközelebb álló legolcsóbb ajánlattevők sorrendjében szállitóképességük teljes mérvének kihasználása mellett itélhető oda. (L. 30. §.)

10. Oly szállitás vagy munka, melynél a versenytárgyalási hirdetmény vagy ajánlati felhivás értelmé-

ben kivételesen (L. 11. §.) a terveket is maguk az ajánlattevők készitik, annak itélendő oda, ki — a tervekből itélve — a kiirt szállitást vagy munkát műszakilag helyesen és viszonylag legjutányosabban fogja teljesiteni.

11. Ha netán valamely vállalkozó a hivatalnak a kiirási műveletet megelőzőleg valamely előmunkálatot (tervet stb.) teljesitett, e czimen az odaitélésnél semmiféle előnyben nem részesithető.

12. *Emberbaráti intézetek* foglalkoztató műhelyei által tett ajánlatok ily műhelyekben háziiparszerüleg készitett czikkek szállitására egyébként egyenlő feltételek mellett előnyben részesitendők.

13. Ha az odaitélési eljárás alkalmával ugyszintén akkor is, ha valamely czikk vagy munkálat szabad kézből adatott ki és valamely iparczikk kézi bevásárlás utján szereztetett be, kétség merül fel az iránt, hogy valamely czikket vagy munkálatot hazai iparos vagy gyáros készit, teljesit, készithet vagy teljesithet-e, akkor előzetes tájékozásért a *m. kir. kereskedelmi muzeum igazgatóságához kell fordulni*, mely a hazai beszerzési forrásokat rendszeresen nyilvántartja.

14. *Ha az odaitélési eljárás alkalmával az előzetes tájékozás után is az tünnék ki, hogy a szállitást vagy munkálatot egészben vagy részben külföldi gyár vagy ipartelep termékével kell fedezni*, illetőleg külföldi vállalkozó utján, avagy első sorban külföldi műszaki és munkaerőkkel, külföldről behozandó uj gépek, eszközök és berendezési tárgyak segitségével — egyes gyártási folyamatoknak külföldön leendő eszközlésével kell beszerezni, illetve teljesiteni, — ugy ehhez, illetőleg ezek egyike vagy másikának megengedéséhez odaitélés előtt az 1907. évi III. törvényczikk 13. §-a értelmében *feltétlenül az illetékes minister felhatalmazása kérendő ki.*

Az illetékes minister a felhatalmazás, illetve a hazai származásra vonatkozó törvényes kötelezettség alól leendő felmentés megadása vagy meg nem adása felett a kereskedelemügyi minister hozzájárulásával határoz és elhatározásáról — az alárendelt hatóság mel-

lett — értesiti a kereskedelemügyi ministert is, ki az ilyen, nemkülönben a saját tárczájára nézve megadott felmentéseket is, — nyomban közli a m. kir. kereskedelmi muzeum igazgatóságával.

15. Ha valamely szállitásnak egészben vagy részben *külföldi* gyár vagy ipartelep termékével leendő fedezésére a kereskedelemügyi minister vagy az ő hozzájárulásával az illetékes minister *felhatalmazást adott, az ilyen szállitás odaitélésénél a hazai kereskedők ajánlatai egyenlő feltételek mellett előnyben részesitendők.*

16. Az a körülmény, hogy valamely ajánlott czikk vagy munkálat a versenytárgyalási hirdetményben vagy ajánlati felhivásban emlitett mintával, szabványnyal, formával szerkezettel, rendszerrel meg nem egyezik, ha egyébként a célnak megfelel, egymagában a hazai gyártmányok mellőzésére okul nem szolgálhat. Kivétel tehető ez elv alól a m. kir. honvédség, csendőrség és méneskari legénység részére történt szállitásnál, melyeknél az előirt mintáktól eltérni nem lehet.

17. Ócska anyagok odaitélésénél — egyenlő vagy nem lényegesen eltérő árak mellett – előnyben részesitendők ez anyagokat feldolgozó iparosmesterek, gyárosok, ipari szövetkezetek, háziiparérdekképviseletek és háziipari vállalatok. (L. 9. §-t is.)

30. §.

A versenytárgyalás folyamán, vagy az odaitélés iránt folyó tárgyalások alatt, vagy azokat követőleg *az ajánlattevőkkel, vagy azok egyikével engedmények elnyerése iránt alkudozásba, vagy a többi ajánlattevővel szemben az egyenlő elbánás elvét sértő tárgyalásba bocsátkozni nem szabad.*

A versenytárgyalást követőleg mindazonáltal kivételesen feltétlenül meg van engedve a tárgyalás a következő esetekben:

1. *Szállitásoknál* tárgyalni lehet: a legolcsóbb ajánlattevővel az iránt, hogy az általa felajánlott egységár mellett az ajánlottnál nagyobb, de a kiirt meny-

nyiséget, illetve az ingási %-ot meg nem haladható mennyiséget szállitson.

2. *Ugy szállitások, mint munkálatoknál* tárgyalni lehet *a)* a legalacsonyabb árajánlat benyujtójával az iránt, hogy megindokolja kivételesen alacsony árajánlatát, mely a hatóság nézete szerint és figyelemmel a többi árajánlatra is, a szállitás vagy munkálat értékével nem látszik arányban állani (L. 28. §. *g)* pont); *b)* oly esetekben, midőn a hatóság a szállitást vagy munkálatot több érdekelt közt *megosztva* kivánja biztositani (l. 29. §. 9. p.), az összes többi pályázókkal az iránt, hogy fogadják el a legelőnyösebb ajánlattevő árait és megfelelő részletszállitást.

31. §.

A szállitás vagy munkálat az ajánlattevők egyikének, avagy a megosztás esetén többnek a versenytárgyalási eredmények alapján rendszerint ténylegesen odaitélendő. Kivétel teendő oly esetekben, midőn összebeszélésnek ismérvei látszanak fenforogni (L. 7. §. 3. p,); midőn az árak általában, avagy az illető czikk vagy munka eddigi áraihoz vagy piaczi árakhoz viszonyitva, feltünően magasak; továbbá midőn — az árak magasságára tekintet nélkül — a beérkezett ajánlatok alapján a szállitás vagy munkálat a költségvetési hitel keretében arra előirányzott összegért nem lesz teljesithető.

Ily esetekben, ugyszintén akkor is, ha ajánlatok egyáltalán nem érkeztek be, vagy a nyertes ajánlattevő a szerződés aláirása előtt visszalépett, szükség esetén — ha erre az illetékes minister, a kereskedelemügyi minister hozzájárulásával előzetesen engedélyt adott — *a külföldi verseny bevonásával, még pedig korlátolt versenytárgyalás utján* s ha ez se vezet eredményre, kézi bevásárlás utján, illetve szabad kézből biztositandó a szükséglet vagy munkálat. Ha ily esetekben a hazai ajánlattevők ajánlata lényegesen drágább a külföldi czégek ajánlatánál, ugy ez utóbbiak ajánlata ujabb ministeri engedély kikérése nélkül elfogadható.

32. §.

Az odaitélésre vonatkozólag a jelen fejezetben foglalt határozmányok megsértése miatt emelt *panaszt* annál a ministernél kell benyujtani, kinek alantas hivatala a szabálysértést elkövette. Az ilyen panaszt, melynek halasztó hatálya nincs, a minister saját hatáskörében végérvényesen dönti el és ha kivánatosnak találja, *az eljárást és az odaitélést meg is semmisitheti.* (L. 17. §. *d)* pont is.)

33. §.

A jelen fejezetben foglalt összes elvek egyébként ugy a korlátolt versenytárgyalásnál, mint szabad kézből való kiadásnál, illetve kézi bevásárlásoknál is megfelelően követendők. Kézi bevásárlások alkalmával azon hazai kereskedők, kik hazai iparosok vagy gyárosok termékeit állandóan raktáron tartják, azon hazai — esetleg külföldi — iparosok vagy gyárosok nevét (czégét), telephelyét, kiktől az eladott árukat közvetlenül vagy nagykereskedők közvetitésével vásárolták, ismerik és ez adatokat a vonatkozó számlán a valósághoz hiven följegyezni hajlandók egyébként egyenlő feltételek és nem lényeges árkülönbözet mellett előnyben részesitendők. (L. 8. §. 15. p. és 47. és 65. §.)

34. §.

Minden végérvényes odaitélésről — (versenytárgyalási eredményről) — legkésőbb 15 nap alatt — a 2. minta szerinti *kimutatás* küldendő be a «Közszállitási Értesitő» szerkesztőségéhez (Budapest, Kereskedelemügyi ministerium).

VI. Szerződéskötés.

35. §.

A kiirási művelettel egyidejüleg késziti vagy készitteti el a kiiró hivatal a szerződés (kötlevél) tervezetét (vázát) is (L. 11. §.)

A szállitás vagy munkálat végérvényesen odaitéltetvén, a nyertes ajánlattevő legkésőbb 8 nap alatt (L. 27. §.) felhivandó, hogy a felhivás vételétől számitott *8 nap alatt az előirt biztositékot tegye le, illetőleg ha bánatpénzt tett le*, azt, a mennyiben szükséges, a biztositék magasságáig egészitse ki és a szerződést ugyanez időn belül irja alá.

Ha az ajánlattevő a kitüzött határidőig ezeknek csak egyikét is meg nem tenné, a vállalatra vonatkozó igényét elveszti és vele szemben a szállitási vagy munkafeltételek idevágó határozmányai (17. §. *e)* pont) alkalmazandók. Az ily esetben visszatartott bánatpénz, illetve annak fenmaradt részösszege a szállitási vagy munkafeltételekben megjelölt alapba utalandó be.

A) A szerződések alakja.

36. §.

Szabad kézből (kézi bevásárlás utján) kiadott szállitás vagy munkálatra, hol az összérték vagy az évi érték, ugyanazon iparág (mesterséges) köréhez tartozó iparczikk vagy munkanemenként *2000 K-t meg nem halad*, nem kell irásbeli szerződést kötni. Gondoskodni kell azonban, hogy a szerződéses jogügylet létrejöttéről bizonyiték (feljegyzés, számla vagy két tanu stb.) álljon rendelkezésre.

Mellőzhető az ajánlat elfogadása által különben is létrejött szerződésnek külön okiratba foglalása *10.000 K értékig* nyilt vagy korlátolt versenytárgyalás utján biztositott szállitások vagy munkálatoknál is, ha a szerződési viszony oly egyszerü, hogy a lényeges szerződési feltételek levélbe, megrendelő levélbe, illetve kötlevélbe, jegyzőkönyvbe, esetleg táviratba befoglalhatók, vagy a benyujtott ajánlatra vezetett elfogadási záradékkal teljesen rendezhetők. Ez értékhatár állami üzemeknél, a mennyiben e szabályzat rendelkezései alá tartoznak (L. 1. §. *a)* pont) *50.000 koronáig emelhető.* Az illetékes minister értékhatárra tekintet nélkül mellőzheti a szer-

ződésnek külön okiratba foglalását akkor, midőn *halaszthatlan sürgősség* esete forogván fenn, a szállitás vagy munkálat szabad kézből adatott ki. (L. 8. §. 5. p.) Mindezen esetekben azonban a vonatkozó irat, illetve annak hivatalos másolata okmányszerüen megőrzendő és a szállitási vagy munkafeltételeknek a hazai ipar igénybevételére vonatkozó határozmányai (l. 17. §. *a), b), c)* pont), figyelemmel az 1907. évi III. t.-czikk 13., 14., 15. §-aira, az igy szerződött vállalkozókkal szemben is érvényesitendők.

A fent elősoroltaktól eltekintve — minden egyéb esetben okmányszerüen kiállitott szerződés kötendő, melyet a szállitást kiiró hivatal illetékes közegének és a vállalkozónak, vagy közjegyzői okirattal, illetőleg czégjegyzési kivonattal igazolt meghatalmazottjának két tanu előtt sajátkezüleg kell aláirni. Ha a vállalkozó bejegyzett czég, az aláiráskor a czégjegyzés hiteles kivonata és a hiteles czimpéldány is bemutatandó, az aláirás czégszerüsége, illetve azonossága megállapitandó, ennek megtörténte a szerződésen feljegyzendő és a bemutatott ezen okmányok a vállalkozónak visszaadandók. Ha a vállalkozó irni nem tud, kézvonással kell a szerződést jegyeznie, a tanuk egyike irja le a vállalkozó nevét és e tanu magát a vállalkozó névirójaként is aláirja.

Az aláirásnak közjegyzői hitelesitése vagy a szerződésnek közjegyzői okiratba foglalása csak az esetben szükséges, ha azt törvény vagy felsőbb hatóság rendelete kifejezetten előirja.

Ha a szerződési ügylet felsőbb hatósági jóváhagyást igényel, kifejezetten felemlitendő, hogy az a vállalkozóra az aláirás után azonnal, az államkincstárra nézve pedig csakis a jóváhagyás megtörténtével kötelező.

37. §.

A végből, hogy a 10.000 korona értéket képviselő, vagy azt meghaladó szállitás vagy munkálatra vonatkozó és külön okiratba foglalt szerződés a jogi szempontból hozzáfüzhető követelményeknek minden inirány-

ban megfeleljen, — feltéve, — hogy a szerződést nem maga a m. kir. kincstári jogügyek igazgatósága készitette, — az 1897:XX. t.-czikk 40. §-a értelmében — aláirás, illetve felsőbb jóváhagyás előtt *a m. kir. kincstári jogügyek igazgatóságával is közlendő* a végből, hogy a szerződésben kitüzött feltételekre nézve különös tekintettel a lekötött biztositékokra is, jogi szempontból véleményt adjon. — Ugyane szerződéseknek jogi elbirálást igénylő lényeges módositása vagy felbontása, ugyszintén a rajtuk alapuló követelések törlésének elrendelése esetén a nevezett hivatal szintén meghallgatandó.

Oly szerződéseknél, melyek a tárgy és alapfeltételek hasonlósága miatt egyenlő jogi szempont alá esnek, megbirálás végett csak az abban történt változtatás közlendő a jogügyek igazgatóságával. — Kivételt képeznek e szabályok alól az igazságügyi m. kir. ministerium és a közalapitványi kir. ügyigazgatóság, melyeknél a szerződéseknek jogi szempontból való felülvizsgálása külön jogügyi osztály feladatát képezi.

Ha a vállalkozó a szerződés nyelvét nem érti, ugy az neki a tanuk által megmagyarázandó és hogy ez megtörtént, a szerződésen a tanuk által igazolandó.

38. §.

A szerződésben az annak kiegészitő részét képező mellékletek felsorolandók, — hacsak lehetséges — a szerződéssel egybefüzendők s a füzőzsinór két vége a kiiró hivatal pecsétjével zárandó le. A szerződéshez nem füzhető mellékleteken megjelölendő, hogy mely szerződésnek mellékleteit képezik. A mellékleteket és pedig ugy a szerződéshez füzötteket, mint a hozzá nem füzhetőket mindkét fél két tanu előttemezése mellett ugyanugy aláirja, mint magát a szerződést.

39. §.

A szerződés első eredeti példányának első ive az illetéki dijjegyzék 9. tétele értelmében, — a jogügy-

lettel járó és a jelen szabályzat 42. §. 14. pontja értelmében lerovandó fokozatos illetéktől eltekintve, — külön 1 koronás okirati bélyeg alá nem esik, az első példány többi ive*) azonban, ideértve a szerződés kiegészitő részét képező iratokat is (költségvetés, egységárjegyzék, tervek stb.), valamint a többi példány minden ive az illetéki dijjegyzék 50. tétele értelmében ivenkint 1 koronás ivbélyeggel, illetőleg ha a jogügylettől járó fokozatos illeték 1 koronánál csekélyebb, ugy a megfelelő csekélyebb értékü bélyeggel látandók el. A szerződésnek a hivatal által kiállitott és kivánatra a félnek kiadott *második eredeti* példánya *bélyegmentes*. Ha azonban netán kettőnél több eredeti példány állittatik ki, ugy a *harmadik és következő* példányok a fent megjelölt *ivbélyeggel* látandók el.

Rendszerint különben a szerződés egy eredeti példányban állitandó ki, mely a hivatal őrizetében marad. A félnek — kivánságára és költségére — egy eredeti bélyegmentes példány, vagy e helyett egy hiteles vagy egyszerü másolat kiadandó. Az egyszerü (nem hitelesitett) másolat bélyegmentes.

40. §.

Áthuzásnak, törlésnek, vakarásnak, utólagos bejegyzésnek a szerződésekben rendszerint nincs helye.

Ha mégis előfordul, ugy a szélen, vagy egy pótpontban mindkét szerződő fél aláirásával elismerendő, hogy azok tudtukkal történtek.

Ugy a szerződés, mint a mellékletek oldalai folyó számokkal látandók el.

---

*) A bélyegköteles iratokhoz használandó papiriv szabályszerü nagysága 1750 négyszög centiméter térmértéket meg nem haladhat.

Ha az okirat vagy iromány ezen szabályszerü térmértéket meghaladná, ivenkint a szabályszerü bélyegilletek rendszerint kétszeresen fizetendő, a mennyiben az egyszeres bélyegilleték 1 koronánál; azon esetben pedig, a hol az ennyi vagy több, a szabályszerü bélyegilletéken kivül 1 korona fizetendő. (Bélyeg- és ill. szab. 44. §.)

B) A szerződések tartalma.

41. §.

A szerződés röviden és világosan szövegezendő. Az általános és különleges szállitási vagy munkafeltételek vagy az ezeket tartalmazó hirdetés (ajánlati felhivás, l. 19. §.), valamint maga a versenytárgyalási jegyzőkönyv mellől elveendő eredeti ajánlat *mindenkor a szerződés kiegészitő részét képezik* és a szerződésbe általános kellékeken (felek, tárgy, vállalati főösszeg, beszerzési források, kölcsönös elfogadó nyilatkozat, utalás a mellékletekre, vitás esetek eldöntése) kivül csakis a szállitási vagy munkafeltételektől netán a viszonyok szerint indokoltan eltérő, de a jelen szabályokba nem ütköző határozmányok veendők fel.

42. §.

A szerződésben általában a következő lényegesebb pontok foglalnak helyet: *a mennyiben azokat már a 41. §-ban megjelölt mellékletek nem tartalmaznák.**)*

1. A szerződő felek neve és a vállalkozó lakhelye. (Község, kerület, utcza, házszám.)

2. A szállitandó tárgy vagy teljesitendő munkálat helye, mennyisége és minőségének pontos megjelölése, az egységárak, a vállalati főösszeg (árengedményes versenytárgyalásnál csak a vállalati főösszeg, illetve az árengedmény vagy ártöbblet %-a), az ingási % (l. 16. §. 2. p.), utalással esetleg a szerződési mellékletekre (czikkek vagy munkálatok jegyzéke, költségvetés, egységárjegyzék, tervek, minták stb.).

3. A beszerzési forrásra vonatkozó kötelezettség a hirdetésben (ajánlati felhivásban) a szállitási vagy munkafeltételekben és az ajánlatban foglaltaknak megfelelően (L. 16. §. 11. pont, 17. §. *a)*, *b)*, *c)* pont, 18. §. *b)* pont.)

**) Ez az eset állhat elő például 2000 K összértéket vagy évi értéket meghaladó oly szállitás vagy munkálatnál, mely szabad kézből adatott ki. (L. 8. §.) Ily esetben ugyanis a feltételek a vállalkozóval rendszerint szabad alaku utján állapittatnak meg és mindjárt magába a szerződésbe foglaltatnak be.

Ha a vállalkozó a szállitandó czikket maga késziti, gyártja, vagy a munkálatot egészben vagy részben saját műhelye, gyára alkalmazottai utján teljesiti, ugy feltéve, hogy ez már az ajánlatban meg nem történt, — a szerződésben ez emlitendő fel. Ezenkivül abban az esetben, ha ezt már ajánlatában meg nem tette volna (l. 18. §. *b)* pont), illetve a szerződésben meg nem nevezhetné, a szerződésben kötelezettséget kell vállalnia az iránt, hogy az első szállitási részlet beszállitását, vagy a munkálat megkezdését megelőzőleg legalább 15 nappal — a szerződésben összeg szerint megállapitandó, de az összérték, illetve évi érték 10%-át meg nem haladható kötbér terhe alatt — tartozik a hatóságnak bejelenteni azon hazai termelő vagy gyáros, iparos szövetkezet (alkalmi egyesülés) nevét (czégét), foglalkozását és telephelyét, kitől vagy melytől a szállitás vagy mnnkához szükséges gyártási, illetve munkaanyagokat (nyersanyag, félgyártmány, kész iparczikk) — esetleg az e czélra beszerzendő uj gépeket, eszközöket és berendezési tárgyakat beszerezte vagy beszerezni fogja. A kötbér a földmivelésügyi ministeri tárcza alá tartozó szállitások és munkálatok kivételével — a melyeknél az a szállitási (munka-) feltételekben, illetve a szerződésben megjelölendő alap javára, illetve czélra fordittatik — az ipari és kereskedelmi alap javára esik.

Ha a vállalkozó a czikket nem maga késziti, gyártja, a munkálatot, illetve az egyes munkanemeket nem, vagy nem egészen saját műhelye, gyára, alkalmazottai utján, hanem egészben vagy részben más iparosok vagy gyárosok igénybevételével teljesiti, ugy feltéve, hogy az általa igénybeveendő hazai gyáros vagy iparos nevét (czégét), foglalkozását és telephelyét már az ajánlatban meg nem nevezte volna, illetve a szerződésben meg nem nevezhetné (l. 18. §. *b)* pont), a szerződésben csupán azt tartozik kijelenteni, hogy hazai műhely vagy gyártelep termékeit fogja szállitani, illetőleg a munkálatot hazai ipar- vagy gyártelep, illetve hazai és pedig első sorban magyar honos műszaki és munkaerők utján fogja-e egészben vagy részben s mily részben teljesi-

teni? Az ilyen vállalkozóval szemben is kikötendő azonban, hogy — a szerződésben összeg szerint megállapitandó, de az összérték, illetve évi érték 10%-át meg nem haladható kötbér terhe mellett — tartózik az első szállitási részlet beszállitását vagy a munkálat megkezdését megelőzőleg legalább 15 nappal bejelenteni azon hazai gyáros, iparos, szövetkezet (alkalmi egyesülés) nevét (czégét), foglalkozását és telephelyét, kitől vagy melytől a czikket beszerezte vagy beszerezni fogja, illetve a ki vagy a mely a munkálatot lehetőleg hazai termelésü, gyártásu anyagokból, első sorban hazai műszaki és munkaerőkkel előállitani fogja. A kötbér a földmivelésügyi ministeri tárcza alá tartozó szállitások és munkálatok kivételével — a melyeknél az a szállitási (munka-) feltételekben, illetve a szerződésben megjelölendő alap javára, illetve czélra fordittatik — az ipari és kereskedelmi alap javára esik.

A hivatal a fentjelzett 15 napos határidőket rendkivül sürgős esetekben és — a dolog természete szerint — oly esetekben, midőn maga a szállitás vagy munka 15 napnál rövidebb idő alatt teljesitendő, megröviditheti. Ily esetekben is az anyagok, a czikkek, a munkálatok előállitói, illetve tényleges teljesitőinek nevét (czégét) és telephelyét a vállalkozó a hivatalnak legkésőbben a szállitás vagy munkálat *megkezdésekor*, a fent kikötött kötbér terhe mellett, feltétlenül bejelenteni tartozik.

Ha valamely áru *teljes* előállitásához (l. 4. §.) szükséges gyártási folyamatok egyike vagy másika az illetékes minister engedélyével *külföldön* eszközölhető, avagy maga az áru- vagy az ahhoz való nyers anyag, félgyártmány vagy kész czikk ugyanily engedély mellett külföldi gyár vagy ipartelep terméke lehet, végül, ha valamely szállitás vagy munkálat ugyanily engedélylyel külföldről beszerzendő uj gépek, eszközök, berendezési tárgyakkal, első sorban vagy kizárólag külföldi műszaki és munkaerők igénybevételével teljesithető, a szerződésben mindez, a vonatkozó ministeri rendelet számára és keltére hivatkozással felemlitendő.

Ily esetekben a jelen 3. pont első, második és harmadik bekezdésében foglalt határozmányok a szerződésbe (feltételekbe) az ily engedély hatálya alá eső beszerzések vagy munkálatokat illetőleg, nem veendők fel.

A szerződő hivatal a vállalkozóknak a beszerzési források közelebbi megjelölésére vonatkozó s a szerződést kiegészitő ezen bejelentéseit, mihelyt az tudomásra jut, azonnal, de legkésőbb a bejelentés beérkezésétől számitott 8 (nyolcz) nap alatt a m. kir. kereskedelmi muzeum igazgatóságával közölni tartozik. (L. 69. §.) Épitkezéseknél csak a jelen szabályzat 5. alatti mellékletet képező kimutatás 4-ik jegyzetében emlitett czikkek beszerzési forrása jelentendő be az emlitett módokon.

Ha vállalkozó, ki ily módon bizonyos hazai gyárat vagy iptartelepet, vagy több ilyet a másik szerződő félnek bejelentett és a szerződés tartama alatt más, bár szintén hazai gyár vagy iparteleppel, vagy több ilyennel lépne üzleti összeköttetésbe, erről a hivatalt az üzlet megkötésétől, — az pedig a m. kir. kereskedelmi muzeum igazgatóságát a bejelentés beérkeztétől számitott legkésőbb 8 (nyolcz) napon belül értesiteni tartozik. Külföldi gyár vagy iparteleppel a szerződés tartama alatt az illető szállitás vagy munkálatra nézve csak az illetékes minister felhatalmazásával szabad megállapodásra lépni. E felhatalmazást az illetékes minister a kereskedelemügyi ministerrel egyetértve adja meg.

Az ily felhatalmazás, helyesebben a hazai ipar igénybevételére vonatkozó törvényes kötelezettség alól leendő felmentés megadásáról az illetékes minister az érdekelt hatóság mellett mindenkor azonnal értesiti a kereskedelemügyi ministert is, ki a m. kir. kereskedelmi muzeum igazgatóságát, illetőleg a m. kir. vasuti és hajózási főfelügyelőséget nyomban tájékoztatja.

4. Az a határozmány, hogy a vállalkozóval szemben fentartatik az ellenőrzés joga abban az irányban is, vajjon a szállitott czikk vagy teljesitendő munkálat

származás tekintetében megfelel-e az ajánlatban megigért, illetve a szerződésben vállalt kötelezettségeknek, és hogyha ezen kötelezettségeknek avagy azok egyike vagy másikának a szállitó vagy vállalkozó pontosan eleget nem tesz, és azok áthágását a kereskedelmi muzeum, illetve a m. kir. kereskedelemügyi minister ellenőrző közegei állapitják meg, — a hatóság választásától függ, miszerint a szerződést — a vállalkozó előzetes értesitése mellett — birói közbenjárás nélkül felbontsa, és e mellett a szállitást a vállalkozó terhére és veszélyére más módon biztositsa, vagy pedig, hogy a szerződésben százalék szerint meghatározandó, de a szállitás vagy munkálat összértékének, esetleg évi értékének 20%-át meg nem haladható kötbér megfizetését, e mellett a szerződés teljesitését követelje. A kötbér a földmivelésügyi ministeri tárcza alá tartozó szállitások és munkálatok kivételével — a melyeknél az a szállitási, (munka-) feltételekben, illetve a szerződésben megjelölendő alap javára, illetve czélra fordittatik — az ipari és kereskedelmi alap javára esik. Felveendő továbbá az is, hogy az 1907. évi III. t.-cz. 15. §-a értelmében e kötelezettségek, avagy azok egyike vagy másikának kijátszása által elkövetett és beigazolt visszaélés esetén az illetékes minister a vállalkozót a kizárási jog körébe eső ipari szállitások és munkálatokból végleg vagy meghatározott időre kizárhatja. (L. 56., 57. §§.)

5. A szállitás vagy munka megkezdésének és befejezésének határidői, esetleg közbeeső határidők. *Ha a vállalkozó igazolja, hogy a határidő vagy a határidők be nem tarthatását (késedelem) oly esemény okozta, melyet ő elő nem idézett és az eset körülményeihez képest, üzlete fennállásának veszélyeztetése nélkül elháritani képes nem volt (vismajor), — ugy a határidő, vagy a határidők meghosszabbitására van igénye.* A meghosszabitás iránt benyujtott kérelem, illetőleg a meghosszabbitás mérve felett mindenkor az illetékes minister határoz, ki oly esetekben, midőn a vállalkozó hazai iparos, gyáros, vagy kereskedő, — *és a késedelem a vállalkozó mun-*

kásai által előidézett sztrájk vagy bojkottra vihető vissza, — a minister azonban a meghosszabitásra elegendő okot fenforogni nem lát — végleges döntés előtt a kereskedelemügyi ministert is meghallgatja. Határidő-meghosszabbitásként lehetőleg másfélszerese adandó az elveszett időnek.

Iparczikkek szállitásánál a szállitási határidők pontos betarthatása érdekében a vállalkozók a szállitási vagy munkafeltételekben megjelölendő alap javára eső, de a szerződésszerü évi szükséglet értékének 10%-át meg nem haladható kötbér terhe alatt bizonyos készlet tartására is kötelezhetők.

Készlettartás csak komoly szükség esetén s a szükséglet által indokolt mértékig köthető ki. Köztudomás szerint másutt is könnyü szerrel megszerezhető czikkeknél készlettartás kikötése mellőzendő.

A szerződésszerü évi szükséglet mennyiségének 20%-ánál magasabb készlet tartása ki nem köthető. (L. 44. § is.) Kiveendők a szabály alól a honvédségi szükségletek, melyeknél mozgósitás esetére magasabb % is köthető.

Munkálatoknál (épitkezéseknél), ha a befejezési határidő bizonyos számu munkanapokban van megállapitva, e határidő mindenkor a munkahely átadásának időpontjától számitandó. Kivételt képeznek az olyan munkálatok, a melyekre vonatkozólag a netán *kivételesen* (l. 13. § *b*) pont) a vállalkozó által készitendő, részletes tervek még jóváhagyást igényelnek. Ezen munkálatoknál ugyanis a tervek benyujtására is határidő állapitandó meg és a munkálat elvégzésére megszabott idő, a tervek jóváhagyására vonatkozó értesités kézbesitésétől számitandó.

A határidők be nem tartása esetén a vállalkozónak ujabb határidő kitüzése mellett tudtára adandó, hogy ennek következtében a szállitási vagy munkafeltételekben kijelölt alap javára eső kötbért kell majd fizetnie.

E kötbér a késedelem minden napja után szállitásoknál a hátralékos szállitás értékének, esetleg évi

értékének, — a munkálatoknál a vállalt munkálat (épitkezés) egész értékének bizonyos százalékában rovandó ki, esetleg napok szerint fix összegben is kiróható, — de együttesen az emlitett értékek 10%-át meg nem haladhatja.

Ha e határ eléretett, a kötbér a kereseti összegből, szükség esetén a biztositékból levonandó és a hátralékos szállitás vagy munkálatra nézve az ügylet megszüntnek tekinthető, jogositva lévén a hivatal a hátralékos szállitást vagy munkálatot az esetleges ártöbblet tekintetében a vállalkozó terhe és veszélyére bárki által és bármely áron teljesiteni vagy teljesittetni.

A hazai származásra vonatkozó kötelezettség áthágása czimén kirótt kötbéreket egészben vagy részben csak az illetékes minister engedheti el.

6. Rendelkezések az iránt, hogy a szállitások és munkálatok hol, mikor, mily módon vétetnek át, a vállalkozó meddig és mily mérvben marad szavatos, a fizetések hol, mikor, mily hányadokban teljesitendők.

7. Rendelkezések az iránt, hogy a szerződő fél kötelezettségeit másra átruházhatja-e, s ha igen, mily feltételek alatt?

8. Határozmányok a *biztosíték* (óvadék, cautio) nagyságára és azon módozatokra nézve, melyek mellett az visszaszolgáltatható.

A biztositék oly áruk szállitásánál, vagy olyan munkálatoknál, melyek gyakori árhullámzásoknak alávetve nincsenek s a szerződés 3 évnél nem hosszabb időre szól, a szerződési összeg vagy évi összeg 5%-ánál, 3 évnél hosszabb időre szerződésileg biztositott bármily áruk vagy munkálatoknál, ugyszintén árhullámzásnak kitett áruk és munkálatoknál, még ha 3 évnél rövidebb időre biztosittatnak is, ugyanezen összeg 10%-ánál magasabb nem lehet.

Ha a fenti kulcs szerint leteendő biztositék öszszege 200 koronát el nem ér, vagy a szerződéses öszszeg 5000 koronát meg nem halad, a biztositék letétele elengedhető oly esetben, ha a vállalkozó, kézműiparos (kisiparos) mester. — (L. 16. § 6. p. is.) Ha a

biztositék összege 2000 koronát meg nem halad, ugy az a részletekben kifizetendő kereseti összegből, illetőleg — jótálláshoz kötött szállitások és munkáknál — a végjárandóságból történő levonás utján is letehető. E mód alkalmazható nagyobb összegü biztositékoknál is, az esetben, ha kisipari szövetkezetek, vagy háziipari érdekképviseletek az iránt kellően indokolt kérelmet terjesztenek elő.

A szerződésbe, illetve a feltételekbe mindenesetre felveendő, hogy vállalkozó a megrendelőt feljogositja, miszerint biztositékából magát minden szerződéses követelésre nézve birói közbenjárás nélkül kielégithesse, és hogy a vállalkozó bármily okból megcsorbitott biztositékát az eredeti magasságra kiegésziteni, illetve türni tartozik, hogy szükség esetén a másik szerződő fél a biztositékot az esedékes fizetési részletekből kiegészithesse.

Ha a megcsonkitott biztositékot vállalkozó ki nem egésziti s az esedékes fizetési részletekből annak kiegészitése ki nem telnék, a hivatal jogositva van a szerződést legott megszüntetni, és a szállitást vagy munkálatot, esetleg a vállalkozó terhére és veszélyére mással teljesittetni.

A biztositék készpénzben vagy óvadékképes magyar értékpapirokban teendő le. A készpénzben letett biztositék után kamat nem jár; de az ilyen biztositék óvadékképes értékpapirokkal kicserélhető. Az értékpapirok kamatszelvényei esedékességük időpontjában a vállalkozónak kivánatra kiadandók, feltéve, hogy a letét letiltva nincs.

Biztositékul legfeljebb 10.000 K erejéig és legfeljebb egy évre terjedő ügyleteknél azon hazai pénzintézetek betétkönyvei is elfogadhatók, melyeknek értékpapirjait a pénzügyminister biztositék-képeseknek elismerte, feltéve, hogy a pénzintézet igazgatósága a betétkönyvre vezetett záradékban kijelenti, hogy a könyvben levő betétösszegre kielégitési igényt nem emel és tudomásul veszi, hogy ez összeg az illető hivatallal kötendő szerződés biztositékául szolgál és e hivatal

beleegyezése nélkül ki nem fizethető. Azt, hogy biztositékul mily értékpapirok fogadhatók el, a pénzügyminister állapitja meg. Az értékpapirok a budapesti áru- és értéktőzsdén legutóbb jegyzett árfolyamon számitandók; névértéken felül azonban sohasem számithatók. Ha a vállalkozó a szállitást előbb is teljesitette, netán még letétben lévő régi biztositéka — szükség esetén megfelelő kiegészitéssel — elfogadandó. Ha az uj szállitás vagy munkálat kisebb biztositékot igényel, a különbözet vállalkozónak visszautalandó.

A biztositék kiadásának módozatait a szállitási vagy munkafeltételek kell, hogy tartalmazzák. Az utalványozási joggal már ezidőszerint is felruházott hivatalok feljogositandók, hogy a biztositékokat minden oly esetben, midőn az átvétel, illetve felülvizsgálat felsőbb jóváhagyást nem igényel, egész összegükben, oly esetekben, pedig, midőn az felsőbb jóváhagyást igényel, *legfeljebb 50%-a erejéig* kiutalhassák — számvevőség nem létében — számvevőségi fel- és ellenjegyzés nélkül is. (L. 27. §.)

Az illetékes minister e jogot a pénzügyministerrel egyetértőleg kiadandó külön rendeletben mindazon hivataloknak megadhatja, melyeknél ipari szállitások és munkálatok kiirása rendszeresen előfordul.

A biztositék kiadására nézve egyébként az alábbi elvek irányadók.

a) *Jótálláshoz nem kötött szállitásoknál és munkálatoknál:*

Az ily *szállitásoknál* a biztositék azonnal, de legkésőbb 15 nappal a szállitás teljesitése vagy az utolsó szállitási részlet szabályszerü átvétele, helyesebben az átvételi jegyzőkönyv jóváhagyását tartalmazó rendelet kézhez vétele után, az ily *munkálatoknál* pedig legkésőbb a végjárandósággal együtt utalandó ki.

b) *Jótálláshoz kötött szállitások és munkálatoknál:*

Ily *szállitásoknál* (a mennyiben *nem* munkálatokkal kapcsolatos szállitásokról van szó) a biztositék 50%-a az ideiglenes átvétel után azonnal, de legkésőbb

15 nap alatt, 50°/₀ pedig a jótállási idő lejártát követő végleges átvétel után azonnal, de legkésőbb 15 nappal az átvétel, illetve az átvételi jegyzőkönyv jóváhagyását tartalmazó rendelet kézhez vétele és az esetleg talált hiányok pótlása után kiadandó. Ily *munkálatoknál* (épitkezéseknél) ideértve a velük kapcsolatos szállitásokat is (l. 3. §), a biztositék a jótállási határidő lejártát követő *utófelülvizsgálat kedvező eredménye esetén* azonnal, de legkésőbb az utóvizsgálati jegyzőkönyv jóváhagyását tartalmazó rendelet kézhez vételétől számitott 15 nap alatt kiutalandó. A kiutaló hatóság az esetben, *ha az utófelülvizsgálatnál hiányok pótlása kivántatott*, a kiutalt biztositéki összeg tényleges felvételét e hiányok pótlásának igazolásától teheti függővé. — A hiány pótlását a vállalkozó nyugtáján az utófelülvizsgálatot teljesitett hivatalnak kell igazolnia. Az esetre, ha a hivatal a talált hiányokat, — a vállalkozóval egyetértve, avagy annak vonakodása folytán — maga, pótolja, ugy a hiányok pótlására forditott költségnek, esetleg a megállapitott hiány értékének levonásával utalandó ki a biztositék az utófelülvizsgálati jegyzőkönyv jóváhagyását tartalmazó rendelet kézhez vételétől számitott 15 nap alatt.

Az utófelülvizsgálati jegyzőkönyv szakvélemény vagy felülbirás végett más hatósághoz vagy ministeriumhoz csak az esetben tehető át, ha a felülvizsgáló szakközeg a biztositék kiadását nem javasolta.

A szerződésben, illetve a feltételekben a biztositék fokozatos visszafizetése is kiköthető, oly módon, hogy a már teljesitett és megfelelőnek talált szállitás vagy munkálaton kivül még fenmaradó szállitások vagy munkálatok értéke 5, illetve 10°/₀-ának megfelelő öszszeg maradjon csak letétben.

A felülvizsgálat és az utófelülvizsgálat időpontjáról a vállalkozó a vizsgálatot megelőzőleg legalább 8 nappal, annak eredményéről pedig a vizsgálat megejtése, illetve ha a jegyzőkönyv felsőbb jóváhagyásához van kötve, a jóváhagyást tartalmazó rendelet kézhez vételétől számitott legkésőbb 15 nap mulva értesitendő.

9. A mennyire ez egyáltalán lehetséges, azon időpontnak megjelölése, mely alatt az átvételi, illetve felülvizsgálati jegyzőkönyv jóváhagyása az átvétel vagy felülvizsgálat megtörténtétől számitva előreláthatólag be fog következni. (L. 52. §.)

10. A vitás esetek elintézésének módja, nevezetesen az illetékes biróság megnevezése esetleg a választott biróság összeállitási módja.

A választott biróság tagjai csak magyar állampolgárok lehetnek és a vállalkozóval versenyviszonyban álló vállalatok (czégek) tagjai, képviselői, alkalmazottjai vagy az emlitettek hozzátartozói sorából nem választhatók.

11. A szerződés tartama.

Nyilvános vagy korlátolt versenytárgyalás utján létesitett szerződések és kötlevelek, ide nem értve az épitkezési munkálatokra vonatkozó szerződéseket, *ha gyakori árhullámzásnak alávetett áruk vagy munkálatokra vonatkoznak, rendszerint egy, különben rendszerint 3 évre kötendők.* Ily szerződések vagy kötlevelek *3 évnél hosszabb,* de 6 éven tul nem terjedő időre rendszerint az illetékes minister által esetről-esetre, vagy egy általa jóváhagyott szabályzat keretében egyszersmindenkorra adott felhatalmazás alapján köthetők. *Hat évnél hosszabb időre szerződés* csak a ministertanács jóváhagyásával köthető. Kivételt képeznek a szabály alól a m. kir. honvédség szállitásaira vonatkozó szerződések, melyeket 10 évi időtartamra is megköthet az illetékes minister és melyeknél csak a 10 évnél hosszabb időre terjedő szerződéshez kell a ministertanács hozzájárulását kikérni.

Tiz évnél hosszabb időre terjedő kötelezettséggel járó szerződések megkötéséről egyébként a szerződés jóváhagyását követő évi költségvetés indokolásában a törvényhozásnak jelentés teendő. Az 1897. évi XX. t.-cz. 42. §-a értelmében nagyobb és hosszabb időre terjedő kötelezettséggel járó épitkezési szerződések csak a törvényhozás előzetes felhatalmazása alapján köthetők.

A szerződések- vagy kötlevelekbe oly határozmány,

hogy a szerződés, ha bizonyos időre fel nem mondatik, hallgatólag érvényben marad, semmi szin alatt sem vehető fel.

A már megkötött szerződés időtartamán belül a szerződéses egységárak leszállitásának vagy felemelésének szállitásoknál egyáltalán nincs, munkálatoknál pedig csak a 44. §-ban felsorolt kivételes esetekben van helye.

12. A jótállási határidők.

E határidőket a hivatal nyilvántartja és a végleges átvétel, illetve utófelülvizsgálat iránt a szükséges intézkedést idejekorán meginditja. A végleges átvétel, illetve utófelülvizsgálatnál talált hiányok pótlására mindenkor záros határidő tüzendő ki.

13. Az átvétel, illetve teljesités helye.

14. Annak kikötése, hogy a szállitók, illetve vállalkozók a vállalatuk folytán érdembe hozott összegekről kiállitott nyugtákon, vagy nyugta gyanánt benyujtott számlákon a nyugtatványi bélyegilletéket és a jogügyleti illetéket a bélyeg- és illetékszabályok 9. és 101. tételei, valamint az 1881. évi XXVI. t.-cz. 6. és 10. §-ai értelmében viselni és leróni, illetőleg az 1901. évi XIV. t.-cz. rendelkezése alá tartozó esetekben ezen illetékek levonását türni kötelesek.

15. Annak felemlitése, hogy a szerződés hány eredeti példányban van kiállitva, mely hatóság vette át az egyik eredeti példányt, továbbá hány és mily melléklete van. (L. 39. §.)

A fentieken kivül a szerződésbe a szállitás vagy munkálat természete szerint, önként érthetőleg, egyéb kikötések is felvehetők a jelen szabályrendelet korlátai közt.

VII. A szerződések teljesitése és ellenőrzése.

43. §.

A szállitás vagy munkálat rendszerint csak a szerződés aláirása, illetve az ezt pótló ajánlat kétoldalu elfogadása és — szállitásoknál a megrendelés megtörténte,

munkálatoknál pedig a munkahely szabályszerü átadása után kezdhető meg. Kivételesen, felsőbb jóváhagyáshoz kötött szerződések esetében, ha a hivatal, melynek ez előzetesen bejelentetett, az ellen kifejezetten nem tesz kifogást, a szállitást vagy munkálatot a vállalkozó saját terhére és veszélyére a felsőbb jóváhagyás megelőzőleg is megkezdheti ugyan, de ez esetben vállalkozó részletfizetésekre a szerződés jóváhagyásáig nem tarthat igényt. Kérelmére azonban indokolt esetekben és a már teljesitett munkálatok arányában előleg engedélyezésének van helye.

Ha az ilyen szerződést a felsőbb hatóság netán nem hagyná jóvá, a vállalkozónak az eddig teljesitett szállitás- vagy munkálatért, de csakis a hivatalnak előzetesen bejelentett és az által kifejezetten nem kifogásolt megkezdés esetén, csakis a felsőbb hatóság által, a vállalkozó részéről benyujtott költségjegyzék alapján, egyoldaluan megállapitandó ellenszolgáltatásra van igénye.

44. §.

Ha a szállitás vagy munkálat mennyisége időközben rendkivüli okokból oly változást szenvedne, hogy annak, illetve az egyes szállitási vagy munkanemeknek mennyisége a szerződésileg kikötött ingási százaléknál (l. 16. § 2. pont) több vagy kevesebb lett, ez esetben az alábbi elvek szerint kell eljárni:

a) *Szállitásoknál* a kevesebb rendelés következtében esetleg megmaradt készletet (l. 42. § 5. pont is) 10%-ig a hivatal a következő, illetve a szerződés lejártát követő évben átveszi, oly módon azonban, hogy a mennyiben nem a szerződés utolsó évéről volna szó, — a következő évi esetleges szállitás mennyiségébe beszámithassa, többletrendelés esetén pedig a vállalkozó határidő-hosszabbitást kérhet (l. 42. § 11. pont utolsó bekezdés.)

b) *Munkálatoknál* (épitkezéseknél) kevesebblet esetén az egész vállalati összeg (l. 16. § 2. pont is) 20%-án tul elmaradt teljesitmény értékének 10%-a erejéig a vállalkozónak kárpótlásra van igénye, többlet esetén a

20%-on fölüli munkatöbbletre nézve uj egységárak (l. 42. § 11. pont utolsó bekezdés) és uj határidők megállapitását kivánhatja. Ha ugy ezen, mint a jelen §-ban felsorolt egyéb esetekben is az egységárak vagy határidők tekintetében a két fél között megegyezés nem jönne létre, a hivatalnak jogában áll a szóban levő szállitási vagy munkatöbbletet a vállalkozó irányában minden kártéritési kötelezettség nélkül akár házi kezelésben, akár más vállalkozó utján eszközölni, illetve teljesittetni.

Uj vasutvonalak, csatornák, kikötők épitésénél és általában vizépitkezéseknél (hidak is) felmerülő több vagy kevesebb munka czimén sem kártérités, sem uj egységár- vagy határidőmegállapitás nem követelhető. (L. 16. § 2. pont utolsó bekezdését.) Ez épitkezéseknél e részben a fennálló épitési feltételek határozmányai irányadók.

Munkálatoknól (épitkezéseknél), ha azok folyama alatt lényeges tervváltoztatások fordulnak elő, vagy olyan anyagok és munkálatok kivántatnak, melyekre a szerződés egységárakat és határidőket nem tartalmaz, ezekre nézve az egységárak és határidők a jelzett módozatok mellett szintén külön a vállalkozóval egyetértve, a munkálat megkezdése előtt állapitandók meg. Ha az épitkezés folyamán váratlanul olyan munkálat szüksége merül fel, melyre vonatkozólag a szerződésben van ugyan egységár és határidő, de a melynek végrehajtása czéljából az illető munkálathoz rendes körülmények közt nem szükséges és nagy költséget igénylő uj gépek, eszközök vagy berendezések szerzendők be: az ilyen munkálat nem többlet, hanem uj munkálatnak tekintendő és arra nézve minden esetben a fentjelzett módozatok mellett uj egységár és határidő megállapitásának van helye.

45. §.

Ugy a szállitásoknál, mint a munkálatoknál az átvétel rendszerint, és a hol csak lehetséges, szakértők bevonásával eszközlendő, illetőleg a végleges átvételt

az anyagok és a munka minőségére vonatkozó technikai, kémiai s általában *szakértői vizsgálatnak*, *illetve felülvizsgálatnak kell megelőznie* annak megállapitása czéljából, hogy a szállitott czikk, illetve a munkálatnak anyaga a hivatalos vagy a vállalkozó által ajánlott és előzetesen szintén hivatalosan megvizsgált mintának, maga a munka pedig a feltételekben kikötött minőségi követelményeknek megfelel-e?

A vizsgálatot szállitásoknál lehetőleg ugyanaz a szakértő egyén, szakközeg vagy szakhivatal teljesitse, mely a hivatalos mintát megállapitotta, vagy az ajánlott mintát megvizsgálta. (L. 13. § *a)*, 2. pont.)

A vizsgálat, illetve fölülvizsgálat *szállitásoknál* rendszerint azonnal a beszállitás után, illetve a szállitandó czikk elkészültéről tett bejelentés beérkezte után, ha nem lehetséges, ugy rendszerint lehetőleg 8, de mindenesetre legfeljebb 15 nap alatt, *munkálatoknál* pedig a munkálatok és a leszámolási okmányok elkészülte, illetőleg — az erről tett jelentés beérkezte után lehető legrövidebb idő alatt megkezdendő, — *s ugy a szállitásoknál, mint a munkálatoknál* a lehető legrövidebb idő alatt befejezendő. A termelés vagy gyártás helyén ideiglenesen átvett anyagok, ha azokra nézve jótállás nem volt kikötve, a beszállitás helyén ujabb vizsgálatnak vetendő alá.

A fölülvizsgálathoz, átvételhez a vállalkozó mindenkor meghivandó és annál ő akár személyesen, akár igazolt meghatalmazottja utján jelen lehet; de esetleges elmaradása annak megtartását nem gátolhatja és joghatályát nem érinti.

Az átvétel (vizsgálat), illetve felülvizsgálat csak a szállitást vagy munkálatot kiadó hatóság, esetleg felettes hatóságának jóváhagyásával jogerős.

46. §.

Épitkezési munkálatoknál, ha a vállalkozó a végelszámolásnak záros határidő alatt leendő benyujtására szólittatik fel, a leszámolás felülvizsgálatának s helyessége megállapitásának rendszerint legalább ugyanolyan,

de még egyszer akkoránál semmi esetre sem hosszabb határidő alatt kell megtörténnie, mint a mennyi a végleszámolás elkészitésére kitüzetett.

47. §.

A szállitandó iparczikkek hazai származásának igazolása czéljából oly esetben, midőn a vállalkozó nem maga az illető gyáros vagy iparos, az ajánlatban, a szerződésben vagy azt helyettesitő okmányban megnevezett, illetőleg a szállitás vagy munkálat megkezdésekor vagy azt megelőzőleg 15 nappal bejelentett (l. 42. § 3. p.) gyáros vagy iparos idevágó bizonylatának felmutatását kell megkövetelni.

Az ilyen bizonylattal való visszaélés, vagy annak megtévesztés czéljából avagy vétkes gondolatlanságból a valóságnak meg nem felelő tartalommal történt kiállitása a kizárásra alapul szolgáló visszaélésnek minősittetik. (L. 56. §.)

Kézi bevásárlásoknál, illetve a szállitás vagy munkálatnak *szabad kézből* való kiadása esetén e bizonylatot az eladó kereskedő vagy iparos által a számlára vezetett az a megjegyzés helyettesiti, hogy a számlázott czikkek közvetlenül vagy közvetve, mely hazai gyáros vagy iparosnak minő és hol levő telepéről szereztettek be. Ha az eladott czikk netán külföldi gyár vagy ipartelep gyártmánya, avagy a kereskedő a származásra pontos felvilágositást adni nem képes, a számlán ez a körülmény is felemlitendő. (8. § 15. pont; 33. §, 56. § és 65. §.)

Ha az átvétel vagy felülvizsgálat szakértők, szakközegek, szakhivatal bevonásával történik (l. 45. §), ezek a hazai származás megállapitásával is megbizandók.

48. §.

Ugy a szállitásoknak, mint a munkálatoknak a hazai ipar, illetve iparosok, *hazai* műszaki és munkaerők igénybevételével történt végeztetését — a szállitást vagy munkálatot kiadó hivatal közegei, illetve szakközegei mellett — az 1907. évi III. t.-cz. 14.

§-ában gyökerező jogánál fogva a kereskedelemügyi minister is ellenőrzi, ki ezen jogát a m. kir. kereskedelmi muzeum utján gyakorolja. Különös elbirálást igénylő esetekben (pl. épülő vasutaknál stb.) az ellenőrzéssel a kereskedelemügyi minister külön állami szakközegeket is megbizhat.

49. §.

Ugy a jelen szabályrendelet 1. §-ában felsorolt hatóságok, hivatalok, intézetek, intézmények, alapok, alapitványok, vállalatok, mint az azokkal szerződéses viszonyban álló vállalkozók kötelesek a kereskedelemügyi minister által a jelen szabályzat 3. alatti mellékletét képező szövegben kiállitott *«Nyilt megbizólevél»-lel biró ellenőrző állami közegeknek*, a közlekedési vállalatok pedig, a mennyiben a m. kir. vasuti és hajózási főfelügyelőség felügyelete és ellenőrzése alá tartoznak, — e főfelügyelőség szolgálati utasitása V. *k)* pontja értelmében — ezenkivül a m. kir. vasuti és hajózási főfelügyelőség közegeinek is *minden adatot rendelkezésre bocsátani*, a melyek az áruk és munkálatok, illetve az azokhoz használt ipari anyagok, félgyártmányok és kész iparczikkek teljesen (l. 4. §.) *hazai származásának kétségtelen megállapitása czéljából szükségesek.*

A kereskedelmi muzeumnak, illetve a kereskedelemügyi minister külön szakközegeinek (l. 48. §.) fent körülirt ellenőrzési joga ugy a nyilvános, mint a korlátolt versenytárgyalás utján, valamint a kézi bevásárlások utján beszerzett, vagy szabad kézből kiadott ipari szükségleteket és munkálatokat szállitó, teljesitő iparosok, gyárosokra, kereskedökre és vállalkozókra is kiterjed.

50. §.

Ez ellenőrző közegek az ellenőrzés során tudomásukra jutott üzleti vagy üzemi viszonyok tekintetében a legszigorubb *titoktartásra kötelesek.* Ennek megszegése a szolgálati legsulyosabb fegyelmi büntetést

vonja maga után, fenmaradván a károsult félnek az ellenőrző közeg ellenében egyéb magánjogi igényei.

51. §.

Ez ellenőrző közegek működése természetesen nem menti fel *a szerződő hivatalokat* az alól, hogy a szerződött vállalkozókat a hazai származásra nézve vállalt kötelezettség tekintetében első sorban ők maguk is ellenőrizzék s a származás igazolását a szerződés értelmében szigoruan megköveteljék.

Ut-, hid-, vasut-, vizi-, magas- és esetleg egyéb állami épitkezések ellenőrzésével (felügyeletével) egyébként megbizott állami *műszaki közegek* a fent körülirt ellenőrzést — külön megbizólevél nélkül is — jogosultak és kötelesek teljesiteni. A mennyiben pedig az emlitett épitkezéseknél a helyszinén állandó (külső) ellenőrző műszaki közeg nem volt, a hazai származásra nézve vállalt kötelezettség betartása az átvétel (műtanrendőri bejárás, felülvizsgálat stb.) alkalmával ellenőrzendő és állapitandó meg.

52. §.

Az 1907. évi III. t. czikk 13. §-a értelmében a fizetésekre nézve szabály az, hogy az állami és közhatósági megrendelések számlái a tényleg megtörtént átvétel után 100.000 K-t meg nem haladó összegnél *a szállitás vagy munkálat befejezésétől* számitott 30 nap alatt, 100.000 K-t meghaladó összegnél pedig 60 nap alatt fizetendők ki.

A törvény ezen rendelkezése természetesen csak ott és akkor hajtható végre, a hol és a mikor a törvényhozás az illetékes ministernek, vagy a kormánynak a vonatkozó költségvetési hitel felhasználására az alkotmányos felhatalmazást megadta.

A teljesitett szállitásokért járó fizetésekre nézve a lehető legegyszerübb és leggyorsabb eljárás tartandó szem előtt.

Kölcsönös megállapodás esetére — feltéve, hogy a hivatal is, a vállalkozó is bent van a cheque-forga-

lomban, a kifizetés a postatakarékpénztár utján is teljesithető.

A *szállitás vagy munkálat befejezése időpontjának* oly szállitások és munkálatoknál, melyeknél az átvétel, illetve felülvizsgálat *jóváhagyást nem igényel,* az a nap tekintendő, melyen a tárgy vagy munkálat a vizsgálat, illetve a felülvizsgálati művelet alapján kifogás nélkül tényleg átvétetett.

Oly szállitások és munkálatoknál pedig, melyeknél az átvétel, illetve felülvizsgálat *felsőbb hatóság által jóváhagyandó,* a szállitás vagy munkálat befejezésének időpontjául *a jóváhagyó határozat kelte* veendő. Ha a szerződésben kitétetett azon időpont, mely alatt az átvétel, illetve felülvizsgálat megtörténtétől számitott a vonatkozó jegyzőkönyv jóváhagyása előreláthatólag meg fog történni (l. VI. fej. 42. §. 9. pont) és ez az időpont be nem tartatnék, vállalkozónak a szerződésszerü időponttól számitva, a törvényes kamatra van igénye.

Ha a vállalkozó a munkát a szerződéses határidő lejárta előtt készitené el, a kifizetést előbb, mint a szóbanlevő határidő lejárt, nem igényelheti.

Feljogositandók az utalványozási joggal már ez idő szerint is felruházott hivatalok, hogy a kereseti összegeket minden olyan esetben, midőn az átvétel, illetve felülvizsgálat felsőbb jóváhagyást nem igényel, — *egész összegükben,* — oly esetekben pedig, midőn az felsőbb jóváhagyást igényel, *legfeljebb 50%* erejéig kiutalhassák — számvevőség nem létében — számvevőségi fel- és ellenjegyzés nélkül is. Az illetékes minister e jogot a pénzügyministerrel egyetértőleg kiadandó külön rendeletben mindazon hivataloknak megadhatja, melyeknél ipari szállitások és munkálatok kiirása rendszeresen előfordul.

53. §.

Hosszabb időt igénybe vevő, illetve részletszállitásoknál a teljesitett szállitás után járó érték egy bizonyos összegéig *részletfizetés* teljesitendő.

A részletfizetésekből csakis az esetleg megcsonkult biztositék kiegészitése, vagy általában biztositék letétele czéljából és ezenkivül «*felülvizsgálati részlet*»-ként vonható le megfelelő összeg. A felülvizsgálati részletként levont összeg azonban a részletfizetésképen kiutalt összeg 5%-át meg nem haladhatja. Gyors romlás veszélyének kitett anyagoknál már az első részletfizetés összegéből a szállitandó mennyiség egész értékének 5%-a levonható, avagy a vállalkozó ezen 5%-nak megfelelő összeg előzetes letételére kötelezhető, önként értetvén, hogy felülvizsgálati részlet czimén azontul további levonásnak helye nincs. A felülvizsgálati részlet czimén levont összegek mindenkor a végjárandósággal együtt adandók ki. A részletfizetésekből a fentemlitetteken és az esetleg a jelen szábályzat kibocsátása előtt kiadott külön szabályrendelettel jótékony (segély-) alapok javára engedélyezett, de ¼%-ot meg nem haladható levonásokon kivül egyéb levonásnak helye nincs.

A részletfizetések alapját képező számlák, kereseti kimutatások lehetőleg havonkint nyujtandók be, a részletfizetések pedig lehető rövid időközökben és pedig, ha a kifizetésre a szerződő hivatal van jogositva s ahhoz felsőbb jóváhagyás nem szükséges 100.000 koronán aluli összegnél a számla- vagy kereseti kimutatás benyujtásától számitott legkésőbb 15, azon felüli összegnél pedig legkésőbb 30 nap alatt, ha ellenben a kifizetés csak felettes hatóság jóváhagyásával, vagy éppen annak utján történhetik (l. 52. §. utolsó bekezdés), ugy a jelzett értékhatárhoz képest 30, illetve 60 nap alatt teljesitendők.

54. §.

A hivatal fizetéseket a vállalkozó hitelezőinek csak birói kiutaló végzés alapján, avagy a szállitási vagy munkafeltételekben, esetleg a szerződésben külön felemlitendő egyéb esetekben teljesithet.

Fizetéseket teljesithet továbbá a vállalkozó engedményesének az engedményezést igazoló hiteles okirat

alapján, végül a vállalkozó által alkalmazott alvállalkozóknak (iparosok), művezetőknek, munkásoknak a jelen szabályzat 29. §. 8. pontjában emlitett esetben.

55. §.

A szerződések teljesitése és ellenőrzésére vonatkozó részletes határozmányokat egyébként a szállitási vagy munkafeltételekbe (l. 17. §.) és ha ilyenek külön megállapitva nincsenek, magába a szerződésbe kell felvenni.

56. §.

Azok a vállalkozók, kik jelen szabályzatnak a hazai származásra, annak igazolására és ellenőrzésére vonatkozó határozmányait (l. 42. §. 3., 4. pontjait és a 47., 48., 49. §-ait) kijátszották, illetőleg kikre nézve beigazoltatott, hogy szerződésellenesen vagy a jelen szabályzat ellenére hazai czégér alatt egészben vagy részben külföldön készült gyártmányt szállitottak, vagy a vállalt munkálatot szerződésellenesen egészben vagy részben külföldi munkaerők utján teljesitették, avagy ezekre nézve vállalt kötelezettségeiket vétkes gondatlanságból, vagy épen rosszhiszemüen áthágták, — kik a hazai származást igazoló bizonylattal visszaéltek, avagy megtévesztés céljából vagy vétkes gondatlanságból ily bizonylatot kiadtak, ugyszintén, kik a számlákra vagy a hatóságnak átadott jegyzékekre a hazai származás tekintetében a valóságnak meg nem felelő adatot vezettek (l. 47. és 65. §§-t is): a szerződésben, illetve a feltételekben ez esetre kikötött joghátrányok érvényesitése mellett, az 1907. évi III. t.-cz. 15. §-a értelmében az illetékes minister által — a kereskedelemügyi minister hozzájárulásával — az állami szállitásokból és munkálatokból végleg vagy meghatározott időre *kizárhatók*, a fent jelzett visszaélések ismétlődése esetén pedig *kizárandók.*

57. §.

Kizárás csak kétségtelenül beigazolt visszaélés esetében mondható ki. Nem rosszhiszemü, vagy nem

vétkes gondatlanságból eredő szerződésszegés eseteiben fokozatosan a *szerződésbe felvett egyéb* megtorló határozmányok (kötbér, kártérités, szerződésfelbontás, a szerződött vállalkozó terhére való beszerzés vagy teljesités) alkalmazandók. (L. 42. §. 4. p.)

A kizárás ugy a czégre, mint a czég az idő szerinti tulajdonosaira is kiterjed.

58. §.

A kizárási határozat meghozatalára illetékes:

a) a ministerelnöki tárcza körébe és a fiumei kormányzó és a székesfővárosi közmunkák tanácsa ügykörébe eső ipari szállitások és munkálatokra nézve: a m. kir. ministerelnök — a kereskedelemügyi minister hozzájárulásával;

b) az egyes ministeri tárczák körébe eső ipari szállitások és munkálatokra nézve; az illetékes minister a kereskedelemügyi minister hozzájárulásával;

c) a közforgalomra berendezett közlekedési vállalatok szállitásai és munkálataira és természetesen a saját tárczája körébe eső összes ipari szállitások és munkálatokra nézve: a kereskedelemügyi minister.

59. §.

Valamely vállalkozó az 1907. évi III. t.-cz. 13. §-ában felsorolt *összes* hatóságok, hivatalok, intézetek, intézmények, alapok, alapitványok és vállalatok ipari szállitásai és munkálataiból akár meghatározott időre, akár végleg csak ministertanácsi határozattal zárható ki.

60. §.

Valahányszor a hivatal a szóban levő visszaélés ismérveit látja fenforogni, annak alapos felderitése végett *szorgos vizsgálatot inditani*, a vizsgálat eredményéről az illetékes ministerhez nyomban, de legkésőbb 8 nappal a vizsgálat befejezése után jelentést tenni tartozik.

Az illetékes minister az ily vizsgálat eredményé-

ről szóló jelentést a voatkozó iratok átküldése mellett közli a kereskedelemügyi ministerrel.

61. §.

Ha az ilyen visszaélést a m. kir. kereskedelmi muzeum, illetve a kereskedelemügyi minister rendeletéhez képest eljáró közegek, esetleg a m. kir. vasuti és hajózási főfelügyelőség fedezték fel, ugy a m. kir. kereskedelmi muzeum igazgatósága, az illető közegek, vagy a nevezett főfelügyelőség közvetlenül a kereskedelemügyi ministerhez tesznek jelentést.

62. §.

Ha a vizsgálat során a visszaélés beigazoltnak találtatott és a kereskedelemügyi minister vagy az ő hozzájárulásával az illetékes minister a kizárást meghatározott időre vagy véglegesen kimondó határozatot hozott, erről a határozatról az illetékes minister a kereskedelemügyi ministert tudomásvétel, — a saját tárczájához tartozó, illetve kizárási jogkörébe eső hivatalokat pedig tudomás és miheztartás végett a kizárás okainak tüzetes megjelölésével értesiti.

Ha valamely vállalkozó ministertanácsi határozattal az összes közszállitások és közmunkákból kizáratott (l. 59. §.), erről a határozatról az összes társministereket, *további intézkedés végett*, a kereskedelemügyi minister értesiti. Ugyane minister az általa vezetett nyilvántartás alapján (l. 71. §.) közli az illető ministerekkel *tudomásvétel végett* azon kizárási eseteket is, melyek az illető minister tárczáját nem érintik. A m. kir. kereskedelmi muzeum igazgatóságát a kereskedelemügyi minister az összes kizárási esetekről értesiti.

63. §.

A szerződések vagy kötlevelek joghatálya a lejárati időben önmagától megszünvén, *azok lejáratát megelőzőleg legalább négy (4) hónappal ismét nyilvános vagy szükebbkörü árlejtés* hirdetendő, esetleg a szál-

litás vagy munkálat szabad kézből ujra kiadandó a szerint, a mint a jelen szabályzat 6., 7. és 8. §-aiban felsorolt esetek forognak fenn, feltéve, hogy a szállitás vagy munkálat teljesitésére tovább is szükség van.

A szerződések lejárata nyilvántartandó, s már az év elején intézkedés teendő, hogy az illető évben kiirásra kerülő szállitások és munkák kiirási művelete idejében elkészittessék. (L. 11. §.)

64. §.

Az állam nevében nyilvános vagy korlátolt versenytárgyalás alapján vagy szabad kézből kötött és *lejárt* szerződést nyilvános, illetve korlátolt verseny mellőzésével, *az eredeti vagy azoknál kedvezőbb feltételek mellett* nem korábban, mint a lejárat előtt legfeljebb hat (6) hónappal, legfeljebb 3 évre csak egy izben csakis az illetékes minister és *csak az alábbi két esetben ujithat vagy hosszabbithat meg, nevezetesen:*

a) ha a meghosszabbitás állami érdeket képez;

b) ha a meghosszabbitásra valamely uj iparczikk gyártását meghonositó vagy uj gyártási ágat bevezető régebbi hazai gyár avagy valamely kisipari szövetkezet, vagy háziipari érdekképviselet versenyhelyzetének erősbitése céljából van szükség. (L. 8. §. 11., 12. pont is.)

Ismételt, de 3 éven túl nem terjedhető meghosszabbitáshoz a ministertanács előzetes hozzájárulása kérendő ki. *Ugyanegy szerződés háromszor egymásután nem hosszabbitható meg.*

VIII. Nyilvántartások.

65. §.

Az *összes* állami hatóságok, hivatalok, intézetek intézmények, vállalatok (üzemek), alapok és alapitványok az előző évben eszközölt mindennemü, tehát akár nyilt, akár korlátolt versenytárgyalás utján, akár szabad kézből kiadott (rendelt), illetve iparosoktól vagy kereskedőktől kézi bevásárlás utján beszerzett ipari

czikkekről és az uj épitkezésekről *kimutatásokat* tartoznak késziteni.

E kimutatások az ipari szállitásokról (beszerzett iparczikkekről) a 4., az uj épitkezésekről pedig az 5. mellékletet képező minta szerint készitendők. Ott, hol épitésvezető vagy ellenőrző műszaki közeg van, az 5. minta szerinti kimutatás kitöltése annak feladatát képezi.

Kitöltésük módjára nézve maguk a minták szolgálnak tájékozással.

E mintákat szükség esetén a kereskedelemügyi minister a társministerekkel egyetértőleg megváltoztathatja.

A kézi bevásárlások utján beszerzett (megrendelt) iparczikkeknek az év végén a 4. minta szerinti kimutatásba való beállitását megkönnyitendő, czélszerü azon iparosokat és kereskedőket, kiknél ily vásárlások (rendelések) történni szoktak (L. 8. §. 15. pont), már az év elején felhivni, hogy a történt vásárlásokat (rendeléseket) iparczikkek, mennyiség és érték szerint mindenkor jegyezzék fel és az év végén a hatóságnak általuk aláirt összesitett jegyzéket adjanak, melyből kitünjék, hogy az illető hatóság az előző évben náluk minő iparczikkeket összesen mily mennyiségben és értékben vásárolt (rendelt) és e czikkeket vagy (pl. kész ruházati czikkeknél) azok anyagát az iparos vagy kereskedő maga közvetlenül vagy közvetve, mely hazai (esetleg külföldi) gyárosok vagy iparosoktól vásárolta. (L. 47. §.)

66. §.

E minták szerinti kimutatásokat az egyes állami hatóságok, hivatalok, intézetek, intézmények, vállalatok (üzemek), alapok, alapitványok *külön-külön* állitják ki s a *közbeeső fórumok kikerülésével, mindenkor legkésőbb a következő év április hava végéig*, az államvasutak, egyéb állami és a magán közlekedési vállalatok (tekintet nélkül arra, hogy a vasuti és hajózási főfelügyelőség felügyelete alá tartoznak-e) ugyszintén az állami

gépgyár és a m. kir. állami vas- és aczélgyárak közvetlenül *a vasuti és hajózási főfelügyelőséghez*, az állami hatóságok, hivatalok, intézetek, intézmények, alapok, alapitványok és a *többi állami vállalatok* pedig közvetlenü *a m. kir. kereskedelmi muzeum igazgatóságához* tartoznak beküldeni.

67. §.

A m. kir. kereskedelmi muzeum igazgatósága és a vasuti és hajózási főfelügyelőség a hozzá érkezett kimutatásokat az e részben fennálló külön rendeletek értelmében *szigoru birálat alá veszik* abból a szempontból, vajjon azok formailag helyesen vannak-e szerkesztve, a belföldi származásuaknak jelzett czikkek tényleg és kétségtelenül azok-e, továbbá hogy a külföldön beszerzettek nem lettek volna-e belföldön beszerezhetők s azok beszerzésére felsőbb engedély kéretett-e. Észleleteikről a további intézkedések megtétele végett a m. kir. kereskedelemügyi ministerhez tesznek jelentést.

A kimutatásokat e mellett ministeriumok, illetve a beszerző vállalatok és ipari főcsoportok szerint részletezett összesitő kimutatásokba foglalják és e kimutatásokat a kereskedelemügyi ministerhez felterjesztik. Ez összesitő kimutatások egy-egy példányát a kereskedelemügyi m. kir. minister az érdekelt társministereknek, a hazai kereskedelmi és iparkamaráknak, az ipari és kereskedelmi szaktestületeknek, iparpártoló intézmények, szövetségek és egyesületeknek, a főfelügyelőség által készitett összesitő kimutatást pedig (az eredeti részletkimutatásokkal együtt) még a m. kir. kereskedelmi muzeumnak is megküldi.

68. §.

Ez összesitő főkimutatások s az ezek alapját képező és rendelkezésére álló, illetve bocsátandó (l. 67. §.) részletkimutatások alapján késziti a m. kir. kereskedelmi muzeum *az állami közszállitási árulajstromot*, melynek feladata, hogy segélyével könnyen megállapitható legyen, vajjon bizonyos czikkben az előző év-

ben mily értékü volt a jelen szabályrendelet 1. §-ában felsorolt állami hatóságok, hivatalok, intézetek, intézmények, alapok, alapitványok és vállalatok összfogyasztása.

69. §.

A jelen szabályzat 1. §-ában felsorolt hatóságok, hivatalok, intézetek, intézmények, alapok, alapitványok, vállalatok, az 5000 K *vagy annál nagyobb összértékü vagy évi értékü ipari szállitás vagy munkálatra* vonatkozólag a multban kötött s *az 1909. január hó 1-én érvényben leendő* szerződésnek, kötlevélnek, alkuegyezménynek, elfogadási záradékkal ellátott ajánlatnak s általában szerződéses ügyletet tartalmazó bárminő formában kiállitott okirat, illetve kereskedelmi ügyiratnak egy bélyegtelen másolati példányát, ha ez már eddig is meg nem történt volna, *legkésőbb 1907. évi október hó 1-éig* (l. 72. §.) a jövőben kötendő, *de bármily értékü ipari szállitás vagy munkálatra vonatkozó* ily szerződéseknek egy bélyegtelen másolati példányát pedig az *aláirástól*, illetve a *jóváhagyásáról nyert értesüléstől számitott legkésőbb 15 nap alatt* közvetlenül a m. kir. kereskedelmi muzeumhoz beküldik. Ez intézet kivánságára, hozzá betekintés végett a szerződés mellékletét képező költségvetés is beküldendő.

Személyes szolgálatot képező ipari munkálatokra vonatkozó (fuvarozási, kéményseprési stb.) szerződések nem küldendők be.

70. §.

A m. kir. kereskedelmi muzeum igazgatósága a hozzá érkezett szerződésekben, kötlevelekben, alkuegyezményekben, elfogadási záradékkal ellátott ajánlatokban s általán szerződéses ügyletet tartalmazó kereskedelmi ügyiratokban megnevezett *vállalkozókat — bárhol vállalt szállitásaik vagy munkálataik* feltüntetése mellett — évről-évre nyilvántartja annak ellenőrizhetése végett, hogy a hazai származásra nézve vállalt kötelezettségüknek megfelelnek vagy megfelelhetnek-e?

Az egyes *ministeri tárczák, a törvényhatóságok,*

községek, az állam vagy törvényhatóságok és községek által *segélyezett intézetek és intézmények*, ugyszintén a közforgalomra berendezett *közlekedési vállalatok* vállalkozóiról a m. kir. kereskedelmi muzeum *külön-külön* nyilvántartást vezet.

Külön tartja nyilván az intézet *iparczikkek és munkanemek szerint* azt is, hogy az egyes iparczikkek és munkanemek mely ipartelepek, vállalkozóknál, mely hatóság, hivatal, intézet, alap, alapitvány, vállalat részéről, hány évre vannak szerződésileg biztositva.

Végül külön nyilvántartást vezet ministeri tárczák, törvényhatóságok, községek, a törvényhatóságok és községek által segélyezett intézetek és intézmények, ugyszintén a közforgalomra berendezett közlekedési vállalatok szerint a hazai származásra vonatkozó törvényes kötelezettség alól megadott *ministeri felmentésekről* is.

71. §.

A kereskedelemügyi m. kir. minister *a kizárt szállitókról* a 6. mellékletet képező minta szerint nyilvántartást vezet.

IX. Záróhatározatok.

72. §.

E szabályzat 1907. évi október hó első napján lép életbe.

Az állami ipari szállitások és munkálatok kiadására vonatkozó régebbi szabályzatok, szabályrendeletek, illetve azokkal kapcsolatos rendeletek, utasitások ez időponttól kezdve hatályukat vesztik.

A jelen szabályzat életbelépte előtt a szóbanlevő szállitások és munkálatokra vonatkozólag történt kiirások, kötött szerződések még a régebbi szabályzatok, szabályrendeletek, rendeletek, utasitások, illetőleg a kötött szerződések értelmében bonyolitandók le.

Budapesten, 1907. évi julius 6-án.

Kossuth s. k.
kereskedelemügyi m. kir. minister.

1. melléklet. (L. 18. §.)

MELLÉKLETEK.

Az ajánlat mintája.

1 koronás bélyeg

Ajánlat.

A ....nak

..............................n.

Én .... i (vármegye, város, község, utcza, házszám) lakos................iparos, gyáros, kereskedő, vállalkozó ajánlatot teszek a...........számu versenytárgyalási hirdetésben (ajánlati felhivásban) kiirt és az alább (esetleg a csatolt jegyzékben) felsorolt iparczikkekre (ipari munkálatokra) az ugyancsak alább (a csatolt jegyzékben, költségvetésben, egységáregyzékben) felsorolt egységárak mellett, összesen ....K.......f végösszeggel (...... ...% arengedménynyel)

A bánatpénzt az általam ajánlott végösszeg.........%-a erejéig, vagyis összesen..................K........ f-t a.............i .... pénztárnál letettem s a letétnyugtát (a letétnyugta közjegyzőileg hitelesitett másolatát, a postai feladóvevényt) csatolom.

A kiirási müveletet s annak összes tartozékait, különösen pedig a szállitási (munka) feltételeket ismerem s magamra kötelezőkül elfogadom.

A szállitandó czikkeket (és azok anyagát) az alább (esetleg a csatolt jegyzékben) felsorolt gyáraktól és ipartelepektől fogom beszerezni:

A posztóruházatot .... saját műhelyemből.
Ugyanannak posztóanyagát .... N. N. posztógyár r.-tól.
Téli bundát .... N. N. szücs.
A bunda anyagát.. N. N. posztógyárostól.

[A teljesitendő munkákat saját hazai gyáramban, műhelyemben, vállalatomban alkalmazott hazai műszaki és munkaerők igénybevételével [az alább (esetleg csatolt jegyzékben) felsorolt hazai iparosok, gyárosok utján] fogom teljesittetni .... A munkálatokhoz (épitkezésekhez) szükséges anyagokat az alább (esetleg a csatolt jegyzékben) felsorolt gyárosok és iparosoktól fogom beszerezni:

Czement .... N. N. czementgyár.
Tégla........................ saját ....i gyáram.

Kelt .... 19........ évi .... hó ....n.]

Aláirás*)

....

Az ajánlat boritékának mintája.

A..i ....nak

....n.

Ajánlat a........................*számu versenytárgyalási hirdetésben* (ajánlati felhivásban) *kiirt* ....*czikkekre* ....*munkálatokra.*

*) Családi- és utónév, illetve a czégnév *olvashatóan* és a foglalkozás megnevezése utalással esetleg a képesitést, czégbejegyzést igazoló s az ajánlatra rávezetett vagy az ajánlathoz csatolt, esetleg a kiiró hivatalnak megküldött hatósági (iparkamarai L. 16. § 13. p.) bizonylatra. (L. 18. § *d*) pont is.)

2. melléklet. (L. 84. §.)

Kimutatás

a.. által .... év .... hó ....n tartott versenytárgyalás eredményéről.

A szállitandó (eladandó) czikk, illetve teljesitendő munkálat rövid megjelölése	A szállitással, illetve a munkálat teljesitésével megbizottnak (vevőnek)			Mennyiségi egység (kg., m., pár, drb) stb.	Egységár		Vállalati főösszeg		Megjegyzés
	neve	foglalkozása*)	lakhelye		K	f	K	f	

*) A foglalkozás pontosan körülirandó (pl. pamutszövőgyáros, lakatosmester stb.)

3. melléklet (**L. 49.** §) azonos a Ku. 1. mellékletével.
4. melléklet (L. 65. §) « « « 2. «
5. melléklet (L. 65. §) « « « 3. «
6. melléklet (L. 71. §) « « « 4. «

1890. ÉVI XIV. TÖRVÉNYCZIKK

a hazai ipart támogató pénzintézetekről.

(Szentesitést nyert 1890. évi április 8-án. Kihirdettetett az «Országos Törvénytár»-ban 1890. évi április 13-án.)

1. §.

Felhatalmaztatik a pénzügyminister, hogy egyetértőleg a kereskedelemügyi ministerrel, arra az esetre, ha Budapest székhelylyel a hazai ipar és kereskedelem előmozditására legalább *öt millió o. é. forintnyi teljesen befizetett alaptőkével* oly részvénytársaság alakulna, a mely alapszabályai szerint főczéljául a magyar korona országaiban *uj iparágak létesitését és meghonositását, a már létezők fejlesztését és segélyezését*, továbbá ugyancsak a magyar korona országaiban az iparosok és iparvállalatok részére lehető olcsó hitelek nyujtását tüzné maga elé, a részvénytársaságot a következő kedvezményekben részesithesse:

1. Felmenthető a részvénytársaság annak megalakulásával, a részvények első s tőkefelemelés czéljából történő további kibocsátásával járó minden *bélyeg- és jogilleték* fizetése alól. A részvényszelvények bélyegilletéke ebbe a mentességbe nincs befoglalva.

2. A részvénytársaságnak megalakulásától számitandó *tizenöt évi időtartamra teljes adómentesség* engedélyezhető a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok és egyletek adója, az általános jövedelmi pótadó s minden ezek után kivetendő törvényhatósági vagy községi adó alul a részvénytársaságnak a részvénytőke hat száztóliját meg nem haladó azon jövedelme után, a melyet a részvénytársaság

a) az általa vagy részvételével alapitott iparválla-

latok és gyárak létesitéséből, ezek tőkéjének beszerzéséből (financirozásából), vagy üzeméből élvez, a mennyiben az oly ipari vállalatok vagy gyárakból ered, a melyek részére külön törvény állami kedvezményt biztosit;

b) ujonnan alapitott vagy már létező ipari, illetve gyári vállalatokban való részesedésből, vagy ily vállalatoknak pénzügyi segélyezéséből élvez, a mennyiben oly iparágakról van szó, a melyek részére külön törvény állami kedvezményt biztosit. A részvénytársaságnak a részvénytőke jövedelmének hat száztóliját meghaladó része, ugyszintén annak bankszerü tevékenységéből vagy más bevételi czimekből eredő jövedelme a fennálló adótörvények határozmányai alá esik.

A jelen szakasz *a)* és *b)* pontjában részletezett jövedelem adómentes voltára nézve nem tesz különbséget, hogy az illető vállalat vagy gyár egyéni vagy társas czég tulajdona, illetőleg annak üzemi egyéni vagy társas czég alatt folytattatik-e.

A jelen szakasz *b)* pontjában emlitett részesedés és pénzügyi segélyezés alatt egyszerü kölcsönüzletek, hitelnyujtások vagy leszámitolások nem értetnek, hanem csakis a részvénytársaságnak tőkéjével való olynemü közreműködés, a mely által az az illető vállalat koczkázatában is osztozik.

2. §.

Az előző szakaszban részletezett kedvezmények érintetlenül maradnak, arra az esetre is, ha azok tizenöt évi tartama alatt a fenálló adó- és illetéki törvényeken változás történnék.

3. §.

Felhatalmaztatik a pénzügyi és kereskedelemügyi minister, hogy egyetértőleg megadhassák az 1. §-ban elősorolt kedvezményeket, *ugyancsak az 1. §-ban megszabott feltételek és kötelezettségek mellett bármely más, akár már fenálló, akár ujonnan alakuló hazai pénzintézetnek is.*

4. §.

A pénzügyminister rendeleti uton szabályozza azt az eljárást, a mely a bélyeg-illetékmentes ügyletek bejelentését, az adómentes és adóköteles jövedelem bevallását s a részvénytársaság működésének adózási szempontjából való ellenőrzését illeti.

5. §.

Jelen törvény végrehajtásával a pénzügyminister és a kereskedelemügyi minister bizatik meg.

1883. ÉVI XVIII. TÖRVÉNYCZIKK

a magy. kor. országai egyesitett czimerének és az ország külön czimerének magánosok és magánjellegü testületek, vállalatok és intézetek által való használhatásáról. *)

A magyar korona országai egyesitett czimerének, valamint az ország külön czimerének magánosok, magánjellegü testületek, vállalatok és intézetek által való használhatása tekintetében rendeltetik:

1. §.

A jelen törvények hatályba léptétől kezdve magánosok, magánjellegü testületek, vállalatok és intézetek közül az emlitett czimerek bármelyikét gyári vagy iparczikkeiken, áruikon, üzleti helyiségeiken, czimtábláikon, czimlapjaikon (etiquette) üzleti nyomtatványaikon stb. *csak azok használhatják, kik arra a miniszterelnöktől engedélyt nyertek.*

Ezen engedélyt a miniszterelnök a belügyminiszter, Horvát-Szlavonországokat illetőleg a bán véleményének meghallgatása után adja meg.

2. §.

Az erre vonatkozó *folyamodvány* a törvényhatóság első tisztviselőjéhez (alispán, polgármester), Horvát-Szlavonországokban az azoknak megfelelő hatósághoz intézendő s igazolandó, hogy a kérelmező nincs hivatalvesztésre itélve és hogy a politikai jogok gyakorlatában van, erkölcsileg kifogástalan, üzlete pedig oly terjedelmü, vagy üzletének tárgyai oly kiváló minőségüek, vagy egyébként az üzlet vagy intézet oly

*) Szentesitést nyert 1883. évi márczius 17-én. Kihirdettetett az «Országos Törvénytár»-ban 1883. évi márczius 22-én.

figyelemre méltó, hogy az ország czimere használhatásának engedélyezését megérdemli.

A fentjelzett hatóság az esetleg szükségesnek mutatkozó nyomozásokat megteszi, ha kell szakértőket meghallgat s az ügyet indokolt javaslattal a belügyminister, illetőleg a bán utján a ministerelnök elé terjeszti, ki a tárgy természete szerint illetékes társminister meghallgatásával határoz.

3. §.

Az engedélyért, annak kiadatásakor, *50 frtnyi dij* fizetendő.

Közjótékonysági egyletek és intézeteknek a dij fizetését a ministerium a ministerelnök ajánlatára elengedheti.

4. §.

A hitel- és pénzintézetek ezen czimerek használhatására szóló engedélyt csak törvény által nyerhetnek.

5. §.

Azok, kik az ezen törvényben emlitett czimerek valamelyikét czégeiken, czimlapjaikon stb. 1881. év végéig engedély nélkül, de jóhiszemüleg használták s a jelen törvénynek hatálybaléptekor is használják, kötelesek a jelen törvény kihirdetésének napjától számitandó három hó alatt a jelen törvény 2. §-ának értelmében engedélyért falyamodni s annak megnyertével a dijat lefizetni. Ki ezen három hó alatt nem folyamodott, vagy kitől az engedély megtagadtatott, ezen czimereket többé nem használhatja.

6. §.

Kik az *állam egyedáruságának tárgyait képező czikkeket* illetékes hatósági engedély mellett árulnak, például: dohány-tőzsérek, vagy az állami hatóságok által felállitott lottógyüjtődék, bélyegárudák stb., az illetékes uton nyert erre vonatkozó engedély alapján s a meddig az tart, az állam egyedáruságának tárgyaira vonatkozó czimtábláikon ezen czimereket is használhatják.

Hasonlólag használhatják azok is, kik *a m. kir. udvari czimet* a fennálló szabályszerü eljárás mellett eddig megnyerték vagy ezentul megnyerni fogják.

7. §.

Ezen czimerek használhatására kiadott engedély magában foglalja azon jogosultságot is, hogy azzal *az üzlet fióktelepei és ügynökségei is élhessenek.*

8. §.

Jogerőre emelkedett *oly birói itélet*, mely a politikai jogok felfüggesztésére avagy hivatalvesztésre szól, az ezen czimerek használhatására vonatkozó engedélynek érvényét megszünteti.

9. §.

Ezen czimereknek a jelen törvénybe ütköző használata *kihágást* képez és két hónapig terjedhető elzárással s háromszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő azon eljárás szerint s azon hatóságok által, melyeket az 1880. évi XXXVII. t.-cz. által nyert felhatalmazás alapján kiadott belügyministeri rendelet megállapit.

Ugyanezen büntetéssel büntetendő a czimereknek a jelen törvénybe ütköző használata Horvát-Szlavonországokban, az ott hatályban levő eljárás szerint, az illetékes hatóságok által.

A czimtáblák, mennyiben a hatóságilag kiszabott idő alatt át nem alakittatnak, hatóságilag *eltávolitandók*, a czimlapok és nyomtatványok *megsemmisitendők.*

Az e czim alatt befolyt pénzbüntetések az illető község szegényalapjába beszolgáltatandók.

10. §.

A ministerelnök felhatalmaztatik az adott engedély hatályát *megszüntetni, illetőleg az adott engedélyt visszavonni*, ha az illető magános, testület vagy intézet oly körülmények közé jutna, melyek azt a jelen törvény 2. §-ával ellenkezésbe hoznák, a melyek között

az ezen czimerek használatára vonatkozó engedély a kérelmezés idején meg nem adathatott volna.

11. §.

A jelen törvény végrehajtásával a ministerelnök, illetőleg a belügyminister és a horvát-szlavon-dalmátországi bán bizatik meg.

50.422. sz.
1883. szept. 10.

Belügym. rendelet az 1883. évi XVIII. törvényczikk végrehajtása tárgyában.*

A szóban levő tövvényben két czimerről lévén szó, t. i. *a magyar korona országai egyesitett és Magyarország külön czimeréről*, a törvény 1. §-a értelmében az emlitett czimerek bármelyikét csak azok használhatják, kik arra a ministerelnöktől engedélyt nyertek.

A ministerelnöki engedély az emlitett két czimer használatára nézve, nem együttesen, hanem különkülön adatik ki.

A 2. §. szerint az erre vonatkozó *folyamodványok* Magyarországban a törvényhatóság első tisztviselőjénél (alispán-, polgármesternél) nyujtandók be.

(Czimed) feladata leend tehát első sorban megbirálni azt, vajjon a folyamodványok, melyek a pénzügyminister urtól nyert értesülés szerint *öt (5) forintos bélyegjegyggyel látandók el*, a 2. §. első bekezdésében érintett körülmények beigazolására szükséges okmányokkal kellőleg fel vannak-e szerelve, s a mennyiben valamely hiányt tapasztalna, az érdekelt feleket a hiányok pótlására utasitani.

Figyelmeztetem (czimedet), hogy a folyamodványok, — az esetleg szükségesnek mutatkozó nyomozások megtétele és ha kell, szakértők meghallgatása után, — indokolt javaslat kiséretében a belügyministerhez felterjesztendők: tehát kellőleg indokolt előter-

---

* E rendeletet ugy közöltem, hogy egyes már nem időszerü részeket elhagytam.

jesztésben véleményező nyilatkozat teendő az iránt, vajjon a folyamodók részéről fenforognak-e azon körülmények, a melyek alapján a törvény követelményeihez képest az országos czimer használhatására feljogosithatók.

A belügyminister a már kellőleg felszerelt folyamodványt és az azt kisérő alispáni vagy polgármesteri jelentést, saját véleményének nyilvánitása mellett, további illetékes intézkedés végett a ministerelnöknek engedi át, ki a kérelem felett a tárgy természete szerint az illetékes társminister meghallgatásával határoz.

A törvény 3. §-a szerint az engedélyért annak kiadásakor *50 forintnyi dij fizetendő.*

Minthogy a kérdéses czimerek használhatása jelentékenyebb összegü dijfizetés mellett nyerhető csak meg, de eltekintve ettől, miután országos jelvényekről van szó, kivánatos, hogy azok használatának engedélyezése bizonyos ünnepélyességgel is járjon. A ministerelnöki engedélyről egy egyszerü, a ministerelnök aláirásával és pecsétjével ellátott okmány állittatik ki, mely okmányért külön dij nem fizetendő.

Ezenfelül az engedélyezés, a nyilvánosság szempontjából, a hivatalos lapban is köztudomásra hozatik.

A tárgyalás eredménye a folyamodóval ugyanazon uton, vagyis azon törvényhatóság első tisztviselője közvetitésének igénybevétele mellett közöltetik, a mely uton a folyamodványok a ministerelnökhöz érkeztek.

A ministerelnök elhatározását tehát a belügyministeróel közli, ki az eredményről az érdekelt felet a javaslatot tevő alispán vagy polgármester utján értesiti.

A dijak hovafordítása iránt a törvény különösen nem intézkedvén, kétségtelen, hogy azok csakis az államkincstárt illethetik meg.

Az iránt, hogy a dijakból befolyó összegek mikép kezeltessenek és minő módozatok mellett szállittassanak az állampénztárba, a szükséges intézkedések megtételére a pénzügyminister ur egyidejüleg felkéretett.

Addig is azonban, mig a pénzügyminister ur alantas közegeit e részben a szükséges utasitásokkal

el fogja látni, miheztartás végett figyelmeztetem (czimedet), hogy a dij mindenkor az illetőre nézve illetékes legközelebbi adóhivatalnál kell, hogy lefizettessék.

Minthogy a dijak az államkincstár jövedelmét fogják képezni, azoktól, kik mindkét czimer használhatására nyertek engedélyt, minden esetre *kétszeres, tehát száz (100) frtnyi dij fog szedetni.*

Ez esetben a felek mindkét czimer használhatásáért külön-külön tartoznak folyamondni, illetőleg a folyamodványban határozottan megjelölendő azon körülmény, hogy a fél a magyar korona országai egyesitett czimerét, vagy az ország külön czimerét, vagy pedig mindkét czimert óhajtja-e használni.

Természetes, hogy az ország mindkét czimerének használhatására irányzott folyamodványok *tiz (10) forintos bélyegjegygyel látandók el.*

A ministerelnök által kiállitandó okmányban a folyamodó kérelméhez képest határozottan megjelöltetik, miszerint az engedély az egyesitett vagy külön czimer használhatására jogositja-e fel a folyamodót.

A törvény rendelkezése szerint a dij az engedély kiadásakor fizetendő.

A fél tehát, az engedélyezésről szóló hatósági értesités kézbesitése után, a dijat az illetékes adóhivatalnál azonnal lefizetni s a dij lefizetésének megtörténtét igazoló nyugtát a tövényhatóság első tisztviselőjéhez bemutatni, a tövényhatóság első tisztviselője pedig ezen nyugtát — az engedély-okmánynak a ministerelnök által leendő kiállitása végett — a belügyministerhez felterjeszteni tartozik.

Magától értetik, hogy a fél csakis az engedélyezési okmány kézhezvételének időpontjától kezdve veheti használatba az abban megjelölt czimert, illetőleg czimereket és hogy az engedélyezés csak ezen okmány kiadása után hozatik a hivatalos lapba köztudomásra.

Miheztartás végett megjegyezvén, hogy a jelen törvény életbelépte előtt kormányilag jóváhagyott azon *alapszabályok, melyek az országos czimerek használatáról intézkedést tartalmaznak*, ily kormányhatósági engedély-

nek tekintendők: jövőre, illetve ezen törvény hatályba léptétől kezdve azonban alapszabályok az országos czimerek valamelyikének használhatására vonatkozólag érvényes intézkedést nem tartalmazhatnak.

A 6. §-ban foglalt azon rendelkezést illetőleg, mely szerint azok, kik az *állam egyedáruságának tárgyait képező czikkeket* illetékes hatósági engedély mellett árulnak, például dohány-tőzsérek vagy az államhatóságok által felállitott lottógyüjtődék, bélyegárudák stb., az illetékes uton nyert erre vonatkozó engedély alapján s a meddig az tart, az állam egyedáruságának tárgyaira vonatkozó czimtábláikon ezen czimereket is használhatják, megjegyzem, hogy azok a czimerek használhatására külön engedély nélkül is fel vannak jogositva s ebből kifolyólag dijfizetésre nem kötelezhetők.

A 6-ik §. utolsó pontjában foglalt azon határozmány, mely szerint a czimereket hasonlag használhatják azok is, kik a magyar királyi udvari czimet a fennálló szabályszerü eljárás mellett eddig megnyerték vagy ezentul megnyerni fogják, olykép értelmezendők, hogy azoknak, kik a magyar korona országaiban eddig udvari czimet kaptak, megengedtetik, hogy az 1883. 'évi XVIII. törvényczikkben érintett czimereket is minden ujabb dijfizetés nélkül használhassák: jövőre azonban csak azoknak engedtetik meg ezen czimereknek használata, még pedig *dijmentesen, kik a magyar kormány közvetitésével nyerik meg az udvari czimet s az azután járó 250, azaz kétszázötven forintnyi dijat magyarországi alapba fizették be.*

A 7. §-ban foglalt rendelkezésre vonatkozólag figyelmeztetem (czimedet), hogy a jelen törvényben emlitett czimerek használhatására kiadott engedély magában foglalja azon jogosultságot is, hogy azzal az üzlet fióktelepei és ügynökségei is élhessenek.

A 8. §-ban foglalt azon rendelkezés indokából, mely szerint jogerőre emelkedett oly birói itélet, mely a politikai jogok felfüggesztésére, avagy hivatalvesztésre szól, az ezen czimerek használhatására vonatkozó engedélynek érvényét megszünteti: figyelmeztetem (czi-

medet), hogy a mint a czimerek valamelyikének használatára jogositott egyén politikai jogainak felfüggesztésére vagy hivatalvesztésre itéltetett, illetve az erre vonatkozó jogerőre emelkedett itélet az illetékes biróság részéről az emlitett egyénre nézve illetékes közigazgatási hatósággal közöltetett: erről a belügyminister utján a ministerelnökhöz azonnal jelentés teendő.

E célból az igazságügyminister ur egyidejüleg felkéretett, hogy az összes kir. törvényszékeket és járásbiróságokat figyelmeztesse, hogy az általa még 1881. évi junius hó 7-én 13.865. szám alatt kibocsátott rendelet, melyben a kir. törvényszékek és járásbiróságok utasitva lettek, miként mindazon itéleteket, a melyekben a hivatalvesztés és a politikai jogok gyakorlatának felfüggesztése együtt vagy külön kimondatik, a jogerőre emelkedés után másolatban az elitélt egyénre nézve illetékes közigazgatási hatósággal közöljék, — az emlitett biróságok részéről szigoruan szem előtt tartassék.

A 9. §. szerint ezen czimereknek a jelen törvénybe ütköző használata oly kihágást képezvén, mely két hónapig terjedhető elzárással és háromszáz (300) forintig terjedhető pénzbüntetéssel, tehát mindkét büntetésnem együttes alkalmazásával büntetendő: az eljárásnál különösen figyelem forditandó az 1879. évi XL. t.-cz. 21. §-ában foglalt határozmányra, mely szerint, ha az enyhitő körülmények tulnyomóak, az elzárás helyett pénzbüntetés állapitható meg. Ellenben a pénzbüntetés behajthatlansága esetében, ennek helyébe lépő elzárás mikénti megállapitását az utóbbi hivatkozott törvényczikk 22. §-a szabályozza.

Azon hatóságok, melyek az ily kihágási ügyek elbirálására fokozatosan hivatvák, az 1880. évi XXXVII. t.-cz. 42-ik §-ának utolsó bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján, 1880. évi augusztus hó 17-ik napján 38.547. sz. alatt kibocsátott itteni körrendeletemmel közölt és az igazságügyi m. kir. minister urral egyetértőleg kiadott utasitás 8. §-ában sorolvák fel. Ezen idézett szakaszban foglaltak szerint *első sorban jár el:*

(ad I.)

a) nagy- és kisközségekre nézve az illető járás szolgabirája;

b) rendezett tanácsu városokra nézve a rendőrkapitány vagy a városi tanács által e részben megbizott városi tisztviselő;

c) törvényhatóságot képező városokra nézve mindenkor a rendőrkapitány.

Másodfokban jár el:

a) nagy- és kisközségekre, valamint rendezett tanácsu városokra nézve az illető megye alispánja;

b) törvényhatóságot képező városokra nézve az illető város tanácsa.

Harmadfokban végül a magyar királyi belügyminister jár el. E helyütt megjegyezni kivánom, hogy két egybehangzó itélet nem zárja ki a harmadfoku hatósághoz való felebbezhetést.

(ad II.)

A főváros területére nézve az illető kerületi kapitány.

Másodfokban jár el:

a fővárosi rendőrség főkapitánya.

Harmadfokban végül a magyar királyi belügyminister jár el. E helyütt megjegyezni kivánom, hogy két egybehangzó itélet nem zárja ki a harmadfoku hatósághoz való felebbezhetést.

Tekintettel azonban a főváros különleges viszonyaira és állására, elsőfokban az illető kerület kapitánya, másodfokban pedig a fővárosi rendőrség főkapitánya csupán büntető hatóságokként járnak el: máskülönben a jelen törvényczikk határozmányaiból kifolyólag szükségelt eljárás a fővárosi tanács hatáskörébe utaltatik.

(ad I.—II.)

A törvény 9. §-ának harmadik bekezdése szerint, a czimtáblák, a mennyiben a hatóságilag kiszabott idő alatt át nem alakittatnának, hatóságilag *eltávolitandók*

a czimlapok és nyomtatványok pedig megsemmisitendők. Ezen indokból figyelmeztetem (czimedet), hogy a czimtáblák átalakitására az illetők hirdetményileg és pedig a helyi viszonyok szerint meghatározandó záros határidő kitüzése mellett és meghatározott különbeni pénzbüntetés terhe alatt, hivandók fel. Engedetlenség esetén pedig a czimtáblák az illető költségére hatóságilag távolitandók el. A czimlapok és nyomtatványok pedig, ugyancsak hirdetményileg, záros határidő kitüzése mellett és hasonlóképen pénzbüntetés terhe alatt, megsemmisithetés (elszaggatás vagy elégetés) végett bekövetelendők; a felhivás eredménytelensége esetén pedig az illető helyiségekből vagy bárhonnét is elkobozandók. Kivételt csak azok képeznek, kik ezen czimerek valamelyikét már a törvény életbeléptetése előtt jóhiszemüleg használták s annak további használhatásáért az 5. §-ban megszabott határidőn belül folyamodtak, mindaddig, mig a ministerelnök a kérelem megadása iránt végleg nem határozott.

A 9. §. alapján befolyt pénzbüntetések ezen §. utolsó pontja értelmében az illető község szegényalapjába szolgáltatandók be.

A 10. §-ban foglalt azon rendelkezés indokából, mely szerint a ministerelnök felhatalmaztatik az adott *engedély hatályát megszüntetni, illetőleg az adott engedélyt visszavonni,* ha az illető magános testület vagy intézet oly körülmények közé jutna, melyek azt a jelen törvény 2. §-ával ellenkezésbe hoznák s melyek között az ezen czimerek használatára vonatkozó engedély a kérelmezés idején meg nem adathatott volna, felhivom (czimedet), hogy különös felügyelettel legyen az iránt, miként a törvényhatóság területén lakó, illetve székelő magános-, testület-, vagy intézetre vonatkozólag felmerült s az ezen §-ban megjelölt körülmény ide haladék nélkül bejelentessék, hogy minden ilyen egyes eset, az adott engedély hatályának megszüntetése végett, a ministerelnök tudomására hozathassék.

Egyidejüleg miheztartás és megfelelő intézkedés végett figyelmeztetem (czimedet), hogy mindazon czi-

merek, melyek a magyar korona országai egyesitett, vagy Magyarország külön *czimerétől eltérnek ugyan, azonban futólagos megtekintésre könnyen az országos czimerek valamelyikének vehetők, egyáltalában nem használtathatnak.*

Ezeknek előrebocsájtása után felhivom (czimedet), hogy megfelelőleg intézkedni sziveskedjék, miként a többször idézett törvény végrehajtásából kifolyólag jelen rendeletemben foglalt rendelkezések pontosan megtartassanak.

(ad II.)

Végül megjegyzem, hogy jelen rendeletem egyidejüleg a fővárosi rendőrség főkapitányával is tudomás, miheztartás, s illetve saját hatásköréből kifolyólag szükséges megfelelő intézkedés végett közölve lett.

Kelt Budapesten, 1883. évi szeptember hó 10-én.

29.722. sz.
1884. máj. 22-én.

Belügym. rendelet a magyar czimerek használatának szabályozása tárgyában.

Az 1883:XVIII. t.-cz. végrehajtása tárgyában a mult évi szeptember 10-én 50.422. szám alatt kibocsátott körrendeletem kiegészitéseül, az ez ügyben eddig szerzett tapasztalatok alapján, még a következőket tartottam szükségesnek a (czim) tudomására hozni.

1. A nyomdászok és könyvárusok, a mennyiben a szóban levő czimerek használatára engedélyt nyernek, azokat csakis czim- és czégtábláikon, továbbá üzleti nyomtatványaikon használhatják. *Egyes könyvkiadványokon, kivéve ha azok hivatalos kiadványt képeznek, ezen czimerek csak az ezen egyes kiadványokról szoritkozó külön engedély alapján használhatók.*

Minthogy pedig a hivatalos könyvkiadványok az országos czimerrel ellátandók, ebből kifolyólag ifj. Nágel Ottó, mint az országos törvény és rendeletkiadványok elárusitásával megbizott főbizományos mindaddig, mig ezen megbizatása tart, üzleti nyomtatványain, czim- és

czégtábláin, a mennyiben azokon főbizományosi jellege ki van tüntetve, a magyar korona országai egyesitett czimerét használhatja.

2. Az előbbi pontban emlitetthez hasonló megszoritás áll fenn a *szeszgyárczégekre* is, melyek a szóban levő czimereket, a mennyiben erre jogosultak, csakis gyáraik és nagyraktáraik czim- és czégtábláin és nyomtatványain használhatják, de semmiesetre sem kimérési üzleteik czimtábláin vagy az ezen utóbbi üzleteikből származó nyomtatványaikon.

3. Azon czégek, melyek valamely találmányra szabadalmat nyertek, *pusztán ezen szabadalom alapján az országos czimerek használatára jogositva nincsenek.*

4. Végül a *magyar czimerek oly nemü használata, hogy a magyar czimer a kétfejü sasnak* sziv-pajzsát, vagy általában, hogy a kétfejü sas a magyar czimernek a hátterét képezze, nemkülönben, hogy a magyar czimer fölé más, mint a magyar szent korona alkalmaztassék, nem lévén megengedve, felhivom (czimedet), hogy azon czégeket, melyek a többször emlitett czimerek valamelyikét ily alakban használják, ettől haladéktalanul eltiltván, figyelmeztetni sziveskedjék, hogy ha a kétfejü sas használatához ragaszkodnak, a mennyiben erre jogosultak, ezt a magyar czimertől teljesen elkülöniteni tartoznak.

Midőn ezeket a (czim) tudomására juttatom, egyidejüleg és imételve is felhivom (a czimet), hogy az idézett törvényczikk és körrendeletemkben foglalt rendelkezések és utasitások szigoruan megtartassanak.

Kelt Budapesten, 1884. évi május hó 26-án.

(Egyéb idevonatkozó rendeletek.)

A 8497/1890. sz. belügymin. rendelet felhivja az illetékes hatóságokat, hogy a czimerhasználat engedélyezése iránti folyamodványok alkalmából javaslataikat mindenkor tüzetesen indokolják és a szükséges nyomozások közben kellő szigorral és lelkiismeretességgel járjanak el.

«Ha valaki csak a czimert magát késziti vagy elárusitja, vagy pedig ha *a czimer puszta ékitményt képez valamely iparczikken,* minden vonatkozás nélkül az előállitó vagy

elárusitó személyére vagy czégére; ez nem tekinthető az 1883. évi XVIII. t.-cz. szerint minősülő czimerhasználatnak s az ily czimerhasználat az idézett törvény szempontjából korlátozás alá nem esik. Ha azonban az iparczikk honi származására hamisan enged következtetni, akkor már büntetendő.» (160/1900. sz. belügymin. rend.)

Az ország czimere használatának engedélye nem terjed ki a czimernek *a pecsétben* való használatára (46,669/1900. belügym. rend.)

Az ország czimerének *zászlókon*, *lobogókon* való használata nem esik e törvény rendelkezései alá és azért nem is képezi engedélyezés tárgyát (10,259/1900. sz.)

Az országos czimer használatára jogosult czégek névjegyzékéről l. 18,469/1906. belügym. rendeletet.

Áruk honi származásának megvédése.

Kossuth Ferencz m. kir. kereskedelemügyi minister 1906. év végén a következő rendeletet adta ki:

Panasz tárgyává tétetvén előttem, hogy a belföldi forgalomban magyar származásuaknak feltüntetett áruk tekintetében az iparhatóságok magatartása nem felel meg mindig a törvény követelményeinek és hogy ez is hozzájárul annak az eredménynek előidézéséhez, hogy a közönség valótlan jelzések használata által az áru származása tekintetében gyakran félrevezettetik: a tisztességtelen verseny ellen irányuló védekezésnek hatályosabbá és egyöntetübbé tétele czéljából szükségesnek tartom az iparhatóságoknak, mint a tisztességtelen verseny elleni védekezés legfontosabb szerveinek és az itt figyelembe jövő igen fontos hazai közgazdasági érdekek leghivatottabb őreinek figyelmét következőkre felhivni.

Az ipartörvény 58. §-a, mely szerint egy iparos vagy kereskedő sem használhat czégén, nyomtatványain, vagy hirdetéseiben oly jelzőket, jelvényeket, vagy adatokat, melyek a tényleges üzleti viszonyaiknak vagy a valóságnak meg nem felelnek, kiterjed azokra az esetekre is, melyekben *külföldi származásu áruknak bizonyos jelzők, jelvények felhasználásával, vagy hamis adatoknak közlésével hazaiak gyanánt tüntettetnek fel.* Kiterjed nevezetesen e szakasz tilalma arra, hogy ily félrevezetésre alkalmas jelzők, jelvények és adatok *a czégen, czégtáblán, a nyomtatványokon, üzleti leveken, körleveleken, az áru burkolatán, a hirdetésekben és pedig akár a kitett árukon, vagy árumintákon alkalmazott feliratokon, árjegyzékekben, akár falragaszokon, akár pedig ujság vagy élőszóval*

való hirdetésekben, sőt magán az árun sem alkalmaztassanak, mert habár a törvény a czég, nyomtatvány, hirdetmény mellett magát az árut kifejezetten nem emliti is, a törvény czélzata kétségtelenül az, hogy valótlan adatokkal a közönség egyáltalán ne legyen megtéveszthető, már pedig az árun magán alkalmazott megtévesztő megjelölés hatása még fokozottabb mérvü, mintha az ilyen megjelölés például a czimkén vagy a göngyöleten foglaltatik.

A mi továbbá az idézett törvényszakasz «jelzők», «jelvények», «adatok» szavainak értelmezését illeti, e tekintetben következők tartandók szem előtt:

«*Jelzők*» alatt a fenforgó kérdés szempontjából oly szavak értendők, melyek alkalmasak arra, hogy az áruk származása tekintetében alapot nyujtsanak bizonyos, a valóságnak meg nem felelő feltevésre, hitre, véleményre. Ilyenek gyanánt pedig nem csak az oly szavak tekintendők, melyek egyenesen hangsulyozzák az illető czégnek, vagy árunak belföldi minőségét, illetőleg származását, minők például «honi ipar», «magyar ipar», «honi gyártmány» stb., hanem az olyanok is, melyek a hazai földrajzból, történelemből, mondavilágból, politikai és népéletből ismeretes, onnan kölcsönzött fogalmakra utalnak, minők pl. Hungária, Pannonia, Széchenyi, honvéd, Emke, magyar korona, alföldi, matyó, palócz, kurucz stb. kifejezések.

«*Jelvények*» alatt az itt szóban forgó szempontokból a «jelzők» értelmezésével kapcsolatban emlitett szavaknak megfelelő, vagyis oly ábrázolatok értendők, melyeknek tárgya szintén a hazai földrajzból, történelemből, mondavilágból, politikai és népéletből, valamint művészi alkotásokból van kölcsönözve. Ilyen például a turulmadár, valamely ismert hazai középület, vagy szobor, valamely történelmi esemény (például a vérszerződés) ábrázolása, ilyen a nemzeti hármas szinek feltünő módon alkalmazása, a magyar koronának a magyar czimerrel együttesen vagy külön-külön való használata, mely utóbbiakra t. i. a koronára és czimerre nézve egyébként már az 1904. évi november hó 16-án

61.071. szám alatt a másodfoku iparhatóságokhoz intézett kereskedelemügyi ministeri rendelet megmondja, hogy a mennyiben azok ékitményszerü használata nincs is az 1883: XVIII. t.-cz. értelmében adható engedélyekhez kötve, miután az az illető czikk magyar származására utal s igy a vásárló-közönség esetleg félrevezetésére alkalmas, ezen jelzésnek nem magyar származásu árukon alkalmazása az 1884: XVII. t.-cz.-be foglalt ipartörvény 58. szakasza értelmében megengedve nincs.

Végül *«adatok»* alatt minden értendő, a mit a tisztességtelen versenynek válfaja a törvényben előre szabatosan meg nem állapitható eszköz gyanánt felhasználhat. Ilyen adat például az, ha az iparos nyomtatványain, az áru burkolatán vagy hirdetményeiben jelzi azt, hogy a kérdéses áru előállitására ipartelepe, vállalata van a belföldön, de a mi ha igaz is, azt az árut, a melyre vonatkozik, esetleg a melyen ezt jelzi, külföldről hozza be.

Az ipartörvény 58. szakaszában foglalt tilalom megszegésére kiszabandó büntetést 20—200 forintig terjedhető pénzbüntetés alakjában tudvalevőleg az ipartörvény 157. szakasza irja elő. Az e részben ingadozó gyakorlatra való tekintettel figyelmeztetnem kell azonban e helyen az iparhatóságokat az ipartörvény 165. szakaszának harmadik bekezdésére is, mely szerint a szóban levő törvény alapján pénzbüntetéssel, vagy elzárással, vagy mindkettővel büntetett kihágásokra a kihágásokról szóló büntetőtörvény általános határozatai is alkalmazandók, továbbá a kihágási büntetőtörvény 12. szakaszára, mely szerint «A büntettekről és vétségekről rendelkező büntetőtörvénykönyv általános határozatai, a mennyiben a jelen (t. i. a kihágásokról szóló büntetőtörvény) ellenkezőt nem állapit meg, a kihágások eseteiben is alkalmazandók», végül a fentiekkel kapcsolatban a büntettekről és vétségekről szóló 1878: V. t.-cz. 61. szakaszára, «mely szerint azon tárgyak, melyek a büntett vagy vétség által hozattak létre, ugyszintén azok, melyek a büntett vagy vétség elkövetésére szol-

gáltak, a mennyiben a tettes vagy a részes tulajdonai, *elkobzandók;* ha pedig azoknak birtoklása, használása vagy terjesztése különben is tiltva van: akkor is *elkobzandók és megsemmisitendők*» (illetőleg a törvényben előirt czélra értékesitendők), ha másnak tulajdonát képezik». Szükségesnek tartom pedig az idézett törvényi határozmányokat hangsulyozni, azért, hogy az iparhatóságok tisztában legyenek azzal, hogy az 1884 : XVII. t.-cz. 58. szakasza ellenére hamis jelzőkkel, jelvényekkel, adatokkal ellátott czégek nyomtatványok, hirdetmények, áruk szolgálnak a kihágás elkövetésére, még el is kobozhatók, sőt elkobzandók és pedig annál inkább, mert a nélkül a tisztességtelen verseny szóban levő módja ellen a védekezés alig vezethet sikerre.

Felhivom a II-od foku iparhatóságokat, hogy e rendeletemet az alája tartozó összes I-ső foku iparhatóságokkal közölje, az összes iparhatóságoktól pedig elvárom, hogy tekintettel az e rendeletem kibocsátásának alapjául szolgáló fontos közgazdasági érdekekre, igyekezni fognak a közönséget és a tisztességtelen versenyek e módjától fenyegetett ipart és kereskedelmet saját hatáskörükben megvédeni.

A magyar közönségnek a magyar iparczikkek iránti hazafias lelkesedését az osztrák gyárosok és iparosok, különösen utóbbi időben akként használták ki, hogy külföldi áruiknak — az elnevezés, áru, csomagolás, jelvények utján — azt a látszatát keltették, mintha azok magyar származásu áruk volnának.

Az 1884: XVII. t.-cz. az ipartörvény 58. §-a tiltja, hogy kereskedő vagy iparos czégén, nyomtatványain, hirdetéseiken hamis jelzőket, jelvényeket, adatokat használjon. Ezen szakasz alapján eddig is büntethetők voltak az osztrák eladók, kik hamisan jelezték áruikat magyar származásuaknak.

Mégis a kiadott rendelet nagyon üdvös, minthogy a tisztességtelen külföldi verseny ezen fajának különböző módozatait felöleli és biztos vezérfonalat nyujt a hatóságoknak. A rendelet a törvénynek czélzatát helyesen követte, a mikor annak kiterjesztő magyarázatát adta azzal, hogy magán az árun is tiltja a hamis, vagy megtévesztő adatok használását.

A rendkivül fontos s üdvös czélzatot azonban az osztrákok mégis kijátszhatják, mihelyt a magyar származásra valló elnevezést, jelvényt (pl. Rákóczy-likőr elnevezést, a tulipán-jelvényt) védjegyként Ausztriában belajstromoztatják. A fennálló viszonosságnál fogva az Ausztriában bejegyzett védjegy nálunk is érvényes.

Ezen viszonossággal a honi ipar kárára Ausztriában visszaéltek. Ezen visszaélésekkel szemben kiván védelmet nyujtani az 1907. évi okt. 16-án a képviselőház elé terjesztett, Ausztriával kötött kereskedelmi szerződésről szóló törvényjavaslat XVII. czikke. Ugyanis e szerint mindkét szerződő államnak a védjegyügy kezelésére illetékes központi hatósága jogositva lesz kijelenteni, hogy valamely, a másik állam központi hatósága által vele közölt árujegy az ő államában oltalomban nem részesülhet. Az oltalom megtagadásának jogával a beküldött árujegy beérkezésétől számitott egy éven belül kell élni. Az oltalom csak oly okokból tagadható meg, a melyek a törvény értelmében hazai árujegygyel szemben is érvényesithetők. Azonban a két állam mindegyike kizárhat a lajstromozásból oly árumegjelöléseket, a melyeknek összbenyomásuk szerint azért, mert a nemzeti szineket heraldikai sorrendjükben és irányukban használják, vagy ezen állam nemzeti jelképeit, szobrait és épitészeti műveit, vagy ezen állam történeti, vagy az államélet, a művészet vagy a tudomány terén kitünt hires személyiségeinek nevét vagy ábrázolását alkalmazzák, — a fogyasztóra akként kellene hatniok, hogy nyilvánvalóan az árunak ezen államból való származására utalnak, feltéve, hogy az ellenkező az áru egyébkénti megjelöléséből ki nem vehető.

TARTALOMJEGYZÉK.